6
40-a
12
17

6
28 D
42

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

12.5.5

83-a-9

23
2
7**
6-40-2 12

EPISTOLAE

Gullielmi Budęi, Secretarii Regii, Poſteriores.

Collegii Rom. Societ. Iesu

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Venundantur Iodoco Badio, cum gratia & priuilegio in triennium.

53

Gullielmus Budæus Chriſtophoro Longolio,S.

QVeris rationem occupationum mea
rum:ea eſt quã tu ſatis per te cõiice
re ipſe videre:Ratio vitę inſolita:mo
leſta:impedita. Neq; enim ignotum
eſt cuiq̃ nedum tibi, huiuſcemodi vi
tam eſſe aulicam:mihi etiam eo difficiliorem, ꝙ ab
eo genere maxime abhorrere cœperã,deſtinato quo
q; propoſito & propemodum fixo: ſi quidem conſi
lii quicq̃ fixi eſſe poſſet homini non ſibi iam magis
q̃ liberis q̃ familiæ q̃ poſteritati viuenti, & ꝓpinquo
rum auctoritati addicto. Verũ caſu mihi necopina
to excuſſum propoſitum eſt, conſiliumq; diſcuſſum
quãtũuis meditatum nihil minus prouidenti. Vltro
enim accerſitus ad duorum Regum cõuentum me
morabilem,(vt mittam imperium regium)nõ po
tui eam operam nec debui:nõ tantum œconomicæ
rationi aut liberorum ſpei denegare: aut amicorum
etiam cognatorumq; precibꝰ,ſed literatorum quoq;
cauſæ communi honoriq; literarum,quarum nomi
ne atq; cõmendatione haud obſcure euocabar. Itaq;
quum ſumptum nõ contemnendũ in eo munere ob
eundo feciſſem,non aliter ſeruare meum a Principe
potui, q̃ vt contra animi ſententiam ęre hoc aulico
auctorari me ſinerem: non illo quidem p̃ſenti, ſed in
diem(vt aſſolet) annuam ex pẽſitationum formula

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

conſtituto.Multis deinde conſiliorum euentuūq; am bagibus perplexe penitusq; inſinuatus,cum me iam non integri ſtatus eſſe dolerē,alioquin etiā moleſtiæ atq; iniquitati inuniuerſum aulicę conditionis inſen ſus,in priſtinum ſtatum aſſerēdi me impetum haud ignauum ceperam.aula aliquot hebdomadis carui, reguſtans cum licebat ſtudioſę vitę liberęq; ſuauita tem.Quū in ea(vt ita dicam)libertatis vſurpatione agerem,ecce tibi ſub id ipſum tempus in vrbem re gis aduentus,aulam(vt fit)adeo,mihi quod debeba tur vt per occaſionē quoquo modo ſeruarem.ibi mi hi obiectum & exprobratum cauillabunde, q̃ homo ſemianimis vmbratiliq; vitę ineducatus:ſolem diu p ferre laboremq; comitatus non potuiſſem . deinde li teris conuiciū eam ob cauſam fieri cœptū,& in hæc noſtra ſtudia cauilla iactitari,haud dubie ingenia in muſarum ſanctioribus officinis perpolita nulli vſui publice poſtea eſſe poſſe,inerteis illinc hoīes ſimul & eruditos euadere.q̄q̄ ne euadere quidem eruditos, q nulla ſpe elici poſſent,non propoſita,non in manu po ſita, in medium vt prodirent ſpecimen induſtriæ fa cultatumq; daturi quas tanto labore compararent. His atq; huiuſcemodi verbis:ſimul amicorum meo rum iurgiis atq; auctoritate adactus: piſtrino tandē aulico me reddidi vultuoſum iam & cōfuſum:in quo nunc obnupta pene fronte molam verſare videor vt opinor:non modo ſeruilem ſed etiam aſinariam: idē

tidem reſtitans & ingemiſcens, nec proficiẽs hilum: homo ſine lare, ſine libris, ſine conſilio ſatis certo, deniq; ſine ſpe reconciliandę philologiæ: quã nondum ipſam plane placatam a diuortio non paucorum mẽſium abrupto conſilio & pene præcipiti relinquere mihi contigit. Miſerum enimuero te inquis & maleuolentibus fatis genitum, qui hoc conſilii ceperis, & hactenus ſecutus ſis: vt te veluti cœlo quæſitaq; claritate deiiceres, in tenebrasq; iſtas conderes Cimmerias. Verum quid facerẽ tandem potius? quum ſingularis humanitas Principis ingenio & facundia oriſq; dignitate viſendi, & benignitas plane regia, validum retinaculum animi mei fuerit, cuiuſcunq; etiam alterius remora; haud dubie illecebraq; innoxia futura aliorſum quoq; prorſus euadere contendentis & me ditati, qui quidem certe meminiſſet natalium ſuorũ & imaginum: & charitate teneretur vxoris & liberorum: quã prodere mihi inerter ac deſtituere videtur: quaſiq; ſuo ſe genere ſtemmateq; abdicare: quicunq; familiæ tuæ nomen opera ſua virili fraudare non veretur: vt indulgentius de ſe mereri genioq; ſuo poſſit. Nunc autem tametſi honori haberi doctrinæ exiſtimationem ita video vt iure queri nequeam, aut excuſare opinione me quod ad hoc quidem attinet fuiſſe falſum, tamen animus meus ſui ſemper ſimilis, & dulcedine libertatis perfuſus, ſimul inertis huius vitæ inſolens & intolerans, in aulæ comitatu quaſi ca-

ueola incluſus identidem circũuolitat, effugium ali-
quod quæritās nequicq̃ nec inueniēs. Nam cum me
hinc tędium, inde quietis liberalis deſiderium ex æ-
quo pene domum reuocent, identidem circunſpe-
ctans & oberrans eruptionis locum animaduertere
nequeo duntaxat honeſtæ & inculpatæ, vtpote qui
omneis tranſitus occluſos eſſe pœnitentiæ ſentiam.
Quo fit vt veluti quadā pudoris atq; ignominię cin-
ctus indagine, exilium conſciſcere mihi interdum ſuſ
tineam a muſarum contubernio: interdum tanq̃ fa-
natico furore inſtinctus perfrictam frontem & obdu
ratam impingere in obicem conſtituam, & clauſtra
perfringere: obuallatamq; libertatem carcere ſic emit
tere. Etenim vir amice per philologiæ tuæ charita-
tem, quid mihi iam auctor es vt faciam? num vt ani-
mo obſequar, qui in hac anguſtia ac ceſſatione æſtu-
at angoreq; tabeſcit? At patrocinium publicum de-
ſeruiſſe ſi id faciam per inertiam ſecordiamq; dicti-
tabor. ſiquidem ex quo Principi iam iterum palam
multis hoc verbum non dico ore excidiſſe, ſed ma-
ture atq; conſulte pronunciatum eſſe pernotuit, vti
q; poſteaq̃ inter feriarum horarum acroamata incla-
reſcere aliquantulum ipſi cœpimus: velle ſe magno-
pere & cupere literis Latinis Græciſq; ſedem ſtabi-
lem Pariſiis ſtatuere, & tanq̃ fundamenta iacere mu-
ſei Romani atq; Attici: in quo pricipatus ſui memo
riam inciſam poſteritati relicturus eſt: publicæ expe

ctationis conſenſus ſpeiq; inde erectæ in diesq; gli-
ſcentis, ad me ſtatim doctrinæ elegantioris patroci-
nium animi deſtinatione detulit, ad quem etiam eius
inſtituti auctoritatem cauſamq; imprimis referebat.
Eo fit vt ſi digitum (quod aiunt) tranſuerſum nunc
ab aula diſceſſero niſi commeandi venia impetrata,
inexpiabili vtiq; culpa obſtrinxiſſe me videar. ſimul
enim apparere Principi deſiero, & feruor ille regius
& (prope dixerim) entheus intepuerit aut plane re
frixerit, vt falſam fortaſſe gratiam hactenus iniui
ſpontanei Principis inſtituti, ob id q̄ alere & auge-
re enatam diuinitus voluntatem accurate enixeq;
contendi, ita immerita nimirum inuidia continuo
flagrabo, ſi, quod ominari nolim, res agitari cœpta
irrita tandem abierit & euanida. Tenes iam (vt
arbitror) rationem non tam conſilii mei (quo in re
tumultuaria & præcipiti vti non vtiq; potui) q̄ ca-
ſus improuiſo oblati, qui me arctiſſimo ex amplexu
philoſophiæ rapuit, & in diuerſum abſtulit late expa
tiaturum, proculq; omni diuerſorio hominum con-
ſultorum, qui me ſecurum præſtare queant, in gra-
dumq; reponere tranquillitatis priſtinæ & euthy-
miæ. Compone nunc Budæum in Marliano cōmen-
tantem, ad quem tu aliquando adiiſti iter agens pere
gre: & eum qui nunc curis inſuetis inter curioſos an
gitur: cuiq; negocium ſæpe faceſſunt hominum ge-
nus haud æquiſſimum literis, ii qui ſuper hoſpitia

mãſionatim cõſtituti ſũt:cretarii deſignatores quos
Græci appellãt ἐπισάθμους: vt vno verbo abſoluã, q
ex gloriæ factitandæ officina tranſiit ad vitã inglori
am & nomadicam. expedi etiam conſilium ſi potes
amico in inopia conſilii depreheẽſo,& tanq̄ in ſalebra
hęrenti vitæ porro agendę.ταῦτα μὲν οὖν ἀποκεκρίσθω
πρὸς ἄνδρα σε τῶν ἐμῶν, ὡς οἶμαι, κηδόμενον, συνιέναι τε
γλιχόμενον καὶ καταμαθεῖν πῶς ἔχει τὰ περὶ προαιρέσεως περὶ ἡ
μετέρας, περὶ ἐξαίφνης κεκαινοτομῆσθαι καὶ παραδόξως ἐπιτετη
δεῦσθαι φρασάσης,οὐ μὴν δὲ καὶ παραλόγως. τούτου μὲν δή με
τοῦ νεωτερισμοῦ ἄγασθαί σε καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τἀμὰ συγγράμ
ματα ἀνεγνωκότας, οὔτ' αὐτοὺς ἄγαμαι οὔτε δι' ὀργῆς ἄγω,
πῶς γάρ.ὅσγε οἶδα τὴν τοῦ βίου ἐπιτήδευσιν εἰς τοὔμπαλιν δο
κοῦσάν μοι περιελθεῖν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ γεγραμμένοις.οὗ μέντοι καὶ
γνώμηνγε σύνοιδά μοι μεταθεμένῳ, ἤνπερ θεία γε τινὶ τύ
χῃ κρείττων γένωμαι περὶ δουλαγωγούσης με νῦν ἀνάγκης.καὶ
μὲν δὴ καὶ τούτουγε ἕνεκα μάλιστ' ἂν εὐξαίμην αὐτεξούσιος
εἶναι αὐτὸς ἐμαυτοῦ ἐξ ὑπαρχῆς, ἵν' ἤδη μοί ποτε ἐνδείκνυσθαι
ὅτι οὐ βουλομένῳ μοι ἦν ταῦτα οὐδὲ ἐμαυτῷ συνηδομένῳ.
De legato Regio iſtic agẽte faciam ex ſententia ani
mi tui, non tua modo ſed etiam eius hominis cauſa,
quem noui præter eximiam iuris doctrinam etiam li
terarum noſtrarum eſſe amantiſſimum : faciam au
tem ita demum, ſi ita occaſio tulerit vt operam illi ti
biq; qui hoc iubes nauare poſſim,id eſt ſi in rem prę
ſentem aut fortuna me deduxerit, aut eorum conſi
lium quibus ipſe munus ſuum promendum apposi

te mãdarit.Lazarus homo tibi,mihi, omnibusq́(vt opinor) ſtudioſiſſimis amicus,iandiu in aula non cõparuit: exiſtimo eum ſtudiis ſe priſtinis reddidiſſe. quare de eo ſcribere quod ipſe poſcis non poſſum,niſi eundem eſſe ſemper ipſum,id eſt ingenuo animo & voluntate proba & egregia: vt quidem prę ſe ferre videtur.Quas flagitas tantopere epiſtolas cum libello de Cõtemptu rerum fortuitarum, ſtatim ad te miſiſſem: ſi hic venales haberentur,aut inueniri alio modo potuiſſent: mittam autem primo quoq́ tempore,niſi interim aliũde habuiſſe ſenſero.Gratum eſt quod ſcribis περὶ τοῦ ἀδελφιδοῦ μου Βουδαίου, de quo iam ad te ſcripſi, & de eius ſodali.Quod vero de ſuppeditatione ἀργυρίου ſcripſiſti,οὐδὲν δέῃ σύ γε τοῦτο ποιεῖν. ἔχουσι γὰρ ἐν τῇ πόλει οἳ χορηγήσοντα πάντα τὰ καθημέραν ἐπιτήδεια & Mediolani nõ leuiter viaticatus eſt iſte meus a Prętore Mediolanenſi amitino ſuo. non vult autem pater eius pantolabum eum eſſe,id qđ mihi vt tibi denunciarem vltro ſcripſit.ἔρρωσο σύ, ἐρρώσθων δὲ καὶ λόγοι εὐδοκιμοῦντες καὶ παιδεία ἡ ἐρωμένη μου πρὸ τοῦ. ἴσθι δὲ οὐ πάνυ ἀπαντά με σχολήν, οὐδέ γε εὐθύμως διακείμενον πρὸς τήνδε τὴν ἐπιστολῶν ἀμοιβήν. εἰ καὶ καταπονούμενος νῦν εἰμὶ καὶ σχεδὸν καταργασμένος τῷ συχνὰς ἐπιστέλλειν πρὸς τοὺς ἐξαιρέτους τῶν φίλων καὶ γνωρίμων. Romorantii, poſtridie Regalium.

Budęus Alciato Salutem Plurimam
Dicit.

Literis tuis ſane elegantibus & eruditis vt liben
tior placidiorq; reſponderem, priorem earum
mihi partem tranſmittendã eſſe duxi. Veritus ſum
enim ſi reſcribere ratiocinationibus tuis in animum
inducerem: ne in contentionem quandam pertina-
cem & acerbam res tandem euaderet: poſſet autem
mihi aut tibi fomitis iræ quippiam decidere im-
prudenti, quod inflammare ſenſim animos noſtros
non nequiret, porroq; fortaſſe in iurgium exarde-
ſcere. & hoc tum comparatum natura in vniuer-
ſum: tum moribus vtentium videmus eſſe quaſiq;
iure honeſtoq; receptum: quod vel ore nobis vel cala
mo (vt ita dicam) excidit: id quo iure quaq; iniuria
tueri vt contendamus, ſi in controuerſiam traha-
tur. vſqueadeo cuiq; hominum ex ſtudio inclareſce-
re literarũ ſperantium, innaſcitupaulatim cupiditas
proferendę in mediũ & cõfirmãdę auctoritatis ſuę:
quã labefactari tum credimus ipſam, cũ culpã agno
ſcere cogimur & deprecari. Quo fit vt inualeſcẽtis
contentionis nonnunq̃ ſtimulis perciti probi alioqn
homines & morũ elegantia commendabiles, iuris ta
men & æquitatis fiducia deſtituti, id cõmittere non
grauentur, iniuriam vt tuendam pro iure ſuſcipiãt:
eo vtiq; delabente euentu pertinaciæ, ἧλον ἥλῳ quod
aiunt ἐκκρούειν vt videantur, Hoc genus oblectandi ꝑ

ocium animi adeo auerſari ipſe cœpi,tum ratione tum experimento cognitum, & plene animaduerſum:vt religione me obſtringere non veritus ſim ac lege in me lata coercere in ſcriptiſq; meis conteſtata,ne mihi vti eo liceret:niſi in eiuſmodi ſpecie quæ mihi veniam ac gratiam huius legis deprecari ipſa poſſet per ſeſe,animumq; meum ea religione ſoluere. Cui rei accedit etiam nunc: quo minus tecum velitari argutando ſuſtineam, pugnæq; ſimulachrũ tentare & inceptare: ꝙ tu impetum quendam certum & compoſitum ad certamen, producere magis (vt opinor) voluiſti: copias vt oſtenderes & explicares tuas: ſane inſtructas & compoſitas apte: q̃ impreſſionem atrorem cruoremve edituram, facere aut experiri. Veniam igitur ad alteram partem quæ placidã dein frontem porrigit prouocatricem q; beneuolentiæ:& quaſi exordientem futuram inter nos amicitiam non mediocrem:quam ideo ſuauius ipſam frequentiuſq; lectito,ꝙ tanq̃ receptui canens pugnacem illam excipit, nonnihil ipſam quidem ſimile ſtomachationis habentem. In qua quoniam verborum epiſtolæ ad Longolium meminiſti:& tanq̃ haud addubitans vnum te his verbis deſignatum, inuidiæq; tibi non parum apud homines ſtudioſos & cupidos commentariorum meorũ cõcitatũ:leniter tu quidẽ & cõpoſite ad placabilitatem expoſtulas: admonitum te oportet ne vlterius

aberres, coniectura te eo in loco falſum eſſe. a qua ipſa opinione ſpero bona ex parte deductum tādē iri: quum alios quoq; nonnullos extitiſſe eruditos homines reſciueris qui eius mei dicti partem & ſignificationem ad ſe trahere non minus te valeant: cum huius etiam ipſi commentationis munus obire mecū inſtituerint: gloriæq; inde manaturæ hæreditatem cernere in ſemiſſem aut dodrantem conati ſint. vt magnopere iam mirari homines non debeant: ſi ego abſtinendum ab ea hæreditate q̄q̄ ære ſuo conſtanti, animi mei contentionem eſſe duxerim, ex qua vix ſextantem ad me tandem aut ad familiam meam peruenturū remanſurūq; cernebam, aliis tādem atq; aliis hæreditatis petitoribus extituris: aut in partē inuaſuris. præſertim cum oculum adiicere animumq; vacantibus aliis cœpiſſem: quibus ex ipſis cum fortunas meas vberius augeri poſſe iureq; meliore videbam: tum vero nullum ſperabam proditurum qui partem ſibi peteret, aut vendicaret inde quicq̄. Verum vt nihil ita munitum eſt vndiq; & cautione obuallatum humana, quin in controuerſiam trahatur, & aſſertorem interdum inueniat: ita ex aſſe meo primum apud me nato & educto, vnciæ aliquot laudis mihi deceſſuræ ſunt, ſi teſtimoniorum elogia in ea valuerint ſpecie, quā tabulis tātū ꝓlatis diſceptari ęquū eſt. q̄ vtinam tn̄ ipſę olim ita exeant: vt ſua auctoritate atq; dignitate id quod aſtruxi-

mus,confirmatum nobis reddant, perſpectumq; & probatum. Neq; vero partis alicuius diſpendio recuſarim omnem in poſterum hæſitationem eximi in eius rei ſummam quã poſt multarum ætatum memoriam primus ipſe(niſi fallor)in medium retuli. vt iam benignioribus iis vtamur qui aſſenſum nobis ſuum accõmodare grauãtur,non tã id(vt arbitror) argumentis & rei euidentię negantes q̃ nominis noſtri obſcuritati & nouitati. At enim nominatim Alciati memini in epiſtola mea. hoc eñ video te dicturum. id igitur ne te conturbet,accipe quod ſequitur: & puta a iurato homine eſſe dictum & ſcriptum: qui ne iniuratus quidem fallere aut mentiri ſolitus ſit. τὸ ὀνομαστὶ σοῦ μεμνῆσθαι, οὐκ ἐπὶ κακῷ ἐπῆλθέ μοι. οὐδὲ καθάπτεσθαι τοῦ ὀνόματος τοῦ σοῦ ἕνεκα ἀτιμωτικῶς. ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἵνα παρά τοῖς τε ἄλλοις καὶ τοῖς τῶν μετρίων προσηκομένοις τὴν δόξαν σώζοιμι, ἣν ὁποιανδήποτ᾽ οὖν εὑρόμην ἐκ τῶν ὑπομνημάτων. εἶθ᾽ ὅπως ἐπιδείξαιμι πάντων τῶν διαδεξαμένων τὸ ἐμὸν ἐκεῖνο ἐπιτήδευμα, μάλιστά σε δοκεῖν εἶναί μοι ἀξιομνημόνευτον. id qđ bñuolẽtię tributũ initęq; dudũ amicitię Auenione, vide an recte tu perpẽſeq; ęſtimaris. ἐφ᾽ ᾧ δὴ νῦν δεξιῶ μοι, ὥς οἶμαι, ἐγκαλοῦντί σοι ἀντεγκαλεῖν ἀγνωμοσύνης ἢ παρανομίας γε. ὃς δὴ τὰ εἰς τιμὴν τὴν σὴν γεγραμμένα, ἀντεστραμμένως ἡρμήνευσας καὶ δυσνοϊκῶς γέ πως. εἰ καὶ ὑπὸ τῆς χρηστότητος δῆθεν τῆς σῆς ἐπεχόμενος ὁ θυμὸς σοῦ καὶ ὑπερπραϋνόμενος, ὃν πέρα τῆς μετριοπαθείας ἐξήχθη, τοῦτο νῦν αὐτό, ὡς ἐλπίζω, καὶ δὴ καὶ σὺ αὐτό μοι φρονῇ.

σας αὐτὸς περὶ τουδὶ τοῦ πράγματος, ἐπειδὰν ὁλοσχερῶς σύνεσιν αὐτοῦ καταληφθῶσ ἧς. porro autem opus derelictum, quod iam occupanti poſſidere per me licuit: vt reſumam ab integro, & veluti emancipatum repoſcam, in animum inducere nequeo, ne ſi mihi quidem id facere per eorũ bonam veniam gratiamq; liceat: quos adoptati laboris gloria manet: quæ meam tandẽ delectura eſt. Nec ob id gratiam falſam & inanẽ a te, aut a quouis alio inire concupio, queis operis abſoluendi conductione cedo. Nam cum hanc operam libẽs cupidusq; adeo mihi remitto, operiſq; ſuſcepti quaſi manceps conſumationem publice renuncio: tum eo ratio ſtudiorum meorum inſtitutiq; recentis euaſit: vt ſi maxime reſumere concupiam, tamen nequeam. cui non procul ipſi modo liberis: ſed libris quoq; & lare familiari plærunq; agere neceſſe eſt. Qꝫ ſi quid iam ad me res manu miſſa alienaq; facta pertinet: velim in te maxime hoc inceptum tranſcriptum etiam fide mea: ſimul ꝙ idoneum te video qui id præſtare poſſis & implere quod conatus ſum, ſartamq; ac tectam Pandectarum lectionem vt hoc ſæculo: præbere: vnaq; diſciplinę iam incultę & ſquallidę: mũdũ (vt ita dicam) ſuũ matrimonialẽ referre: ſi quidẽ ad operis iam affecti exaſciatiq; præſcriptum: cõfectionem eiuſdẽ atq; expolitionẽ exacturus es. ſimul ꝙ ſermone ac teſtificatiõe virorũ grauiſſimorũ adductus. qui tibi plurimũ ingenii probi ac ſingularis merito

fauent:cũ omnia tibi:tum huius etiam ærumnæ gloriam cupio: in homine iuriſconſulto futurã ſplendidiorem. Vale.XVI.Cal.April.M.D.&.XXI.in comitatu Regio.

G.Budæus Salmonio Macrino S.P.D.

EGo ne vt amicitiã vllã (inquis tute nũc vt opinor) poſthac vnq̃ eſſe velim mihi cũ quiuis homine Pariſienſi? vt vnq̃ fidem habeam homini q̃libet teſtatæ exploratæq; probitatis, cui quidem certe aulico fieri contigerit ex ſtudioſo? certe nũq̃ faciã, ne ſi præcordia quidem eius introſpicere licuerit:aut etiã exerta & contrectata ad manus æſtimare.Quid autem mereri me velle cenſes aut a te aut ab alio quopiam,vt cum ex ſtomachi mei ſententia tecum delitigaro,amicitiam ſemel tibi non renunciem? Tu vero vt poſſis me aliquando placatũ tibi reddere?non em̃ uero facies,ne ſi aureis quidem mihi ambas cõuitiis audiendis obtundendas dederis,extremaq; perferre exempla non recuſaris amici excãdeſcẽtis.Eia tu Macrine mi:licet ne pauca homini ſic ſtomachanti: equidem merui(ſi ita vis)nec deprecor.ſed tamẽ ſi iſtius animi tui æquitati dandæ veniæ poteſtatem ira tibi inuſitata non abrogauit:oro te & obteſtor aurem vt dextram amicitiæ noſtræ vtendã ne neges tantiſper ſaltẽ dũ cauſam apud te dico:nam alteram nobis obſtruas licebit:quam inconſulte(vt arbitror)famę loquacitati accommodaſti,blandęq; obreptioni ſtoma

tionis inde cóceptę,quaſi a me inter amicos tandem ipſe prętęritus ſis.In hanc ferme ſententiã inſomniũ hoc trinoctio aut inſomnii iſtar ſemiſomno mihi ob uerſatũ eſt, cũ interdiu nõ mediocris ſollicitudo ani-mũ meũ tentaſſet, ob id ꝙ menſes iã multos nihil a te ne ſalutatióis quidẽ vicarię atq; internũcię habui: quẽ in primã claſſem amicorũ retuli,perſpectũ prius & probatũ.Hei mihi miſero:qui toties in offenſionẽ hominũ doctiſſimorũ incurro ob eandẽ hanc culpã fere vnam.amabo te amice cauſam cognoſce:tũ dein de arbitrare an ego capitalis reus ſim.Epiſtolã vnicã tantũ a te accepi poſt tuam ex aula ꝓfectionẽ:eamq; tũ demũ cũ mihi hinc cõmeatũ ad pauculas hebdo-madas ambirẽ,actuoſeq; inſtruerẽ.poſt reditũ meũ li teras ad te dedi in ꝓuinciã priuato noie dictã: vñ tu ad me ſcripſeras.Quum ea opa defunctũ me erga te pulchre exiſtimarẽ: ecce tibi in aulã aduẽtare rumor attulit maximũ diſpẽſatorẽ aulę Regię(aut ſi mauis vocare Frãcicæ regię decurionẽ:)q cũ ipo te vẽturũ oẽs arbitrabamur:quoad poſt eius reditum intellexi mus alterã tibi prouinciam ab eo eſſe mandatam:& ſimul literas meas neſcio quo gentium in diuerſum exportatas ſatis ſuſpicatus ſum: id quod ante pro-uidere non potueram. At enim ſtatim debui alteras ad te iſtuc ſcribere.equidem culpam hanc agnoſcere facilius mihi perſuaſerim,q̃ cauſas alias aliasq; excu ſare,quæ cogitationes meas deinde aliorſum detor-

ſerunt.tãetſi(vt ingenue fatear)cũ in mentem mihi ſępenumero veniſſet quid mei eſſet officii etiã te ceſ ſante ſilentioq; indulgente:cunctatio identidem (vt aſſolet)deinde obliuio ſubrepſit,alia atq; alia verſanti in dies emergẽtia.e quibus enata animi ægritudo, non ipſa quidẽ mœrens, ſed tamen a curis oriunda, chartã mihi ſubinde & calamũ tãq̃ e manibus excuſſit aut ſubduxit. quibus tamẽ interim ipſis vacatio-nẽ nõ diuturnã eſſe huius functiõis paſſus ſum: quã tũ quidẽ manere licuit in oppidis locisq; ad id accõmodatis.tametſi ſi recriminationem in hac ſpecie va lere mihi perſuaderem: quidni hac exceptione ꝙ in eadẽ tu culpa ſis:ſummouere expoſtulationẽ tuã poſ ſim,ſi mecum experiri inſtiteris aut deſertę amicitiæ aut floccifactæ.niſi vero ferocẽ te facit hæc obiectio ꝙ ſemel ad me ſcripſeris.cum interim comperire nõ potueris literas ad me tuas perueniſſe,(vt quidẽ in manus illæ meas inciderunt,potius q̃ redditæ mihi ſunt)niſi ipſe faterer,aut tu meas acceperis. Patiere igitur ſi me audies,eam ſiue iniuriam ſiue aliud quic quid eſt: mutua inter nos aboleri diſſimulatione, id quod vt facias exoratũ te velim per Iani Laſcaris ge-nium communis nobis amici,& ſi mihi fortaſſe pe-culiaris:a quo literas iam binas accepi Venetiis agẽ te,cum aliquot Diodori libris græcis quos Regi do no miſit.vbi nuncium præſtolari ſe ſcribit e Græcia vnde pueros(vt noſti)accerſendos mandauit & cu-

rauit.Rerum mearum ratio duntaxat aulicarum mi nus adhuc fixa eſt, & ex arbitratu meo hominumq; eorum conſtituta qui ornamentis meis ſtudent: q̃ vt ſcribere nunc tibi ea de re geſtiam. Rex hinc iam dies aliquot cum comitatu ſuo digreſſus eſt:incertũ an reuerſurus.me autem cum paucis aulicarum reli- quiarum non tam conſilium & propoſitum: q̃ mor- bus is detinuit,qui officinam ſenſuũ noſtrorum (vt noſti)identidem tẽtare ſolet.neq; enim committere me hac capitis habitudine itineribus erraticis audeo per loca ſatis auia,quæ Princeps venabundus conſe- ctatur.præſertim cum annonę inopia agreſtes homi nes inuaſerit hac tempeſtate militari maxime nequi- tia,agreſtis fere copię calamitate. Vale.Diuione,pri- die Idus Iunias.

Gullielmus Budæus Ioanni Cochlæo Sal.

EPiſtolam tuam tertio Cal.April.ſcriptã ad Cal. Iunias accepi:quæ mihi quidem ipſa cũ alias,tũ eo iucunda fuit & opportuna, ꝙ literas meas cum quaternionibus quos inſpiciendos acceperam, ad te perueniſſe iam compertum habeo,quod prius addu bitabam,veritus ſum enim aliquandiu ne fides mea ea de re obſtricta tibi diutius permaneret, cum in mandato tuo peragendo culpam nullam moramve ademiſſem.Quantum autem ingenium tuum & pro poſitum ex literis iam alteris tuis æſtimare potui & perpendere,tute iam ita honeſtis conſiliis & modera

tis animum adieciſti:nihil vt edere ſtatueris eorum quæ acriori animaduerſione deprehendiſti, quibus in ipſis ætas adhuc iſta contagione rudiorum ſęculorum imbuta hallucinatur, quod non (vt ita loquar) prudenti facundia præillitum ſit & medicata, quo æquioribus id animis & libentioribus expendatur ab hominibus qui in manus ſumpſerint inſpiciendum. Quam docendi rationem in publicumq; proferendi quod elucubratum ſit intus:iis omnibus neceſſariam eſſe duco, qui animos hominum deducere inſiſtunt a receptis iandudum confirmatisq; etiam atq; etiam perſuaſionibus, in quibus multarum ætatum ſenſus & iudicium erroris callum obduxit. Neq; enim (vt ſic dicam) apud vulgus errore ſucceſſorio præimbutum & occupatum ſenatus prius datur hominibus peritiſſimis de rebus huiuſcemodi in medium relaturis: q̃ compoſita oratio & efficta ad gratiam contumacibus animis obrepſerit: auctoritatem ſibi ipſa præſtruens atq; attentionem, quoad eo inſinuarit vſq;, vnde cauſæ iam fiducia niti ac firmamẽtis poteſt ad conuellendas baſes cæci præiudicii. ſimul em̃ aures (vt ita dicã) confeſſus ac populi vacare poſtulatis cœperũt lõgo interuallo redeuntis quaſiq; poſtliminio veritatis: nulla iã vtiq; præſcriptione ne triſęculari quidem aut maiore ſummouent animi quominus in ſententiã trãſeant auctoris cuiuſq; antiquæ doctrinæ relatoris atq; nitidioris q̃ cui inſueue-

rint. Siquidem eam eſſe vim videmus germanæ re-ctæq; diſciplinæ: vbi primũ animi dociles ſeſe quidẽ prębuerunt & attentos, eos ipſos vt animos pigne-retur ipſa protinus: ac dignitate ſua auctoret & ma-ieſtate. cæterum quum doceri fere nequeant ii qui docentes reſpuunt inſito præiudicio & auerſantur: eapropter vt quiſq; noſtrum res maxime inauditas allaturus eſt, in multorumq; offenſionem incurſuras atq; obtrectationem: ita ſumma prouidere is debet animaduerſione, vt attrectabiles mentes hominum ſeſeq; indulgentes ſibi quoquo modo præſtruat: quo veritas ſuapte natura non popularis, modeſtia tum ſua commendabilis ſenſim illabatur animis. ſic enim futurum eſt maxime, perceptã vt auctor doctrinam ſimul ſuam probatamq; experiatur & gaudeat. cuius conſilii non pridem tibi vt auctores eſſemus ipſi, vel aſſenſores potius & probatores: (vtpote qui nihil præpropere commentationum tuarum manu mitte-re ſtatuiſti) erroris mei pœnitentia ſero animaduer-ſi fuit in cauſa. etenim ſæpe mihi doluit, id me ætate præcalida & præcipiti commiſiſſe, vt res in eodem ipſo genere nouitate tunc ſpectabiles & alioqui plau-dendas, nec compoſite nec populariter ederẽ in thea-trum q̃ampliſſimum. Tametſi nihilo ſecius id mihi nec opinato datum eſt tandem diuinitus, vt argumẽ-tum haudquaq̃ tranſlatitiũ, inconſulte quidẽ ipſum temereq; adeo proditum (neq; enim inficiari queo)

primum ancipiti populo,deinde etiā ſecūdo ſteterit & libente.nunc adeo vt ipſum flagitetur iterū & reuocetur etiam ab ordinibus. id quod etſi nullo meo merito contigiſſe video,nec eodē rurſus animum vt vertam mihi perſuadere poſſum ne vrgentibus quidem amicis:auctoribus ac ſuaſoribus permultis grauiſſimę auctoritatis viris:tamē nō lætabile mihi eſſe non poteſt & periucundū.certe quidē ſi moleſtū eſt ipſum poſt animū obfirmatū diuerſam in ſententiā: triſtitia tamen afficere me non debet. Tibi vero Cochlæe omnia ad hunc diē integra eſſe gratulor:exemplo vtiq; meo imprudentis & pręcipitis aliorūq; quorūdā edocto:res vt ſuapte nouitate placituras afferas in mediū:tua inſuper moderatione atq; elegantia vēdibiliores futuras.eiuſcemodi porro ingeniorū cōtētione prouinciatim quoq; gliſcente,ad decus hac via capeſſendū:laudēq; propagandā erroribus explodēdis e ſchola,atq; interim illuſtranda profeſſione literarū bonarū,quis non videt auguſtæ illius doctrinæ a priſcis vtraq; lingua expolitæ,muſarum etiam numinis multis ætatibus abrogati:quandā velut apocataſtaſim breui peractū iri:in fatis vtiq; ipſam hærentē noſtrę patrūq; memorię ęqualibus ac deſtinatis.Q̃ ſi recta probaq; ratione inclareſcere doctus ille vir inſtitiſſet,cuius tute in fine epiſtolę tuę meminiſti: aut niſi blandientibus incepti primordiis tranſuerſum ſe agendum auræ populari dediſſet,& quoquo ver

ſus rapiendum atq; verſandum:non vtiq; in ſeſe faci nus id admiſiſſet,propter quod ab aduocatione(vt vere dicam)bonorum & grauium coronaq; honeſti ore protinus deſereretur : etiam ſi(vt fama eſt)ho- die poſt eum caſum quoq; circunfuſam trahit turbã: homo nimirum ingenii vt eximii ſic impotẽtis : qui cum e periſtylio abdito abſtruſaq; exedra in ſcenam ſua vi productus eſſet,primos actus fabulæ mirifi- cos ſimul & graues cuneorũ plauſu & admurmura- tione,orcheſtrę etiam conniuentia & aſſenſu,nõnul la ex parte exceptos,triſti ad extremum cataſtrophe auerſandaq; cluſit:ita vt caueæ reclamatione fiducia pręceps,nec ſua vi ſatis ad tantam rem peragẽdam inſtructa,illicet obruta ſit aut certe exacta & explo- ſa.Qui vtinam ipſe ad frugem tandem bonam com memorãdũ alioquin ingenium clarumq; reuocare in animum inducat.quod ſane plaudendũ erit ſi cõtige rit,omnibus qui rem literariam recte atq; ordine cõ ſtitutã cupiunt.multa enim ille præclare:acute: mire q; cum paucis animaduertit in parte doctrinę neceſ- ſaria.Vale vir amice,ac præclare iam exorſa feliciter detexe.Diuione ad aulam.quinto Id.Iunias.M.quin- genteſi.XXI.

Gullielmus Budęus Thomę Moro Sa.

FAcis(vt opinor)More ſuauiſſime non de indu ſtria & inſtituto : ſed naturali quadam natiuaq; aptitudine,atq; ex ingenio tuo,vt & ſcribendo & diſ

ſerendo ſimilẽ te tui ſemꝑ ꝑbeas,id eſt lepidũ & ꝑur banum,etiã ſi eiuſmodi eſſe interdũ nec conſtitueris nec mediteris.Id adeo cũ alias tũ nuper aiaduertere mihi ſubiit quũ literas tuas mihi Theobaldus olim noſter nũc veſter reddidiſſet:qb9 ꝓpemodũ in ipſis hominẽ me mediocris induſtrię,accuratum in neglectis:elaboratũ in tumultuariis facis:abſolutũq; in incohatis.cũ tute in cõpoſitis incõdit9 videri nõ nolis, & velut in affectatis & elucubratis ſimilis ſecuro & diſſoluto.hoc.n.literę tuę ſignificare videnť:cũ interim ſtilus ipſe tuus in vniuerſum,non dico ꝑ ſe ferre anxiam diligẽtiã(qppe q ductili & quaſi cerea facilitate ſuccedat)ſed tñ redolere ſcriptitandi certũ atq; expeditũ vſum formulamq; videať.Mea vero illa epiſtola quã Rich.Imigefeldus vir grauis ac multis noĩbus cõmendabilis legatione hinc decedẽs ad te tulit: cuiuſmodi fuerit nõ cõmemini:hoc ſcio,eiuſmodi eã fuiſſe vt apud me exẽplũ eius nullũ mãſerit.Tua aũt iſta ſiue ironia cõgenita quidẽ ipſa & cãdida:ſiue vrbanitas feſtiua,& figuris innocuis cõdita:ita ꝑ oẽm ſermonem tuũ (vt corã ipſe ſenſi) perq; orationem fuſa eſt:nihil vt minus eſſe te in iis doceas q̃ quod in frõte epiſtolarum tuarũ aliorũq; vocaris.Nam cuius docti tandem hominis ſermocinatio acriorum ſaliũ illecebris aures colloquentium diſſerentiumq; ductitat?Cuiuſmodi ſalibus ipſe etſi breuiter qdẽ & ſcite affrictum eſſe me exiſtimare poſſem,ſi ſuſpicax eſſe

vellem,non mediocri tamen lętitia his ipſis literis aſ-
fectus ſum,vtpote qui non neſcius ſim iocãdi tibi li-
bidinẽ hactenus inceſſiſſe,vt in extẽporali ſcriptione
argumẽti iuſti ſeriiq; vicẽ tibi ſuppleuerit: ne nõ ſcri
bendi officio quoquo modo defungerere.Porro quã
do tu me ꝓuocare ad epiſtolarũ viciſſitudinẽ videre
in poſterũ vſurpandã,pacta vtrinq; iuſta familiarita-
tis venia, vndecunq; ſecurę ſiquid imprudẽtibus in-
cautisq; exciderit quaſi in ſinu mutuo fabulantibus
procul arbitratu obſeruatorũ, ne cauſari alter apud
alterũ poſſit ſcribendi tẽpus non ſuppetere cum ta-
bellarii aut viatores præſto ſunt:age quod bene ac fe
liciter cedat vel accipio vel fero conditionẽ: in eamq;
legem vel libertatis vel licentiæ pactum iã hinc tecũ
ineo. Legis elegantiæ obſeruatricis & ſtili meditati
vacationẽ mihi poſco,donoq; tibi viciſſim:in iis qui-
dem epiſtolis quæ internũcię rerum erunt ad amici-
tiam tuendã pertinentiũ. Ex cuius legis formula age
re cũ amicis ſæpiſſime ipſe ſoleo, cõmerciaq; arcana
tranſigere ſanctioris amicitiæ.Memoriã ad te ſcribẽ
di pene intermortuã exuſcitauit hoĩs tibi oĩa cupien
tis ſingularis humanitas,q tibi has literas redditur⁹
eſt.is eſt Catillonius eximia morum ſuauitate gratio
ſus,hominũq; beneuolentiæ lactator, atq; inter pau-
ços nobiliũ martialiũ literatus. quibus rebus accedit
anceps vitæ ratio in veſtratem ciuilitatem ambigẽs
& noſtratem. Quem cum ipſum natura noſtrum na

taleſq; feciſſent: benignitas Prĩcipis veſtri nobis amici & fœderati, ſemel (vt video) in iſtũ incolatum pignerata eſt. Quo fit vt nullũ potiorẽ nãciſci me poſſe putem: quo vtar interprete atq; interuentore tuendę amicitiæ: quam tecum aliquando coram & cum aliis doctiſſimis viris clariſſimisq; contraxi. ex quorũ numero velim vt Polygraphum mãdato meo ſalutes, virum egregia comitate doctrinaq; prædítũ, ac tibi ſtudio fauentẽ non mediocri. Vale. Diuione, quæ ſtatiua nunc ſunt aulę. X. Calen. Iunias.

G. Budęus Fran. Deloino Sal.

CVm mihi ab aula abhorrẽti nõ minus natura q̃ inſtituto: & vultu q̃ animo: magnopere erratica hæc vita grauis ſit & moleſta: tum eo præcipue animũ meũ vrit & excruciat, ꝙ in offenſionem amicorum ſtomachationemq; impingi ob eam me ſentio, cõferctĩm incuſantiũ vt degenerem amicum ac mei nunc diſſimilẽ. Qz ſi qui eorũ extiterint quibus ſcribendi occaſio ita tulerit vt quadãtenus ſatiſfacerem, cęteri quia poſthabitos ſeſe interpretantur, eo infeſtiores in me aut offenſiores cooriuntur: prope vt cõſultius ſit homini qui vndiq; bene eo audire nequit ꝙ quoquo verſus intentus eſſe non poteſt: vniuerſorum querelis caput ex ęquo obiectare tundẽdũ, huiusq; negocii immunitati indulgere: q̃ atrocioribus paucis vti & infenſioribus q cõtempti ſibi eſſe videantur. Mihi vero, quod qdẽ ad te pertinet, pręclare id

eueniſſe puto, ꝙ anteq̃ expoſtulatrices literas tuas accepi, iam iterũ tibi ſcribẽdi officio anteuerteram, etſi tum literę meę ad te nulla mea culpa nõ peruene rant. quarũ etiam ipſarum alteræ (vt nuper ab vxo re accepi) caſu interciderunt in vrbe, q̃d iuſtiorẽ vti q; expoſtulationẽ tuã facit. Quare defenſionis meę fi duciã nõ in eo poſiturus ſum quod tu ludibũdus (vt ſoles) pręripere mihi atq; auferre voluiſti. Non excu ſabo aulicę apparitură neceſſitatẽ: nõ ſalutandi offi- cia: non principis latus cingendi: nõ aulę deniq; mo- re hominũ in vniuerſum me venditandi. Non mihi iſta, non mihi inquã ſed illis in excuſationẽ cedant q iuſta plenaq; profeſſione nomẽ dederũt in comitatũ regiũ, certaq; & fixa non temporaria & veluti preca ria deſtinatione animi. quibus euenit ipſis munerũ vt obeũdorũ neceſſitate teneantur, quæ miniſterium quotidianum & obnoxiũ habet adiunctũ cũ aſſiduis functionibus. Mecũ omnino indulgentius agit aulæ genius: cui ita ſeruio ipſi, vt tamen obſeruari me ocu lis philoſophię putem: cui iam me approbare ſtatue- ram & inceptabam cũ huc tranſuerſus caſu inopina to raptus ſum, neſcio q̃ auſpicato. Ita fit vt cum infi- cias ire nequeam: (ſi mihi olim obiiciatur:) quin ſer uitutem ſeruiam: reſpondere tamen poſſim, ita me- metipſum addici paſſum eſſe, vt tamẽ ſeruitutis mo dum in poteſtate ſemper habeam, etiam ſi ſæpe fru- ſtra ad libertatem reſpectem: & ad ſeruitutis impe-

ria edictaq; ingemiſcam.Qꝫ aũt ſcite, q̃ ſolerter,q̃ ex pedite deniq; operarum pręſtatione fungar quas ſpe cioſa hęc ſeruitus & p̃textata exigit:vt vno verbo rẽ cõplectar:q̃ integri ſtatus eſſe mediter poſt eas fun ctiones quæ plęrunq; ſuggillata relinquũt,quaſiq; ſti gma inurunt ingenuis incunabulis, non epiſtolæ res erit ſi velim ediſſerere:ſed Peripateticę cuiuſdam fe ſtiuęq; ſermocinationis,ne miliaria quidem ambula tione ſæpius replicata ſatis enarrabilis.Interim autẽ hoc habeto,animo meo obſequi me,potius q̃ aulæ ſu pra modum me probare ſtatuiſſe,eiuſq; litare numi ni & genio,ſi tamen hęc vna coire ambo nequeunt. rationi vero meæ & propoſito congruenter (vt ſic dicam) ineptire aliquantiſper:potius q̃ velut in hoc æſtu fluctuans iacturam collectę opinionis faciã, vt cõditionem inde vberiorem auctioremq; q̃ exiſtima tiorem probatioremq; referam,pugnante mecũ meo genio,& reclamitante philocalia.abſit vt, abſit inquã vt hactenus huius mirificę magę philtra in præcor diis meis hęſerint. Nec tamẽ diffitebor nouis me re bus ſollicitatũ,afferre ingenio meo ac pudori vim tẽ taſſe nõnunq̃:alienoq; cõſilio ꝑſuaſum,ac me dedẽtẽ amicis,frontẽ(vt ita loquar)philologicã ꝑfricare vo luiſſe.ſed hãc ꝑferre cõſciẽtiã ecqs poſſit:q qdẽ quo quo modo imbut9 philoſophię p̃ceptis,ingenuitatis etiã colorib9 tinct9 ſit q̃ fucũ nõ admittũt?Aeſtuãtẽ igiť vultũ abhorrẽte ab inſtituto meo ꝑſona exuen

dum ſtatim eſſe ponendumq; cenſui: quo magis in-genue ſpirarem vt prius & candide. ſpiritus enim priſtinos interim ſuppreſſerã temporariũ hoc thea-trum ingreſſus: tanq̃ tolerare in diſſentaneo habitu ad aliquantum temporis imperare mihi poſſem, & ſcenę ordinibusq; ſeruire. Verum o mira vis naturę: præſertim doctrina legitima quoquo modo politę. ſi mul enim ſentire vim & agnoſcere impetum temera ti pudoris cœpi, cuius conſtantiam enixe attentaue-ram: in religionem ſtatim traxi adultum & confirma tum libertatis amorem, quaſiq; iam ſeneſcentem ani-mum emeritarumq; cupiditatum, addicere licenti q̃-uis magno ſeruituti, ac vinctũ & ducendum (vt lo-quebant̃ antiqui:) tradere ambitui. Quid igitur cau ſæ eſt (inqes) ſi tibi verſari inter homines obnoxios aulicaq; mancipia ſalua libertate licet: actionum etiã illiberalium immunem eſſe inter homines operas na-uanteis cupiditati: quin vel amicorum neglector: vel ocii inertis captator: vel obliuioſus: vel illiterat9: deni q; tui ſtudioſorũq; diſſimilis in iſto comitatu illitera-torumq; commercio factus ſis: qui ad epiſtolas pro-more miſſitãdas tãta captus eſſe ſecordia incuriaq; videare? Per me quidem licet vt horum quippiam exi ſtimes: ſed amabo te amice magne, quiduis potius q̃ contemptorem me factum eſſe. ego ne vt obliuiſci tui contemptim potuerim, cuius amicitiam annos plus viginti inoffenſa officiorum viciſſitudine colui?

Noſtí me (vt opínor) q̃ ín hoc fuerím meí ſemper ſimílís:fere vt reſcribere notís íuxta ígnotíſq; ſolitus ſim : non item vltro ſcribere . rurſus vt níhil mínus ín poteſtate habeam q̃ modum epíſtolarum,cum ſe mel concalefactus pígrítíam torporemq; mentís ex cuſſí,& ago tum quod agítur vt ſi quíſq̃ alíus. Verũ cum ſim ego huíuſcemodí & cũctator & ínertía prę dítus:tu vero & ad prouocandum promptus: & ad ínuentíonem felíx: & ad elegãtíam expedítus atq; ex ertus præſertím ín hoc genere: ſub manu ferme vt habeas quæ ad pertrectandos mollí (vt dícítur)ar tículo anímos eorũ ad quos ſcríbís delectandosq; ꝑ menda ſunt:non tamen officío me ceſſiſſe tecũ vſur pando audebís contendere,ſi epíſtolarũ mearũ faſcí culos recognouerís quí penes te aſſeruantur,vt míhí alíquãdo oſtendíſtí cum apud te eſſemus. quíbus ex ípſis cũ alíís quas ad amícos eíuſdẽ tecũ notæ & fa míliarítatís ſcrípſi,íuſtũ ípſe volumẽ efficere potuíſ ſem:ſi publícãda duxíſſẽ huíuſcemodí epíſtolarũ ar gumenta,quę ín ſeceſſu lectíonẽ depoſcũt.Porro qđ míhí ín fine epíſtolę tuę mínítarís níſi ad officíũ re díero:ſtílũ tuũ ad cotem vel meã vel Eraſmí exacutu rũ: credo vt velutí aſellũ punctítando ad mutuas ví ces excítes,quẽ palpando aut exhortãdo nõ potes:tã tũ abeſt vt verear,níhil vt magís optẽ ín hac ſpecíe. Etením ſi meo me pugíone laceſſere cœperís:nõ mo do vt cognítũ: ſed etíã vt hebetís ſimílẽ eũ floccífa

ciam.ſin Eraſmicæ coti ſtilum affricueris & attriue-
ris:latus apertum propemodum præbebo. ſi tamen
petitiones eius æmulabere, placidas ſcilicet & a pa-
læſtra decoras raroq; exitiales : quibus ipſe etiam
conſauciatus oblector aut ſuggillatus: certe quidem
non indignor.Nam alioqui ne me tu eſſe putes im-
bellem & exanguem: denuncio tibi periculum haud
mediocre ſi vulnificum ſtilum exeruero ab æquani-
mitatis theca, vbi conditus a me iandiu aſſeruatur:
ex eo iam tempore quo accingi ad ludicram pu-
gnam inſtitui, cum res ad verum per nos agi plęriſ
q; videretur prima ſtatim ſpecie. Quæ iſtic ru-
mor circuntulit de re æraria conſtituenda vel inno-
uanda:vaniloquentiæ magis q̃ conſtantis famæ fue-
runt:tametſi res arcanis hic ſermonibus agitata eſt,
& conſiliis aliis atq; aliis attentata. Verum cum ra-
tio pertrectandę rei & commodius conſtituendę pa
rum expediretur : ac ne iniri quidem probabili ſatis
ſpecie videretur: conſentaneum quoq; exitum id in-
ceptum habuit. famam auxit inuidia multis iam an-
nis quorundam inſolentia conflata. & moribus for-
taſſe iniquis comparatum eſt: vt temerarios rumo-
res leuibus & obſcuris initiis ortos: ordinis non ob
ſcura ſequatur ſuggillatio. gliſcens illa quidem pri-
mum: deinde pertinax ad aliquantum temporis, re-
rum vtiq; nouarum nuncios populo fere excipien-
te aure in deterius prona, & cum miras exiſtere vi-

demus hoc tempore inclinationes rerum in omni parte vitæ: tum etiam in hac id hæſit fatum: vt genus hominum olim potens & gratioſum, inuiſum eſſe cœperit & exoletæ auctoritatis: difficultate (vt coniicere eſt) temporis: & paucorum crimine. tametſi quæ tandem pars reipublicæ tenorem iam ſuum ſeruat? aut qui ordo hominum: quæ conditio: quod deniq; genus rerum non ſuam viciſſitudinem ſortitum eſt & expertum? ſic eſt rerum humanarum volubilitas: ſic inuida fatorum ſeries nihil diu beatum eſſe ſinit & ſtabile. ſed ſpes hominum impoſtriculæ, trabali ea clauo fixa eſſe perſuadent, quibus iam ipſis fatum imminet & impendet. De rebus meis ſi habuiſſem quod ſcriberem: iſta non attigiſſem. nec tamen non habeo quod ſperem etiam ſi nihil compertum eſt. Noſti (vt opinor) aut audiſti publicarum iam curarum ſummam in bellum eſſe propenſam: quod in ſæcularem propemodum cladem animorumq; peruicaciam commiſſum eſſe creditur. præpotentium enim imperiorum ęmulatio mutua, iam annos aliquot fomitem contentionis aluit, longe lateq; exarſuræ qua fines modiq; protenduntur immenſarum virium. Deus diuiq; tutelares omnia nobis ſecundent. Vale. decimo Calen. Maias. M.CCCCCXXI. in Aula.

Gullielmus Budæus Franciſco Deloino Sal.

NIſi me extorrem eſſe patria penatibusq; exiſti-
maſſem Deloine doctiſſime:nũq̃ (vt opinor)
ſuſtinerem in eam vel moram vel incuriam incidere:
quam propter ſi mihi amicitiam aut certe ſcriptitan
di inuicem conſuetudinem renunciares:iure id te fa-
cere haudquaq̃ abnuerem.ſed ſcilicet deploratius ni
hil eſt,nihil prope dixerim profligatius homine cui
ſpes domũ reditus abſciſſa eſſe videtur: larisq; ſalu-
tandi familiaris anno ſaltẽ vertente.Hinc enim pro-
tinus amicorũ memoria:æqui boni reuerẽtia: deniq;
omnis officii ac decori ratio excidit: & pro iis incu-
ria ſubit cum inertia triſti. id quod mihi vſu veniſſe
aliquãdo in hoc vitæ genere:ex vſu amicitiæ tuendæ
noſtræ ac retinendæ erit,ſi tibi perſuaſero:qui alterũ
iam mẽſem pene exactũ literis meis expectationem
tuã fraudo.Q̃ ſi etiã etiãq; conſideraris cuiuſmodi
ſit huius inſtituti conditio,in quod incidiſſe me ma-
gis q̃ obtuliſſe meme noſti,veniã mihi habendã vtiq;
exiſtimabis.quodnam enim certum & conſtitutum
munus tuendæ ſuauiter & fruendæ amicitiæ expe-
ctes ab iis qui nulla in parte vitæ cõſtitutas vices ha
bent?nõ in ſomno: nõ in lucubratione: non in victu:
non in cultu diuino . adeo qui recte atq; ordine hic
conſtituere vitam conetur,cum perditas iam vitę ra
tiones aut cõfuſas habeat:ſimilis videri poſſit ei qui
in Euripo nauem agere poſſe cõfidat ſedate ac com-

poſite.ſiquidem vt negociis ociiſq;,curis incuriaq; vi
ta nobis pmixta eſt & implicita:ſic rurſus ſoluta phi
lologię olim noſtrę legibus:omniumq; ciuilium mu-
nerum,& bonis moribus congruentiū vacationem
habens,legitimā propemodū & conceſſam hominū
grauium opinione. atqui cum in hoc conuentu ho-
minum quibus vita inſtitutis informata huiuſcemo
di cordi eſt:pronas iam vitæ partes actitem : nec in
infima claſſe cenſear: nulli(vt opinor) minus me q̄
mihi ipſe probo.vt qui animi mei partes nec pure iā
vrbanas eſſe ſentiam: nec q̄ ſatis eſt ad vitā hic tole
rādā,tā eſſe factas verſicolores. Quo fit vt cū bellus
homo interdum & aulicaſter eſſe meditor,tam inde
cora vt coniicio conſpicua ſit in habitu oris mei diſ-
crepantia, q̄ eſſe ſolet in hiſtrione cum actio abſo-
na eſt perſonæ & incongrua. Plæraq; enim mihi hu-
iuſce modi.& ſpeciei eſſe arbitror in munerū obno-
xiorum functionibus:quas ratione nulla certa & me
ditata & e dictatis magiſtrorum petita: ſed ex tem-
pore & occaſione obeo:obuia quidem ipſa non quæ
ſita anxie & affectata:ex hominumq; potius qualita
te q̄ perſonarum aut faſcium:in quos forte incurro.
vſq; adeo philologiæ meæ conſuetudine iugi & aſſi-
dua obduruit animus,& tanq̄ contumax factus eſt
aduerſus imperia conuerſationis huius aulicę ab illa
abhorrentis in qua ſenſus communis rudimenta po
ſui:quaſiq; tyrocinium ætatis iam conſultę peregi.

Proinde ſi ſtomachari cœpiſti: aut in me iam oblo-
qui quaſi candorem in me priſtinum non agnoſcas:
cogitato puro iam te amico & ſimplici vti non poſ-
ſe: qui eam artem factitat (tametſi nullo prope ſuc-
ceſſu) quæ miſcellum genus hominũ efficit & ver-
ſipelle. Apageſis inquis hanc diſciplinam mores ho-
minũ adulterantem: quę candorem & ſynceritatem
amicitiæ extorrem iam e ſchola ſua fecit. profecto
(vt video) nihil fugacius ſimplicitate iſta morum
cum limẽ illud impoſturę ſupergreſſa eſt. Quid age
rem igitur potius, aut quid inſtituerem: quando ſic
agere in eo conuentu nunq̃ non operę fuit precium
& palmarium? Quemadmodum porro qui præcipi
tio haud exitiali lapſi ſunt nec opinato in locum cir-
cũſtructum aut obuallatum: aliquantiſper ſenſibus
capti, deinde ad ſeſe redeũtes, miranteſq; caſum ſuũ,
circũſpectant omnia ſiqua erepere cõmode valeant,
& ſe in gradum reſtituere: haud alia ferme ratione
e ſtatariis ipſe actibus vitæ & cõpoſitis, imprudens
deuolutus ſum in hanc (vt ego quidem ſpero) phi-
loſophiæ digreſſionem, vt quiſpiam fortaſſe dixe-
rit, expeditionem ambitionis multum tumultus ha-
bentem: in qua nunc deprehenſus identidem æſtuo.
quippe hic mihi caſus inſtar quoddã turbidi lapſus,
aut certe deſcenſus pene præcipitis e gradu ſecurio
ris fuit conditionis, in campum ſtationis huius ini-
quæ & obſtrictæ. quibus in ſtatiuis primis quidem

ſtipēdiis tyrocinium quoquo modo peregi.ad quod ipſum tolerantia ægre quidem in quiete adultum & deinde virum factum,ſed tamen vtcunq; me perduxit.alteris cum proniora iam omnia mihi viſum iri promitterem:vſuq; molliora:& ſpes me illa deſtituiſſet:ære pene dirutus ſum,cum domeſticæ vitæ deſiderium vltra ferre nequirem . Cui etiam incōmodo acceſſit diſciplinæ non cuilibet perceptę & comprehenſæ ignorantia , cuius haud dum ſatis præcepta theoremataq; tenebam:citra quorum peritiam, inopinatiſſimæ cuiuſq; incommoditatis ac difficultatis impreſſionem perferre vix quiſq̄ poteſt . Id vero quoniam exordium longius repetendum: narrationemq; longiuſculam poſcit non forenſem ſed cubicularem:in poſterum quidē eam,ſed perendino longiorem reiiciam:quādo is cūq; futurus dies eſt cum ambulationes ſuaues iſtic tecum pagere licebit more noſtro.Quē tamē ipſum diē cogitatione interim geſtienti nonnunq̄ præcipio præ impotenti deſiderio rerum domeſticarum & vrbanarū. Nunc id tm̄ laboro,mihi vt acrius ſuccēſendi conſilium in diem illum ipſum proroges,præſertim quum ſuſpicari atq; etiam audire potueris , me bonam partem eius temporis quo obliuiſci tui videri tibi poſſum , curam rerum mearum anxiam quidem illam & mentis auocatricem in contubernio habuiſſe cum ægra valetudine . Nuper vero publicarum difficultatum

contemplatione priuatas curas premere cœperam & conſopire. quæ quoniam ipſę diuina benignitate leuiores fieri in dies cœperunt: diu contractum ani mum diffundere ſenſim & explicare ſcriptitando le-ctitandoq; conſtitui, quantum quidem mihi ocii & commoditatis in caſtrenſi comitatu dabitur. ſed il-lud dicere quoq; non auſim quanto tempore e cœ-no illo exiſtere turbulentiæ poſſim, in quo diutius fortaſſe q̄ par erat pro re nata conflictatus ſum: ho-mo vtiq; non inſolens rerum incommodarum. Qui abiectas a me fuiſſe vitæ huius conſectandæ ratio-nes ob mediocrem ad ſcopulum vnum aut alterum offenſionem: & prope conculcatas: inficias ire ne-queam: quas aliquandiu etiam recolligere neglexe-rim, cum manus adiutrices vltro aliquot mihi homi nes porrigerēt gratia atq; auctoritate pollentes: qui rebus ipſi meis conſultum cupientes, verebantur ne familiæ pignorūq; meorum detrimento bene atq; indulgenter de animo meo mereri iterum obſtina-rem. Ex quo etiam facto pudori meo nota perpetuo hęſiſſet vel moroſitatis vel inconſtantiæ: cum nul-lam ſatis dignam cauſam vel comminiſci poſſem aliam ab iis quidem a quibus capita rerum manāt: quamobrem miſſionem flagitarem intempeſti-uam. cum hoc etiam ꝙ validum vnum & alterum retinaculum habebam, remoramq; animi alio-qui geſtientis & impotentis. Itaq; hactenus illam

eluctando ſtomachi contumaciam profeci animi im
perio & rationis: vt iam callum ducere cœperim in
pręcordiis, aduerſus huiuſcemodi hebetiores noxas
nō niſi tyrones animos acerbe exulcerantes. Tu ve-
lim vt quiduis potius in me criminis cōiicias, aut te-
cum ipſe ſuſpectando cōminiſcare, q̄ desertæ aut in-
curia tranſmiſſæ per longum ſilentiū amicitiæ. Vale
ad Remos oppidum celebre. duodeuiceſimo Calen.
Octobrium.

Gullielmus Budęus Iacobo Tuſano ſal.

FAcile mihi quod ſcribis perſuadeo, excitatam in
animo tuo omniūq; ſtudioſorū eſſe miram ani-
mi alacritatē ex pollicitatione regia in gymnaſiū in-
ſtituendū nuper facta: quæ literis meis innotuit, qua
de re etſi nihil poſtea nec actum nec dictū eſt, nō du-
bito tamē rē tandē euaſurā quo ſperamus, niſi quid
ſecus publice aut mihi priuatim acciderit, iiſq; qui eā
dem in cauſam mecū incumbere cœperūt. Ita enim
eſt liberalitas pronunciata palam multis, vt cū Prin-
cipe agere non veriturus ſim cū primū dies actionis
ceſſerit. q̄q̄ ceſſiſſe diem puto, etiam ſi nondū venit
hora cōmoda, neq; vero omniū ſunt aut dierum aut
hebdomadarū huiuſcemodi ſermones, in quos niſi
forte fortuna oblatos noſtra incurrerit opportuni-
tas & obſeruatio, tanta res ſemel optineri nō poterit,
& vt ita dicā huiuſcemodi rogatio perferri. Sunt alia
nunc quę intentionē noſtrā diſtinēt negocia, & ratio

rei exordiendę atq; ita inſtruēdæ vt omnes in ea partes neceſſariæ conſtent, mature verſanda eſt animo & conſiliis agitanda (ſuper eo enim commentari nos Princeps iuſſit) ne cum in rem præſentem ventum erit, imparatos aut non ſatis meditatos ad cauſam tantam agendam veniſſe ſero pudeat ipſos ac pœniteat. ſimul egregiam Principis voluntatem ſenſim augere & intēdere (vt arbitror) operæ erit precium, admirationemq; literarum bonarum alere & tueri, cuius incunabula quis in regiā attulerit olim vt ſpero non erit in obſcuro. ἐπειδὰν γὰρ τὸ πρᾶγμα, ὃ ἡμῖν ἀνῃρημένον. μέχρι τοῦ πέρατος φθάσῃ διαπεπραγμένον, καὶ ἡ τῶν καλλίστων λόγων καὶ χαριέντων σπουδὴ καὶ ἐπαγγελία, προσδοκιμεῖν δόξῃ τὴν ἀπίθανον ἐκείνην καὶ ἀφιλόκαλον φιλοσοφίας, τότε δὴ τότε κατάδηλοι γενήσονται οἱ τὸ καλὸν καὶ ἀξιομνημόνευτον ἐπιτήδευμα τοῦ βασιλέως εἰσηγημένοι. πρὶν δὲ τὸ πρᾶγμα ἐκβῆναι, καὶ κατεργάσασθαι τὸ προαιρεθὲν ὑπὸ τῶν ἐπαγγελλομένων, κρεῖττον οἶμαι τοῦτο ἀποκρύψασθαι. ἐπεὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἐγχειρημάτων, ἐκ τοῦ ἀπηλείσματος πέφυκε καὶ ἐκ τῶν ἐκβεβηκότων εὐδοξεῖν ἢ μή. καὶ οἷον τῆς τύχης τὰ ἆθλα βραβεύειν οὐρανόθεν ἀξιωθείσης, τῶν ἀνδραγαθημένων καὶ ἐπαινετῶν, οἱ καλῶν ἔργων ἐνάρχεσθαι ἐφθακότες, ἐξήρτηνται τῶν ἀποβησομένων, μέχρι τοῦ τέλους μετέωροι καθεστῶτες. δέον εἰ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐτύγχανον εὖ νενομοθετημένα καὶ καθεστηκότα δικαίως καὶ προσηκόντως, τῶν ἀξιεπαίνων γε ἔργων ἐγκώμιόν τε καὶ τιμήν, οὐκ ἐπὶ τῇ τύχῃ κεῖσθαι, τῇ ἐπηρεαζούσῃ πολλάκις καὶ λυμαινομένῃ τὰ εὐβό-

λως καὶ ἐπιεικῶς ἐπιτετηδευμένα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν δι' ἰδιωτῶν τῷ θείῳ καταλίπωμεν, τῷ πάντων αὐτεξουσίῳ. Vale. Ambaſiæ. xii. Cal. Decembris. M. CCCCC. XX.

Gullielmus Budæus Gullielmo Maino ſal.

DE Draconis ægrotatione quod ſcripſiſti, ideo mihi gratius ac iucundius fuit: quod antea intellexerã grauiter eum febre periclitatum: etſi reſciſſe me diſſimularam. Qui ſi nunc certo valetudinem colligit: feliciter & commode actum cum re mea familiari eſſe cenſebo vt debeo. ſin humanitus quippiam pubeſcenti iam acciderit: magnopere imminutum mihi argumentum fatigandæ ætatis iam procliuis ad quietem tranquillitatemq; ducam. cum ſupparem nullum habeam eiuſdem ſpei ſuccidaneum, in cuius educationem cura atq; expectatio mea protinus tam propenſe incumbat. ergaq; alios mares quonam modo affici debeam nondum ſatis conſtitui, quando indolis ſpecimen mihi non perinde præbuerunt, quod vnum mihi acre incitamentum eſt amoris in liberos præter commendationem ſanguinis & naturæ, quam non niſi tranſlatitiam habeo vt debeo. οὐ δὲ γὰρ ἐμὲ ἡ ὑπὸ μεγέθους φιλοσοργία εἰς τοῦτ' ἤδη ἀγαγόντι τῆς ἄγαν ἐμπαθείας, ὡς διαπράττεσθαί τι ἐκπρεπῶς αὐτοῖς, κἂν τύχω ἀφορμὴν εὑρόμενος, ἢ πέρα τῆς ἀξίας αὐτῶν, ὧν δὴ διαπεπραγμένου ἐμοὶ

ἂν μέλλοι μεταμελήσεσθαι, ἵνα ἐπιδόντοι ἐνασχημονήσωσι τοῖς ὑπὲρ μείζοσιν ἢ κατ᾽ ἀξίαν αὐτῶν. καὶ μὲν δὴ τό γε ἐπ᾽ ἐμοί, οἱ μὲν ὄνοι, ἐπισεσαγμένοι ἂν διαπλέσθαι σκευοφοροῦντες. οἱ δὲ ἀξιοπρεπεῖς, διακεκοσμημένοι φαλάροις φέροιντο, ἅπερ τυρισὶν ἐνωραΐζεσθαι πεφυκότες. ἡ σὴ δὲ ἐλπὶς γε τάχα ἡ εἱμαρμένη ἡ σὴ, ἀμηγέπη ἐπιπέπλεκται σὺν τῇ τῶν μαθητῶν σοῦ. ἡ δὲ δὴ ἐκείνων, περὶ τύχης διῃρητήται περὶ ἐμαυτοῦ ἐπαιωρουμένης. Interim facito vt Draco det operam plenio rem camœnis cantricibus : vt vires recreando eadē opa proficiat in ſummā doctrinæ qua eū excultum volo & expolitū. Vale. Trecis, peruigilio diui Marci.

Gullielmus Budęus Claudio
Roberteto ſal.

EX literis quas ad patrem tuum nuper vnas & alteras dediſti: facile eſt cognitu tibi tantopere nihil exoptatum eſſe & propoſitū: q̄ dignū te tandē vt filium tāto parente exhibeas. Cuius certe voti im primis cōmēdabilis ſi fide (vt ita dicam) bona reus es: vt eſſe te ingenii tui candor cum epiſtolarum fide nō dubie teſtātur: animaduertere id te operę eſt pre cium: tam tibi hoc obuiū eſſe & expeditum atq͂ inſtructum: (vtpote qui & dotibus animi a natura: & paternis copiis pręditus ſis a prouidentia & beatus vt ſi quiſq̄ alius: quibus rebus ſubnixus peruenire eo poſſis vbi voti damneris:) q̄ futurū id ipſum eſt de decori atq͂ notæ, ſi quibus veſtigiis vir ille ſuę fortis hominū longe pręſtantiſſimus parens tuus: viā tibi

laudis honorũq; ſungendorũ præiuit: ea tute veſti-
gia per inertiam atq; ignauiã nõ ſecutus eſſe videa-
re. Ecquis enim vnq̃ puer ex quo ætas noſtra memi-
nit, fuit: qui huiuſcemodi indole pręditus cum eſſet,
tot talibuſq; naturæ adminiculis atq; fortunæ adiu-
tus & ſuffultus: ad glorię honorũq; faſtigiũ ſcande-
re & eniti neglexerit per veſtigia patris? Ecquis quẽ
pręeuntẽ parentẽ ſequi piguerit: per explanata iam
omnia ac pręmunita glorię face liberis ſuis prælu-
centem? Parens tuus illuſtri loco natus: tãtũ ſua vir-
tute induſtriaq; creuit ac gentem veſtrã auxit: vt pe
natium ſuorũ fundamenta iecisse & ſubſtruxiſſe exi
ſtimetur: non modo eos excitaſſe in hanc altitudinẽ.
vſqueadeo maioribus ille ſuis tametſi per ſe claris, te
nebras offudit atras incrementis in ea ſorte inuſita
tis & ꝓpe inauditis. Huius tu Claudi maximus na-
tu filius, niſi hęreditatẽ claritatis eius primo quoq;
tẽpore cernendã tibi duxeris: nimirũ quaſi exhæres
tãti nominis, ignominioſam tãtũ poſſeſſionẽ bono
rũ eius habebis. Quare tibi enitẽdũ eſt, in hãcq; vnã
curã vehemẽter inuigilandũ: dũ pręmõſtratorẽ inſti
tuendę vitæ patrẽ habere licet: vt tempore tuo vta-
ris: in aduẽtantẽq; magni nominis ſucceſſionẽ pro
penſa vt inſtes cõtẽtione. Sic enim fiet, nihil vt remit
tas tibi operę atq; vigilantię cui ætas iſta tenella fe-
rẽdæ eſſe poſſit. quandoquidem prætermiſſæ occa
ſionis aſſeclam eſſe pœnitentiã mœrentem conſulti

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITT. EMANUELE

ſcriptionũq; argumenta. Qua in re cum delatã mihi famę benignitate laudẽ quaſi palmariã cũ corollario animaduerto, primũ admirari ſoleo iudiciorũ nõ tã æquitatem ſeuerã, q̃ arbitriũ quoddã propenſum & tanq̃ ab indulgentia corruptũ. (nam alioquin vnde mihi tot puncta homini terra recẽs enato? quod qui dem ad hoc ſtemma pertinet, cuius ego principem imaginẽ genti meę emeritus ſum.). Deinde delatũ honorem hactenus agnoſcere, mihiq; eo noie fauere ac gratulari, quaſi iuuentutẽ in Gallia noſtra ætati meæ ſuccreſcentẽ: nomẽq; meũ olim atq; etiam breui ex albo interlituram: aut certe ex ſummis verſiculis ad imos ſummoturam: acuiſſe primus citra controuerſiam dici atq; exiſtimari merear, & acuiſſe ad iſtam nunc feruentẽ contentionẽ, exemplo a me prodito ſi recte res perpendatur. niſi ſi laus rerũ pręclare inſtitutarũ, auctoribus earũ primis ideo nõ debetur, q̃ docilis atq; ęmula poſteritas, eorũ pręſcriptis animum adiiciens, res tm̃ incohatas aut exaſciatas (vt vtar verbo comici) ad vnguem expoliuit, aut eli mata tandem pręſtitit in medium & probauit. In id porro tempus Claudi mihi dilectiſſime, cum tu vna cum germano tuo Franciſco egregie ſtudioſo incurſurus ſis: quo tempore acriũ ingeniorum contentio honeſtiſſimi cuiuſq; ſtudio & fauore ſubnixa, huius iã profeſſionis fines honoriſq; nõ modo prorogarit: ſed etiã excoluerit ad nitorẽ vſq; exactũ & abſoluerit:

nuper in aula eſſe cœpit vt viro chariſſimo morem
gereret : epiſtolã tuã mihi reddidit ſũma hilaritate.
quæ cũ grata mihi fuit ipſa ideo & iucũda, ꝙ obſer
uantiæ in me tuę notas habet idoneas ac ſupra pue
ritię captũ legitimas : tũ vero in ea admiratus ſum
& exoſculatus eximii ingenii indolem,ad elegantem
vtiq; doctrinã lepidãq; facũdiam breui tempore eua
ſuri:ſi quidẽ poſt primarię iſtius doctrinę rudimen
ta gradũ tibi liceat ad vlteriora promouere: diſcipli
nęq; ingeniorũ perpolitrici operã dare aliquãtiſper
& iuſta plenaq; incũbere intentione.Nã quæ trãſla-
titiis (vt ita dicã) animis & quibuſlibet naturis ar
dua ſunt & magno ſudore ſuperãtur:ea ipſa felicio-
ribus ingeniis tuiq; ſimilib9 primũ leuiter accliuia:
deinde plana, & ad poſtremũ prona videntur eſſe.
tum quidẽ pręcipue,cũ veluti ſtimulis quibuſdã libe
ralibus:ſic igniculis obortis acuuntur ingenuę atq;
impigrę cõtentionis, ęmulę exiſtimatiſſimi cuiuſq;,
atq; longiſſime ante alios in curriculo literario emi-
cantis.Vſqueadeo autem volũtate iſta egregia tute
cũ fratre tuo Claudio mihi vos approbatis : mei vt
officii eſſe ducam,id quod epiſtola tua flagitare vi-
detur:ad eãq; obſeruãtiam pertinere qua parentem
tuũ merito eius proſequor: in vobis quidem pueris
alere ac tueri inualeſcentẽ ſenſim ad egregia ſtudia
procliuitatem:in parentibus autẽ veſtris conſultam
ac moderatã indulgẽtiã:quã prudenter ipſi quidem

non tã naturę blandientis inſtinctu, q̃ induſtrię ve-
ſtræ certa quadã cõmẽdatione in iſta etiam ætatula
gratioſiore ſuſcepiſſe mihi videntur. Proinde vobis
quoq; etiam etiãq; vidẽdũ: quã parentibus amiciſq;
expectationẽ primis his ab annis excitauiſtis:quod
veluti ſpecimen pręſtantium animorũ hactenus edi
diſtis: ea ne cõmittatis tandẽ vt deſtituiſſe videami
ni:collectãq; in ſtudiorum tyrocinio gratiã ab omni
bus etiam nedum a parẽtibus initã:per incuriã ab-
ieciſſe. Cuius ſuſpicionis notulam etſi in ore ac mori
bus veſtris nullam omnino impreſſam eſſe cẽſeam:
admonitos tamen vos oportuit a me:vt officio per-
functus eſſe viderer pro ea qua parentẽ veſtrũ obſer
uantia beneuolentiaq; proſequor. Vale, & cũ germa
no tuo certare diſcẽdi contẽtione pergito. Diuione.
XVI. Calendas Iunii.

Gullielmus Budęus Frãciſco Roberteto S.P.D.

FRuctum nõ modicum (vt video) Franciſce mi
ex opera non ita valde magna recepi ac percepi
cũ literas paucorum verſuũ tanto tibi vſui fuiſſe vi-
deam & confirmationi animi, vt egregiam iſtã con
tentionem ad literas elegantes perdiſcendas, ſuapte
ſponte in dies ardeſcentẽ, nouo quaſi ſpiritu afflato
excitarint ipſę vehementius & inflãmarint. Qui etſi
cupide ipſe agnoſcere nõ ſoleã teſtimonia famæ ma
iora q̃ vt ipſis aſſenſum (vt ita dicã) accõmodare
conſciẽtia mea poſſit, quę mihi inſtar eſt teſtiũ mul

torũ locupletum omniq; exceptione maiorum:tamẽ libens equidẽ facio vt epiſtolam tuã plenã ingenuorũ ſpirituũ lectitẽ,quæ cũ obſeruãtia mei atq; admiratione implicitã habet etiã æmulationẽ quãdã,generoſam ſane & acriorẽ q̃ pro ætatis captu,euaſurã q; tandẽ (niſi augurio animi fallor) ad bonã aliquã frugẽ eruditionis ſolidę & ſingularis. Siquidẽ egregia voluntate & ingenio prȩſtãti quo te natura donauit,quaſi quodã iugo rerũ duarũ imprimis homini cõmodarũ,animũ omnibus artibus ingenuis excolere poteris annis his melioribus & omni cura liberis,qui immunitatẽ habẽt munerũ ciuiliũ: quibus vtiq; vobis iãdiu parens veſter magis q̃ ſibi ipſi fungitur:vir in prima ſorte hominũ q̃exiſtimatiſſimus: & iduſtria ſua cõditor noĩs celeberrimi.Tibi vero & fratri tuo vt oĩa ad tuẽdã huius noĩs hȩreditatẽ exoptem votis pene cõceptis : eius ipſius patris veſtri dexteritas felix officioſaq; effecit,cuius merito ſũma quęq; nomini ei9 gẽtilitatiq; cupio:ſi tñ maior ſemet ip̃o eſſe poteſt q ad ſummũ faſtigiũ priuatȩ fortunȩ euectus eſt.& tñ quo impẽſiore vos amore ꝓſequar, cauſæ illi paternȩ accedit alia etiã cauſa q̃ ꝓpria eſt vobis atq; peculiaris,nõ itẽ vt alia a patre ꝓfectitia: morũ ſcilicet & igenii idoles ſane eximia & gratioſa apud oẽs hoĩes virtutis amãtiſſimos,cui9 ip̃a idoles velut icunabula ac rudimẽta tenet. Qñ vero ita tulit ȩtatis meȩ rõ,vt amicitiȩ colẽdȩ officia obſeqorũq;

viciſſitudo pro captu & ſorte vtriuſq;,mihi cũ patre veſtro potius obtigerit q̃ vobiſcũ,vnũ vtiq; aut plureis olim vobis liberorum meorũ quaſi ſuccidaneũ amicũ ſufficiam,qui vobis(vt ſpero) ſi non eodẽ ingenio & profectu,at certe eodẽ ſtudio literarum reſpondebit & paria faciet.id qđ ipſum eo pertinet qđ circa finẽ epiſtolę tuę poſtulaſti.Vale,& mihi matrẽ tuam ſaluta q̃appoſitiſſime, quã nuper hinc proficiſcentẽ ſalutaui.quę tibi quidẽ ipa ac fratri teſtis eſſe poteſt quantũ ego vobis fauere apud vtrũq; parentem ſolitus ſim.Diuione.VI.Calen.Iulii.

Gullielmus Budęus Claudio & Franciſco Robertetis ſalutem.

EPiſtolę veſtrę ſane diſertulę ac ſupra ætatis captum ſententioſę & limatulę, inertiã mihi forſan exprobrãt aut ſupinã obliuionẽ veſtra opinione. id adeo vt inſtar quoddã interuſurii debere vobis videar pro mora temporis qđ interceſſit poſtq̃ reſcribere epiſtolis ipſis licuit.Atqui cũ expectatio veſtra geſtiens in dieſq; intenta,hoc meretur vt ne diutius fruſtrari deſideriũ iſtud veſtrũ ſuſtineam: tũ id etiã poſcere videtur ac poſtulare amicitia & familiaritas quã cum parente veſtro,eximio quidem ipſo viro:& apud primos ſecundos tertioſq; ordines gratioſo honoriq; imprimis habito:initã merito eius habeo:ſemelq; contractam eſſe ſpero & coalitam.iuſtam quidem ipſam legitimiſq; vicibus officiorũ compactã;

non temporariã & fluxã,id eſt e moribus aulę cõfla
tam:qđ genus hic fere coitur inter hoíes rerũ ſecun
darũ aſſeclas,emigrante ſubinde fortuna nunciũ re⸗
mittẽtes amicitię.quãq̃ in hoc quoq; comitatu iuſtæ
interdũ germanęq; ineũtur amicitię:tũ vitę cõſuetu
dine inolitę:tũ animorũ ad eadẽ ſtudia inſtitutaq; cõ
ſenſu.qđ neceſſitudinis vinculũ in hac (vt ita dicã)
ambitus honeſti moribuſq; recepti expeditiõe,qđdã
quaſi cõmilitiũ &(vt fert locorũ anguſtia) nõnunq̃
cõtuberniũ aſtringit certius & cõtinet. Beneuolẽtiæ
vero mihi cũ patre veſtro cõſtitutę cõſciẽtia,idẽtidẽ
me admonet qđ mei ſit officii in tuenda ſtabilienda
q; neceſſitudine cõmoda ſane atq; honorifica rationi
bus meis. quã ita inſtitutã ipſam iter nos tacitis(vt
aiũt)cõuentis,ab honeſtateq; & vrbanitate dictatis
nõ neſcius ſum:vt in vſurpãda fruẽdaq; viciſſitudine
officiorũ atq; pſtationũ vterq; noſtrum ſuis modulis
(vt dicit)atq; ſuo pede ius ſuũ metiatur: vſumq; &
fructũ amicitię ꝓ captu ſuo habeat.Quare quũ ipſe
in ordinũ recẽſione nõ modo mediocris ſortis ac no
tę hoies & pſtet & lõge anteeat,ſed etiã in ſupmo or
dine atq; in actu rerũ ſummo eximio loco numeroq;
habeat:in quo in dies floreſcere vi animi induſtrięq;
ſingularis atq; inuſitatę viſit & credit: canoſq; iam
enaſcenteis & ꝑſerpẽteis per ſummũ qđq; decus mi
re cohoneſtare:par eſt vtiq; ipſe vt meminerim,fami
liaritatẽ mihi quæſitã cũ eo auſpicato(vt ſpero) &

confirmatã,cultu atq; obſequio liberali ac forti meę conſentaneo retinendã eſſe & vinciendam. vt illi viciſſim fortaſſe videndum eſt:beneficentia mihi atq; ſuffragatione recte præſtandis & rependendis ipſe vt famæ ſuę conſulere ſibiq; conſtare videatur. Porro autem quum inter pignora quæ ei varia & copioſa Prouidentia ſumma contulit benignitate, nulla antiquioris curę eſſe animaduerterim illi & chariora, q̃ ea quę ad generis nominiſq; propagationẽ in poſterum data ſunt:libens vtiq; vt debeo faciam ex rerum occaſione temporiſq;, vt corã iuxta atq; abſens hortamẽtis & monitis (quãdo alia re nequeo) egregios conatus veſtros impetuſq; generoſos ad viam capeſſendam paucis ordinis veſtri tritam aut proculcatam, cõfirmem & dirigã. Qua parte rerum maxime bene de ipſo parẽte veſtro & ſedulo merendo, paria facere aut ſupparia certe poſſum cũ iis q̃ ipſe cauſa mea pro re interdũ nata & cõtendit & efficit. Quapropter cũ quippiã culpę in eo a nobis admiſſum erit:apud patrẽ potius q̃ apud vos purgandum me habebo, cũ ipſi ꝓbare me officii exhibitione magis q̃ vobis aut cuiq̃ laborẽ. In quo ipſo negocio pręclare mecũ agit͛, ꝙ cũ ille rationẽ occupationũ mearum norit aliquãtulũ, oculiſq; interdũ arbitretur: nõ magnopere cauſas cõminiſcendas quas excuſem habebo. Enimuero quantũ ipſa mea hortamenta animis veſtris ſederint & hęſerint:literæ veſtræ docu-

mẽto eſſe poſſunt. ex iis enĩ facile eſt intelligere vnã illam pene cogitationem,aut imprimis certe iugiter q̃ verſari & redundare in mentis veſtræ domicilio: nihilq; præuertendum ei curæ & cupiditati vos du- cere:quam in vobis felix præcipue natura atq; ani- mi conſtitutio, geneſim quandam ſortita inclytã & magnificam:deinde æmulatio noſtri cõmonefactio ne adiuta,pepererunt & aluerunt.Quo velut inteſti- no ac perenni ſtimulo vos adactos,atq; ad curſum encyclopędiæ incitatos,nullus iam ſecordiæ ſcrupu lus,nulla ardui incepti & operoſi remorabitur repu- tatio:nuſq̃ retrorſum aget pœnitẽtia,quominus aut languidius viam illam ire contendatis,qua iuuenes doctrinæ lautioris cupidi,ad editum illum gradum euadunt,vnde gnauiſſimo cuiq; aditus eſt ad arcem Palladiam conciliabulumq; paucorum, quos litera- rum gloriam facultatum iactura liceri cenſuſq; im- minutione non pœnitet.cuius viæ priſcas orbitas,ſi tu & carie vetuſtatis iam exoletas, citima nobis ſæ- cula ſtrenue ac feliciter interpolarunt, vt propemo- dum ad inſtaurationem iuſtam cum via Latina iam etiam peregrina venerit. Inde vos vel propere vel mature aliquãdo digreſſos vel egreſſos,prout com- modum patri viſum fuerit,aut res aliqua necopina- ta tulerit,altera vos via exceptura eſt: plurimis ipſa q dem & conuenis viatoribus frequẽs, quã vel popula rem,vel regiam,vel militarẽ licebit vt appelletis : ſed

in qua nō vt turbę pedeſtri & promiſcuę æſtuandū vobis erit. vtpote quos paternę fortunę geſtatoriū ſupra cōmunis ac mediocris ſortis faſtigiū ſubeue-ćturū ſit,& in principes cōfeſtim ordines claſſeſq; ſelectas collocaturū.Proinde macti iſta voluntate:iſto propoſito: iſta rerū omniū cōpetētia prolixa & copioſa ad id qđ in animū induxiſtis:viā hāc alacres ſtrenuiq; deo beneuolēte ingredimini, quā meis quodā modo auſpiciis inire nūc videmini: occaſioneq; nūc data dū licet prolixe vtimini : ne ſi vos cōſiliū patris e re ita nata ſumptū,e primo mediove curſu necopinanteis reuocauerit : vitio vobis vertat᷑ ꝙ vt ſegnes aut quaſi exanimati in primo ꝓcurſu reſtiteritis : & ſtatim a carcerib9 veſtra cōtētio elāguerit.Qꝫ ſi pſētis alacritatis tenorē infractū ad pauculos annos ſeruaueritis:fore eqdē recipio,exiſtimationeq; mea cauere nō renuo,vt ide vos egreſſos hoim primariorū fauor & plauſus in publicū ꝓdeūteis ilico excipiat: fauſtis etiā ominibus vox publica lętiſq; proſequat᷑. Deinde cogitatio vos illa & meditatio acris ſubeat in aulā iā penitiorē admiſſos & adoptatos (in quo hoim pſtātiū fortunatorūq; domicilio nō ſtatario parēs veſter gētis ſuę penates lōge lateq; metatus eſt, ad faſtigiūq; excitauit) quonā modo primo quoq; tempore in paternā ipſi claſſem ſubeuntes illuſtris nominis hæreditatem patrimonio luculento ſubnixam tueri exemplo eius poſſitis:atq; etiam pro viri-

libus porro cõmendare poſteritati. Ad quã animi de ſtinationem atq; obfirmationẽ eximiis dotibus præ ditã & inſtructã, acuit vos (vt video) ęmulatio phi lologię noſtrę: quod nobis periucũdũ eſt. tametſi ge nii eius (vt ita loquar) obſcuritatẽ ignobilitatemq; agnoſcam, quippe cuius incunabula & rudimẽta tã exilia fuerunt & fortuita: eoq; tñ nomine cõmemo randa ꝙ nullis elementis aut certe inanibus conſti terunt: pudendos vt natales & premẽdos huius pro feſſionis habuerimus. vtpote ꝓceptoribus ac ſociis ſtudiorum deſtitutos: omniq; inſtrumento atq; admi niculo hac via euadendi: e numeroq; multorũ nomi nis mei eximendi. Quarũ rerum aliarumq; facultas: copia: opportunitas cum vobis pręſto ſint & obuiæ vt ſi cuiq̃ ſtudioſorum: mactos vos olim fore pueri mihi dilectiſſimi, elegantiore doctrina ſplẽdoreq; no minis auguror & pronuncio, qui tam pronis nunc pectuſculis ad id decus aſpiretis & incũbatis. Quos cum eodem ſanguine ſatos pari quoq; amore eodẽq; proſequar: ęquis propemodũ paſſibus adoleſcentiæ primę curriculũ ante annos ineũteis: vna etiã epiſto la ſalutãdos nũc duxi & adhortãdos, quo magis ani mos veſtros germanos & vterinos etiã hac commu niõe cõſociarẽ. Valete, & Philippũ Eſmeriũ ꝓceptorẽ veſtrũ colite, quẽ de facie mihi ignotũ plurimũ de in ſtitutione veſtra amabo ſi in officio perſtiterit & in cepto. Trecis. poſtridie Calen. Septemb. M.D.XXI.

Gulliełmus Budęus Ioanni Calueto Sal.

QVo magis tuã paucorũq; ſortem animaduer-
to:qui vitã hãc quã nũc ago exoſi in ſeceſſum
ſe receperunt trãquillę vitę deſiderio:eo incõmodius
de me meritã fortunã exiſtimo ac dictitare ſoleo, q̃
me necopinato in hoc piſtrinũ impegit improba &
alligauit,vnde vos(vt arbitror)ſoluti libere nũc agi
tis. Verũ vt iis demũ ſentire vim numenq; libertatis
ac recte eã colere & venerari contingit,qui in ſerui-
tutẽ imprudẽtes abducti,ſero eã requirũt,cœlũq; ne
quicq̃ votis fatigant aut querelis: & vt qui tẽpeſtate
abrepti ſunt in altũ cũ nauſea & pauore, melius iam
noſſe cœperũt quãto certius & beatius erat ſinuoſis
ſeſe velis & prolectãti ęquori nõ cõmittere:ita cũ ęta
te iam ingraueſcẽte,& a morbo quoq; nõ leuiter af-
fecta,in conditionẽ hãc deditițiã aut nexum fortaſſe
non illiberale addici me paſſus ſim, acerbiore vtiq;
deſiderio nũc afficior trãquillæ vitæ ac ſtudioſę,qua
me ipſe abdicaſſe haud ſatis auſpicato videor. In qđ
ipm genus vitę nõ tã iudicio certaq; deſtinatione ar
bitrii,ac vitę recte inſtituẽdę ꝓpoſito, rationes olim
meas flexerã & contulerã:q̃ fato quodã peculiari de
lapſus ſum primũ & irretitus. Nã(per diuam ipſam
huius inſtituti pręſidẽ)qđ conſiliũ capere tũ poterã
& confirmare ad eã vitã capeſſendã,quũ nullũ ſuaſo
rẽ,nullũ auctorẽ,ducẽ deniq; nullũ haberẽ aut ſociũ,
ne comitem quidẽ & ſectatorem,vt tum fuiſſe noſti

mores aut audiuiſti & inſtituta Galliæ? Quo tẽpore nemo ne meminerat qdẽ aut audierat de maioribus exẽplũ vllũ hoĩs literis latinis iuſta doctrina aut memorabili vel incohati. Nã literarũ gręcarũ nomẽ fabuloſum eſſe cõmẽtitiũq; haud ita pridẽ a noſtris putabatur: diuq; fidẽ ipſe facere non potui. Vtinã igiť quãdo fatũ fuerat mihi nullo vt exẽplo vitã inſtituerem: id quoq; affatum eſſet (vt ita dicã) & a Parcis mihi datũ, vt penſum abſoluerẽ. Te vero prudentẽ ſimul & fortunatũ iſta ſententia iudico: ſi tamen ea penitus ſedit animo, vt literę tuę mihi perſuaſerũt. quippe qui tenerioris ętatis diſpendiũ orbę ac deſtitutæ morte parentũ, ſarcire nunc ſtatueris annis firmioribus, egregieq; iã auſpicatus ſis. Qui ſi ſtudii literarii primordiis, quę in literis tuis elucent, pari ſucceſſu deinceps maiora expolitioraq; attexere inſtiteris: vt & inſtitutę rei ſumma poſcit, & animi huiuſcemodi alacritas pollicet̃ ad culmen ipſa (vt videt̃) erecta & intenta: nimirũ iſta quę te exuſcitauit ęmulatio, locũ tibi numerũq; inter paucos hominũ celebriũ tandẽ emerebitur. Id quod ſi viuo me euenerit, libentius ſane tibi alacriuſq; partam hac ratione gloriam ideo gratulabor: ꝙ qui antea verbum mecum nunq̃ feciſſes, tamen exemplo mei adductus ſis (quod literæ tuæ teſtantur) vt inclareſcere ingenio atq; induſtria cuperes. Id quod cũ ipſum certum iam tibi eſſet & cõſtitutum: primo quoq; tẽpore (vt audio) e medio

teſubductum illã in officinã dediſti hominũ expoli-
tricem:in qua pręſtãtiſſimi quiq; homines maxime
q; eximii animi & ingenii:ſimulachra ſibi fabricant
in æuũ perennatura:folles vtiq; ducente æmula con-
tentione fortunarũ intertrimenti ratione͂ nullam ha-
be͂te.Saluta mihi propinquos tuos Robertetos,pue
ros cum ingentis a parentibus ſpei & ſimul a patri-
monio,tum etiã indolis eximię:in gloriam illã quide͂
non mediocrem magis ac magis in dies proficie͂tis.
Vale.Diuione,decimo Calen.Aug.M.D.XXI.

Gullielmus Budęus Franciſco Rabeleſo
ſodali Franciſcano ſal.

IN hac viatoria:turbulenta:verſicolori vultuoſaq;
interdũ conuerſatione vitę,nihil verius mihi fron
te͂ hilarat & exporrigit:contractãq;(vt ita dixerim)
& inuolutã mente͂ explicat & pandit lętitia,q̃ litera-
rum recordatio,amoriſq; muſarũ & venuſtiorũ diſci
plinarum,quas magnopere perdiuq; colui & obſer-
uaui vt ſi quis vnq̃ hominũ mei ordinis.animum illa
quide͂ meũ nũc ſubiens per occaſiones magis q̃ per
ociũ aut certas quaſdã conſtitutaſq; vices. id qđ ali-
ter euenire vix poteſt in hac veluti expeditione nõ tã
placida q̃ inermi.in qua nõ iam muſarũ auſpiciis vt
pride͂ aſſueuerã:cõtubernio Philologię vti ac frui mi
hi licet:eiuſq; militię cõmodis aſpirare q̃ ſine morta-
liũ agrorũq; clade ad gloriã quærendã inſtituta eſt,
domitandãq; imperitiã improbam & cõtumace͂ ad-

uerſus edicta ſapiétię imperiaq; rationis.in qua quũ ipſa nuper ordines iam ductitare quoquo modo exiſtimarer:inter primoreſq; cenſeri,nõ tã ob res egregie & pręclare geſtas,q̃ ob eximiã & alacrẽ prõptitudinẽ,ecce tibi inopinatũ fatũ (cõmemorãdum ne an pœnitendũ nondũ plane cõperi) trãſuerſum me rapuit in rationẽ agẽdę vitę exercẽdęq; mẽtis diuerſiſſimã.quippe qui ꝓ ſecuritate angores:ꝓ tranquillitate trepidationẽ:pro ocio negocia:pro libero arbitrio obſequẽdi neceſſitatẽ,apparituraq; in aula factitandi:deniq; pro philoſophicis auſcultationibus aulica acroamata ſortitus:καὶ ἀντὶ τῆς αὐταρκείας εὐγνωμονούσης τε καὶ εὐσχήμονος, ἀθυμοῦσαν ἐνίοτε προσδοκίαν καὶ ἀτακτοῦσαν μετιὼν haud ſcio an pro integra exiſtimatione pericliter ignominia.quis.n.inhibeat gliſcẽtem famę loquacitatẽ?quis tẽperare linguis eos coget q libẽtius in ſentẽtiã eunt deteriorẽ & obtrectãtem?hi exemplũ ſtatuiſſe me cauillabunt,vt poſthac quiſq; cũ occaſio tulerit & fortuna perlexerit,ſoluere ſe iis ipſis legibus poſſit:quas velut auctore philoſophia aduerſus plebis ac populi ſcita tulerit & ꝓmulgarit.Epiſtola vero tua vtriuſq; ligue peritiã ſingularẽ redolẽs:vt mihi iucũda fuit & grata quaſi inſtituti mei priſtini cõmonefactrix:ita neſcio quid ſiniſtrę in me ſuſpiciũculę p̃ ſe ferre videt,vt qdẽ in illa actionis de dolo malo formulã cõcepiſti,quã i Petrũ Amicũ ſodalẽ tecũ Franciſcanũ intendiſſe te dicis: ob id

ſcilicet ꝙ impoſturã fecerit homini tibi ſimplici &
incauto:neſcio qd de me ſpõdẽs,qđ nec tu futurũ po
teras tũ cõſidere:nec poſtea experimẽto verũ eſſe co
gnouiſti.nimirũ doloſum amicũ eſſe cẽſens,q hoiem
te φιλάπλουν καὶ εὐήθη ſciẽs prudẽſq;,quo tibi incom
modaret,in hoiem me φιλαλάζονα obtruderit:qui qn
tum ipſe iã hunc mẽſem aut etiã ſextũ literas tuas fa
ſtidio habuerim ac cõtẽptui.hęc.n.oĩa verba epiſtolę
αἰνίττεται,niſi ſi eorũ ſenſum aſſequi nõ potui. Mitto
hic ὦ δαιμόνιε,qđ obiicere crimino ſe tibi aliꝰ quiſpiã
poſſet:q in recriminãdo cauſę fiduciã poneret: ſacer
dotẽ te eſſe oportere fidei haud benignę ac ꝑmoro
ſę:q nõ ſodali:nõ amico:nõ ſocio ſtudiorũ fiduciã ac
commodare ſuſtinuiſti:anteq̃ ille ſtipulari a ſe paſſus
eſt pœnę noie:cauſam ipm haud dicturũ quominus
actio de dolo malo iuſtis ac legitimis verbis in ſeſe
cõciperet:niſi Budęus bonus vir humanitateq; ꝓdi
tus tãdẽ inueniret ſi periculum faceres.Vbi igit illa
veſtra charitas ſodalitia vinculũ cœnobiorũ:columẽ
religionis:glutinum vnanimitatis, quã alternis pro
pe verbis pro numine colendã in concionibus decla
mitatis? Tu vt ſodali quicq̃ οὐ τὸ τυχόν, οὐ παιγνιῶδες:
deniq; fide dignũ aſſeueranti nõ credas? & ſodali qui
dẽ nõ cuiuis,ſed eximio,ꝓſpecto,& ἐχεγγύῳ. Age ſo
dali fidem nõ habuiſti:nõ ꝙ ei ſed ꝙ tibi diffideres:
melius.n.mediocritatẽ tuã vel etiã tenuitatem noue
ras:quã εὐκαταφρόνητον & cõtemptui & faſtidio meo

obuiam & expoſitam fore intelligebas:(id.n. cauſa
turum te video)num id tandẽ charitati cõſentaneũ
eſſe cenſuiſti:capitis atq; exiſtimationis periculũ fra
tri ac ſodali tuo creare:vt ille actione famoſa damna
retur ſi ego ab igenio meo migrare ſuſtinerẽ? Proh
diue Franciſce auctor conditorq; ſodalitii : quo tua
iam fides abiit?homines ne in ſodalitii leges iuratos
ac deuotos:quibus ne leui quidẽ iureiurando ſanci-
re verborum fidem fas eſt:pacta iam inter ſe nulla ſi
de inire:ſed capite atq; exiſtimationis periculo alte-
rum ab altero cauere? Quanq̃ etiã ſi inter profanos
res ageretur:num æquitatis quicq̃ aut iuris habere
poteſt id pactum: quo fraudi futurũ ſit & captioni
capitali alicui:ſi quiſpiam alius eum ſe aliquando nõ
exhibuerit:quem eſſe ſe ſemper præ ſe tulit certiſſi-
mis indiciis teſtatiſq; experimentis?Hæc vt dixi &
alia huiuſcemodi ſilentio tranſmittam: quando non
te nunc accuſandũ: ſed amicũ tuendũ habeo & de-
fendendum:qui ob meam culpam crimínoſe arceſſi
tur & atrociter.hoc dicã tantũ,vt intentioni tuę prę
ſcribam:(quando nuńc cõtrouerſiã rectam in iudi-
cium deducere non neceſſe eſt:& vt Græci loquun-
tur κατ᾽ ἐυθυδικίαν ἀμφισβητεῖν)præpropere te & p-
peram famoſam actionem in amicũ intẽdiſſe, cum
poſſes alia actione ciuilius experiri, id eſt ex ſtipula-
tu. illam enim de dolo (vt noſti,qui iuris ſtudioſus
fuiſti :) Prætoris edictum non niſi ſubſidiariam

promíttít.ageres ígítur cum íllo potíus:a me vt ípſe cõtéderet pro amícítía noſtra:ex æquo & bono por ro tecũ agerem:ſuãq; fidem vt líberarẽ. hanc tu per ſequendi tuí íurís ratíonẽ quũ omíſerís:poſſim ípſe ſi velím auctor eſſe Amíco vt exceptíone edícti ſum moueat te,nec recte nec ordíne de dolo malo agẽtẽ. Verum hoc tíbí remíttam: lítíq; ípſe me opponã:id quod quo mínus facíam,tu cauſę níhíl cõmíníſcí po terís,cũ res ad me tota pertíneat: & ílle me appella re íure poſſít vt íudícíum ín me cõſtítuí patíar: ípſe íudícíí obſeruandí neceſſítate ſoluatur.Quo aũt ma gís anſam omnem tíbí prӕcídam homíní ínſontí ob meũ factũ negocíum faceſſendí, non recuſo quín tu hanc epíſtolam quaſi ſponſorem habeas íudícío me ſiſtendí íudícatũq; facíendí. Cęterũ vt paría tecũ fa cíã,relíqua gręce ſcríbẽtur. διακρινέσθω μὲν οὖν τὴν ἀρχὴν τῆσδε τῆς ἀμφισβητήσεως ὁ ἑταῖρος ἐκεῖνος ὁ σός, ἅτε δὴ οὐδεμιᾶς δίκης ἔνοχος τῆς ἐγγύης ἕνεκα ἧς ὑπ᾽ ἐμοῦ προσφιλῶς ἐποιήσατο. σοὶ δὲ δὴ ὅλην τῆς ἐγκλήσεως ὁρμὴν εἰς ἐμὲ διέσω προχετεύειν, εἴγε δὴ δέδοκταί σοι ταύτῃ τῇ δίκῃ ὁλοσχερῶς ἐπεξελθεῖν. θαυμάζοντα πῶς ἔοικάς μου μὴ εὐθὺς ἀπαντῶντος πρὸς τὴν πρόκλησιν σου τὴν πάνυγε νεανικὴν καὶ εὐψύχως ἔχουσαν, καὶ δεινὰ παθεῖν φάσκοντα ἐφ᾽ ᾧ μήπω ἀντικομίσασθαι γράμματα ἀνθ᾽ ὧν ὑπῆρξας σὺ γράφων καὶ εἰς φιλίαν ἐμὲ προκαλούμενος. ἡμεῖς δ᾽ αὖ πάλιν ἠγάσθημεν οὐ τυχόντως, τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν ἀσμένως διεξιόντες. πῶς γὰρ οὔ. ὅσγε αὐτίκα ἐξαρχῆς ἀγανακτεῖς

δυσπαθῶς, καὶ διατείνῃ σφοδρῶς, ὡς παρημελημένος δῆθεν ὑφ' ἡμῶν, μὴ δὲ τυχὼν τῆς προσηκούσης ἀμοιβῆς. δέον ἂν ὡς ἔοικεν πρότερον μὲν ἐξετάσαι τὸ πρᾶγμα δι' ὅλου, ἔγκλημά τι ἐξελέγξαι. ἐπεὶ πόθεν σοὶ ἐγνωσμένον ἐγένετο ἡμᾶς οὐκ ἀντιγράψαι τοῖς ὑπὸ σοῦ γεγραμμένοις, ἀλλ' ἔστω γε τοῦτο φανερόν τι καὶ ἀνωμολογημένον, οὐκ ἤδη τοσοῦτο ἀδίκημα τουτό γε φαίη τις ἄν, ὅση ἡ ἔγκλησίς ἡ σὴ καὶ μεμψιμοιρία φαίνεται. οὐδὲ γάρ τοι ἀποχρώντως οὐδέπω καὶ νῦν ἐξελήλεγκται τὸ πρᾶγμα. ἀμέλει εἰ πολλῶν ἐμὲ ἀπασχολούντων πραγμάτων ἐν τῇδε τῇ διαίτῃ, ἢ εἰ νόσου κωλυούσης γράψαι σοὶ εὐχερῶς οὐκ ἐδυνήθην, πῶς οὐκ εὐπρόφασιστον ἔσται τὸ περὶ τὴν αἰτίαν. ὅπως οὖν ὦγαθὲ μὴ τελευτῶν ὄφλῃς τὴν τῶν οὐκ ἐνδέοντα μεμψιμοιρούντων ἐπιτιμίαν καὶ φιλοδίκων, ἥν γε διαπλέσῃς πορρωτέρω τῆς ἀμφισβητήσεως προϊών. καίτοι τοῦτο οὐκ ἀντιδίκου μὲν ἔργον ἐστίν, τοῦ δὲ φίλου ἤδη καὶ συνηγόρου, τὸ τοιάδε σοὶ πεῖσαι ἐγχειρεῖν, οἷα καί σε ὠφελεῖν τι ἐμοῦ κατηγοροῦντα. ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι αὐτὸς ἢ ποιήσαιμι, ὅπου δυσχερῶς ἂν ἐκσταίην τοῦδε τοῦ εὐαρέστου ἤθους τοῦ πεφυκότος ἐμοί. Hactenus iocatum me putato, pariaq; facere voluiſſe cum iis quæ tu (vt opinor) iocabunde ſcripſiſti, elicere a me epiſtolam cupiens. σπουδαιολογῶν μέντοι εἴποιμ' ἄν, ὡς οὐ δίκαιός εἰμι κακῶς ἀκούειν οὔθ' ὑπό σου οὔθ' ὑπ' ἄλλου του, ἐνταῦθά γε διαιτώμενος, ὅπου γε πάντα σχεδὸν προὔργου ποιεῖν ἐπάναγκες τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀπηλλαγμένα, κἂν μὴ τοῖς ἴσοις ἀμείψωμαι τοὺς ἐμοὶ ἐπιστέλλοντας. ἢ πῶς οἱ τὰ ἴσα με εἰσπραττόμενοι, δίκαιοί εἰσιν αὐτοὶ πάντα μοι παρέχειν τὰ αὐτὰ ἢ παρόμοια, τὰ τῆς σχολῆς καὶ εὐκαιρίας.

ἔστω δὲ λέγειν τὰ τῆς ἡλικίας τε ἐπὶ ῥαστώνης, ἅπερ ὑμῖν πάρεστι τοῖς ἀμφὶ τοὺς λόγους οὖσι, καὶ χρωμένοις φιλοσοφίᾳ συσκήνῳ τε καὶ ὁμωρόφῳ. καίτοι σχολῆς ἂν δεῖσθαι δύνεται τὸ τῆς νεότητος θερμὸν καὶ φιλόπονον, ἡ δὲ ἤδη γέροντος εἰς παρακμὴν τῆς πρὸ τοῦδε δεινότητος ἡλικία, κατὰ ταῦτα φροντίσι συχναῖς ἐνοχλουμένη. ἃ δὴ αὐτὸς ἥκιστα ὑπολογίζεσθαί μοι δοκεῖς. ἴσθι οὖν σὺ τὸ ὠντεῦθεν, ἴσωσαν δὲ καὶ ἄλλοι οἱ κατὰ τοὺς λόγους ἐπικεκυφότες καὶ ἀναπεπτάστως διακείμενοι, οἴκοι τε καὶ ἔξω τὸν Βουδαῖον κἂν σχολῇ κἂν ἀσχολίᾳ ἀεὶ μὲν τὸν αὐτὸν οἷον τε εἶναι τῆς προαιρέσεως. οὐκ ἔτι δὲ εὐχερείᾳ τε καὶ προθυμίᾳ. Qđ vero ad id ptinet qđ χρηματισμὸν ἐργάζεσθαί με ἡγῇ καὶ τῇ φιλαργυρίᾳ προσετηκέναι, ſi nũc proſequi ſcribẽdo vellẽ, pręter modũ fortaſſe epiſtolã producerẽ. Vale. in pago Burgũdię quę Villanoua vocatur, pridie Iduum Aprilis. & Amicũ ſaluta nõ magis tuum q̃ meum.

Budæus Viui S.

Literæ tuæ domi meę reſignatę redditæ ſunt, vt fere tuę ſolẽt: indeq; ad me miſſę. Qđ q̃reris de iniqua ſcriptitãtiũ cõditione, qbus quaſi iure quodã moribus hui⁹ ętatis recepto, inceſſere maleuolẽtiſſima fere ſimultas & nocentiſſima ſolet: id tu & recte æſtimaſſe, & verbis videris appoſitis exp̃ſſiſſe. atqui ego eũ morẽ & iſtitutũ veluti quãdã carnificinã animoꝝ tã acerbã eſſe iudico, eã vt ob rẽ maxime ſcribẽdi intẽtionẽ ad ea argumẽta detorq̃re iſtituerim, quę lõgiſſime ab iſta amarę velitatiõis viciſſitudine abducere ſtilũ videbãt. Animaduerterã Eraſmũ Ro

terodamũ huiꝰ ętatis decus, nec doctrinę eminẽtis
p̃ſtãtia,nec iduſtrię ſingularis & inuſitatę merito le
ge illa vulgari calũnię ferẽdę ſoluere ſe potuiſſe. No
uerã & exꝑtus erã q̃ ſuaue ſit iterdũ irritabilioris ſto
machi bilioſiq; ſcriptoribꝰ amarũ illud ecligma cõtẽ
tionis i ore verſare diu atq; cõmãducare,ſũma cũ p̃-
nicie igenioꝝ ad honeſtiſſimas cõmẽtatiões cõtẽdẽ
tiũ.Itaq; intellecto errore pudere mei primũ memet
cœpit q i ea ſpecie nõ nihil oli temere admiſiſſem:de
inde aliquoꝝ miſereſcere,quos ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ (vt
aiũt) perpeti in ea palęſtra cõcertationeq; cernebã,
nõnullos etiã quos imprimis exemptos eo ſupplicio
ęrũnęq; oportebat.Qua de re cũ ipſe ad Eraſmũ ſcri
pſiſſẽ aliq̃n exercendę viciſſitudinis gratia,ruſticita
te mea (vt opinor)vel ifelicitate factũ eſt,i eũ vt ſco
pulũ ipegiſſe ſciẽs prudẽſq; exiſtimarer,quẽ ego ma
xime auerſandũ eẽ dicebã & vitãdũ: tãetſi euẽtu ad
extremũ nec noxio nec pudẽdo, q̃n res ea bñ vertit,
oĩa vtiq; moderãte numie amicitię vtriq; cultę & ob
ſeruatę cõſtãter & bõa fide. τοσοῦτον δὲ φρόνημα τῆς μελέτης
ἐκείνης ἀνειλόμην, ἀπαλλαγεὶς δ᾽ ἤδη τοῦ ἀγῶνος ἀξιομνημονεύτου
οὐκ ἀσχημόνως ὥστε πείθω ἐμαυτὸν οὐκ ἀπεχθανομένως, ὥστε
τῶν μετὰ τοῦτον ἐπιφυομένους, καὶ οἷον ἡμῶν ἤδη ἐπικαθημένων
ἀνταιρομένους ἐμοί, προτελέους ἠσκησάμην, μὴ ἄλλο δὴ καὶ προοπτέους εἶναι
μοι. τοσοῦτον γε δὴ διαμαρτυρόμενος ἢ ὅπως δήποτε ἀνιστάμενος μήτε
ἀτρυφεῖν ἐμὲ, μήτ᾽ ἀποδειλιᾶν, μήτε αὖ καταδεᾶ τῶν ἀμυντηρίων εἶναι
εἰ ἀνταγωνιστέον τηλικοῖσδε ἠξίουν τοῖς φιλονεικητικῶς ἔχειν δο-

κοῦδιν.Acceſſit huic opinioni culpę mihi pœnitendæ cõſcientia,cuius ſera reputatio (vt ingenue fatear) perpulit me vt veluti mihi ignoſcerẽ ipe alieno vitio ęquanimiter tranſmittẽdo,cuius me abſoluere haud quaq̃ ſuſtinebã.tametſi quid me adductitare magis lõgo vſu ad animi ęquitatẽ debuit, q̃ ꝙ animaduertere poterã iuſtã eã eſſe mulctã hominis immodice fortaſſe ſtudioſi glorię:(cui⁹ culpę quotuſquiſq; noſtrum inſontẽ dicere ſeſe auſit & cõtẽdere ſi ſibi credi velit?)inde vt ignominiã propulſet,vnde nomẽ inclareſcere inconſulte ſperauit & improuide? Huius mali cõtagio inter doctos late gliſcens,ad vnũ etiam par inſigne amicorũ meorũ arrepſit iprobi cuiuſpiã genii opera & impoſtura memorabili:idq; nũc exercet & propemodũ collidit certamine longe iniquiore q̃ pro vtriuſq; dignitate & probitate, atrociuſq; exardeſcente q̃ vnq̃ ipſe animo conceperim. Qua in re vereor ne tu homo mihi amic⁹ aut aliorũ quiſpiã mihi bene cupientiũ officiũ meũ interdũ deſideret, τοιοῦτο γάρ τι ἐνδείκνυσθαι ἡ ἐπιστολή σου δοκεῖ, οἱονεὶ ἀναμιμνήσκουσά με τοῦ καθήκοντος καὶ δὴ τοῦ συνετῶς καθαπτομένη καθαπερεὶ ἐπὶ πλέον σπουδάζοντος τῶν ὑμεδαπῶν τοῦ συνήθους τῶν ἐνταῦθα..Mihi autẽ ipſe non deprecor quominus omni amicitiæ fructu carere cõtingat opinione q; boni viri,niſi in hac dirimenda controuerſia amici partes in vtrunq; ancipitis vſurpaui bona fide & impleui.Qz ſi tu cũ Eraſmo purgationẽ meã non ac

cipitis, videte vt ſatis æqui ſitis æſtimatores operæ alienę exactoresq; officii: ipſe mediuſfidius veſtrum iſtũ ita merito ſuo amo proboq;, vt ęquũ eſt hominẽ amari ingenio, doctrina, vrbanitate, lepore, ſuauiq; ſermocinationis vſu prędítũ, & vt puto cõuictu: qui cum ipſo intra hos nouem menſes amicitiã me ſanxiſſe confido familiari comitate vſuq; officioſo, quã ipſe mecum ineundã non pridẽ ſuauiſſima epiſtola & munere iucundiſſimo duxerat & appoſito. Hunc ipſum cum cõfirmatę amicitiæ iure in poteſtate vos hactenus habueritis, dignũ nimirum eſſe cenſetis vt hic quoq; noſtras magis q̃ noſter in auctoritate mea ſit: qui ne in cuiuſq̃ quidẽ adhuc eſſe ſibi imperauit eorum quos colit & obſeruat: dũtaxat hac vna in re: alioquin ingenio cũ natus ſit nec moroſo & amicis ſeſe dedenti. Parem igitur mihi faceretis in noſtrum poteſtatem, atq; vos in veſtrum illũ eũdemq; meum habetis. hominẽ etiã mihi pręberetis eadẽ in pręſenti placabilitate ingenioq; ꝑinde ductili nec offirmato in hac cõtrouerſia. deniq; veſtram iſtam mihi ſuadam tantiſper accõmodaretis δεινὴν ἀνθρώπων ψυχαγωγόν, καὶ τῶν δυσαρεστουμένων, μήτι γε δὴ εὐγνώμονος καὶ ἐπιεικοῦς ἀνδρός. tũ deĩde ſuccẽſeretis niſi in officio noſtrũ hunc continerẽ pro arbitratu veſtro. Vtinã autẽ hęc controuerſia tam componi veſtro poſſet arbitrio, q̃ vos ius poſtulatis bonũq; defenditis & æquũ, aut q̃ id ad vtriuſq; eorũ exiſtimationẽ pertinere videtur.

quorũ de re agitur, atq; e re eſſe dignitateq; literarũ queis nos cęteri maxime volumus,ac dignũ eſſe duci mus. Hic ſi mihi altũ eẽt ociũ,nec aius alio auocaret, hoc oĩno eſſe poterat argumẽtũ epiſtolę lõgioris , cũ ego magnope purgatũ me cupiã tũ apud te & Eraſmũ,tũ apud eũ ipm cui9 exiſtimationẽ ipſi ſartã & tectã eſſe meritiſſimo laboratis.q̃q̃ hui9 cõtẽtionis mucro q̃ſi Stygio lacu tinct9,caput & vitalia petere tibi videt,in iugulũq; intẽdi,& q̃ſi noxę manuadigi: id qđ ego vix mihi pſuadeo,q hũc noſtrũ nouiſſe me ſatis putẽ,vt chariẽtiſſimis fortaſſe vulnificis hęreticisbusq; aculeis cauillorũ in hac cauſa pelitatũ,ſic dei reuerẽtẽ alioqn & honeſtatẽ colẽtẽ : a quo cũ in hac re vehemẽter diſſentiã, agnoſco qđ ille nũc cõtẽtiõe gliſcẽte nõ pcipit:ſtilũ ipm atroci9 in hoc certamine q̃ p morib9 & igenio exacuiſſe ſuo ad cotẽ(vt ſic loquar)pucacię & iplacabilitatis:q̃ ſpeciẽ inanẽ pbet odii(vt aiũt)Vatiniani,niſi ſi mihi ipoſuit & multis elegãs minimeq; moroſa vitę conſuetudo & officiis amicitię pdita, qbus apud oẽs ferme ordines gratioſum ſe fecit & magnis amicitiis ſubnixũ.Ad ſummã hoc habeto:nõ prius me & aliquot alios vtriuſq; nois ſtudioſos , cũ eo actione p amico partim & ſodali,partim verbis in ęquũ honeſtũq; cõceptis & p ſcriptis agere & expiri acriter deſiiſſe , q̃ flexanimã tũ demũ eſſe nõ poſſe ſuadã aiaduertimus, cũ monitis & hortamẽtis obſtruunt aures ai vehemẽti9 exa

cerbati aut incitati. Qua eſt aūt ai ęquitate & ꝓbita
te veſter iſte, & idē me⁹ niſi fallor, illā vtiq; operā mi
hi inuidioſam ac ꝑgrauē remittet & cōdonabit, ſen
tētiā dicēdi de re inter eos cōtrouerſa, id eſt vter eo
rū ęqtate & moderatione ſeſe mihi magis hactenus
approbarit: neq; ꝓ amicitię iure exiget vt in partes
has vel iſtas deſcēdere ꝑicliter, atq; amicitiā ipſam te
merare ꝑiclitādo ꝑgā, i eāq; offenſare. At ē cū in re
aliena litē tuā facere ꝑiclitariq; porro debeas: eſt eti
am cū liti ita te incōmode vel inofficioſe offeras, vt
reꝑhēſionē mereare, verſurāq; quādā (vt ita dicā) in
rōne tuēdę & augēdę amicitię facias. Rurſus iertis
eſt amici & ſecordis digladiātes amicos cū ſecurita
te ſpectare: aut votis tātū & cōdoleſcētia ꝓſeq eorū
cōcertationē acri⁹ inferueſcētē. Mediū (vt opinor)
horū eſt liti intercedere citra alterutri⁹ offenſionē,
hactenusq; officio ꝑfungi quoad interuētu modera
ri flagrātib⁹ aīs poſſis. vbi fruſtra eē cōſiliū tuū itel-
lexeris, vlteri⁹ vt ne tēdas odioſa ſedulitate, ſi amici-
tiam ſeruare vtrāq; velis, ac neutri iniquus eſſe. καί
τι δὴ, ὧν ἔγωγε ἄρτι πεπείκμαι, καὶ ὡσνεὶ εἰσηγησάμενος γρά-
ψας τε περὶ τῶν τοιούτων ἐρίδων καὶ παραδείγματα ἐνδεικνύμενος
ἱκανῶς οἶμαι ἀποφήνασθαι δοκῶ μὴ λίαν ἀρεσκόμενος τοῖς
τὰ τοιαῦτα ἀκροβολιζομένοις. De Syllanis tuis quod
poſtulas ꝑinde mihi eſſe videtur, atq; ſi periculū fa-
cere cupias, & me documentū dare q̄ improbus &
συκοφαντικός eſſe poſſim ſi velim. Habes vt opinor

manu mea teſtatū elogium, q̄ opus id probauerim. Quid igitur iterū Ariſtarchum me facis, hominem iam nullius ocii literarii & ꝓcul libris agētē? Tamen ſi in ſarcinis librū tuū haberem, cauillatoris perſonā & voluntatē ad aliquot dies induerē, quatenus quidem verſari in hoſpitio liceret, & tibi negociū mihi q; adeo faceſſerem fortaſſe delatoria acrimonia. qđ item te in meis ſcriptis factitare nō poſtulo, ne mihi diſplicere me cogas, qui cum in littore me vidi bellulus eſſe videor. tute etiā Momo probari vis vt intelligo, qui me arceſſere te cuiuſuis culpę poſtules. Age quando tibi morigerādū eſt iudicii mei cupido, hoc habeto, quod vix mihi expreſſi huiuſcemodi rei tenaciſſimo. equidē quantū animaduertere dudum potui in lectione viatoria & ſucciſiui ocii: indeq; iudicium operis tui facere: ſi futuri temporis cōmentationibus ita tecū ipſe certaueris, vt ad portionē profeciſſe poſthac temporis ſuper hāc cōſcriptionem te oſtenderis: auſim affirmare ingentē te paucis annis famam excitaturū. in qua ſententia Eraſmū tuū eſſe ex epiſtola ei9 intellexi ad me ſcripta. Libellum ad te mittendum Tuſſano tuo dederā vrbe digrediēs, de Contemptu rerū fortuitarū, vnicam Marliani noſtri fœturam, quē vtrū acceperis ex literis tuis nō intellexi. De epiſtolis meis qđ ſcripſiſti, numero paucas videri, atq; intra bienniū fere ſcriptas: memini me non nihil ea de re prędicere ad te ſcribentē. q̄q̄ pauciores

ediderim q̃ animo deſtinauerã:ſed reliquas cõtrahe re & recognoſcere nõ potui in aulã tum improuiſo accerſitus,cũ iã ſub prœla bona pars earũ eſſet emiſ ſa.Intra id ipſum bienniũ peregre multas ſcripſerã ad amicos vrbanos,quarũ partim ſero mihi remiſſę ĩ ordinẽ digeri & recẽſeri nõ potuerũt: partim ideo ſuppreſſæ ꝙ argumẽta peruulgari nolebã.Qꝫ ſi mi hi deus aliquãdo ociũ non priſtinũ(quod deſpero) ſed mediocre dederit,eas tantũ editurus ſum q̃ ab il lis iã editis ſcriptę ſunt & ſcribẽdę,ſi tamẽ emiſſæ in manus redierint,ab amicis relatæ. Nã earũ quas familiariuſculis amicis miſſito, exempla non aſſer uo,ne aliarum quidem interdum. Vna epiſtola grę ce quaſi appellatus a Linacro,animũ ſcribendis grę cis libentius adiicere cœperã: quo factũ eſt vt inter meas repta,veluti προεκδῦσα μετὰ τῶν ἐμῶν exierit vni ca me abſente:quũ & alias non paucas haberẽ quas meis anteferrẽ.Quas vero ad Eraſmũ ſcripſerã, edi iterũ nõ mãdaui, ne aut mihi illę ꝑplacere viderent̃, aut ego cumulũ in ſpeciẽ augere voluiſſe,cũ alioqui nullus ſit amicorũ quicũ alacrius officii vices huiuſ cemodi vſurpauerim.Somniũ tuũ nõdũ vidi per ab ſentiam iam diuturnã,quę tãdiu ipſa(vt arbitror) in his me ſtatiuis aſſuefaciet inertię, quoad philolo gię amor ille vehemens ſenſim exoleuerit:& quantu lũ erat cunqꝫ doctrinæ effluxerit.Habes iã ad om̃ia (vt opinor)quæ petebas, ἐσπουδασμένα γε δὴ καὶ ἕνα

προκρίτως ἔχοντα. πρὸς δὲ τὰ πεπαιγμένα οὐκ ἐσχόλαζον, λέ-
γω δὲ τὰ ὑπ' ἐράσμου εἰρωνευμένα περὶ τῶν ἐμοὶ γεγραμμέ-
νων, ὃν δὴ πάμπολυ ἀριστεύσαντα τῶν εἰς ἄκρον τῆς παιδείας
καθ' ἡμᾶς ἀφιγμένων, ἡ τῶν ἐλλογιμωτάτων σύγκλητος ἐυστα-
θῶς ἀποφαίνεται. Vale. Romorãtii, quæ κωμόπολις eſt tãtũ
modo Regia haud ignobili nobilis. IIII. Idus Ianuar.

Gullielmus Budęus Ioanni Picarto S.P.D.

QVum te germani loco eximiiq; amici numero amitine mi iãdiu ducere habereq; inſtituerim, in rebusq; meis cõſultiſſimi: rarius ad te ſcribere videri fortaſſe poſſim, q̃ ꝑ ea familiaritate ſanctaq; cõſuetudine atq; intemerata quæ mihi tecum coram in vrbe agenti interceſſit hactenus: nulla offenſiuncula vnq̃ interpolata ex quo inſtituta eſt. vtpote in cuius ſinũ vndiq; aſtrictiſſimũ curas meas interiores depoſitare grauioresq; ſolitus ſum & ſuauiter & ſumma fiducia: & tanq̃ fortunas cũ capite atq; exiſtimatione in tumultu anctitãtiũ interdũ me rerũ credere ac cõdere. nihil adeo vt qcq̃ fortaſſe quũ caſus ita tulit, reliquũ mihi & fratribus fecerim, eorũ qdẽ certe quæ amicitiã depoſcere diſceptatricẽ viderent̃. Ac mihi qdẽ nuꝑ literas tuas ꝑ ociũ retrectãti quas ſuperiore menſe accepi, quædam veluti religio impiatę amicitię: deinde cupiditas inceſſit redeũdi ad officiũ intermiſſum: eoq; munere functitandi quod literarũ tuarũ humanitas nec flagitare verbo nec poſtulare, ſed tamen emereri iure optimo videbatur. Verũ quũ cala-

mũ ſtatim chartãq; expediri mihi iuſſiſſem:facilitate me magis ſcribẽdi q̃ argumẽto aut volũtate defectũ eſſe,deſtitutũq; affectũ meę mẽtis aïaduerti.Quippe cui nec ſentẽtię nec verba pro arbitrio ſuppeterent, queis paria facere cõcupierã cũ animi tui beneuolen tia ſuauiſſime nũc deprõpta, atq; cõſentanee iis quæ ante egiſti,ac de me ſemp̄ conſuluiſti:fruſtraq; conatus ſum iſtã tuã animi ꝓlixi exhibitionẽ ęquare,quæ mihi p̄inde eſſe videt̃ atq; ſi p̄cordia tua foras exerta,intra chartã cãdidã inuoluta ſcite & obſignata ad me miſiſſes,idoneũ ſane pignus ac cõdignũ rerũ tibi a nobis antehac creditarũ.Id q̄d ne adulteratum eſſe ip̄m ſuſpicer,nõ ſyncerũ & germanũ: cũ facies verecũda ſtili tui efficit:fidẽ ip̄a ſibi aſtruẽs ac ſanciẽs miri cãdoris atq; ſimplicitatis: tum vero ſpectata mihi tua ſępe ad manũ,corãq; probata integritas fuci neſcia,inſtar vtiq; ipſa claſſici cuiuſdã ac prędiuitis expromiſſoris,tanq̃ fide ſua eſſe iubet om̃ia quæ tu tibi credi poſtulas, aut deponi pateris apud te, & penes te recõdi:vel ſi in caput mihi aliquãdo q̄ppiã a te caueam,nedũ ſi in fortunas.Quẽadmodũ autẽ libens & impiger facio,cum ductilẽ(vt ita loquar)materiã nactus ſum incurrẽtẽ etiã in mẽtis alacritatẽ:dedentem ſe cum copia facilitatẽ ſedulo vt excipiam:ac longiuſcule cõmentando proſequar,& ſtilo indulgeã:ita cum ſcriptitãdi ꝓpoſitum haudquaq̃ cõpetiit cũ earũ rerũ opportunitate extẽporali,animũ vtiq; meũ vt

gere ipſe nequeo,ac detrectāti tū laborē reſtitātiq; inſtare.Nā quū eū nec torpido nec cōtumaci eſſe ingenio cōpererim:ſed cupide etiā munifici cū licet, nec opus detrectāti aut ꝓlatāti ne iuge quidē & mediocre,non niſi coactus fere illas operas ei iniungo quas grauari ipſum ſentio & renuere:& qui in poteſtate illum habuiſſe me plęrūq; per ociū priſtinū trāquillitatēq; cōmemini, cauſam haud ſatis idoneā eſſe puto, cur ei ſuccenſeā ſiquando auocatus curis diſtinentibus & nōnunq̄ diſſipātibus ipſum,pręſto illicet eſſe nequit,atq; in hanc illāq; partē ſubinde ſe verſare,ſimul vt a quoq; interpellatus eſt amicorū,negociis tū vacuo & literis ludicris ferianti. Porro aūt cū ſit hoc vitę genus huiuſcemodi qđ nūc ago,vt ſenſus hominis ſtudioſi in diuerſum fere abducat a ſuo inſtituto, atq; in ambitus campū deſcēdere animū ꝓpellat aut curioſitatis:ibiq; lōge diuq; expatiari:qua veluti legē aulica teneri me & obſtringi vt alios nō inficior:tum extra ordinē(vt fit)coortę alię ſup alias curæ,mētē meā ita tenuerūt oppreſſam dies iā nō minus triginta:vt ne ſucciſiuas quidē horas vertere in rē ſuā atq; in bonā aliquā frugē animus potuerit: ille quidē vel hebeſcēs aliena meditādo: vel effœtus : vel aliorſum vehemēter abſtractus, & ſimul valetudine corporis nō ꝓſpera cū alioqui tū ab anni intemperie affectus. Quapropter nūc primū experiri me ingenue fatebor q̄ lōge ſint duriore conditione animi poſſeſſores, hi

queis aulicis muneribꝰ aſſueſcere quacūq; ſorte cōtingit: q̄ illi qbus liberis eſſe ac ſui iuris licet: atq; intra fines manere ſtudioſę tranqllitatis. Siqdē vt illis aulica rū fūctionū neceſſitas ſeruilē ꝑſonā imponit & aſtringit: in operas fere illiberales obſeqaq; obnoxia vectigalē & ſtipēdiariā: quas nemo ingenuus ante ꝓfiteri ſuſtinet: q̄ frōtē osq; totū affricuit poſtibus interioris aulę: ita his oēs ꝓpemodū numeros immunitatis retinētibus, animi etiā facultatū integra ratio cōſtat: tanq̄ ſubſidiū quoddā & inſtrumētū libertatis vtēdę fruēdęq; copioſum idē & expeditū. Mihi vero limen id iam terenti qđ liberioris ſpūs homo & cōtumacis ad impia ambitus, iterū vix ſupare ſuſtinet: ideoq; tā beata fortaſſe cōditione lapſo exiſtimatiōe quorūdā quaſiq; euerſo opimis facultatibus: ſiqn̄ rudē in hoc veteratorio ludo officinaq; plagiorū mereri forte fortuna detˀ: vereor vt itegri poſtea ſtatus eē liceat, quū ſeruitutē nūc ſeruiā: etiā ſi in mācipiū aulę ac poteſtatē ſalua (ſi credi pōt) venerim libertate. Addici qdē me paſſus ſum: ſed tn̄ hoc recepi cū in alienū ius trāſirē: ne pudorē ꝓſtituerē, cū ſugillatiōe literarū cuiq̄ ꝑ potētiū me vēditādo. Quid ni igitˀ ſperē nataliū aliqn̄ reſtitutionē eſſe me impetraturū: aut egregio aliquo ſpecimine ingenui ſpūs edito: aut ſūma hoim ęqtate mihi veniā caſus iprouiſi incōſultiq; facinoris idulgēte: ꝑſertim cū mirā hoim de me iudicātiū benignitatē ſępenumero exptus ſim. Verū o me immemorē ꝓ

poſiti & longius digredientē:qui dū purgare ſcribē di moram cuperem & procraſtinationē: ſtilum (vt fit) imprudēs in hoc vlcus opinionis meę adegi aut etiā imprudēter. fortaſſe.n.intactū id oportuit,quo ad medicamētū nactus ſim:qđ nullū vtiq; operę precium allaturū eſt:niſi tempeſtiuū ſit. Quare interim ſpleniis aliis atq; aliis honeſtis nec fallacibus ſartū ac tectum pudorē tuebimur (vt ſpero:) collectāq; gratiam ſtudioſorum retinebimus. De rebus publicis ſi quid ſcire cupis: famā tu percūctator, q̄ etiam plura fortaſſe igeret q̄ cupias. de meis a domeſticis & germano meo cognoſces eodēq; tuo amitino: quicū ipſo tute ſocietatē vſu iā coiuiſti literarū a nobis ad vtrūq; veſtrū ſcriptarū. Vale. Diuione, poſtridie Id. Iulias.

Gullielmus Budęus Ioanni Picarto Sa.

NIhil nūc nec cauſatius deducere, nec ęqus in crimē poſſe videor: ſi fortunā inſimulare mediter & poſtulare malę atq; iniquę tractatiōis: q̄ q̄ in publicas difficultates & regias tēpus meū incurrit: & qui diu domi in philologię meę ſinu vmbratili qete frui beatū eſſe ducebā: tū maxime quū ex intacto aut cumulato aceruo honorū & cōmodorū admetiri Principē noſtrū videbā iis qui in comitatu eius erant nequaq̄ ad captū aut faſtigiū nataliū & ordinis ſortiſq; petitorū: ſed ad modū illū exuberantem eximiæ liberalitatis ac magnitudinis ſuę: in comitatū eius tū demū accitus ſim, ac numerū aulę candidatorū auxe

rim,quũ p̃floratę iã copię atq; etiã pene exhauſtę viderent᷑.Mihi.n.tũ cõtigit ptim obuiã vt eos haberẽ domo iã ꝑfect9:q ſuffarcinati redibãt e prõptuario benignitatis:partim vt in vrbe cernerẽ,q ſquallidos paulo ante penates & abiectos,hiſce donariis nitidos reddiderãt & venerãdos.nihil iã vt magis officeret eoꝝ hoim luminib9 q lares ſuos virtutis iſignib9 ingeniiq; excoluerãt:q̃ q; illiterati pmulti, acumine illi qdẽ p̃diti,& ex euẽtu ſucceſſuq; ſagaces exiſtimati, lõge emicuiſſe ſtudioſis videbant᷑:aulicęq; & ciuilis auctoritatis faſcib9 ambitione q̃ſitę, pares alioq ſibi hoies maioreſq; ſũmouere.Quippe q circa initia ſtatim ineũtis hui9 principat9 hoc vidiſſent ac pſpexiſſent:ſic eẽ fere natura cõparatũ,vt ex copia exuberãte imẽſiores ſẽſim largitiões fiãt:cõtra vt e ſubſidẽte aceruo minorib9 i dies modulis munificẽtię attẽperent᷑.Id qđ ſimulatq; itelligi cœptũ eſt:acerrim9 eoꝝ qſq; gnauiter pfricta frõte,nihil nec pẽſi nec religionis habuit,quo min9 p̃ſentariis qdẽ imp̃ſens rões ſuas augeret:ex iis vero q̃ in ſpe atq; expectatiõe poſita erãt,belliſſimũ qđq; primo quoq; tpe pignerare tur:eaq; induſtria atq; ſolertia nõ mõ ſe viſendũ ſed etiã iuiſum efficeret,obtrectationiq; populari obuiũ & expoſitũ.Quę cũ ita eueniſſe ipe noueri:illoſq; cõſpicue mihi aliiſq; me acriorib9 anteuertiſſe:mľtũ tñ abeſt pœnitẽdã mihi vt meã ducã eẽ ſortẽ & cõditionẽ,id adeo,vt ſi ius i p̃teritũ mihi diuinit9 integrũ cũ

optione detur:nõ ſim vel aliquot annorũ ſodalitium
& concubitũ philologię,quod interim ſedulo & ac-
curate colui:cũ opibus cõmutaturus iſtorũ fortuna
tiſſimorum,q primitiis liberalitatis antedictę ſupra
modũ ſuũ priuatũq; prope faſtigium aucti, ſtirpiũ
nouarũ fundaméta quo laxius improbiuſq; metarẽ-
tur,vicinos lõge quoquouerſum licitãdo ſummoue-
re & pollicẽdo.q̃q̃ ſi amplificãdę quoq; cõditiõis cu
ram atq; intentionẽ nõ inter poſtremas habẽdã mi
hi cẽſeas:vt q mihi & familię rẽ gerere iã debeã : nõ
vt ſero ipſe fortaſſe,ſic etiã veniſſe videbor intẽpe-
ſtiue.tametſi ſero malim oĩno q̃ ꝓpropere. Veni aũt
demũ accerſitus & euocatus:vel inuitatus poti⁹ ho
norario doctrinę:& ſimul munificę ac feſtiuę beni-
gnitatis ſpecie plectus, eoq; auctorarnẽto retẽt⁹ q̃d
abrũpere nõ potui cõmode, cũ cuperẽ maxime. qp-
pe alioqn in ora hoim itur⁹ vt rerũ ciuiliũ & expetẽ
darũ aſpernator inſolẽs & ruſticus.Quis.n. vitio nõ
verteret ꝙ liberorũ immemor eſſem, ꝓdẽdiq; porro
gentilitii nois neglector a maioribus accepti? Nã cũ
cõſtãtẽ volũtatẽ in Principe aĩaduerto egregiã ſane
& votis meis aut parẽ aut maiorẽ:qui me (vt ita di
cã)in claſſem meã reſtituere vna diecula põt:multis
iã luſtris inter inferiores non vt vnũ quẽuis fortaſſe,
ſed tñ inter capite tãtũ cẽſos vitã agẽtẽ cõpoſite ma
gis q̃ copioſe:nõ video cur deterius quoquo mõ aut
exilius mecũ eſſe actũ, nõ iã a fortuna illa temeraria

rerum conſtituẽdarũ arbitra:cęterũ a ꝓuidentia in terpretari debeã,ꝙ in hunc articulũ tẽpeſtatis reſer uatus ſim:qui ancipitẽ ipſe & ſollicitã expectationẽ hominum habet atqꝫ etiã conſternabilẽ. Neqꝫ eñ ſi durior quædam(abſit omen verbo)animaduerſio diuinitus nos maneat,in diem aliquem ſuſpenſa(vt ſunt viciſſitudines ętatum)qui me adhuc ſuperſtite exiturus ſit: optem me magnopere publicæ noxæ eximi.nec ſi defuncta iam ætas noſtra capitali reatu eſt(id qđ ſimilius vero videtur)perinde alias inſi nuari literarum commendatione potuiſſem,in locũ qꝫ penetralem euadere multis anfractibus errationi buſqꝫ perplexum:eãqꝫ ob rem aditũ dantem vltro ci troqꝫ commeabilem nõ niſi pauciſſimis,qui veſtigia ipſi ſua pedetentim & circunſpecte per ſemitas cæ cas regunt illecebroſas eaſdem & muricatas. quo in ipſo aditu rariſſima extant exempla & monimenta hominum noſtri ordinis,qui veſtigia quidem certe luculenta memorabiliaqꝫ ibidẽ impreſſerint.In hũc autem ipſum conuentũ haud inauſpicato pedem in tuliſſe me arbitror, cum gratiã non vulgarem inire in dies me videam, vel literarũ peritiam potius: ab elegantiſſimo quoqꝫ,quiqꝫ honeſti ſpecie maxime du catur & capiatur:etiã doctrinę hominum expertiũ. Quo coniecturã haud ab re(vt ſpero)facio,non pri uatis me auſpiciis ad res nouas:ſed publicis & com munibus aſpiraſſe ordinis vniuerſi literas lautiores

proſitẽtiũ & clariores.quẽ eqdẽ fructũ mihi ampliſſi
mũ eſſe arbitror elucubrati laboris diuturni atq; ex-
hauſti.Age qd ſi etiã hoc addã,& auſim cõtẽdere: li-
beralitatis ipſius caput a quo oia manauerũt,nõ eſſe
magnope hactenus imminutũ: etiã ſi erogatorii mo
duli contracti ſint temporario decreto & inſtituto
ita rebus natis expoſcẽtibus.id qđ fere nemo queriť
ne eorũ quidẽ qui ꝓcacius petere ac flagitare didice
rũt.Tibi vero hoc etiã amplius affirmare nõ dubita-
rim:hebetudiniſq;(ꝓpe dixerim) opinione ſubeũda
cauere,ſi in euẽtu harum rerũ falſus ſum colligendo:
haſce reip.difficultates,illos paucorũ culpa tumultus
circa initia excitatos,oĩa deniq; minacẽ ſpeciẽ nũc
præbẽtia,in bonũ tandẽ verſura, Deo beneuolente.
Fuit eñ(vt ſpero)fuit hęc ira ſuperũ eiuſcemodi &
generis quę cedere p̄cationibus & expiamẽtis ſolẽt.
Itaq; multorũ quidẽ quę ſalua pietate atq; intemera-
ta religione admiſimus,hactenus gratiã ſuperi ipſi fa
cturi ſunt veniã poſcentibus(vt quidẽ certe veſtigia
viſunť cõſpicua p̄tereũtis irę diuinæ) litẽ hãc nobis
vt nõ pluris ęſtiment q̃ inquãtũ facere iudicatũ haud
ęgre poſſit hęc prouincia,apud cõciliũ qdẽ ipſa cœli
tũ ad ſummũq; tribunal plęrũq; gratioſa: indulgenti
amq; primariã merita germanę pietatis intemeratæ
q; prærogatiua. Nimirũ indolem perpetuam gentis
altiſſima nuper ſecuritate conſopitam, excitare pro-
uidentiæ non etiam opprimere placitum eſt & extin

guere.Itaq; torpenti iam incurię indormientes, atq; adeo veterno capitali atq; exitiali ſupinos, quũ expergiſci aliter nequiremus,claſſico illo conſternabili bellicoq; perterrefecit. tum demũ ad arma conclamantibus qui propiores erant diſcrimini: altiori ſomno & arctiori trepidatio nos & tumultus excuſſit. quę ſub idem tempus Mars auxit q̃ potuit tumultuoſiſſime; ignauia inſuper ſtationis vnius efferatiora facta, quæ territanti dedit hoſti manus, ſane imbelles vinculaq; meritas.Nō itidem autem hoſtis in altero quoq; præſidio fuit felix,ad quod ſubinde tentatum obhęſit frendens nequicq̃,& tandem elanguit.Quibus de rebus quid ſentiam,græce Philecoo ſcriptitaui homini harũ rerum cupido : cum diſcutere inertiam mentis quoquo modo cuperem ab ocio contractę in hac librorum inopia qui circũferri commode cũ ſarcinis nequiuerunt . Cæterum vt hæc tibi ſcriberem me impulit conſobrine ſuauiſſime animi tui reputatio:quem alioquin perſpectum & exploratum, ex literis quoq; tuis agnoſco vicem meam dolere vbi qd ſecus accidit:& contra exultare gaudio vbi quid proſpere mihi ceſſit . ne fratribus quidem meis in exhibitione beneuolentiæ officiiq; cedere.Quo fit vt neceſſariorum nulli innoteſcere ſerius velim quicquid aduerſe nobis cecidit:nec citius id quod commode. Vale.in aula circa Rhemos agente.Octauo Calend. Octobris.

Gullielmus Budęus.N.Leonico Sal.

SI literis politiorib9(vt tu autumas)nunciũ remiſiſſe me faterer:cauſam om̃ino nullã dicerẽ qn de nomine meo male,de Philologia etiam ingrate impieq; conſuluiſſem, amicorum mihi conciliatrice & (vt ita dixerim) κυδιάνειρα. quippe cuius auctoritate atq; ſuffragatione gratiã non vulgarẽ iniuiſſe in comitiis eorum mihi videor,qui facultatibus iis cẽſentur quæ iure optimo quæruntur & habentur minimeq; obnoxio. quorum etiam ipſorum prærogatiuã opinionẽ cũ omneis centurias odio quidem certe & inuidia vacuas,nõ grauate ſequi ſolere ac debere intelligerem:paucis vtiq; ſemper illis me magis q̃ plurimorum turbæ cõmendare contendi & approbare: quibus nunc ab ipſis non doctrinæ cuiuſdã eximiæ merito,cæterum induſtriæ & ingenuę contentionis literisq; deuotæ gratiã initam & collectam literisq; conteſtatam,diro quodã ſtupore animi, veluti deprehenſi in rerũ nouarũ tẽpeſtate,effudiſſem immemor & abieciſſem: ſiquando capitale illud verbum ſerio mihi vel ore vel calamo excidiſſet infauſte feriato. Q̃d nã em̃ in me admittere damnoſius facinus fœdiusq; potuiſſem?Quũ vero ex literis meis ad Lõgolium nõ vnis(vt opinor)reſciſcere potueris,Principis me imperio velut in aulã raptũ necopinantem: inibiq; humanitate eius partim,partim occaſione ac prope neceſſitate retentũ & auctoratũ:libentes vtiq;(vt mihi

perſuadeo)certe quidē ipſi facitis non inuiti:vt quo uis me crimine abſoluatis qđ mihi eā ob rē impingi ab oblocutoribus poteſt:etiā ſi literis elegātibus ad pertētādū animū meū amice mecū expoſtulatis. Ni ſi vero vos & rerū ciuiliū prudētes in vniuerſum:nec mearū ignari:hoīs coniugi liberiſq; obſtricti: oblatā vltro in ſeceſſu verſanti allatāq; honorifice conditio nē:philoſophaſtri faſtidio vt repudiarē faſtuq; inſo lenti,auctores mihi futuri fuiſtis ſi in re p̄ſenti forte affuiſſetis. aut ego blādimētis vmbratilis famę trā quillęq; perlectus,cui iādiu inſeruierā:aīm obfirma re debui aduerſus rerū ſecundiorū ſpem mihi illuce ſcentē:vanaſq; pollicitationes eius,aīos ſcilicet tantū vulgares & mediocreis ſollicitātes:non etiā maiores omni ambitione,nec ſpe metuve aut alioqui cōſter nabiles.floccifacere etiā propinquorū amicorūq; cō ſilia & obſecrationes,qui me vergēte iā ętate indul gere tuēdę familię,muneribuſq; iis obteſtabant̄ q̄ na turali quoq; iure nedū ciuili iniūcta ſunt homini: qđ q̄dē ſine fraude mea captioneq; inſtitutę vitę fieret, indeq; in futurū voluptatis p̄cipiendæ, cū occaſio re diiſſet decedēdi ex hac prouincia,ſimul ex hoc hono rum ſeminario decus aliqđ referendi preciūq; operę impēſę philologię.Tametſi quid mihi delatū cauſor honorē hunc,q nō mihi,nō natalibus, nō amicorum meorū potētię,nō ambitui,nō obſequio deniq; tribu tus eſt:ſed doctrinę opinioni: quā mihi merito meo

maiorē apud omneis ordínes pepererat aſſidua con
tētiōe philología mea vno & altero puerperío? Quē
ſi honorē ipſe velut ornamentorū inſolēs,& plebeiis
íncunabulis lactatus ímparq; maiori ſorti & cultio
rí repudiaſſem,qd aliud tandē q̄ exemplū hoc facino
re ꝑdidiſſem in dedecus detrimentūq; ceſſurū hoīm
literís notę nitídioris ac lautioris incūbētiū?quos ve
lut ierteís ac ſellularíos artifices, nō ſolē,nō puluerē,
non celebriū conuentuū contuitū ferre poſſe merito
vulgus prímoreſq; crederēt:ſi ne honorib9 qdē inge
nuarū mētiū illecebris adducerētur,negociū vt faceſ
ſere vellēt ipſi aliqñ ſtudíorū ſuorū tranqllitatí,ſpecí
mēq; & documētū p occaſiōes edere ac ꝓferre q̄ſita
rū ſūmo labore facultatū.Siqdē huiuſcemodi hoīm
opínio lōge lateq; ꝑuagata,quātā calamitatē itulerit
hacten9,quātā pauperiē fecerit in noīe literario,in or
díne ſtudioſorū,in natione hoim Mineruę cōſecrato
rū,cū oībus notū ſit & maníſeſtū,tum vero identídē
querítātes videmus noſtrę ſortís ſtudíoſos,ſęculorū
iam aliquot iníquitate,ignorantíaq; factū eſſe prínci
pum & prímorū,vt recta perpolitaq; eruditio e ciuí
tatum gubernaculis,e fori tribunalibus,ex cohortí
bus purpuratis ac prętextatis exploſa, nec in Regū
príncípūq; homínū conſulta admiſſa ſit & reiēta,ād
ſellularias nunc claſſes deiecta contuberníūq; blatta
rum. πρὸς τῆς φιλοκαλίας σῶν νῦν εἰπέ μοι ὦ λεώνικε, εἰ φιλι
τυχίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ τοῦτ᾽ ἤδη δόξει συμβαίνειν καὶ προσφῦναι τὰ

προτοῦδε εἰρημένον, τὴν πορρωτέρω δῆθεν τοῦ δέοντος ἔξω τῆς προεστηκότων, οὐκ ἤδη μὲν τοσοῦτον περὶ τῆς πάνυ φιλοσοφίας, ὅσον περὶ τῆς ἀπραγμοσύνης καὶ ῥαθυμίας, τίς τοῦ ἔτι μηχανὴ μὴ οὐχὶ εὐθὺς ἡμᾶς δοκεῖν μεμψιμοιρεῖν ἀνεπιεικῶς, καὶ τῇ προνοίᾳ ἄχθεσθαι τῇ καθ' ἡμᾶς, ἀγνωμοσύνης ἕνεκα περὶ τῆς ἐπ' ἀξιώμασι. οὐ γὰρ ἂν ἔσθ' ὅπως οὐκ ἀγνωμονοίημεν αὐτοί, ἐγκαλοῦντές γε μὲν ἀεὶ τοῖς ἄρχουσι περὶ τῆς τῶν πεπαιδευμένων ὀλιγωρίας, αὐτοῖς δὲ ἂν τοῖς πεπαιδευμένοις εἰσηγούμενοι τὴν ἄγαν εὐθυμίαν καὶ ῥαστώνην, τὴν τῆς τιμῶν καταμελοῦσαν καὶ ἅμα τῶν ταύταις ἀνθρώπων ἐφεστώτων. ὥσπερανεί τις σπουδαρχεῖν μὲν φάσκων, ἀξιοῖ τῆς τ' ἀξιώσεως τυχεῖν, οὔτε μνώμενος αὐτός, οὔτε τοῖς ἀρχαιρεσιάζουσι συνεξεταζόμενος. καὶ μὴ τυχὼν τῶν ἀρχῶν ἀγανακτοίη, καὶ τῶν πολλῶν αἰτιῷτο τὴν ἄγνοιαν καὶ σκαιότητα. οὐδ' ἂν τοὺς αὖ ἐπειδὰν τὴν παραγγελίαν ἐκείνην δι' ἣν τύχοι πρόφασιν κατωρθωκὼς ᾖ, τήν τε τιμὴν τὴν μνηστευθεῖσαν ἐπιτετραμμένος ἀξιώτου, εὐθὺς δὴ θρυπτόμενος οὐ φαίη προσδέξεσθαι οἱονεὶ ἀκκιζόμενος, ὡς οὐ προσῆκον δῆθεν αὐτῷ πολυπραγμονῆσαι τὰ καὶ τὰ ἑαυτόν τε ἀπασχολήσοντα, καὶ ἡσυχίαν ἄπονον ἐνοχλήσοντα. ὅπως οὖν ὦ δαιμόνιε, οἱ εὖ πεφυκότες πρὸς ταῦτα, ἢ μὴ φύσει γε τούτων ἀπηλλαγμένοι, αὐτούς τε ἀτιμάζοντες μὴ λάθωσι καὶ τὴν ἑαυτῶν τάξιν, οὕτως γ' ἔχοντες ἀπειροκάλως πρὸς τὰ τοῖς εὐφυεστάτοις τῶν δοκίμων ἀνδρῶν διαπαντὸς ἐσπουδασμένα. ἐπεί τοι, πόθεν ἄλλοθεν οἱ δημοσθένεις καὶ οἱ κικέρωνες καὶ οἱ τούτων ἐνάμιλλοι ἐλαμπρύνθησαν. ἀμέλει σοί τε κἀμοὶ ῥᾴδιόν ἐστι τουδὶ τοῦ ἐπιτηδεύματος ὀνόματα προχειρίσασθαι πολλά, παρά γε τοῖς πάλαι σοφοῖς ἐξόχως εὐδοκιμήσαντα. ὧν δὴ χοροῦ ἔξαρχος ἂν εἴη καὶ κορυφαῖος, πλάτων, ὁ τὰ πρωτεῖα τοῦ

εὐδοξίας λαχὼν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν. ὅστις ἐλευθέρας ἐκπλεύ-
σας τῆς πόλεως, καὶ ἐπὶ ἀλλόφυλον δὴ χώραν φέρων ἑαυτὸν
ἐπέδωκε, πρὸς ἄνδρα ἀφικόμενος ὡς κάκιστα ἐπὶ τυραννίδι
ἀκηκοότα. ἔμουγε ἂν δὴ τοῦ γεγονότος ἐν βασιλείᾳ, καὶ τεθραμ-
μένου, τοῦ ἐμοῦ γε βασιλέως ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ εὐφημουμένῳ
προσεληλυθότος οὐκ αὐτοκλήτως, ᾧ δὴ παραθαρρῆσαί με χρῆν
καὶ δὴ ἐφ᾽ ὅτῳ οὖν μετακαλεσαμένῳ οὐχ ὅπως ἐπὶ τιμῇ.
Enimuero vt eſt rerũ necopinatarum deſignatrix in
terdũ prouidẽtia, mire id mihi contraq; opinionẽ cõ
tigit, vt tum demũ in quietẽ incũberẽ animo propẽ-
ſiſſimo, ſecuritatẽq; ſtudioſam amplecterer ſumma
animi deſtinatione, cũ mihi inſtitutũ vitę inſtabat lõ
ge illi diuerſiſſimũ: ita vtiq; ferente rerũ ſerie, futuri
vt fati mei actus diſſentanei ſint præcedentibus: ac
ciuilis vitæ domeſticæq; clauſula laboribus erraticis
ſit implicita. q̃q̃ id (vt ſpero) mox aut aliquando vi-
dero ὥστε ποτὲ εἰς ἐμὲ τὴν οἰχόμενον εἴσω προβοῶντα τὸ θεῖον
ἐπίγραφεν ἀποβλέψῃ, τότε ἐγνωκὼς δήπουθεν ἔσθ᾽ ὅσον μοι
καταθύμιός ἐστιν ὁ ὄλβος οὗτος ὁ περιφερόμενος. Verum ob
id meum fatum futurum eſſe video, vt tanq̃ incon-
ſtantiæ aut tranſfugii reo tabulæ mihi meæ ob ocu
los impingantur: proprioq; ſtilo identidem impe-
tar, vſqueadeo liber a me ſcriptus in ſeceſſu omnem
meæ defenſionis fiduciam labefactare videtur, cum
ea res equis nunc & velis perſequi exiſtimer ac dicti
ter, quas auerſari magnopere execrariq; in eo libro
p̃ me tulerã, Cuius rei reputatio etſi animũ meum

nonnunq̃ peruellit,literę tamen tuę id crimen obiectantes,eleganterq; & iucunde quaſi transfugã inſimulantes,pergratę mihi fuerunt,nempe cõtrahendę inter nos amicitię auſpices. δι᾽ ὧν τοι ἤθους σοῦ τὸ εὔνουν καὶ ἐπιεικὲς εὐστόχως τεκμήρασθαί μοι δοκῶ, ἐμπρέπουσάν τέ τινα συνεῖναι εὐγνωμοσύνην τῇδε παιδιᾷ τῇ περιττῇ. οὕτω μέντοι εὐθαρσῶς ἔχω τό γε καθ᾽ ὑμᾶς, καίπερ κατεγνωκέναι μου τήνδε τὴν καινοτομίαν δοκοῦντας, ὥστε ὑπολαμβάνω καὶ πέπεισμαι σέ τε καὶ Λογγώλιον κοινωνὸν τῆς φιλοκαλίας, συνεστᾶν ἐμοὶ διφνῶς ὕστερον καθ᾽ ὧν ἐμοί που μέμφονται οἱ μὴ ἀποδεχόμενοι τὰ ἐμοὶ βεβουλευμένα. Vale.Romorantii,vbi ſtatiua regius comitatus habebat.XV.Cal. Aprilis.

Gullielmi Budęi ad Ludouicũ Ruzęũ Supprefectum Pariſienſem,cõſolatoria epiſtola.

NOn ſum neſcius vir amice quantã mihi prouinciam amicitię ius iniũgat mitigãdi doloris tui literiſq; conſolandi.cui ſi in re pręſenti affuiſſem, fomentũ quoddã pręſentaneũ,verbis,vultu,ſedulitate, omniq; amici obſeruantia ipſe(vt opinor) adhibuiſſem.Nunc autẽ longius a te ſummotus,quũ non niſi inueteratã animi ęgritudinẽ nouerim,quę iam callum vtiq; pcordiis tuis ſtomachoq; obduxit, vereor ſi quid nunc adhibere tentauero,ne vulnus cicatricẽ iam ductur ũ tractãdo redulcerem. Nam quid eſt tã dẽ quod beneuolentię nudę munus efficere ex tanto interuallo queat ęgritudini iam vetuſteſcenti? Etem ſi ſtomachũ habes tute vt habere certe mihi videre,

haud ita moroſum ipſum verborũ vt delinimenta reſpuat,mulſaq; officia,vt eo verbo vtar,nimirũ ſera nunc opera mea fruſtra erit,ſi quid ſcitum commini ſci nunc inſtiterim ad id ipſum concinnatũ: poſt eorum quidem ſedulitatẽ qui cruento adhuc vulneri ca lentiq; affuerunt. quos vtiq; ipſos pręſentiſſimũ qđ ꝙ remedium appoſitiſſime expediuiſſe mihi perſua deo,qđ quidẽ malo eſſe poſſet inhibendo atq; arcen do ne ad vitalia penitus euaderet.cũ eo quoq; quod natura comparatũ eſſe nouimus,dies vt ipſa tãdem aciem(vt ita dicam)mucronemq; obtundat acutiſſimę cuiuſq; ęgritudinis. Sin eouſq; valuit impetꝰ fe ri mali(id quod velim vt abſit)vt remedia repudia rit quaſiq; antidota mœrẽtis ægritudinis,vndenã ti bi quippiam promam nunc & expediam, quod mœ ſtitiam intus graſſantẽ, ſpirituſq; illos dudũ alacres depaſcentem,euellere inde natũ ſit aut intus enecare? Atq; hęc qdẽ cũ ita ſint,rẽ tamẽ ita natã eſſe video, ſtatuere quiſq̃ vix vt poſſit prima ſtatim animaduer ſione,melius ne mecum actum ſit ꝙ nõ bidui aut tri dui,ſed longius a te diſtractus,quoddam quaſi com pendium mœſtę condoleſcentię feci.quęre ſtatim or ta haud dubie mihi corã præſenti & tibi aſſidẽti viciſſim circunſtantiq;,atrocius inceſſiſſet aliquanto q̃ abſenti contigit re cõperta.Quippe amico inopinato caſu afflicto manus ſępenumero fruſtra porrigen da fuiſſet & ſubmittenda,vt aſſolet in eiuſmodi, eri

gere ſe nolenti:& oculis auribuſq; fuiſſet flagrãte tũ
maxime malo hauriendus mihi ſenſus acerbiſſimus.
Quarum rerum neceſſitate meus vtiq; dolor conta-
gione gliſcens,æquare tãdem tuum dolorem potuiſ
ſet,nec tamen imminuere.Rurſus cum actio quædã
vt pro ſocio iure ciuili,ſic pro amico prodita ſit mo-
ribus:ſi nunc res hominum ſermone aut tua cogita-
tione quaſi in iudicium arceſſeretur,hoc meum for-
taſſe officium quaſi ſerotinum & intempeſtiuũ vel
tibi vel illis non probarẽ,niſi planũ facerẽ argumẽtis
aut teſtibus,ſimul vt rẽ cõperi,primo quoq; tẽpore
fidẽ me eã agnouiſſe,quã & vetus iã noſtra amicitia,
& meritis vltro citroq; conſtituta ac cõfirmata po-
ſcebat.vtpote cũ inter tales amicos exhibẽdę aut be
nignitatis ſi res ita tulerit,aut beneuolẽtię,dies & ho
rę cedant demum interpellante cõſciẽtia. Quo fit vt
breuis tẽporis intercapedinem inter nos cõtrouer-
ſam efficiat locorũ interſtitiũ.ſi tñ tu in hoc veluti in
teruſuriũ officii deſerti opęq; ꝑcraſtinatę ad calculũ
vocare me obſtinaueris, & mihi purgãdę morę iudi
ciũ aut arbitriũ cõſtituere.Id qđ vt ore tute duriore
facere ꝑgas & ſũmo iure agere,dies plus minus duo
deuigiti cõtinuo excuſauero Regis me comitatu ca
ruiſſe ob incõmodã valetudinẽ:ne in me ꝑtinꝰ illud
valeat qđ obiecturꝰ es fortaſſe, de curſu armillatoꝝ
mãſionatim diſpoſitoꝝ,q biduo aut triduo cũ tardiſ
ſime,huc iſtucq; idẽtidẽ cõmeãt. Verũ eſto ſane,dies

iam cõpluſculos in mora ſum: do tibi vt ſummouere illam meã excuſatione aut inficiari poſſis: egoq; nullum habeã fide dignũ cui teſtimoniũ denunciẽ: quid tandẽ tum facerẽ etiã ſi triduo gnarus rei ita geſtæ fuiſſem? num feruẽtiſſimo dolori ex tanto interuallo temerariã manũ quaſiq; præcipitẽ adhibere debui? præſertim cum ſcirẽ prẽſto tibi futurã amicorũ cohortem, qui vulnus ad manũ explorantes ſpecillo ſodalitatis officioſæ & aſſiduæ, ſtatuere poſſent certius ac citra offenſionẽ, cuiuſmodi adhibere fomẽta in re ſubita & improuiſa operę eſſet precium. Quid enim erat futurum ſi tã ferum eſſet malum & moroſum vt tractatu irritaretur: cuiuſmodi quædam vlcera eſſe viſuntur? Atqui nunc eo vẽtum iam eſſe ſpero (quæ tua eſt æquanimitas mihi ſæpe animaduerſa) magis vt amicitiæ penſum mea cauſa q̃ tua abſoluere quoquo modo debeã. Etſi enim cõpoſitũ iam motum eſſe mẽtis tuæ nõ diffido, tamẽ quãdo ratio nõdũ ſibi plane reſtituta eſt, iuſtoq; poſtliminio in mẽtis principatũ rediit: iuuabit reliquias doloris perſequẽdo, amicitię fungi munere: luxataſq; animi partes quaſi in artus ſuos exactius reuocare. Proinde in rebus tuis triſtibus tã mihi q̃ tibi cõſolatiũculam ſcribã. hoc enĩ veluti tuſculo Ioui Philio, qui eſt amicitię arbiter & diſceptator, litaturũ me confido. Hanc autẽ quaſi ſymbolã in mediũ cõtuliſſe atq; in cõmune ideo mihi videbor, q, iure amicitiæ cõmu-

nio mihi tecũ cũ tuiſq; iuratis amicis & gẽtilibus in tercedit dãni huius accepti iniuria genii cuiuſdã ſce leſtiſſimi,qui hãc tragulã in te pridẽ in tuaſq; fortunas intẽdere nõ obſcure cœperat.qui vtinã in fortunis ipſe pauperiẽ tãtũ mediocrẽ fecerit:nõ etiã noxã nocuerit in animo ꝑſidẽtẽ ac ꝑtinacẽ. Nã tu quoq; in rebus meis lętis ſiquãdo forte exiſtũt, ꝑtẽ tibi vẽdicare gratulãdo ſolitus es: & cõtra in triſtibus ꝑtẽ capeſſere condoleſcẽdo,operã eo amplius opẽq; afferẽdo q̃officioſiſſime. Quũ igit̃ vir amice eã eſſe norimus humanæ vitæ cõditionẽ,inextricabili qdẽ illã inuolucro perplexã euẽtuũ mirificoꝝ, quaſiq; ductũ quẽdã animę precarię, ſerie rerũ cõſertum triſtitia, gaudio,ſpe,atq; timore alternantiũ, in iis qdẽ demũ qui fortunati feliceſq; dicunt̃, vt cæteros trãſmittã. Verũ(vt dixi)cũ ita ferat viuẽdi cõditio,nihil vt ita exploratũ eſſe poſſit homini & perſpectũ in futurũ, quin ancipitẽ ipſum ſemꝑ expectationẽ habeat, ſi ſapimus:cauſa hęc haud ita valde idonea q̃libet incõmoda,mihi eſſe videtur, quãobrẽ ſic te afflictũ eſſe fateare,vt erigere animũ nequeas,ne adminiculis q dem adiutus quæ amicoꝝ tibi cõſolatio ſuppeditare prolixe literarũq; peritia poſſunt.At res ea tibi de terrime ceſſit,& incõmodiſſime ad rationũ tuarum ſummã.& ceſſerit ſane:nec eñ inficiari quiſq̃ poteſt. ſed tñ & huius & aliarũ rerum euẽtus omni homini quaſi in ęquilibrio poſitus,ſuſpẽſa manu prouidẽtię

ín vtranq; partẽ ęquali lãce vergit:& nõnullos caſum tuũ ſpectantes grauior manet exitus & triſtior,quos immemores conditionis plena nunc ſecuritas tenet tanq̃ extra teli iactũ poſitos & agẽteis. Da mihi quẽ q̃ eſſe poſſe ita vel naturæ vel fati benignitate pręditum:vt in ratiocinatione vitæ inſtituẽda, cõmodorũ incõmodorumq; calculos ponere ſcite ac certiſſime poſſit ad vitę ductũ inoffenſa tranquillitate cõmode rãdum:hic ſcire velim nũ ipſe infortunio aliquo deiectum ſe aliquando e ſtatu mentis huiuſcemodi queritari honeſte poſſit aut vehementius impulſum,cũ nemo ſit legibus Adraſtię ſolutus cui lucem modo haurire contigerit? Nam ſi fatebitur,iam nõ erit inſiciãdo ſe in ſua culpa aut fortunã arceſſere iniquitatis: quod etiam alioqui querelas ſuas ventorum ludibrio exponere eſt:aut cum prouidentia iniuriam expoſtulare,quę pars eſt impietatis.Sin cum iniquo id ſe ferre animo non diſſimulet, fractum tamen animi ſeſe neget,aut inſigniter collabefactũ,delicatus vtiq; videbitur & ſummouendus,quaſi exceptione in hæc verba cõcepta,ni innocuã ꝓpemodũ offenſionẽ nec cõmemorãdã forti viro in q̃rimoniã deducis,vt atrocẽ nec ferẽdã. Reſtat vt huiuſcemodi caſus in ſpeciẽ atroces,& ſenſu peracerbos,qui nemini nõ impẽdẽt homini,q̃libet ille geniturã ſortitus ſit eximiã,maiores eſſe fateamur humana ꝓuidẽtia,non itẽ patiẽtia atq; ęquanimitate, quę pares eſſe poſſunt ipſę caſuũ

varietati q̃libet inopinatę.Age iã vir amice,expẽdito paulíſper,ſi tamẽ reſpirare iã tibi ꝑ dolorẽ miteſcẽtẽ prõptũ eſt: quantã in nos culpã noxãq; admittamus (ſi tamẽ ad normam veritatis prẹſcriptaq; ſapiẽtiæ (vt certe nos facimus) approbare vitã noſtrã ꝓuidentię ſuperiſq; laboramus) cũ in huiuſcemodi caſibus trãſmittẽdis vehemẽter diuq; cõflictamur, in lutoq; impatiẽtię altius q̃ par eſt aut fœdius ſidim⁹ & obhęremus.vt nũc eos ꝑtereã q obrui ſeſe ſinũt, nec inde exiſtere om̃ibus (vt dicit̃) vngulis omniq; ope adnitunt̃.agedũ inquã(ſi dudũ emota loco ratio,agi iã ſecũ non indignat̃)cognoſce qua de re agitur (vt aiũt)introſpecte ac circũſpecte:vt cauſam ipſe tuam ęquus arbitrere,& neceſſitati tãdẽ manus poſt oĩa ne qcq̃ tẽtata,dãdas eſſe fateare.Quę ſi comitẽ ipã ſibi vel ſociũ poti⁹ aſciſcere ęquũ põt animũ:cauſã haud dices deinde qn etiã cõmode tecũ prouidẽtia in ſummã beatę vitę quocũq; aduerſo caſu egerit.Nam de hoc ipſo poſtea viderimus,cũ te plane auſcultãtẽ mihi dederis:an etiã appoſite rebus tuis ac cõſiliis & inſtitutis.Deniq; cedo quẽuis arbitrũ eoꝝ q cõſultiſſime de iure gẽtiũ hũanoq; reſpõſitarũt,ni vel fortuna vel verius ꝓuidẽtia lege(vt ita dicã)agit cũ rõni humanę q̃libet cõſtitutę negociũ faceſſit infeſtis euẽtibus.quã qui vetare ipam velit agẽtẽ,aut quoquo mõ morari:irritus vt euadat neceſſe eſt & ridiculus, qui ob id frendeat indecẽter frematq;, aut quaſi qritetur

voce foras exaudibili:cõſpicuũq; populo ſe prębeat: imprudenter ip̃e de ſe cõſuluiſſe videatur. diuinã autem hominũq; fidẽ amicorũ implorare,conſulti vtiq; ſit hominis,qui humanitatis cõſcius, nõ omnia in ſe ſe adminicula erigendi rurſus animi cũ deiectus eſt impetu fortuito,viq; maiore alliſus:poſita eſſe nouerit.Qꝫ ſi animꝰ humanꝰ ſimulac tumultuari copias ſuas animaduertit,ſe in arcẽ introrſus ſuã reciperet, ibiq; pręſidiis rationis ſe firmaret,haud dubie hoies rerum humanarũ gnari,nec diuinarũ imprudentes, nunq̃ validi ſuapte natura pręſidii ignauam & ſecordem deditionẽ facerent:in fidẽ ſe permittentes temeritatis caſuũ,quã e veſtigio ipſam effrenis ille comitatus efferatæ impatiẽtię ſequitur, humana iuxta diuinaq; proculcans:ac nihil penſi habẽs,quominus rationẽ arcis p̃fectam obtorto collo trahat, extremaq; exẽpla ignominię in eã vt victã edat, ꝑ ora oculoſq; hoim traducendo,vt ſępe videre eſt.cũ interim ſi ratio impetũ vnũ & alterũ ferocis & pręcipitis impatiẽtię ſuſtinuerit,ex ęquo iã dimicãs minus ac minꝰ infeſtã aduerſariã ſentiat, quoad poſt anceps aliquã diu certamen ſuperior tandẽ euadat.In quo nõ aſpernãdam opem illud afferre poteſt, ſi animaduertatur a nobis:ꝙ nec culpã deprecari,nec erubeſcere in fortuita calamitate cogimur,& inopinata:omniũq; propemodũ hominũ,bonorum quidẽ certe & grauium inire gratiã nobis euenit,ob cõmiſeratiõe ſortis q̃

primũ quenq; manet necopinato. quũ res viceuerſa ſecundiſſimę in vniuerſorum fere incurrãt offenſionem ab inuidia manantẽ quæ latiſſime patet:etiã ſi in ſpeciem gratulatione plęrũq; excipiãtur feſtiua & tectorio ſimulationis illita.Atqui ſi pſpicaci animaduerſione incubueris ad controuerſiã diiudicandã de rebus proſperis & aduerſis,(quę tñ ipſa diſceptari recte atq; ordine nequit niſi ex reſponſis prudentum ſanctioris philoſophiæ)inuenies(vt arbitror) cum multũ diuq; animũ in vtrãq; partẽ verſaris: ita hanc vitæ partem natura eſſe comparatã:vt qui rebus ſecundis pręter modũ aut etiã magnopere effertur & hilaratur,is conſtitutã habere rationẽ vitę perputatamq; nequeat.qui aduerſis nimiũ demittitur & contrahit̃,is ſibimet ipſe negocia faceſſat,& quaſi quietem inuideat animi.qui eo autẽ amplius ad mœrorẽ vſq; angit̃,aut ſtomachũ ciet vehemẽtius, is irrito ſecum propoſito impetuve incõſulto collidat̃ ac conflictetur,non aliter atq; ſi vniuerſi conſtitutionẽ improbare Momus ille reprehenſor & improbator auderet,& ex ſententia animi ſui immutandã cenſere, aut fixas leges naturę conuellere & abrogare, vt nec grauia deorſum ſuopte nutu, nec leuia ſurſum corpuſcula ferrẽtur. Qz niſi vt alia multa perperã & ab ſurde iure gentium, moribuſq; vitę cõparata ſunt & recepta,quaſiq; conſultis ac decretis ſapientię obrogata,ex aduerſoq; perlata,ſic quoq; vſu veniret a ra-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

tione abhorrenti & incommodo,vt hoíes fere iuuet quaſi corpore ſaucios in vulnera, ſic ęgros animi in caſus triſtiores cogitatione perpeti incũbere:nimirũ vulnera iſta fortunę,quadã veluti cicatrice ęquitatis animi cito inducerẽtur, q̃ obliuionis inſtar habet & veluti rei aut nullę aut infectæ. At em̃ fieri nõ poteſt quin afflictetur in lõgã diẽ animus, turbine ictus tã pręcipiti, q rationis quoq; vires moderationiſq; ſuo percellat impetu & abripiat. & calamitoſum eſt ſcilicet nõ quolibet te caſu perculſum eſſe,&(vt inquit ille)ducto e fortunæ aceruo in mediũ atq; in triuiis poſito:ſed raro,ſed immani,ſed prope inuſitato,num etiã tandẽ exitiali aut inaudito? Quaſi vero ſi paucis ordinis purpurati aut p̃textati tuiq; memoria noſtra id contigit:nõ alia atrociora in alia ſpecie permulta contigerint,aut nõ eiuſdẽ etiam calamitatis dies & fœdioris,vni & alteri & pluribꝰ ceſſerit:& oĩbus denique qui in eadẽ cauſa tecũ ſunt: vt qui obnoxię noſtrę conditionis prudẽs ſit:& ad contingentia circũſpectus:vt quotannis Eteſias:ſic menſtruas aut anniuerſarias res nouas a caſibus expectare debeat. Ad ſummã quicquid tibi tute paſſus eſſe videare,humanum eſt nihilo ſecius qđ tibi vſu venit: anniuerſariũ aut menſtruũ atq; tranſlatitiũ,non dirũ,nõ portentoſum,nõ ſeculare.quã̃q̃ ſi eiuſmodi eſſet,non ideo minus eſſet ipſum humanũ & ferendũ, quando eiuſmodi & alię noxæ iugi per orbem delapſu ſuperne caſi-

tantes,neceſſe eſt vt in caput alicuius decidãt ac de-
cumbant.tametſi ita rem cecidiſſe mecũ ipſe inter-
pretari debes,vt in fortunas tuas impetus,non in ca
put exiſtimationemq; incubuerit: quod tibi incolu-
me futurum ſpondere non dubitabo,ſi mihi & ami-
cis audiens eſſe dicto velis. Nam fortunæ quidem il
læ cum auctore damni ſane valeant in perpetuũ, ſe-
mel tibi vt perierint ipſæ,hacq; noxa defungare,quę
caput iam hinc tuum nõ ſequetur ſed auctoris. Age
iam,quid ſi hoc quoq; doceam,vt tibi quidem res fa
miliaris conſtituta eſt:operæ fuiſſe precium iacturã
hanc eius rei facere,quæ importuna iam & grauis
damnoſaq; rationibus tuis erat: ſimul quo expedi-
tius & alacrius ad portum euaderes tranquillitatis
animi,quem longiuſculo iam interuallo nunc(vt ſpe
ro)reuiſes poſt diuturnam iactationem,quę in nau-
fragiũ vtiq; erupiſſet,niſi ea iactura defunctus eſſes.
In quo ego portu hinc digreſſus,ſi te nactus arbitra
tu meo fuero,efficiã opinor e re vt incõmode nata &
auerſanda,exitũ hunc nõ incommodiſſimũ habuiſſe
te exiſtimes:contraq̃ nũc tute opinare fortaſſe.Nũc
vero vlcus adhuc nõnihil inflammatũ eſſe ſuſpicor,
ſuſpenſaq; manu,& molli(vt aiunt) articulo perten
tandum.at cũ tecũ eſſe poſthac,& colloquio vti corã
dabit,in ſinũq; tuũ qd cenſeã expromere,nimirũ ſpe
cillũ tũc alti9 adigere me ꝑmittes,& in ſuadẽtis ami
ci eris auctoritate:poſt prudẽtiorũ quoq; man9 me-

dícas & artífices:amícã noſtram manũ atq; offícío-
ſam accommodarí ſines. Neq; vero externa ílla do-
cumenta a portícu & a philoſophía petíta, tam tíbí
nunc vſuí fore puto,q̃ domí noſtrę & e noſtra fœtu-
ra nata,e gremíoq; prompta ſuauís amícítię, lenímẽ
ta quídẽ ílla non remedía,ſed quę cõmítigatũ ſemel
doloré,ſi rurſus(vt fit)vel ſuapte ví vel externa cau-
ſa crudeſcat & rebellet,ínhibeant ſubínde & conſo-
píant.quãq̃ rurſus vereor ne ſerũ ſit auxílíũ, ſi loquí
tecum apertíus ín íd tempus reíecero q̃d meí fortaſ
ſe non erít arbítríí.Itaq; ínteríin dũ cauſas cõmeatus
domũq; víſendí cõmíníſcor, hoc etíã te admonebo:
ínterea tíbí vídendũ eſſe ſummopere,vt pro eo quan
tum míhí atq; alíís cõpluríbus tuís amícís dolere te
non latet íd q̃d te nunc ęgre ac male habet, ad por-
tíonem quandã eíus dolore íſto ípſe leueris: ſed cuí9
portíonís modus,momentũ non obſcurũ conſpícuũ
q; ad vultum tuũ príſtínũ teq; tíbí reſtítuendum fa-
cíat.Nam quẽadmodũ quí onerí íníquo & enecantí
ſuccumbít,ſi plures eí obuíí manus admouerínt ſub
leuantes, ípſe ín pedes protínus erígítur duntaxat ſi
gnauus eſt:ſic q mœrore degrauãte ac vultuoſo ſpí-
rítus erectos ac nítídos poſuít, aut deíecít, attollere
eos vtíq; ſenſim debet:atq; ex anímo cõtractíore mo
díce ad hílarítaté prodíre & exíſtere, cũ multos aní-
maduertít ſuã vícé dolere. Alíoquín íníuríã ínſígnẽ
facít amícítię,lachrymas accõmodantí ſuas ad ím-

minutionem quaſiq; abſterſionē vrētis ęgritudinis. Ac niſi quidem more hominū inoleuiſſet vſus, vt me dici morbo correpti, aliis ſe potius medicis q̄ ſibimetipſi crederēt: ipſe vt ꝑmitterere tibi ac tuę prudentiæ, nullus eſt quin cenſuiſſet, eorū quidē certe q te intus probe nouerūt & penitus. Id quoniā moribus nō conuenit, des te amicis neceſſe eſt, q̄bus mo rigerum te prębere nūq̄ (vt opinor) renues, ſi hoc ſatis cogitaueris, in huiuſcemodi ſpeciebus optimā eſſe iuris æquiq; interpretē amicitiā: cuius qui moni ta reſpuit, male ille eadē oꝑa de ſe deq; amicitia ipſa meretur. Ecquis eſt aūt porro amicorū tuorū impri mis ſpectatorū (vt apertius iam tecū loquar) quin e re atq; exiſtimatione tua factū eſſe cenſurus ſit ſi ſen tentiā a te rogetur: vt ex contubernio tuo faceſſeret illa curarū te angentiū odioſa ſcaturigo: in quā auri bus oculiſq; vt occurſares idētidē erat neceſſe? Niſi vero tā prępoſterus iudicii quiſq̄ erit eorū, qui tua ſunt digni amicitia, vt pudendū tibi aut pigendum caſum eū eſſe cenſeat, qui cū mediocri facultatum in tertrimento ignominiā alioquin hęſurā a capite tuo auertit ac detorſit longe gētiū. Sed cęca ſcilicet mēs eſt interdū hominū alioquin acrium & prudentium, quorū tranſuerſam egit ratiocinationē ęgritudo ani mi, improuidis illa quidem & incautis obrepens. cū eo etiam ꝙ alioquin in vniuerſum dira quædam hal lucinatio ab incunabulis contracta hominū fere men

tibus inceſſit,in rerum aduerſarum ratione ſecūda-
rumq; ineūda & colligenda. Vnde fit vt multo maxi
ma pars hominum e ratione perperā & abſurde ſub
ducta,rerum commodarum incommodarumq; ſum
mam prępoſtere conſtituat atq; diſpendioſe.Id quod
antiquitas ingenioſa animaduertens & perſpiciens,
Themidem quandam deam commenta eſt rerum ex
petendarum fugiendarumq; conſultiſſimam, quā ve
lut auctorem votorum homines conſulerent:qui qui
dem ſe defectos eſſe ſapientia intelligerent. cuius nu
minis oraculum ſacratum eſſe ſatis conſtat & collo-
catum in adyto ſanctioris philoſophiæ,claris quon-
dam exemplis reſponſorū celebri & illuſtrato.Hodie
vero quoniam illotis fere pedibus illuc ſcandere ſo-
lemus & aſpirare,nec rite ipſi luſtrati,nec fide bona
(vt priſci) initiati:inconſulti quoq; plęrūq; inde abi
mus,aut ambigua certe ferentes oracula atq; amba-
gioſa.Ita fit vt hominum id ſermone magis ſanctari
um q̄ religione ac pietate celebretur,tametſi & vetu
ſta opinione & numinis maieſtate ſacroſanctum ſit
publice & auguſtum.Ad huius oraculi antiſtites at-
q; interpretes,cum tu recta vt ſi alius quiſpiam , ire
poſſis vir amice,nec deductore egeas: cauſam nullā
eſſe video cur tibi quiſq̄ hac parte conſultorem ſe in
gerat aut auctorem, ſiquando præſanata(vt dicit)
mœroris huius vomica impetū denuo ciere videbit.
Tametſi ſuperi immortales q̄ fieri pōt vt huius rei

deſideriũ aut damnoſum tibi videri in futurũ, aut lu
ctuoſum poſſit:cuius ſi iacturã facere ſpontaneã vt
rationes tuas nõ dubie cõturbãtis in animũ induxiſ
ſes,amicorũ tuorũ ſenatus virorũ ſane grauiũ & ſa
piẽtũ,in ſentẽtiã tuã cupide auctoritatẽ ſuã accõmo
daſſet.Adeo qui tibi in re adhuc recenti calamitoſus
euẽtus,mihi iã olim votis depoſcẽdus viſus eſt:vt q
dem erat rei natę expectatio in dies in horaſq; ma
gis noxã tibi importaturæ.Nã abſq; eo foret,ſi rẽ a
primordiis retexere nobis integrũ eſſet,& ad frugẽ
quandã bonã intẽperiẽ illã reducere quiſq̃ poſſet nul
lo iã piaculo procurabilẽ:haud dubie nollẽ factũ qđ
plaudendum nunc cenſeo.In huiuſmodi porro ſpecie
quę & ius & conſilium homini in prętheritũ adimit:
ſubſidium vtiq; ſapienti e re præſenti capiendũ,cõſi
liũq; tandem a neceſſitate mutuãdum eſt. Id qđ ipſe
quũ iãdiu fortaſſe facere grauarere neſcio quo ſenſu
affectus:cũctationẽ tibi repente deliberãdiq; faculta
tẽ hic caſus eripuit.Sapiẽter igit Ludouice mi factu
rum te exiſtimo,in rẽq; tuã atq; exiſtimationẽ cõſul
turum:ſi id qđ euenit in re impedita non incõmode,
& expedite,nõ modo luctu ſed etiam tranquillo vul
tu & cõpoſito excipiẽdũ eẽ duxeris & ꝓſequẽdũ.Si
quidẽ qđ ad me attinet:cũ in exordio huius epiſtolæ
factur9 eſſe mihi viderer ꝑ officio amici vſuq; fami
liari q mihi tecũ iãdiu intercedit:vt te quo mõ conſo
larer in re tãq̃ diſiecta & profligata quę tibi magno

pere cordi eſſe videbatur:eo in progreſſu ſenſim æ-
ſtimatio rei vertit:gratulandũ vt potius tibi diẽ illũ
habere me nunc arbitrer,quo die extirpatũ radicitꝰ
ſeminarium tibi duco mœſtitię,angoris,ac dedeco-
ris.Nam vt conſiliũ tuũ iam(vt ſpero)certum & fi
xum,labefactari olim ſinas a quoq̃, nec ꝓ derelicto
habere tibi ſemel imperes quod perditum oportuit
& procul amandatum ſi ſaluus eſſe velles:effari quo
qꝫ vereor, ne omen tibi faciam ad eum rei exitum
quẽ auerſandũ eſſe cenſeo.Proinde valeat illa, valeat
inquã in ꝑpetuũ illa ornamẽtorũ tuorum remora at
qꝫ incrementorum:qua rerum tuarum calamitate ꝑ
omnium grauium elegantiumqꝫ bonam veniam lice
bit poſthac vt defunctus ſis. Vale tu & ſalue. Nuſii
in Burgundia.Cal.Iulii.

Gullielmus Budęus Iacobo Budęo Fratri S.

SI mihi in aulico hoc conuẽtu cõuerſatio tã foret expedita,omnibusqꝫ agẽdę in ea vitę adminiculis commodisqꝫ ſubnixa:q̃ eſt ipſa hominibus multis ꝗ rationum ſuarũ ſummã ad eã contulerunt deſtinatione animi:nimirũ quo parciorẽ nũc operã literarũ ſtudio impartire mihi licet,eo plenius vtiqꝫ & vberius amicis meis ſatiſfacerẽ,qui epiſtolas ſcriptitandi operas a me nõ annua ſibi die qſqꝫ aut mẽſtrua,ſed plęriqꝫ etiã breuiore depoſcunt & exigunt:iudicium illi quidem ſtatim mecũ deſerti officii vel iurgiũ verius conſtituentes,niſi ſcribendi diligentia expectationi

eorum perinde reſpondeam.quum interim ne hacte nus quidem cupiditati ſuæ temperent,vt in id demũ poſtulata ſua deſideriaq; concipiant ex ęqui boni for mula:quãtum ſit quod efficere poſſim cõmode nec grauate,tanti vt litem mihi æſtiment,ſubducta vti- q; ratione & collecta quanto minoris ſint negocii domi q̃ peregre huiuſcemodi functiones ſucciſiua- rum horarum:quæ vt in vrbibus ipſæ in vitaq; ſtata ria,tempore,loco,arbitrio,omnibusq; pene facultati bus inſtructæ ſunt & occaſionibus:ita in hac turbu lenta,tumultuaria, extemporali deniq; vita quæ in- ſtar eſt nomadicæ & palabundæ,vndiq; ſunt impa- ratæ & ſubſidiis defectæ.niſi ſi earum rerum quicq̃ in numerato eſſe poteſt homini,cui in dies in horaſ q; ſarcinas colligenti viciſſim & componenti,in pro cinctu ꝓpe dixerim victitandum eſt. Quo fit vt per fungendi huius officii neceſſitas plus habeat laboris q̃ voluptatis,citra quam omnis ferme operæ præſta tio odioſa eſt & ærumnoſa. Tibi vero germane mi nunc cum ſcribere exorſus eſſem , hoc ideo præfari mihi ſubiit,q; literarum tuarum dies admonuit me hodierno die cum eas retractarem,quantæ moræ re us eſſe videar,qui menſem iam prope totum contri- uerim ſuperſedendo ac prolatando,quod quidem ad te attinet.Siquidem in ea ratione quam tecum initu rus ſum, ſiquando ea de re me appellaris, nullos cal- culos reiecturum te tantum dicito:quos quidem ipſe

imputare in vniuerſum & referre in hanc ipſam ra-
tionem multis nominibus poſſum. tum audebo con
tendere vel te ipſo iudice, nullam ad hunc diẽ morã
ceſſatione mea interceſſiſſe: etiam ſi inter valetudine
cauſarios, qui permulti hic fuerũt, magnam partem
intercapedinis huius vacationem habui munerũ au-
licorum. Quoniã autem cõfido te pro tua in me ob-
ſeruantia exactiorem morę purgationem libẽter mi
hi condonaturum, ad locum iam venio literarum tua
rum, quo in loco Draconis fratris meminiſti, vt mei
amantiſſimi. cuius beneuolẽtiam quo magis iã olim
compertam habeo & exploratam, eo mihi certiorem
fidem facis nihil eum nunc videri non mea cauſa cu-
pere & laborare. id adeo, vt perinde rerum mearum
euentis ſecundis aut incommodis afficiatur ipſe hi-
lariter aut ſecus: atq; ſi quum alea mihi huiuſcemodi
iactitatur, parte idem haud contemnenda facultatũ
periclitetur. Sic eſt ille quidẽ certe (id quod ſępe de-
miratus ſum:) ad vnguem factus homo naturæ (vt
ita dicam) non perinde elegantiæ & venuſtatis vndi
q; conſumatę, q̃ probitatis ſpecimen & candoris ani
mi edere connitentis. q̃q̃ eſt ille quidem homo conſti
tutione corporis & forma ſtata & inculpata, & (q̃d
imprimis exoptandum mihi videtur:) ægritudinis
iuxta ægrotationisq; immuni. In eo certe videre eſt
accurate animaduertentibus, mentem æquitate pro
pemodum ciuili & charitate pia perfuſam, cũ in om̃e

genus hominum ad normam eius beneuolentię ꝓpē ſam,quā nobis auctor ſalutaris legis CHRISTVS cōdidit primus & ſuaſit edicto:tū vero in eos queis cum amicitię pactum vſu & familiaritate coiuit : eo amplius etiam officioſam & ſtrenuam.Proinde quū omnia neceſſitudinis iura ciuilis & myſticę noſtrum vtriꝗ cum altero intercedant:(quippe omnia conuictus officia perdiu obſequiaꝗ animos auctorantia mutuo exercuimus) conſentaneum eſt vtiꝗ,vt quem ille amorem in cæteros ſuapte ingenii bonitate natiuaꝗ benignitate impertit:eius amoris vim atꝗ ſuauitatem eo vberius impenſiusꝗ in me conferat, quo amplior ac locupletior eſt ea neceſſitudo, quæ iuri ciuili ac gentilitio,non modo confirmatam vſu amicitiam,ſed etiam ſingularem & egregiam cō iunctionem animorum adiunxit.Etenim libentes fere a patris morte fecimus,quas res cunꝗ conſulendas agitandasꝗ per omneis vitæ partes viciſſim habuimus:earum vt rerum diſceptationem ac pene arbitrium ab vtroꝗ delata alteri permitteremus. vſqueadeo mutua fide freti adæquantis vtrinꝗ ad æquilibrium charitatis,antiquiſſimam ſemper curam habuimus inuicem nos conſulendi,conſiliaꝗ noſtra & inſtituta mutuo approbandi : amicitiam vtiꝗ exiſtimantes rerum eſſe conſultiſſimam , cum (vt eſt in Græcorum prouerbio)inter amicos iuſtos omnium rerum ſit communitas . Qua tandem con

ſuetudine coalita eſt illa mature & adulta inter nos amicitia,& veluti clauo cõpacta tenacis fiduciæ pro poſitiq; in perpetuum fixi.Mihi vero huiuſce noſtræ amicitiæ & alias ſępe fructus vtilis & iucundus con ſtitit:& pauculis his annis copioſe ac luculenter. Nã in nouo vitę inſtituto, & in quarto fere ætatis actu; cum nouam quoq; mihi perſonam induiſſem;graui- us id eſſe inceptum experiundo ſenſi,q̃ animo id prę ſumpſeram. Et cum huic perſonæ geſtus accommo dare nequirem, ambitusq; honeſti mangonio mores interpolare qui ſub priſtina occalluerant:æſtuare pri mum:inde gemere cœperam:tũ deinde animo ęgre- ſcere. Huius doloris lenimẽtum epiſtolarum vltro ci troq; miſſitãdarum viciſſitudo inter me & homines imprimis mihi familiares,attulit pręſentiſſimum.At inter iuratiſſimos primas ille partes ſemper mecum habuit:vt cuius & paucorum literis quaſi quibuſdã adminiculis labaſcentem animum ob vrbis ociiq; de ſiderium,erexi tãdem ipſe,& confirmaui ad ærũnas inuſitati mihi tędii angoriſq; exhauriendas : in quas impactum me videbam.Id tędii(vt ita dicã) antido tum animiq; marcoris in vultuoſa ſępe facie mihi cõ tractionem diffudit & expandit. Nam familiare hoc colloquium literis latinis gręciſve conſignatum,tam etſi eſt imaginarium, tamen in rem præſentem ani- mũ meum ita deducit & ſiſtit, vt omnia ad verũ mi- hi corãq; actitari obiriq; videantur, O quoties mihi

contigit contractam temere (vt ſit) ægritudinem, quæ inolitura iam erat in mœſtitiam, præcordiiſq; hęſura, ex animo vt abſtergerem literis ſic ſcribũdis: & tanq̃ in ſinus hominum amiciſſimorum cõditam & depoſitam ex meo relegarem: ſubeunte quandoq; animũ ſedemq; occupante alacritate protinus nõ mediocri. Id q̃d eo quoq; & pertinet & valet, vt ſiue iucundũ & prędicandum: ſiue ſecus quidpiam acciderit: gaudium quidem vtiq; cõmunicatione gliſcat: triſtitia & angor huiuſcemodi expectoratiõe bona ex pte exoleſcant. Hoc ipſo amicitię vſu fructuq; quiſpiã mihi interdixiſſet: nimirũ vt ſum infirmo atq; iniquo ad perferẽdum deſiderium animo, animum iam hũc ipſum nimirum deſponderem in hanc ipſam beatorum inſulam deportatus. Niſi vero tute rere vitã (vt ita loquar) deſultoriã fortuitaſq; ſedes habentem tolerare me potuiſſe, absq; ea foret amicorũ copia quã literę mihi ſupplent atq; etiã implent: qui annos iam plus duodetriginta contubernium philologiæ nũq̃ renunciaui, etſi interdum vel diremi vel interpolaui neceſſitate coact9. Quã etiam ipſam annos cõpluſculos habui pro lucis retinaculo, alioquin inuiſę: quãdo imparem eſſe patientiam expertus eram morbo tam pertinaci. Q̃d de meis ornamentis ſcribis gratulabũde, iucundum ad te nuncium perueniſſe: velim te admonitum, me in ea adhuc eſſe expectatione euentus vtroq; ancipitis, vt compertum adhuc parũ habeam

cōmode necne fortuna mecum hoc biennio egerit, etiā ſi hactenus prouidentia ſatis ex animi mei ſentē tia ſtatuiſſe de exiſtimatiōe mea fortuniſq́ꝫ videtur. Vale.Diuione.XI.Calend.Iulias.

Gullielmus Budęus Iacobo Sadoleto.S.

ANte ſeſquimenſem vt opinor literas tuas acce/pi:quas domi relictas hactenus mente nunc re/peto, vt ꝙ diu ad me non ſcripſiſſes, amice & hu/maniter feceris vt inſtitutū vitæ tuæ excuſares, ſane negocioſum & ab huiuſmodi officiis(vt opinor)nō abhorrens ſed abſtractum. Idem vero iuris in literis meis nūc ipſe licebit opinor vt vſurpem,per eā ęqui/tatem quā in te ex literis tuis vna & ex fama cogno/ui. Mihi eñ in vergentis iam vitę actu hoc contigit, vt eam perſonam induerē quæ primos magis actus decebat:tumq́ꝫ demū in ſcenam vt prodirem,cum ſa lutem ſemel dixiſſe me ſcenicis oñibus ſpectaculiſq́ꝫ exiſtimarē,atq́ꝫ etiā id conſilium animo offirmaſſe.Id vero quo euaſurum ſit neſcio, aut q̄diu hoc me vitæ inſtitutum agitaturum.hoc dicere tamen nunc au/ſim,quod nec dicere verebor palam omnibus, fortu/næ rem iſtam non cōſilii propoſitiq́ꝫ fuiſſe,qui rei cū q́ꝫ tandē ipſius exitus futurus ſit.In diuerſo aūt gene re vitę,atq́ꝫ in hoc antiphiloſophię tyrocinio,hoc ma xime memini & enitor,vt idē ſemp̱ aut mei ſimillim⁹ eſſe videar,niſi ſi melior eſſe cupio. Quare & hic & alibi colere amicitias eadē ſemp̱ religiōe meditor,tuā

autem imprimis,quem ego vnum maxime dignũ du co cultu atq; obſeruantia hominum literarum ſtudio contendentium illuſtrare nomen ſuum,memoriamq; prorogare. Ad quod me meapte ſponte factitãdum, nec ſegnem nec immemorem,vrget amplius & acuit Longolii nunc veſtri quondam noſtri teſtificatio,qui in rerum ſuarum ſtatu commemorando, ſtudiorũq; ſuorum ratione nobis explicanda iam ipſa vt video compoſita & conſtituta, tantum tibi collegæq; tuo acceptum refert (duntaxat ſecundum Deum,& illũ numinis inſtar habentem,cui te a memoria rerũ honeſtiſſimarum & ad literas attinẽtium eſſe opinor:) nihil vt reliqui feciſſe videatur quo animi gratiſſimi teſtificationẽ augere quiſq̃ atq; exornare poſſit amplius.Hic etſi nihil in homine illo a vobis exornando ad me priuatim pertinere iam exiſtimo, qui Galliam vſumq; hominum noſtratiũ eiurarit,aut certe dereliquerit hinc ſeſe abdicando:quaſiq; cõtuberniũ nobis & ſodalitatem hoſpitiumq; adeo renunciando: tamẽ ſuſcepti in hominum literatorum nationẽ officii ratio me impellit,vt quaſi actor publicus a vobis ſtipuler aut paciſcar,cuius hominis dignitatem tuendam, fouendã ingenii & ſtudii acrimoniam recepiſtis,doctrinãq; illuſtrandã,& mihi vos ita facturos ꝑ literas ſpopõdiſtis,in eo vt hoie augẽdo,cõſumãdo, expoliẽdo,oĩa cõſtãtię & fidei documẽta ad extremũ phibeatis,Vale,Ambaſiæ.poſtridie Iduũ Nouẽbrium.

Gullielmus Budęus Draconi Budęo Filio Salutem.

SI mihi animi tui affectum & ſententiã literis tuis vere ſignificaſti ac declaraſti, eſt quod mihi tibi ꝗ congratuler. mihi, ꝗ non fruſtra fuiſſe hortamenta mea video apud te, ſed ita profuiſſe vt poſthac minus ac minus hac de re ſollicitus eſſe debeam. tibi, ꝗ rectę diſciplinæ viam ingreſſo breui conſtaturam video contritæ in ea ætatulæ rationem impenſæꝗ operæ. Nam cum ingenio mediocri ad id ſtudiũ natus ſis: nec prælectoris locorumꝗ enarrandorum explanatoris commoditate, copia, hortatuꝗ deficiaris: nec librorum inopiam aut ſcholæ incommoditatem excuſare iam poſſis, aut aduerſam valetudinem: quid tandem vetare poteſt quominus ex iſta animi offirmati contentione, cuius mihi fidem epiſtola tua fecit, profectum quendam non tranſlatitium, non quẽlibet ſperare expectareꝗ pro temporis intercapedine debeamus? Itaꝗ meminiſſe te etiam etiamꝗ oportet quatenus te hac epiſtola quaſi chirographo quodam legitimo obſtrinxeris: ne ſi mihi ad vltimũ vtiꝗ quadrantem exacturo quod hac pollicitatione debetur (vtpote qui ne mihi quidem indulgere ſolitus ſim) ad diem nõ ſatiſfeceris, fidem tuam apud me in perpetuum labefactatam experiare luculento tuo diſpẽdio, opinioniſꝗ detrimento. Caue vero tibi in eo ſpem vllam aut veniæ aut fruſtrationis promiſeris,

quaſi qui acer & diligens exactor futurus ſum, non idem eſſe accuratus ęſtimator & perpenſor meminerim eius quod mihi quaſi operis faciũdi locatori reddideris effectum: qui vt omnia ex ſyngrapha ad vnguem exacta præſtiteris quę inter nos cõuenta ſunt, ita accepto laturus ſum quod mihi deberi certo ſcio, nec alias paternam indulgẽtiam agniturus. Noſti autem niſi plane hebes aut immemor factus es, neminẽ me hac in re fallere, nullam mihi in præſtatione impoſturam fieri poſſe. Præceptori tuo ſcripſi quid te tuoſq; facere cõdiſcipulos velim: id ſcilicet quod in rem tuam & e moribus ſenſuq; huius ſęculi eſſe video, & cõditione vitæ in quã te deuoueo. cui te ſęculo & cõditioni accõmodare omnem induſtriam neceſſe eſt, eoq; intentionem tuam ſpectare, mores & ingenium quaſi ad id ſpeculum afformare q̃appoſitiſſime. Da te igitur pręceptori: da primo cuiq; amicorum & bene cupiẽtium, qui tibi pręlectorem ſe, pręitorem, aut præmonſtratorem benigne præbuerit. Sunt enim huiuſcemodi nõnulli eximia comitate præditi: qui ꝓbas puerorum indoles ſpontanea benignitate cõplectuntur & charitate. Id tu ſi feceris ex animi mei ſententia & ad modum a me præſcriptum: & fratres tuos pro captu ętatulę iuueris, exhortatuſq; verbo atq; exemplo fueris: rem mihi gratiſſimam feceris, & tibi non fruſtra tandem futuram deo bene iuuante.

Vale, Ambaſiæ, XII, Calend, Decembris.

Gullielmus Budæus Draco-
ni filio Salutem.

EX autographis literis tuis intellexi te vel vale-
tudini priſtinę reſtitutum, vel corpus iam com
mode conſpicueq́ recreare. quare pręcipuam iam il-
lam curam tibi eſſe oportet, vt acceptum interim da
mnum cauſaria vacatione, diligentia & attentione cō
duplicatis ſarcias. Id qđ te facturum cum literæ tuæ
polliceantur, videndum tibi etiam etiamq; vt ita re at
q; opere præſtes quod vltro magnificuleq; promiſi-
ſti, ne vaniloquentiæ propediem aut leuitatis damna
ri a me poſſis: id quod omnino futurum eſſet, ſi mihi
verba data eſſe ſentirem. Duos iam mēſes iſtinc a vo
bis profectus ſum: futurum tempus eadem celerita-
te præterlapſurum eſt. Quare niſi & mādatorū meo
rum, & pollicitationis tuæ memor, acri intentione ti-
bi inſtiteris ipſe: ac mihi opus effectū exhibueris: p-
fectumq; & probatum arbitratu meo præſtiteris: id
eſt niſi abſolutū tuum ſtilum pro captu ætatis & mo
do temporis qđ in literis condiſcendis impēdiſti, mi
hi approbaueris, cū iis etiā quæ acceſſionis nomine
quaſiq; parerga pepigimus: nihil video in quo veniæ
fiduciam ſitam habere poſſis niſi in impudentia, qđ
ominari nolim: ſi quidem frōtē perfricare poſſis ipſe,
osq; iſtud pudibūdum & ingenuum obdurare aduer
ſus obiurgatricem excandeſcentemq; faciem paren-
tis. Quod te facere poſſe etiam ſi maxime obſtinaue

ris,haudquaq̃ mihi perſuaſerim inuita ac repugnante natura, quæ prætextati pudoris notas in ore tuo, vt ſi in cuiuſq̃ impreſſit,igniculorumq; ſpecimen,ad iuſtam cõtentionem deinceps per ætatis gradus flagraturorum.niſi ſi mihi impoſuit (quod perſuadere mihi nolim)animus quidam iners,torpidus,& marcens,ſub integumento ac tectorio latens impoſtoris vultus atq; mendacis.cuiuſmodi tamen (ne erres) ſimulachrũ fallere diutius perſpicaces oculos noſtros nequiret,etiã vt hactenus falſum me habuiſſet. Q̃ṽq̃ ſi in eo quoq; ſpei quicq̃ eſſe poſſet: ne ſic quidẽ (vt opinor) ex vſu tuo tãdem futurum eſſet. Nam quo diutius ludificationem,fruſtrationemq; pertuliſſem: eo acerbius in te animaduertendum eſſe cenſerem, animoq; paterno facilè perſuaderem. Cõſumptis eñ ſimulationis tuæ commentis:& abrupta iam patientiæ meæ cunctatione: (quod intra vnum aut alterũ annum fieret) tectorium protinus illud manifeſto tam errore meo q̃ crimine tuo vltro ponendum tibi eſſet:aut a me certe deprehenſo tibi conuellendum infeſtis tum fortaſſe manibus & aduncis,quod abominor:fronsq; illa impoſtricula & ſubdola nudanda, & aperienda ſumma cũ tua ignominia.Proinde Draco fili iiſdem veſtigiis inſiſtẽs inſtitutæ a te diſciplinę:gradum aliquãtulum accelerans,ac pro ætatis incremento plureis in dies plureiſq; numeros intentionis animaduerſioniſq; adhibens : quo magis in dies

pueriles luſiũculę ętatiſq; ineũdę rudiméta decedũt: facito tute libens aduentantis vt ætatis iura naturæ prolixioris adminiculatione pręſumas, ac cogitatiõe vſurpes. Nã cum tranſlatitię laudis eſt, in ordinemq; cogẽdę induſtriæ, iuſto legitimoq; tẽpore parte qua q; vitæ perfungi: tũ vero niſi tui iſtius curriculi finis in tempus hoc meum opportune cõpetierit: aut fructum vtiq; ſperatum laboris nequaq̃ ipſe adipiſcere: aut certe ſerũ atq; intempeſtiuũ. Vale. Nonis Maii.

Budęus Brixio. S.

Ἀπέλαβον τὸ ἐπίγραμμα τὸ σὸν ἀστεῖόν τε καὶ κομψὸν περὶ τοῦ λογγωλίου, πρὸς οὗ δὴ αὐτὸς ἐπιστολὴν ἄρτι ἐκομισάμην λογιωτάτην ἐκ παταβίου. οὗπερ νῦν οὗτος ἄγει τὸν βίον μάλα σπουδαῖον, εὖ τε παρὰ τοῖς ἐκεῖ πράττων ὡς λόγος, καὶ κατ᾽ ἀξίαν. Diu tibi nõ reſpõdi: quoniam in hoc vitæ inſtituto parum mihi vacat ſcriptionibus incumbere, ne domi quidem eſſe. cui tamẽ per inertiã trãſigerẽ hanc vitę particulã, & (vt proprie dicam) ἀπραξίαν ἐργάζεσθαι, ἐν τῷ διαμυθολογητικῶς τε καὶ περιπατητικῶς τοῖς αὐλικοῖς λῃρήμασιν ἐμφιλοσοφεῖν, legitimarum actionum inſtar eſt, functionũq; ciuilium. ἀλλὰ τί ἂν πάθοις, ὅπου γε ματαιάζειν ἤδη καθῆκον καὶ δὴ καὶ εὐπρεπές ἐστιν ἐν τοῖς οὐδὲν ὑγιὲς ἐπιτετηδευκόσιν, εἴγ᾽ ἀκριβολογεῖσθαι περὶ τῶν κατὰ τὴν αὐλὴν θέλοιμεν. Neq; nũc (vt opinor) ſcribere tibi in animum induxiſſem, niſi res noua contigiſſet: quam citra amicitiæ iniuriam prætermittere nõ poteram. Memini cum Marliano ſeceſſu fruerer,

amice te & beneuole magna & eleganti epiſtola me cum egiſſe vt in vrbem redirẽ ἀκροάσεως ἕνεκα πιθανωτάτης καὶ πρὸς τὴν σωτηρίαν τὴν τῆς ψυχῆς καθηκούσης. Ecce tibi par pari. ὁ αὐτὸς φουρμούντιος ὁ δεινὸς ἐκκλησιάζειν, τήμερον ἐπεβάλετο τοῦ ἔργου καταθυμίου σοὶ καὶ προθυμένου. οὐχ ἧττον δήπου ἐνταῦθα ἐνώπιον τῆς αὐλικῆς ἀκολουθίας, τοὺς πρὸς εὐσέβειαν προθυμουμένους, ἢ πρόσθεν παρ᾽ ὑμῖν, ψυχαγωγήσων. Id quod tibi p̃dictũ oportuit, vt ſi tibi ad huc religio itidem vt dudũ cordi eſt: & in corde tuo reſident reliquię & aculei ſanctificę hominis facũdię animas perliciẽtis, qua te totũ ille ſuũ fecerat: tute cõ ſilium illico huc aduolãdi capias, Reginãq; obiter of ficii gratia inuiſas: operam hãc lucrifacturus. Quid agam: quid non agã: quid mediter: quid iam nõ ani mo agitem: Deloinus noſter nouit, ex quo ſcire pote ris. Vale. Blęſis. Poſtri. Cal. Decembris.

Budęus Brixio.

NVnq̃ mihi meus peculiariſq; tam placuit Deloi nus, q̃ noſter iſte amborũ iam cõmunis, cuius imaginẽ vel effigiẽ potius ad te remitto in tuis verſi bus elegantiſſime ac doctiſſime expreſſam, cũ eo ta men vt inde ſaluam in poſterum actionem eſſe mihi ne ignores, ſiquãdo tecũ acturus ſim atq; etiã crimi nis poſtulaturus ob amicũ mihi magna ex parte pręreptum vel abreptum potius & interuerſum. quem ſentire cœpi (vt eſt glorię auidus) propẽſiorem iam in te factum, Proinde vide vt tueri hoc tuum factum

poſſis,ſiquando res ad Laſcaris noſtri diſceptationē venerit, quo non minus æquo iudice futuro vſurus ſum vt confido,etiam ſi intra tua ſepta concluſus ſit hoſpitioq; deuinctus.Mitto tibi ineptulos quoſdam verſus ac tuorū diſſimillimos. Sed heus tu.hoc interim paciſcor,vt apud te premātur:atq; adeo ſi ita tibi videbitur,vt opprimantur.Nam ita demum eorū auctor ęſtimationi ſuæ cautū eſſe cenſebit: ſi a te vt fugitiui non exierint,id quod ne fiat:eos interire nō recuſat.Vale.

G.Budęus Draconi filio S.

Literæ tuæ haud dubia iam fide teſtantur egregium te animi impetum concepiſſe ad inſtaurandum priſtinū tuum ſtudium.quod cū ſatis ipſum dudum feliciter procederet, & appoſite ad id vitę inſtitutum capeſſendum quod e re tua atq; exiſtimatione mea futurum videbatur:& ſimul tempori meo accommodatum : incommoda ſubito ægrotatione tua factum eſt tenorem vt cœptum ſuccedentemq; abrumpere cogerere.Et tuum quidem illum caſum cum non ante reſciuerim q̄ te conualeſcere quoq; nūciatum eſt, ac propediem reſtitutum iri integrę vale tudini:te ſtatim ipſum & præceptorem tuum literis adhortatus ſum vt detrimentum temporis humanitus acceptum,ſarcire contentione mentis congeminata niteremini:docendo ille præeundoq; quatenus aſſequi poſſes:tu audiendo attentiſſime, ac tibimet.

ipſi accurate inſtando,ne maturantis eius diligentiã vrgentiſq; deſtitueres.Verumenimuero cum ex eius rurſus literis intellexiſſem eiuſdem ipſius morbi non nullas ſupereſſe reliquias : lateriſq; dolore nocturno ſomnum tibi interpellari : nunc etiam te infirmiore adhuc eſſe habitudine,q̃ vt iuſtum laborem ipſe im perare tibi auſit:non potui non aſſentiri hominis cõ ſilio,qui languidiuſculis adhuc viribus parcendum cenſuiſſet & indulgendum:eoq; vtendum tempera mento,vt quanta eſſe videretur corpuſculi exhauſti recreatio,tãtam ille tibi operam iniungeret,pro por tioneq; redeuntium virium deinceps laborem impe raret.Qui ſi cupide & abrupte in curriculũ te redu ctum, ad procurſum alium aliumq; inconſulte ade giſſet:pro eo vtiq; vt prȩeuntibus anteuerteres,lon giſſime fortaſſe retroactus repetitiõe morbi fuiſſes. At nunc cũ veſtris amborum literis tibi te mihiq; re ſtitutum eſſe nõ addubitem, ac morbum ipſum pla ne ſemelq; deceſſiſſe:admonendum tm̃ te habeo, mi hi iam cauſam eſſe cur confidere debeam ac mihi ipſe ſpondere,iſtius te conualeſcentiæ clara poſthac documenta daturum epiſtolis ſcriptitãdis in dies e mendatioribus.Neq; enim flagrare in te diu poterit tantum iſtud ſtudium literis incũbendi: quod literæ tuæ præ ſe ferunt:& illius atteſtantur:& non luculen tum in dies inde exiſtet doctrinȩ incremẽtum.Quip pe quum nec ingenio infelici, nec vulgari iudicio

natus ſis,& p̃ceptorē habeas ſummę diligētię, vt tu te ad me ſcribis: quē inſup ip̃m ego nouerim haud quaq̃ eſſe iuſta eruditiōe defectū. Simul illud meminiſſe te volo: ne pleno quidē profectu in literis ac deinceps in vlteriora progreſſu tuā te mihi induſtriam plane approbaturū, niſi illud quoq; acceſſerit, in iis vt exercitationibus liberiorū horarū excultū te præſtes & pro captu ętatis abſolutum, quę velut aſſeclæ ſunt ſtudii literarii. Nam vt harū artiū comitatu inſtructior eſt literarū peritia atq; vendibilior: ita ſi iis careat, proferre ſe plauſibiliter in celebritatē vix poteſt hoc tēpore, quaſi aut māca aut cōmuni ſenſu de ſecta. Nec cū iſta tñ exercitamenta a plurimis animi cauſa & vice laxamenti ſuſcipiantur: pudoris erit tui a nobis poſtulare, vt huiuſcemodi additamentis operarum ſucciſiuarū, quicq̃ tibi remittam⁹ legitimarū functionū quæ omniū ſunt & dierū & horarū. Vale, & memor ſemper eſto eius q̃d aliquādo de me audiſti corā: quo teneriore ętate mores elegantes capeſſes, ſcitiſq; affectibus corporis aſſueſces in omni munere vitę: eo tibi omnia procliuiora viſum iri, dexteriuſq; ceſſura & lepidius cū eorū vſus venerit. Vale rurſus. In aula. tertio Nonas Iunias.

G. Budęus Draconi Budęo filio S.

GRatum eſt mihi Draco fili, q̃ velut gentilitii nominis ſtudioſus, enixe a me contēdis, vt epiſtolis ſcriptitandis volumē tandem iuſtū abſoluam,

quod paucis annis incohatum eſt. Id quod cũ ſponte mea facere aliquando in animũ induxiſſem: tamẽ nõ nihil animũ ipſum quaſi iam remiſſum & ſocordẽ, huiuſq; vitę labore, & velut ęrumna quadã ambitionis tibi fratribuſq; obeunda, ſemifractũ, exuſcitat & acuit ingenua & commendabilis exhortatio tua. Verum id quominus factitẽ, nõ tã aulica negocia (quã q̃ non pauca in cõmentari me volentẽ incurrunt:) q̃ incõmoditas efficit multifaria: lociq; imprimis identidẽ mutandi neceſſitas. Quoto em̃ die, hebdomade dierũ iam altera, licuiſſe mihi putas, vt lectioni ſedentariæ vel ſcriptioni incumberem? quippe cũ nec hoſpitiorum anguſtia & opacitas (præſertim turba miſcellanea circunſtrepente,) hoc admittat: nec curſitandi neceſſitas, partim ad Regis pretorium, quod plus minus mille paſſus nũc abeſt ab hoſpitio meo: (ſi tamen id hoſpitium eſt, cũ villicis, cũ equis meis, cum auibus villaticis eodẽ in cubiculo verſari cortaliq; conuentu: noctu gallinaceis vigilias noctis accinentibus.) partim ad alienas menſas & quaſlibet vẽtitandi, quibus quaſi ſupparaſitari nõnũq̃ neceſſe eſt cum ſpes omnis honeſtior (vt ſunt aulę fortuita) decollauit: nec cauponulę præſto ſunt: quas adire citra ignominiam honeſtiores poſſint. diuerſari em̃ nobis neceſſe eſt in gurguſtiis ſemirutis & iterdũ perpluẽtibus; in quibus ſupellex ſæpe nulla niſi Cynica viſitatur. Quibus in moleſtiis iuuat me aliquando in ęta

te iam ſegniore & remiſſa permulta experiri, quorũ hactenus inſolens & prorſus inſcius fueram:& qui copioſam plerunq; vitam,certe nunq̃ non inſtructã ciuili victu traduxi & compoſito:nunc inopiam ferre cõdiſco,& paupertatis vtor cõtubernio.id eſt oculis & vſu omniq; ſenſu iis aſſueſco,quę dũ domi atq; in vrbe animo meo obſequebar, ſtomachũ mihi vel intuenti tm̃ e longinquo mouiſſent.vſqueadeo rudis & ignarus rerũ eram humanarũ in quibus vita verſatur.Vale.poſtridie Nonarũ Aprilium.

G.Budęus Draconi filio.S.

EX iis quæ nouiſſime ſcripſiſti parum iucundã tibi puto gratulandãq; videri meam trans Alpes cum Rege futuram profectionem:cum alias ob cauſas:tum vero q̃ iſtic te relicto comitatũ regium procul lare familiari chariſq; pignoribus ſecuturus ſum,ac fortaſſe etiã in caſtris verſaturus.Velim igitur rem vt ipſam cognoſcas aliquãto introſpectius: ſicq; ęquiore animo ſententię meę pareas & acquieſcas.Nunquid igitur tute cenſes ſi mihi vitę meę rationẽ arbitrari liberũ eſſet:atq; ex ſentẽtia animi cõſtituere addicti,vt noſti,bona fide literis atq; deuotis id conſilii capturũ me fuiſſe, hac potiſſimũ vt ætate aſſeclam me facerẽ ac comitẽ alienę volũtatis: aſſenſoremq; arbitrii aulici & ſectatorẽ,nihil fere fixũ habẽtis ſemelq; cõſtitutũ? Nõ opinor arbitraris. Quid enim homini ſimul literarum ſtudii amantiſſimo: ſi-

mul quietis vrbicæ immunitatiſq; ambitus cupidiſſimo,ad memoriam ocii ſtudioſi in futurũ prorogandam q̃longiſſime: cum hoc (vt ita dicam) ocio negocioſo:nõ operarum illo quidem inertium functionumq; futilium & inaniũ habente vacationem atq; immunitatẽ:ſed ingenuarũ potius,& officinę ſapientiæ,naturæ præſtandarũ:excolere ſeſe ornamentis liberalibus perpolireq; cupienti?Ecquid autem moleſtius aut certe minus oblectabile homini eſſe poteſt, qui muſarum ſodalitio atq; contubernio bonã iã ętatis partem florenteq; aſſuetus ſit: ac glutino quodã vſus diuturni ita conſociatus,vt ferme cũ ipſis omni ſenſu atq; affectu coaluerit:q̃ protin9 inde dirimi atq; diſſociari in diuerſumq; migrare?idq; ętate(ſi diuis placet)duriuſcula,q̃ imbuta iam & contracta ſit (vt eſt in prouerbio gallico) & plicatilẽ ſitum atq; habitum contraxerit & ita retinuerit:vt in diuerſam faciẽ niſi ęgre reconcinnari nõ poſſit? Mihi vero ad eam moleſtiam hoc etiam accedit, ꝙ qui inter meæ ſortis profeſſores nuper non emeritus quidem ipſe ſed veteranis proximus exiſtimabar:in hodiernæ vitæ inſtituto quaſi tyrociniũ factito:in qua veluti diſciplina rudimenta quoquo modo poſui,elemẽtis imbutus artis neq̃q̃ trãſlatitię ęgre ac gemebũde.Qua propter mecũ eſſe actũ nec ꝑclare nec indulgẽter a ꝓuidẽtia hoc caſu exiſtimarẽ:niſi opera nunc tibi cęteræq; familiæ meę nauãda,natióiq; fortaſſe literato

rum in vniuerſum,fructū olim mihi conſtaturū ope req; preciū ſperarem & confiderem:in iis etiā tabu- lis.quas inſtitui ad quęſtum auctumq; liberalem, nō ad conditionem cenſu amplificandā,quā in partem rationū Mercurii quęſtorii numen vix vnq̄ expertus ſum pręſentiſſimū. Tibi vero in p̄ſenti antiquiorem nullā curā eſſe volo,q̄ quomodo in tuo munere te p̄- beas gnauū atq; officioſum:in cauſamq; cōmunē ac gentilitiam incumbas obnixe & alacriter: & ꝓ pue- rili nunc parte auſpiceris quod olim pro virili facien dum ſit,vt nomen noſtrū viciſſim quoq; illuſtres & certatim imitatione exempli domeſtici.Ad quod cer te omneis tuos ſenſus tute comparare eo enixius & pręfidentius debes,quo procliuiora longe omnia of- fenſurus es poſt me orbitę tibi ductorē compēdiiq; pręmonſtratorem.vt interim id mittam,q, ętas tibi ęqualis ętates exceptura eſt literarū plane inſtaura- trices.Quanq̄ ſi recte rem expendas:non tam tibi de cus quęrendū hac induſtria pariendūq;:q̄ tuendo cu mulandum relinquo,retinendumq; quod partū inue neris.Cuius rei conſideratio non ſecuritatē tibi face- re ſed ſolicitudinē debet acriorēq; contentionē.quip pe qui non neſcius ſis(vt opinor)quātū te dedecus pro hoc maneat hæreditario decore (quantulum id erit cunq; ſi diutius vixero)ſi quidē hoc cōmittas vt tanq̄ degener,nec agnitu digna proles,tuēdo medio cri nomini impar fuiſſe videare. Vteris igit' ſi ſapis

iſtius ętatulę facultate ſatis a natura inſtructa, oīmq; rerum occaſione quas nūc habes tanq̄ in numerato: ad eamq; contentionem accinctus, hortamenta condiſcipulis factitabis: ne ſi expectationē meā de te atq; illis vos deſtituiſſe vulgo innotuerit: cauſari iam iure nequeam labores: curas: angores: omniaq; huius inſti tuti incōmoda quod nuper ętate iam grandi ſuſcepi: non mihi cupiditatiq;: ſed vobis poſteritatiq; perferre. Qꝫ ſi (vt ſpero) pro ingenii ætatiſq; captu & facultate mecum tute conſpiraueris & contenderis: ſpes eſt vtiq; foris me & tanq̄ militiæ, te domi & in quiete certatim rem gerentibus: gentilitiis imaginibus noſtris ſplendorē in dies maiorem plenioremq; acceſſurū. Vale. Blęſis. X. Cal. Ianua. MCCCCCXX.

Gullielmus Budęus Ioanni Curtino S.

LAEtatus ſum ex literarū tuarū lectione, eo maxime q̄ enatam inter te & Draconē meum video egregiam & gnauā iſtaq; in ætate decorā contētionē, documentum mihi dandi operę a vobis impēſę in ſtudio literarū atq; in gymnaſiolo noſtro: eamq; ob rem impulſus ſum & perpulſus cū mihi non multū ocii ſuppeteret epiſtolis ſcribūdis, tamen vt quantā operam hanc vobis darē, tantū ego lectioni detrahere atq; cōmentationi horarū ſucciſiuarū. Tibi aūt & illi maxima cura vidēdū eſt, vt quā mihi expectationē profectus epiſtolis veſtris excitauiſtis, eam crebris epiſtolis accurate ſcriptitandis alatis in mente

mea atq; tueamini,etiã ſi per occupationes nõ reſpõdero:ſimul ad extremũ ne fallacem iſtam animorum alacritatem fuiſſe ſentiam, meq; a vobis inani oſtentatione circunſcriptum eſſe olim indigner,& vobis ſuccenſeã.Id quod etſi ominari vereor,teſtari tamen ac prædicere operępreciũ eſſe duxi. Etenim q̃ nũc iocundum mihi eſt induſtriæ veſtræ ſpecimen quod a vobis profertur:tam mihi eſſet olim acerba fruſtratio veſtra cognita & conuicta quaſiq; impoſtura.Pergite igitur Deo bene iuuante curriculũ hoc primum encyclopędię proſequi,qđ ad mediam ferme iã partem confeciſtis,eo ad reliquã peragendam alacriores minusq; anheli ac ſuſpirioſi futuri, ꝗ præterq̃ exercitatio laborem in dies leuiorem iucundioremq; faciet,omnia quoq; prona a medio ad calcem & metã eſſe experiundo intelligetis.Porro quum locũ idoneum ſtudio nacti ſitis, præceptoremq; contubernalẽ aſſiduumq; habeatis:huius etiã tẽporis felicitas & literarũ bonarum gloria atq; illuſtratio,acuere vel inertia ingenia ſomniculoſaq; debeat:quid eſt tãdem qđ excuſare poſſitis,ſi parentũ voto,epiſtolarũq; veſtrarum magniloquentię, ꝓ portione tẽporis non ſatiſſeceritis atq; reſponderitis?Proinde hęc & huiuſcemodi alia aĩaduerſa vobis eſſe oportet,iugiq; cogitatiõe verſata,vt mẽtis ꝓſpectũ nõ in p̃ſens mõ tẽpus & in ſtãs,ſed etiã in futurũ q̃lõgiſſime itẽdatis. ſic fiet ne turpẽ & fœdã illã improuidorũ & ſocordiũ aſſeclã,

habeatis olim comitē,quā Grçci Metanœan,nos pœ nitētiā vocamus.Vale:& condiſcipulos tuos ad eādē tecum contentionē curſus cohortare:parēteiſq; tuos verbis meis ſaluta.Ambaſię.XII.Cal.Decembris.

Gullielmus Budęus Draconi Filio.S.

Literę tuę vnę & alterę fidem mihi plane faciūt te animum iſtum literis bona fide appulſum & addictum conſtanter ſeruaturum.quo nuncio a te ꝓ ficiſcenti nullus eſſe poteſt cui libentius euangelia de bere me agnoſcā.Vide vero tu etiā etiamq; vt cōſtā tér id ſtatueris,q͛d te facturum pollicitus es.ne ſi aut verba a te mihi data(quod abſit)ad extremū cōpe riam,aut ab indole tua vt fallaci aut mēdoſa impoſtu ram eſſe mihi factitatā:in fraudē ex eo luculentā inci diſſe te ſero tandē pœniteat:nulla vtiq; ipſam diligē tia ſupplicíq; obſecratione deprecabilē.Nā quid cau ſificari olim poſſes:ſi expectationi meę & tuę pollici tationi profectu conſpicuo nō reſpōderes?Pręcepto ris induſtriā atq; officiū?at ea ais tibi ita conſtare,vt nihil diligētię ab eo deſideres.Ingenii tarditatem?at quid efficere mediocri ingenio iſto queas ſi operam inſumpſeris,mihi magis q̄ tibi credidero. Neq; non omnia a me tibi ſuppetunt ad iſtud quod agitur,in dulgentius etiam fortaſſe & prolixius,q̄ q͛d abunde eſſe alteri videretur.Proinde ꝑciſam vndiq; tibi ſpē, & regreſſum ad veniam ſatis perſpicis, niſi inculpa tam curam atq; irreprehenſam in hac perfungenda

prouincia adhibueris,quam ad tempus definitum ti bi mãdatam meminiſti:& libẽs ſuſcepiſti.In qua eti am hoc ineſt,vt euentum præſtare tu debeas ſi mihi probare te contendis.niſi ſi maior vis aliqua in excu ſationem ceſſura ſit:quæ legibus omnino ſuperior eſ ſe videatur.Neq; vero hæc ideo conteſtari ac prædi cere in mentem mihi nunc venit, ꝙ quicq̃ addubitẽ de voluntate tua mihi ea ſponſione obſtricta, ideoq; nunc quaſi ſuſpectam fidei labefactę poſtulem ob ali quod tuum factum dictumve: nihil quicq̃ nobis hu iuſcemodi incommodæ ſuſpiciunculę inceſſit: ſed li bens hoc facio tuum vt animum ad id acuã & inci tẽ, ad quod ſuopte nutu atq; impetu propẽſum eſſe video:quãdo cordi tibi eſſe eam commonefactionẽ ſenſi.cum hoc quoq; ꝙ extẽporali huic ſcriptioni ali ud argumentum potius non occurrit aut prompti us. Quod de tua mecum peregre profectiõe ſcribis, actam te rem agere ſatis ſuſpicari te arbitror: neq; ſi tui arbitrii rem facerem,optionemq; tibi darem libe ram,arbitror te id conſilii capturum, vt tempuſculi intertrimento quod tibi occaſio raptim præteritu ra nunc indulget,animo iſti tuo geſtienti ac præpro pero obſequerere. Bimam aut trimam diem tibi for taſſe præſtituit tua ratiuncula:quam quaſi appendi cem meæ aut cum ea implicitam, abſenti tibi aliud ꝗ agenti vt colligam neceſſe eſt:& ad modum æta tis meæ captumq; facultatũ ſubducã & attẽperem:

niſi cõturbatas tibi cętereq; familię rationũ tabulas aut confuſas excedens e vita relicturus ſum. Tabularum aũt huiuſcemodi conficiendarũ nondũ ita tu cõcipere formulam per ętatulã potes: vt ſummã conſilii certi atq; inſtituti domeſtici colligere apte atq; appoſite poſſis ad tẽpus: ſortem: & facultates: cęteraq; animaduertẽda q̃ rationib9 noſtris iſunt. Quocirca ęquũ eſt aſſenſum tuũ arbitriũq; te p̃bere in vniuerſum obtẽperatura, quaſiq; pręſto ſiſtere mihi paſſim ad imperia accipiẽda, ac quicqd indixerim muneris aut operis obitura cũ ſumma ęqtate animi. Proinde cæteris de rebus in vtrãuis aurẽ vt dormias licebit: id modo accurate videas, quonã modo tãdẽ intra id tempuſculũ qđ cũ cœli ſoliſq; vertigine rapitur, mihi ſuſcepti a te operis inſpectori futuri, recta atq; elegãti doctrina excultũ animũ tuũ perpolitoſq; mores p̃ſtes: dignũq; te ipſum idoneũq; exhibeas, qui in publicũ celebritatẽq; hominũ quaſi in ſcenã ac theatrũ ꝑducare citra ſugillationẽ vllã noſtram. Velim vero vt cogitatione pręſumas te in id tempus incurſurũ, quo ruſticitas morum & craſſa (vt aiũt) auitaq; Minerua, ab omni pene ordine, omniq; cœtu & ſodalitate lauta & honeſta exploſa eſt & abdicata. vt qui ſpecimen ſui daturus prodeat in medium: ad Momi (vt ita dicã) ſpeculum afformare mores, ſermonẽ, habitumq; debeat, niſi obrui riſu cauilliſq; non nolit, ſimulac primore aſpectu ad populũ primoreſq; offẽ

derit.Enimuero ad hanc fiduciã ſui comparandã,nõ modo labor vehemẽs,& aſſiduus cũ naturę cõgruẽtis adminiculis:ſed etiã acris & ſibi ſemꝑ inſtans animaduerſio valebit:peruigilq; & circũſpectatrix animi cõtẽtio,om̃ia perluſtrãs & auſcultãs q̃ ad ſenſum cõmunem pertineant in moribus iam receptis inſtituendũ ac perdocendũ.Porro qui in celebris cõuerſationis atq; honeſtę(vt ſic loquar) officina expolitus,vocis ac facũdię fiduciã a literarũ ſtudio ſibi cõparauerit,cũ decentia habitus,motus,ſtatus,omniq; corporis affectu venuſto,ingenuã atq; emẽdatã educationẽ prę ſe ferente:ſimulq; hęc oia ſalibus noſtræ ętati gratis ac candidis condita & aſperſa : is demũ omnes(vt ſic dicã) numeros vrbanitatis atq; leporis tenet,quę gratioſos ipſa iuuenes faciunt,& a contuitu ſtatim cõmendabiles & admittendos quocũq; introierint.At vero huius diſciplinę artificiiq; tyrociniũ niſi iſta ętate adoleſcentuli auſpicentur: nõ perinde vtiq; poſtea ætas iam contumacior docilem ſe prębet,& quo velis cũq; flexilẽ & verſatilem.quũ interim mera literarum doctrina,q̃libet ab incude cõformatos aut a malleo ductiles mores afferat,horrida per ſe & ad vulgus primoreſq; offenſatrix fere ſit quoad expolitionem quoq; elegantię a celebritate & conſuetudine nitidiorum iuuenũ addiderit:atq; ſuã cuiuſq; ſęculi ordiniſq; palęſtrã:quę velut condimentum fuſa atq; imbuta ꝑ oẽs actus vitę ac partes eſſe

debet,& cũ decoro conſociata perſonæ cuiuſq; atq; ætatis.Atq; hæc eſt fere indicatura adoleſcentis hóis aut iuuenis: qui naturæ dote p̄ditus cũ eſſet,laboré, induſtriã,atq; exercitationẽ ſumma cura in annis p̄textę adhibuit,ad abſolutionem ſui,quo vendibilio-rem in toga virili ſe redderet:ad honoreſq; adipiſcen dos aptũ & cõmẽdatũ in vulgus & optimates,apud quos attollere tũ demũ vultũ,& verba facere poteſt. Vale.Bleſis,peruigilio Natalis dñici.M.D.XX.

G.Budęus Baptiſtę Fliſco.S.

NOn inuitus vt agnoſcam Baptiſta doctiſ.inge-niorum ſympathiam tibi mecũ intercedentem ad beneuolentiã naturæ ſponte conciliandã,epiſtolæ tuę fides efficit cũ ſingulari humanitate.Mentiũ eñ conſenſum inter nos atq; iudiciorum animaduertiſ-ſe videris,e ſcriptiſq; meis obſeruaſſe,q eã ad me epi ſtolam ſcripſeris.Quo fit vt tuo merito redamãdum te habeam,qui mihi amicitiam tuã defers, quaſi na-turæ affinitate neceſſitudineq; ſimilitudinis peculia riter commendatam,præter charitatem illam latius fuſiuſq; patentẽ,qua literarũ elegantiũ ſtudioſi & cu pientes,cõmendati inuicẽ eſſe debẽt:atq; inter ſe be neuolentia proſequi commodaq; ęmulatione.Qz ve ro iudicium meũ de homine peracuto magnopere poſtulas:dicendi etiam facultate(vt in eo genere)p̄ dito:quaſiq; adiurante me amicitia naturæ ſpõte cõ tracta,ſententiam me.rogas de re in magnam iam

controuerſiã ſermone hominũ deducta:in iudiciũq̧ tracta doctiſſimorum variis admurmurationibus: ęgre equidẽ adducor ſententiã vt proferã literis con teſtatã.quippe qui rẽ ita natã eſſe videã,rerum vt ille nouarũ aſtructor ac diu inauditarũ: receptarũ vero fixarũq̧ opinionũ abrogator & exploſor:mira fidu-cia(ſiue illa eſt vt multi volunt cõfidentia)ſubnixus in certamen periculũq̧ iudicii frequentiſſimi nõ ſor-didatus:non ſqualidus:non demiſſus prodeat: nullo depcatore:aduocatis nõ paucis comitat9: cauſidicis ſuccinctus nõ infacundiſſimis.Hic vero qui vir,quã taq̧ exiſtimatione fuiſſet:niſi plauſitante ſtudioſius turba & comitatu ſuo,ſuſceptæ a ſe perſonę,cõſenſu q̧ deinde doctiſſimi cuiuſq̧ delatę, obliuiſci inſtitiſ-ſet:ex eo intelligi poteſt, ꝙ in actu arduo & pene in-tractabili apud aures huiuſcemodi argumentorum inſolentes:non ante deſtitutus eſt ab orcheſtrę & or dinũ bona parte,q̃ flocci iam factitare iudiciũ thea-tri tanti viſus eſt magnę parti prę animi contentio-ne,vnaq̧ cõmunis prudentię reuerentiã atq̧ auctori tatẽ decoriq̧ calcare.Quę ſimul ipſa contentio nõ iã charitati publicę vela,cęterũ irę acerbiori pãdere,at q̧ peruicacię ſuſpecta eſſe cœpit: quorũdamq̧ adeo opinione cõperta : frigere iam homo ad optimates: nec ſecundo populo tenorẽ vt antea argumentũ no-uum fabulaq̧ perferre. Et quidẽ qđ ad me pertinet: vt primũ vir ingenioſus & acer in ſcenã prodire cœ

pit doctrinæ ſpecimine vno aut altero in publicum, deſignabunde quidē illo fortaſſe, ſed tamen circunſpecte edito: libenter ipſe atq; etiā cupide feci vt me ſtudio eius faterer admirationeq; teneri. quippe qui eximię ac ſingulari doctrinę, vindicandę veritatis fiduciam cū animi pręſtātia addidiſſet & cōiunxiſſet. Quotus em̄ quiſq; innocētiæ ac veritati fauens hoc non faceret: vt quē hominē videret publicam vicem ęgreferentem, q̄ error atq; ignorantia dira per rerū actus ſummos graſſantia cū impoſtura, ius adeo vſq; facere in noſtra capita fortunaſq; valuiſſent, cōmunis iam vt ſenſus ferendę veritati ac ne audiendę quidem eſſet: eum vt ipſe hominē ingēti ſtudio fauoreq; proſequeretur: diuq; ſuperſtitem eſſe cuperet & incolumem, q̄diu quidē certe incumbere ſtatuiſſet ad ea peſſundanda dedecora, rectęq; intelligētię ſplēdorem in mediū proferēdum & expandendū. Id em̄ perinde eſſe mihi videtur, atq; ſi orbis hanc noſtram partem paulatim oculis mentis captā, paucorūq; hominum dolis ac cōmentis in fraudem captionemq; delapſam luculentā & prope capitalem, cœlitus quiſpiam legatus ſuſpiciente populo in integrū reſtitueret. Proinde quū ille doctiſſimorū quorundam ſuperiorū ętatū vel præſcripta excipiēs, vel exempla ſecutus, veritatē atq; innocentiā doctrinæ in publicū reducere poſtliminio auſpicaretur: cauſam vtiq; nō ſuā actitare, ſed popularē plaudendāq; actionē concipe-

re videbatur,aduerſus iſtos veluti plagiarios,in quo rum iniquũ imperioſumq; mancipiũ longa iam poſ/ ſeſſione dediderant ſeſe multorũ ſęculorum capita, natalibus iam olim reſtituta ſumma & ſacroſancta manu,ingenuitateq; donata in perpetuũ.Queis quũ ipſis ex ęquo bonoq; viuere quaſi ſuis legibus,ab ini tio rerũ recte atq; ordine conſtitutarũ datum eſſet: eoq; iure maiores aliquandiu melioribus orti ſęculis vſi eſſent incorruptioribuſq; auſpiciis, degenerante ſubide(vt natura fere rerũ cõparatũ eſt) diſciplina, in mores,ritus, ſcriptaq; inſtituta tranſierunt a pri/ mis illis ſenſim abhorrentia: quorũ diris minacibuſ q; ſanctionib9 quaſi vinculis in nexũ ſe abduci pluri/ mę ætates paſſę,imperium tandẽ iniquum faſtigiũ q; inuidioſum in immẽſum auxere cõniuentia ſua at q; confirmauere.Cuius impotentię iam intolerandæ cum vir ille alioquin(vt diximus)acer,& inſuper in currens in rem iam inclinatam, ac fatali fortaſſe vi/ ciſſitudine impulſam:cum facem inuidiæ admouere egregie adortus eſſet, ſanæ partis hominum tanto incepto punctum fere emerebatur. Siquidẽ fatali ne ceſſitate natum id eſſe facinus plæriq; autumabant ob diſſolutam ętatis huius licentiam ac pręcipitem: quæ numeros ipſa ſane iam omneis impleuit incli/ nationis rerum iãdiu orbi impendentis:quũ nihil cõ miniſci quiſq̃ poſſit reliquũ quo magis frõs perfrica ri tum verticis rerum poſſit,tum ſummi atq; ampliſ

ſimi ordinis mortaliũ.Poſtea autẽ ſiniſtro quodã ge-
nio incohatã recte fabulam ſtantẽq; interturbare ag
greſſo,primo & ſecundo eius actui ſequẽtes abſoni
ita eſſe ac diſſentanei cœpere:vt qui nũc primordia
rei cũ progreſſu recognoſcunt:placidũ poetę priſti-
numq; animũ in iis q̃ ſubinde attexta ſunt deſidera-
re ſe dictitẽt.qui minus homini indulgẽt,ſatin ſanus
ſit rogitant qui aleã capitalẽ cum riſu(vt aiunt ipſi)
Sardonio iactitet?Ita quã gratiã vir doctiſſimus pri
mis orſis collegerat ab optimo quoq;,& ſimplicita-
tis ſtrenuę amãtiſſimo:eã vereor ipſam repẽte ne ef-
fuderit in iis q̃ ſuperioribus addidit acrius cõtendẽ-
do ore iã ac fronte nõ iiſdẽ:pſertim cũ receptę aucto
ritatis ſcriptores aliquot refellẽdo ſuggillare nõ dubi
tarit,quos ſplẽdore nois atq; exiſtimationis ſuæ iam
adultę obrutũ ire operũ ſuoꝝ indicaturã fidẽq; ſuſpi
cabatur.id qđ equidẽ nollẽ ab eo omnino factũ, qui
homini merito ingenii atq; eruditionis faueo. Verũ
ille fortaſſe rationem olim cõſilii ſui propoſitiq; vide
rit:quem ſic quoq; nunc viri graues nonnulli patro-
cinio ſuo fraudandũ eſſe non cenſent, licet in vniuer
ſum liti pro eo ſe offerre vereantur, ne male conſule-
re honori atq; exiſtimationi ſuę videantur ſi decretis
in totum ſubſcripſerint,quorũ aliquot capita appro
bari iis nõ poſſunt qui eius ſectę retinẽtes ſunt quæ
auſpiciis orthodoxę theorię philoſophat.ipſe non tã
plane ſtatui quid de homine pronũciẽ, q̃ pœnitenda

quędam eius placita non inficior homini qui errorũ longe lateq; vagantiũ profligatioñe aggreſſus erat. quam cum iamiam confecturus eſſet & probaturus conſpirante optimi cuiuſq; opinione, ecce tibi tranſuerſus homo actus (vt eſt humana natura) fidẽ ſuã labefactauit, apud eos præcipue qui multa fortaſſe alienæ credere auctoritati, non item omnia poſſunt: nec tam pedibus in ſententiã auctoris pręeũtis trãſire didicerunt, q̃ ipſi viciſſim in tanto diſcrimine cẽſere, & q̃d agitur expẽdere. Superi velim vt ꝓhibeãt ne vlterius homo pereruditus in animũ inducat capitali certamine vim ſuam ſuorumq; experiri hominumq; iudicium, cuiuſmodiq; fatũ tam præceps cœptum maneat. Vale.

Nuper domum reuerſus cogitare primũ cœpi de fide mea abſoluenda: quã epiſtola tua cum obteſtatione poſtulatrix, religione mihi quadã obſtrinxiſſe videbatur. Vale rurſus. Pariſiis, Idibus Decembris.

Budęus Phileco o Sal.

VIx tandem compertũ a Principe noſtro,& cre-
di cœptũ,cõſcientia atq; auſpiciis Imperatoris
Germanię incurſionem in agrũ Francicũ eſſe factã,
cõtra fœdus annis aliquot inuiolatum,id eſt quoad e
re hoſtiũ Frãcici nominis fuit cõſiliis pacis acquieſce
re, potius q̃ vaniloqs hominibus auſcultare rerũ no-
uarũ cupiẽtibus.Nã vt nũc ſunt mores publice com
parati,nullã cõminiſci fœderis iciendi ſocietatiſq; co
eundę formulã quiſq̃ põt,tã aut ſanctã,aut lege ſacra
ta dirarũq; imprecatione obſtrictã,ne Stygię qdem
paludis numine inuocato,Diis quoq; inferis infallibi
li:vt tenacius quodpiam ſit vinculũ paciſcentiũ vtili-
tate.cũ honeſtas & religio priſcę ætatẽ iam & ſeniũ
ferre nequeãt: ne ius quidẽ ipſum gẽtiũ,vnicũ retina
culũ pignusq; cõmercii mortaliũ lingua & moribus
diſcrepantiũ: aſtringere iam fluxã fidem valeat: cau-
tionũq; legitimarũ & ſolenniũ formulas tueri ſacro-
ſanctas aut venerandas . Et quidem ſi ad normã veri
tatis & fide bona loqui hac etiã ætate fas eſt:nihil tã
ꝓſtrati honoris atq; exiſtimatiõis eſt, aut certe nihil
tã obſoleuit:q̃ pietas & religio,eorũq; aſſecla iuſta &
vndiq; integra,id eſt priſcæ exẽplar innocẽtia . Quã
nos in maioribus ipſam adorantes atq; beantes, ne-
ſcio quãobrem amplecti ac retinere nõ poſſumus cũ
liceat & in promptu ſit: principatu vtiq; mentis e ſe
de rationis deiecto & ſummoto huius ſęculi impro-

bitate,cuius diſciplina ſubdola & adulterata ſẽſus cõ munis pdite imbutus eſt ſane fatali diraq; inclinatio ne morũ.adeo q̃ maxime ordo qſq; aut genus quodq; hominũ auctoritatẽ olim ſuã ſanctitate & ſimplicita te cõſulta fundauit,auxit,& ſtabiliuit:tã maxime nũc in diuerſum ac p diametrũ illis vt aiunt oppoſitũ in-ſtitutũ degenerauit,vt nõ iure,non ęquitate, nõ mo-deratione,nõ honeſtatis pſcriptis,non dictatis ratio-nis,mũdi vertices & ordinũ honorũq; apices iam re gantur & placita ſua tẽperent:ſed licentia barbarica, ſed præcipiti arbitratu, omniq; nexu ſoluta libidine magis q̃ voluntate.Quo fit vt iure ſenſim noſtris mo ribus cõſtituto:ſceleratiſſimũ quodq; facinus trabea tum vtiq; & cothurnatũ videamus,tiara,cauſia, dia-demate inſigne & iam pene prædicabile atq; cõme-morandũ.planipedẽ contra innocentiã virtutẽq; ſpe ctemus,& quaſi officinariam,ſquallidã,pannoſam,& opificem,quãq̃ ſi limatam iam innocentiã quærimus & veritatem,non niſi annoſam illã quidem & cario-ſam inueniemus, atq; in monumentis conditam & emortuã.Auctoritate aũt fidei iuriiurãdoq; abroga-ta publice vt videre eſt:priuata tãtũ ſanctimonia iu-ra huiuſcemodi cõſtãt,quæ ſocietatẽ ciuilem huma namq; conuerſationem tuentur & continent.Quę ve ro ad mores conſtituendos pertinent : quæ ad iuſti-tiam diſpẽſatricem,& præſertim ad libripẽdis euã gelici aut admenſoris munia : deniq; rituales libri &

canonici tantis priſcorum laboribus euigilati: quid aliud nunc q̄ ſomnia eſſe videntur, aut mera commẽta atq; fabulamenta, ſi vitam huius ætatis ad eam normam exegerimus? Quid porro tam diſſentaneũ eſt aſpectu, tam abſurdum exiſtimatu: q̄ impuros & deſpuendos mores, aut perditam incuriam ſub perſonis iis præferri, quæ aut ſanctitatem aut reuerentiam, aut ſummæ dignatiōis venerationisq;, & ſimul exactæ induſtriæ actus referunt & ſignificant? Etẽm quis riſum tenuiſſet olim, vel irriſum potius: ſi Satyros & Paniſcos in comitatu & pompa Eleuſiniorum vidiſſet? ſi Silenos abſtemiorum præſides & magiſtros? ſi Cereris ſacerdotes Floralium deſignatores? At hodie ne rictum quidem ducimus cũ aſotodiſcalos cernimus frugalitati præfectos, cum opſodædalos ieiunia indicẽtes, cum ſacras fiducias fideicōmiſſas autolycorum atq; interuerſo℞. nimirũ quia cũ antiquam diſciplinā præceptaq; teneamus in ſpeciem, e moribus tamen æqualibus nobis viuimus. & om̃ia fere in contrarium aguntur atq; declamitantur. Si foret in terris rideret Democritus iugi cachino vt opinor, cum homines quoſdam videret tam decenter & commode linea veſte donatos, aut galero purpureo: q̄ ſi textorem theriſtro & cauſia donaueris, vel meſſorem chimaſtro. Profecto mores eo vſq; atq; etiam porro impulſi: mihi minari ruinam quandam videntur, aut mundi inſignem tremendamq;

inclinationem. Verum vt ad id quod nunc agitur re-
deam: ſero (vt opinor) ſentire cœpimus iuſiurandū
& fidem viles hodie eſſe obſides, & fœderum pigno
ra haud idonea. Itaq; tametſi excutere torporē ſecuri
tatis cœpimus: animusq; diu ꝑ incuriā euagatus re-
dierit facile in præcordia: pignora tamē noſtra ab ho
ſte anteuertēti capta: luere (vt opinor) incolumia in
tegraq; vix poterimus, etiā ſi trepidationē tumultūq;
in eum iā reflexīmus. Nec vt cladem illis longius la-
tiusq; ſi tempeſtas anni ſinat: & in hoſtilē agrum pe-
nitus cæleſtes aues admittant: eueſtigio intulerimus
ceſſim protinus euntibus: ſimul fomenta pro re nata
oblęſis partibus admouerimus: ita cicatrix mox ob-
ducetur inuſtis vulneribus. Siquidem cū hoſte truci
a Vulcano (vt opinor) genus ducente nobis nego-
ciū eſt: irę nō modo ſęuientis ſed etiam flagrantis, vt
cuiq; expoſito loco incurrit qua ſacro qua profano:
qua ſonti qua inſonti. qui non tam ipſe martiis ſpiri-
tibus percitus, q̄ Vulcani pręſentis illi ſemper dei fi-
ducia hoc bellum aggreſſus & exorſus eſſe mihi vi-
detur. niſi ſi luculentiora expeditionis ſuæ veſti-
gia pertinacioraq; relicturum ſe cenſuit: ſi inuſtam
memoriam relinqueret & feritatis indicem: non in-
ciſam (vt cæteri ſolent bellatores) aut eminentem.
Verum hoc illis ſane licuerit, quum patrium & ſo-
lenne ſit Germaniæ igni iuxta ferroq; rem gerere. &
iſtos mores fortaſſe ꝓpediē literę humaniores & ele-

gantes,quibus nũc ea imprimis natio inclareſcit, mã ſuetiores reddiderint & mitiores.cęterũ hoc belli inſtitutũ vereor (vt eſt fere docilis in deteriora æmulatio) ne cõtagio ſerpẽs in ipſos auctores retorqueat: ſi noſtrates armis animiſq; præſtantes igniario etiã ſuccingi in animũ inducãt,pariaq; cũ illis factitanda iure belli cenſeant,a quibus vltro proditum hoc exẽplum eſt.Quod vtinam ne eueniat,aut q̃ fieri poterit parciſſime vſurpetur & verecunde:nec eatur libẽter in excidiũ penatiũ innoxiorũ : & ab hoſtili capite ira atq; indignatio vertat ad fortunas minus ſontium,ſi elici ad manus poſſint illi: nec certamen legitimum martiũq; detrectarint.Nã huiuſcemodi incendia extructiones manu factas momẽto tẽporis haurientia, quid aliud q̃ ominari videnť appetẽs iã vniuerſi exitiũ cõflagratione mũdi oraculorum rapſodiis vaticiniorũq; cãtatiſſima ? At vero nefario facinore diroq; nõ dubie ac plane portentoſo, iidẽ ipſi hoſtes ſigna, manus, caſtra,auſpicia deniq; ſua (vt ſperamus) ad huius belli ſummã ptinẽtia:nup cõſcelerare funeſtareq; ſuſtinuerũt:exuſtorũ fortaſſe lariũ pœnis acti atq; intẽperiis. Albẽtini fuerũt in eorũ finibus ſiti:homines acres & ſtrenui,vt fere ſunt eius cõfinii accolę. Quorũ oppidũ obiter oppugnatũ,& impigre aliquã diu defenſum:ab hoſte ira vecordi inſtincto atq; extimulato,captũ:direptũ:cõſciſſum:laceratum:atq; impiatis iã alibi manibus contrucidatũ, & ad extremũ

incenſum eſt.Ibi nō ab religioſis locis:nō a ſacris:nō a profanis temperatū eſt:oīa cæde,ſtrage, flamma ꝑmixta ſunt inuſitata rabie.ſi tamē vera ſunt quę & vicini cōmemorant, & qui tot tantisq; malis ſupſti-tes fuerūt. Inter ꝓmiſcuas cædes exempla edita eſſe cōperi ſummi, diri, ꝓdigioſiq; furoris. nam vt pube res oīes iure cæſi ſint:ad cunas ne puerorū vagien-tiū ſine piaculo deſęuire crudelitas potuit? Sacerdo-tes aliquot aras tenentes:pueri his miniſtrātes inter ſacras precationes improuiſo oppreſſi:inter cęſa(vt aiunt)& porrecta cōfoſſi ſunt & iugulati. Nullū ve-lamē inſonteis tegere potuit pręter latebras,quę pau cis ipſę in tumultu ſaluti fuiſſe dicunt,hoſte oīa ꝑ-rumpente,atq; ſcrutatoria diligētia aut delatoria pe-nitus inſinuāte,ne qua anima ſupereſſet.Matronę nō nullæ ab raptu hoſtilia paſſæ.His ſceleratiora etiam narrantur & affirmant ab iis qui e latebris & cineri bus oppidi,quaſi elati iā & vſtulati e buſto relati ſūt, aut inde ſeſe quoquo modo pauore & cinere ſemine ces egerūt.Quę tragicis ſcriptoribus argumenta ve ra prębere magis poſſent,q̄ intra fidē manare ad po ſteros.Irę tā p̄cipitis cauſa fuit ſoluta Maceriarū obſi dio: quod oppidū diu obſidione cinctū,ac ſpe iā præ propera deuoratū, hoſtis Regis aduentu relinquere coactus eſt: inanēq; ſpem abiicere per ruinas & dire ptiones vrbiū Pariſios vſq; ꝑueniendi,Rege interim vtiq; & regiis copiis conſertas manus tenentibus:vi

delicet nullo iã eorũ opinione ſupſtite q̃ Frãcię indo
lis animos retineret. His atq; huiuſcemodi primor-
diis cõmiſſum eſt bellũ inter duos Reges, ętate,opi-
bus,imperio,copiis,apparatuq; bellico florẽtiſſimos.
victorq; nũc ille Sinon (vt opinor) & voti cõpos:in
cẽdia miſcet inſultãs.O indignũ ſacroſancta poteſta-
te facinus.ſocer & gener diu exiſtimati:quorũ demũ
auſpiciis & pax & bellũ intra fines eſſe latinę linguæ
poterãt:quaſi par vnũ lectiſſimũ in toto occidẽte,ſub
eo veluti laniſta digladiant̃ identidẽ ingemiſcẽte po-
pulo: quẽ & manus & mentẽ abſtinere a muneribus
ſanguinariis cõſiliisq; huiuſcemodi cõueniebat bonis
ac priſtinis eius moribus.Sed ſcilicet orbis iã luxatis
cõpaginibus & ad exitũ mũdo vergẽte, ius & fas &
æquũ exoletę iã & antiquatę auctoritatis eſſe cœpe-
rũt:& frõte mundi ꝑfricta ꝓfanatoq; pudore publici
ſenſus:diſcrimẽ e rebus,e locis, e ꝑſonis tẽporibusq;
interlitũ eſt:decorũq; dignitatũ atq; ordinũ amuſſis
alba (vt dicit̃) in lapide cãdido eſſe cœpit.Heu pie
tas:heu priſca fides:quonã tãdẽ gẽtiũ cũ honeſti ſpe
cie viſenda ſpectandaq; abiiſtis? Diuũ ne illũ charita
tis & ęqtatis expiſcatorẽ:ſanctiſſimi honoris vel fun
ctionis potius cõditorẽ,& ꝓauctorẽ : credimus me-
morię ſuę auctoritatẽ abutẽdã poſteris tot iã ętates
cõmodaſſe:inſigniaq; venerãda ſui muneris reliqſſe:
vt ab ipſis necẽ ęternã ſupplices,venerabũdi,adoran
tes,ſordidati deniq; deꝑcaremur: ſalutẽq; ꝑcariã atq;

ex eorũ arbitratu futurã haberemus?cum interim illi nullius minus ſimiles eſſent, q̃ cuius nomen atq; au-ctoritatẽ idẽtidẽ laudarẽt cũ ad diſceptationẽ voca-rentur & ditionis ſuę cõtrouerſiã.Quid vero Serua-torẽ ipſum faſtus & potẽtiæ inſoleſcẽtis peſſundato-rẽ:q inter homines agẽs,extorrẽ diſcordiã & ſimulta tẽ ſodalitio ſuo abire iuſſit:& die ſummo functurus, teſtamenti ſui tabulas primas & vltimas ac totũ hæ reditatis aſſem in pacis legatis occupauit atq; con-ſumpſit:num ſedẽ illã auguſtã & cõſecratã:toto ideo orbe cõſpicuã eſſe voluiſſe iſti defendẽt:vt vbi ſemi-nariũ legum ſanctiſſimarũ morũq; ſalubriũ officinã primis fuiſſe ſęculis iſti prædicant & apud om̃es cõ-ſtat:ætas noſtra Bellonę oraculũ videret? cõciliabulũ q; hominũ & cõuentũ,ſeditiones,diſcordias, molitio nes nefarias nominiq; Chriſtiano exitioſas agitãtiũ: & tanq̃ incendia paſſim cõflantiũ inteſtinaq; bella in familia domini,cuius ipſi atriẽſes facti ſunt?Ita ne ve ro finẽ nullũ inueniet impotẽtiſſima iſta libido om̃ia ad ſe trahendi,vt nõ ſatis habuerit myſtica monar-chia vitę necisq; poteſtatẽ in vniuerſos & ſingulos ſi bi ꝑmiſſam eſſe cõſenſu mortalitatis: niſi ad tempo-raria quoq; & caduca imperia pedetentim obreperet monumẽtis cõmentitiis:quarũ exhęredẽ familiã ſuã teſtator ſummus eſſe iuſſit: a quo auctoritatẽ iſti & reuerẽtiã imperii ſui originẽq; mutuant?Sed habeãt ea ſane etiã:longo iam vſu ſua facta: & extent monu

menta bona ex parte Regũ Francorũ pietatis & mu nificentię.parcãt modo delitiæ domini inauguratas & ſacrificulas ſcelerare ſuas manus: pietatisq; dona ria in arma vertere impotẽtię:atq; eadẽ opera Frãciã ſuo iugulare velle gladio. Quo (malũ) inſana cupidi tas progreſſura eſt & tandẽ euaſura: ſi armatas etiã quo iure quaq; iniuria dare manus tanti Principes piũ eſſe duxerint,iis vinculis obſtringendas quorum ipſi fluxos ſubinde nodos nundinãdo faciũt? In quo ſane mira eſt atq; (vt opinor) diuina ſenſus cõmu nis cõniuẽtia : patiẽtiã & prope aſſenſum laſciuienti licẽtię accõmodantis, nec reuerẽtiã in tãta etiã indi gnitate exuentis religionis & ſacri imperii. tametſi acrior interdũ ſenſus & altior diſceptatio:verecunde quidẽ ipſos de loco inferiore apud nos: ſed tamẽ ad tabulas teſtamẽti reuocauit in qbus cauſę cardo ver titur.id quod dudũ nõ licuit ꝑ Principẽ in ea re in ſu os imperioſum:q egregiã ſcilicet nũc gratiã decoris patrii cõdonati retulit. Vnius iã & alterius eorũ prin cipatu ea cõſulta perpetrataq; ipſorũ partim auſpi ciis:partim (quod ętas ſequẽs vanũ nimirũ eſſe cre det)ductu vidim9:ſtupẽte pene cœlo,& ſole ſe auer tẽte:ꝓpter quæ luſtrari hæc ætas noſtra debeat:aut diluuio quodã repẽtino & piaculari ablui & purgari. & nos miramur inuẽtos eſſe hoĩes ingenioſos,qui in huiuſmodi imperii exercendi impotẽtiã auſi ſint in quirere:& tanq̃ publico ſtupori refricanda antiquita

tis memoria ſenſum reſtituere? Qui fortaſſe quidem ipſi cornicũ oculos cõfixiſſent (vt eſt in prouerbio) omniũ ꝑpemodũ ordinũ plauſu aut ſecunda admurmuratione: niſi incõſultius (vt fit) elati, modũ tenere obliti eſſent ac ſibi tẽperare. Qꝫ ſi vir vnus alioq magnopere cõmẽdabilis, vt fama fuit aliquãdo, ad ſupremũq; faſtigiũ ſumma laude euectus: in ęde Pacis condere (vt decuit) opũ ſuarũ fiduciã ſacroſanctiq; honoris maieſtatẽ inſtitiſſet: nõ in tẽplũ Bellonæ Senatũ purpuratũ cogere: indeq; flãmea ſigna cruẽtaq; ꝓferre: nimirũ nũc inter duos Reges ſuis vtrũq; virtutibus ꝑditos, & fœdus & ſocietas, & affinitatis fortaſſe coeundę voluntas cõſtaret vt antea: in rẽ haud dubie publicam ipſa noſtri orbis futura, pietatisq; orthodoxę tutelã & præſidium. Sin pater ille myſticus hoc & illud vel multa habuiſſe ſe cauſabit̃ quę aduerſus primigeniã prolẽ cõquereret̃: qn pie cũ filio expoſtulabat? aut ſi ita res & cõtumacia popoſciſſe videbat̃: cur more maiorũ in eũ cõſulte & cõpoſite nõ animaduertit, & ſeſe ꝑſonæq; decorũ reſpexit: potius q̃ calcata honeſtate, & ꝑfricta religionis ac ſummi ſacerdotii fronte, trãſuerſum ſeſe agi ſineret irę & vindictę & cupiditatis intẽperiis? Sin priuatã iniuriam vel indignationẽ potius diſſimulat, & immodicã cupiditatem: ſed propẽſum fauorem in alterum filium prætexit iniquo propoſito: non diuturnam ipſe expectet gratiam ob beneficium nõ recta mente atq; etiã

importune collatum. quādo præpoſterum obſequiū cum alias fere cognatū eſt negocii faceſſiti: tum vero hoc tēpore Imperatori imperioq; adoleſcētibus præſtitū. An patris eſt indulgētis vel humani potius: nō paternū imperiū: nō animaduerſiones ſolennes: nō iura parētis in filios, ſed victrici & nouercæ odiū irāq; exercere Vatinianā? Vt vero nūc exorſam eſſe telam in necem noſtrā videmus in ſumma illa textrina vbi hodierno tēpore candido filo nihil texitur: ecquis eſt qui dicere dubitet non iā arcē illic eſſe religionis noſtræ: nō oraculū veritatis euāgelicæ: nō curiā auguſtā in qua ſumma diſceptatio rituū & cerimoniarū agitatē: vnde reſponſa toto orbe antiſtites olim petebāt: ſed (q̄d tremula manu ſcribo) arcē & p̄ſidium calumniæ: aſylū iniqtatis & licētiæ: armamētariū cōmune, vñ machinas, & conſilia belli, ſtructilesq; pacis & qetis ſolicitatiōes, fama paſſim puulgauit ętate hac prō ptitari in om̄eis puincias. vt q cōflādę, adornādę, inſtruēdę calumnię materiā: q p̄textū hodie belli inferēdi quęrāt: vel ſpecioſum vel quātūuis improbū: titulos inde mutuari aut emercari ad aliena vēdicāda cū impunitate ſoleāt. Nā aliena iam largiri: diripiēda regna p̄donibus cōdonare: ciuitates & potētatus quos interuertere ipſi nequeāt, qbus cōmodū ſit aut libitū imperiis cōtribuere: tā ſuæ poteſtatis eſſe cenſent: q̄ teſſeris venialibus iiſdemq; vænalibus quaſi miſſiles in vulgus munificētias edere, En eorū imperiū, quo-

rũ nutu,&(vt nũc inſtar in cultu diuinitatis habẽt) numine: animæ noſtræ tanq̃ Mercurio pſychagogo deductore:in ſuperos viciſſim numeros inferosq; re feruntur.Ita ſanctiſſimę religionis Numæ memoriã populo primoribusq; reliquerũt cultus diuini ſacrorũq; reuerẽtiæ:nõ itẽ ſucceſſoribus ſuis æmulationẽ pietatis atq; innocẽtiæ. plureisq; ſanctitatis appellatione præditorũ æmulos tyrannorũ recẽtioribus ſęculis extitiſſe videas ſi annales tute recenſeas: q̃ riuales diuorũ,ſanctarũq; animarũ & memoriæ conſecratæ:quarũ nũc reliquias ipſi pro amuleto quaſiq; Palladio imperii ſui aſſeruãt, aduerſus potẽtiã Regum: quos tamen ipſos lõge iis æquiores nõ grauate videmus maieſtatis regiæ faſces inſignibus ſacris geſtaminibusq; ſummittere.Iandiu cãdida germanaq; pietas qualis in priſcis fuit:migrare ex illa ſede olim ſanctifica cœperat:in cœlũq; cũ Aſtręa redire:ex quo ſcilicet ſacer ordo philoſophari in Plutacademia ſcitum eſſe cẽſuit:quęſtoriaq; decreta alia atq; alia ꝓmulgare capturis factitandis:quas nonnulli vt doliſodinas quaſdam argẽtarias inſtitutas eſſe dicunt a pontificibus cupidiſſimis:pro eo vt ſacrã diſciplinã ſalutaribus præceptis cõſtitutionibusq; abſoluerẽt. Nũc eo vẽtũ eſt gliſcẽte licẽtia,vt ne fictã quidẽ pietatẽ tueãtur & retineant:quę ſummi ordinis reuerẽtiã in animis noſtris aſſeruet. Quã tamẽ iamiam exutum ire plebeios quoq; arbitror: ſi periculum creare publice

ęqui boniq; reuerẽtibus diſſoluta iſta intemperantia impotẽtiaq; prexerint:nec deflagrante vel ira vel cupiditate nimia,ad ſeſe moresq; ſuos is redierit,qui tãtorũ tumultuũ belliq; ciſalpini ac tranſalpini architectus eſſe creditur & adornator, & idem ipſe præ ſe ferre vt eſt opinio hominũ ſermoq; nõ grauat.Etenim fac nunc vſu veniſſe, vt velut in proſopopœiis theatricis aſſimulanda tibi ſit orthodoxicę religionis p̱ſona:vtrũ tu expreſſam in ea imaginẽ germanę pietatis effinges & plenę p̱ſuaſionis ac legitimę qualis in priſcis fuit?nõ opinor:ſi quidẽ ęqualẽ huic ſęculo eã aſſimulare velis. ſed ſimulachrũ potius facturũ fidei ſacroſanctę,aut prima manu deformatũ, aut vetuſtate exeſum liniamẽtis fugiẽtibus & exoletis? Itaq; fluctuante rep.atq; vniuerſali: tametſi orthodoxa p̱ſuaſio labare vt trabalibus clauis fixa nequeat : tamẽ cũ e capite pedibusq; mũdus laboret,& omnibus omnino mẽbris pene captus ſit, ecquæ iã pars eſt populi, aut ecquod genus hominũ, quod officiũ ſuũ implere poſſit aut munus agnoſcere?Ecqs porro cõſtare ordo poteſt aut deſcriptio,in hoc(vt ita dicã)cinno deformitatis,p̱poſteritatis,deniq; indiſcretę munerum notę atq; indignitatis ? mundus iã adeo nihil minus vt ſit q̃ quod vtraq; lingua vocat : & mira ſit in hoc diuina prouidentia,q̄ cardinibus ſacræ reip. male,incõmode,refractarie vertibulatis: adhuc tamen vices munerũ,officiorũ,miniſteriorũq; reſpondent in vni-

uerſum:& ſua cõſtat firmitudo ſymbolico ſano fidei licet decor, dignitas, ſymmetria & ꝓportio nequaq̃ eluceāt. Qui rerū ſtatus ꝑpoſterus, etſi Democritos hodie multos excitat inter hoies dicaces ridiculisq; gaudētes:vereor tamen ne Heraclitos longe plureis mox faciat,niſi aut hic ipſe ad ſe illico reuerſus, & ad functionis ſuę munia ęſtimāda & ꝑpendēda deſcen-dens:cōſilia in melius ſalutariusq; referat: aut ſecūdū hūc certe alius breui exiſtat,q lāguētis ac tepidę pie tatis reliquias diſiectas recolligat ac refoueat:& ſemi ruti tēpli dñi ſarta tecta tueri gnauiter & cordate in ſiſtat:ſacroſanctoq; honori dignationē ſuā maieſtatē q; refundat:bacchāte iā tot annos intēperātia impo-tentiaq; effuſam. Alioqui qs inficiari auſit melius cū rebus humanis actū iri,ſi eā quā vocāt eccleſiæ dotē, principes coitione facta caſtrare vt redundantem in animū induxerint:quādo priſcū eccleſię mellificiū in fucorū inertiā prę copia exuberāte degenerauit:iam vero & in crabronū iniuriā atq; maleficiū? Eſt em̄ eſt ille pacis alumnus honor vt ſi qſq̃ alius.qui cū altricē ſuā Franciā ingrate nō agnitā euertere aut peſſunda re cupit:qd aliud q̄ fundo ſuo nutricio importare ca lamitatē nititur & laborat: cui etiā incunabula incre mētorū ſuorū accepta vt referat neceſſe eſt: ſi ad ra-tiocinationē aut diſquiſitionē vocet̄ ? Sed ſcilicet ſic eſt fere natura cōparatū:quarū rerū:cuius imperii:cu ius ordinis quaq; ætate lapſus aut præcipitiū appe-

tit:ipſa fatali amētia obuiā vt incurrāt aduētanti ſuę cladi.id quod ſane ꝓpediē Deus optimus, ſummus, humani generis amantiſſimus viderit & ſtatuerit in rē atq; exiſtimationē recte cōſtitutę ꝑſuaſionis & pietatis:q cū omnia oculo ꝓuidētiæ circunſpiciat:nō in poſtremas vtiq; cōmentariorū ſuorū paginas caput cōſtituēdę religionis & fidei ſanguine ſuo ſancitę, retulit & ꝑſcripſit.Proinde aut finis rerū adeſt:aut inſignis cōuerſio tēporis & rerū inſtat,quā (vt aſſolet) Prouidentia ꝑ denſiſſimā caliginē tēpeſtatis huius molitur & arbitratur.Nos aūt ſacris tātis:tā myſticis:e cœlo deportatis initiati: interim ſecuri futuri æui agimus:& cū inter ſacrū (vt aiunt) ſaxumq; ſtemus:aut inter incudē & malleū:in harū rerū ęſtimatione riſui ſæpius q̄ lachrymis indulgemus. Qꝫ niſi arcis ſtygię tyrannus:primæ & exitialis noxę ſuaſor & patrator:allegatis emiſſariis ſpiritibus nebulā diri erroris ſtuporisq; ꝑ orbē lōge lateq; effudiſſet: haud dubie principes:primores:antiſtites & populares ꝓuinciatim coeūtes,primū de pace expoſcēda ſuperū conſilia agitarent:portētisq; huiuſcemodi procurandis & expiandis.deinde ſeceſſionē piam meditarent:conuentū flagitātes more maiorū,vnicū excitabulū extinctę diſciplinę & antiquatæ. Qđ vero ad Reges ipſos attinet:Iuppiter ipē duas ęquato examine lāces Suſtinet,& fata imponit diuerſa duorum.In corona vero ſpectātiū nōnulli ſunt q votis improbis

ſed tacitis eorũ certamẽ ꝓſequunť:ꝑtim inuidis mẽ tibus iprobisq; indulgẽtes: ꝑtim ex opũ ꝓgrãdiũ ac friatiliũ attritu & fortaſſe colliſione,ſperãtes intertri mẽta in rẽ ſuã vertere poſſe. Mihi certũ eſt ꝑ hãc expeditionẽ a Rege pedẽ nõ diſcedere.quẽ ita ꝓpulſando bello inferẽdoq; aĩatũ eſſe video,vt q̃uis magno ſacrificio etiam Deciano ſi ita res tulerit,litare victorię paratus ſit.in quo cõſilio paucis prudẽtioꝝ aſſenſoribus vtiť:vtinã aſſentatoribus quoq; nullis: alacritati ei9 animi armis ꝓfidẽti blãdiẽtibus. Hęc nũc habui q̃ ad te hominẽ harũ rerũ cupidũ de ꝓludio ſcriberẽ belli atrociſſimi futuri,vt natã cõtẽtionẽ aĩoꝝ video: ex qbus ſẽſum animi mei facile intellexeris,reiq; tãtę ꝓgreſſum ex initio auſpicatuq; ꝑpẽderis. Reliqua a me expectato q̃ſi hui9 expeditiõis diurnos cõmẽtarios:ſed gręco ſermõe vt poſtulaſti:& vt liberi9 loquar & ſimplicius etiã ſi ineptius. Tu velim ita exiſtimes, mihi nũc alioqn nihil eſſe priuatim quo minus mecũ bñ & cõmode actũ eẽ cẽſeã in hui9regis comitatu & ꝓpe cõtubernio: quẽ grãrũ lacte educatũ, Muſę etiã gratuito numĩe afflauerũt inuſitata benignitate.deť mõ mihi vt ſuſtinere poſſim, aut quoquo mõ fruſtrari deſideriũ delitiarũ mearũ,a qb9 diuulſũ geniũ meũ & velut abruptũ hacten9 cõtinui nõ ſine animi ęgritudine,ꝓcordia ſubinde tẽtãte ſimulac qppiã noxę cõ tractũ eſt in mẽte adhuc delicata, nec ꝑegre ꝑtolerãte. Vale.ad Diuę Hilaratricis.VI.Idus Octobris.

ΓΥΛΙΕΛΜΟΣ Ὁ ΒΟΥΔΑΙΟΣ ΠΕΤΡῼ Τῷ ἈΜΙΚῼ Εὖ ΠΡΑΤΤΕΙΝ.

ἈΝΗΡ μὲν ὁστισοῦν μετρίως ἐνδεδιῃτημένος τούτοισι τοῖς λόγοις οἷς νῦν σὺ διαπλεῖς ἐμφιλοσοφῶν, εἴτ᾽ εἰς τὰ παλαιὰ διαβάς, οὐκ ἂν φθάνοι εὖ οἶδ᾽ ὅτι περιπεσὼν εἰς διαβολήν, καὶ κακῶς ἀκούσας ὑπὸ τῶν ἐκεῖ ἐμμενόντων. τί δαί, οἱ εἰς τὰ εἰσωτέρω που τῆς αὐλῆς εἰσφθειρόμενοι, τί δῆτ᾽ οὐκ ἂν ἀκούσειαν οὗτοι ὑπὸ τῶν ὀλιγωρεῖσθαι ὑπ᾽ αὐτῶν ἢ ἀγνωμονεῖσθαι οἰομένων. ἧττου γε τούτους ἐκκειμένους εἶναι τοῖς διασύρειν προθυμουμένοις οἴομαι, ἐπεὶ καὶ τοῦτο παρὰ τοῖς πολλοῖς προκατέγνωσαι τῶν αὐλίζειν ἐναρξαμένων, τό, ἅμα τῷ μεταβαλεῖν τὸν βίον καὶ μετεπιτηδεύειν τὰ κατὰ τὴν δίαιταν, καὶ δὴ συμμεθεστηκέναι αὐτοὺς εἰς τὰ ὕπουλα ἤθη ἐκ τῶν ἀφελῶν τῶν πρόσθεν καὶ σπουδαίων. σὺ μέντοι τὰ ἐμὰ ὡς νῦν ἔχει εὖ εἰδώς, εἰκότως ἂν παύσαιο δι᾽ ὀργῆς ἔχων τὴν ἐμὴν εἴτ᾽ οὖν ἀπραξίαν, εἴτ᾽ ἀμνηστίαν ἐμαυτοῦ, εἴτ᾽ ἀκηδίαν δεῖ καλεῖν. μὴ γὰρ δὴ τῶν φίλων τε καὶ σπουδαιολόγων ὀλιγωρίαν. ἐνταῦθα γὰρ διατρίβων, λύκον ἐκ τῶν ὤτων φασὶ λαμβανομένῳ ἔοικα. ὅς γε οὐδὲ τῆσδε τῆς ἀκολουθίας ἀφίεσθαι, οὔτ᾽ ἂν περιέχεσθαι αὐτῆς πλείω χρόνον οἷός τ᾽ εἰμί. εἰ μή γε τὸ θεῖον πλουτῶν παρὰ τῶν ὀφθαλμῶν καθεωρακὼς ἔσται τὰ ἡμέτερα, καὶ τὰ ἀτάκτως νῦν διακείμενα, εἰς κόσμον καὶ τάξιν εὖ μάλ᾽ ἐπαναγκάσαις. καὶ μὴν ἐν διόδῳ νυνὶ καθεστηκὼς ἔγωγε τῶν λογισμῶν, οὐκ οἶδ᾽ ἢν ἵνα τράπωμαι, καίτοι γ᾽ εἴτ᾽ ἀληθὲς δεῖ εἰπεῖν, εὔηθες πάμπαν

τουτέστιν, ἄνδρα μὲν ἑαυτὸν τῇ αὐλῇ ἤδη ταύτῃ κεχρεωμένον τι, καὶ χρῆσθαι ἐκδεδωκότα ὅτι δόξαι προσῆκον εἶναι αὐτῷ καὶ πρέπον, νῦν ὥσπερ αὐτεξούσιον ὄντα ἑαυτοῦ, ὁπότερόν ποτε προέληται σκέψασθαι, ἢ μένειν ἢ ἀπαλλάττεσθαι. δέον εἰ μεταμέλει αὐτῷ τοῦ τε κακῶς βεβουλευμένου καὶ θορυβωδῶς, ἀπολοφύρεσθαι μᾶλλον ἐπὶ τῇ οἰχομένῃ ἐλευθερίᾳ, ἣν οὐκ ἂν ἀνακτήσασθαι δυνηθείην νῦν, μὴ οὐχὶ αὐτοὺς λαμπρῶς ζημιωθησόμενος, καὶ προσέτι ἀσυστασίαν ὀφλήσων. ὢ τῆς ἀνηκέστου δυστυχίας ἢ ἀβουλίας. ἀλλὰ γὰρ αὖθίς τί ὄφελος ἂν εἴη δανοπαθείας καὶ σχετλιασμοῦ. ἐμμενετέον οὖν συγγνωμόνως τε καὶ ὅπῃ ἂν ἐγχωροίη συντεταγμένως, ᾗ τύχης ἡμᾶς καὶ μοίρας τὸ χρεὼν κατέστησε, ἄχρις ἂν αἰσιώτερόν τι φανῇ, ὃ εἰς τὴν πρόσθεν ἐλευθερίαν τε καὶ εὐθυμίαν ἡμᾶς ἂν ἐξυπαρχῆς ἀποκαταστήσειε. προσερρήσθω σοι πρὸς ἐμοῦ Γαβέλλαιος ὁ συνεταιρούμενός σοι, καὶ τῶν λόγων κοινωνός. σὺ δὲ, καὶ ὁ Κρίνετος, ὧν χαίρω ἀκούων παρ' ἡμῖν αὖθι εὐδοκιμοῦντα. ἔρρωσο ἐν τῇ ἐδούων πόλει σεπτεμβρίου τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

Βουδαῖος Βριξίῳ.

ΑΥΤΟΜΑΤΟΙ ΦΑΣΙΝ ἀγαθοὶ ἀγαθῶν ἐπὶ δαῖτας ἴευται. ἐγὼ δέ τοι οὐκ εἰμὶ οὐδὲ κεκλημένος γε. χθὲς μὲν οὖν ἰέναι ὡς ἡμᾶς ἀριστήσων, μέμνημαι συνθέμενος. σήμερον μέντοι ἐπῆλθέ μοι ἰτητέον εἶναι πρὸς συμπόσιον παρά τινι τεκούσῃ, πρώην συγκεκροτημένον ἡμῖν τε τοῖς προσήκουσι καὶ τοῖς κατ' ἐπιγαμίαν οἰκείοις, εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν. νενόμισαι γὰρ τοῦτο ὡς οἶσθά γε σὺ, πλὴν ἤδη

χρόνον ὡμιληκὼς τοῖς ἐνθάδε. καὶ μὴν ὥς οὐ μεγάλου ἀδική ματος τουταιτίαν ἔχει, τὸ μὴ ἀπαντᾶν εἰς τὴν κυρίαν καὶ ἐφ' οἷα δήπου ταἰτίᾳ συγκειμένην, οὐδεὶς ἔξαρχος εἴη, ἥπου γε ἐπὶ λεχοῖ συγκροτηθεῖσαν. καὶ γὰρ εἰ τοῦτο ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων πλημμελεῖσθαι δοκεῖ καὶ παρανομεῖσθαι κατὰ τῶν νομί μων τῶν πολιτικῶν, ἔμοιγε δὴ αἰτίαν ἀπαραίτητον ἐπάξει καὶ ἀσύγγνωστον. καὶ ἐγκεκλήσομαί γε ὡς ὧν οἱ ἀπαίδευτοι διὰ ἐ πιμελείας ἄγουσι, αὐτὸς καταμελήσας ὑπὸ τῆς φιλομαθεί ας, καὶ ἀποτροπιαζόμενος τὴν ὁμιλίαν τῶν μὴ φιλολογούν των, ἢ δὴ καὶ ἀλαζονεύεσθαί που δόξω. ἀποδέξει οὖν τὴν πρό φασιν ταύτην ἱκανὴν καὶ αἰτίαν οὐκ ἐπιτηδευτήν. καὶ συνωφελεῖς ἐμοὶ πρὸς ἰάνον τὸν λάσκαριν, ἄνδρα μοι φιλικώ τατα διακείμενον τῶν ἐμοὶ προσωκειωμένων ἀπὸ χρήσεως καὶ συνηθείας. πρὸς ὃν δὴ καὶ τὴν συνηγορίαν γε ταύτην ὑφε μένου τοῦ καταπροδόντος σου, συγγνώμην ἂν θᾶττον εὑροίμην, ἢ παρὰ τὴν λοχείαν ἑστιάσοντος τοῦ αὐτοῦ συνοικούσης. ἔρρωσο.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος γερμανῷ τῷ
βριξίῳ εὖ πράττειν.

Κομισάμενος σήμερον τὰ γράμματά σου, τήν τε εὔνοιαν τὴν σὴν συνεὶς, ἥσθην μὲν δήπου ἀπὸ τῆς ἀνα γνώσεως αὐτῶν, καὶ περιχαρὴς δὴ ἐγενόμην. ὁρῶν δὲ καὶ σκο πούμενος τήν τε δεινότητα καὶ τὴν καλλιγραφίαν τῆς ἐπιστολῆς, τήν τε ἐμὸν χαρακτῆρα ἀμαυροῦσαν, οὐκ οἶδ' ὅπως πάλιν ἐλυπή θην τῆς ἀγνοίας τῆς ἐμῆς ἕνεκα, οὐ γὰρ ἂν φαίην τῆς εὐμαθίας τῆς σῆς. τοῦτο δὲ λογιζόμενος ξενιᾶν πρός σε δοκῶ μοι, ὅπως ἂν τῇ ξένῃ

τοῦ οὐχ ἥττων εἶναι φανῶ. χάριτας μὲν οὖν οἶδά σοι καὶ ὁμολογῶ, πρῶτον μὲν τῆς ἐπιστολῆς σου, εὐνοίας δ᾽ οὔθεν γε μούσας καὶ ἐξαιρέτου φύσεως, ἣ πάντας σχεδὸν τοὺς ἡμεδαποὺς τούς γε καθ᾽ ἡμᾶς, παρευδοκιμεῖς. ἔπειτα δὲ καὶ τῆς εἰσαγγελίας, τῆς γ᾽ εὐαγγελίων οὐ τῶν τυχόντων ἀξίας, καὶ κεχαρισμένης ἐμοί. εἰ δὲ ὀρεγόμενος τυγχάνεις εἰδέναι τὰ τῶν ἡμετέρων, ὁ τῆς αὐλικῆς ἔπαρχος, ὁ τὰ ὦτα καὶ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἄρχοντος, ὃν μάγνον μάγιστρόν φαμεν, (τάχ᾽ ἂν ὀρθῶς ἁρμοστὴς μέγας ἀποκαλοῖτο τῶν βασιλείων,) οὗτος μὲν κακῶς εἶχεν ἀπὸ τῆς νεφρίτιδος, οὐδὲ ἀφιέναι τὸ οὖρον ἐδυνήθη μέχρι τοῦδε τὰς δύο ἡμέρας ταύτας. ἐμοῦ δὲ ταῦτά σοι γράφοντος, πάντα μὲν διηυρήκασιν οἱ ἰατροὶ οἱ περὶ αὐτὸν μεμηχάνηνται, πλῆθος μὲν οὐκ ὀλίγον, καὶ ὅσον τοῦδε τῆς πόλεως τῆς ἐπὶ ἰατρικῇ περιβοήτου καὶ τῶν περιοίκων ὄφελός ἐστιν. οὐδὲν δέ πω κεκινήκεσαν ἀξιόλογον. ἡμεῖς δὲ οἱ ἀκολουθοῦντες αὐτῷ, οὐδὲν ἄλλο ἢ ὑπερευχόμεθ᾽ αὐτοῦ. οἱ γε μὴν τῆς ἱσπανίας πρεσβευταὶ πρόχθες ἀφικόμενοι, τοῦτον χθὲς ἐπεσκέψαντο καθηκόντως ὥσπερ εἰ οἰκουροῦντα, περιπατοῦντα μέντοι ἐνίοτε ὁπωσδήποτε. ἡ τοίνυν ἀρχὴ τῆς πρεσβείας ἑκατέρωθεν καλῶς ἔχειν καὶ εἰρηνικῶς ἔδοξε, σήμερον δὲ οὐδὲν (ὡς οἶμαι) ἀξιομνημόνευτον διήνυται, διὰ τὴν ἀρρωστίαν τοῦ μάγνου, ὃς μήποτ᾽ ὤφελε τηλικαύτῃ τῇ πρεσβείᾳ ἐγχειρεῖν, τοιαύταις γε νόσοις αὐτὸς καὶ φορτικαῖς ἔνοχος ὤν. πάντες δὲ τὸν ἄνθρωπον οἰκτείρουσι τῆσδε τῆς νοσερᾶς καταστάσεως καὶ θανατώσης, ὅσγε παρὰ τὴν δύναμιν βιάζεται ἐφ᾽ ᾧ τὰ τῆς πρεσβείας διαπράξεται ὑπὲρ βασιλέως. ἀλλὰ περὶ τῶν δημοσίων, μέχρι τοῦδε εἰρήσθω, πῶς δὲ ἔχει μοι τὰ πρὸς τὸν ἄνδρα ὅν σοι περὶ

ἐμοῦ κοινολογησαμένου, εἴσῃ δὲ, ὧν ἕνεκα δηλοίνῳ ἔγραψα. προσαγορεύσω σοι οὓς προσειπεῖν με ἀπό σου ἐκέλευσας, ἄνδρας ἤδη μοι φιλιωθέντας. εἰ δὲ δὴ σὺ προσφρεῖς μοι λάσκαριν τὸν ἡμέτερον φιλοπρεπῶς τε καὶ δεόντως, ὑπέρμεγα ἔσῃ μοι πεποιηκὼς εὐεργέτημα. οὐδενὸς γὰρ τῶν ἀνθρώπων οὕτω τὴν φιλίαν ὡς τὴν αὐτοῦ ἀποδέχομαί τε καὶ τιμῶ. ἔρρωσο ἄνερ μοι προσφιλέστατε. καὶ διατέλει τοὺς τ᾽ ἐμοὺς φίλους ἀγαπῶν, καὶ τοῖς ἐχθροῖς οὐκ ἀρεσκόμενος τοῖς ἐμοῖς. σκιρροφοριῶνος τρίτῃ ἱσταμένου. ἐν μονσπεσούλῳ πόλει ναρβωνίτιδος, ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἐννεακαιδεκάτῳ.

γυλλίελμος ὁ βουδαῖος γερμανῷ τῷ
βριξίῳ εὖ πράττειν.

ΑΚΗΚΟΌΤΟΣ ἤδη σοῦ τὰ κατ᾽ ἐμὲ καὶ τὴν αὐλήν, οὐδεμίαν ἣν νῦν ἔχω ὑπόθεσιν δήπου ὑποτίθεσθαι σπουδαίας τινὸς ἐπιστολῆς. ἦν γάρ σου πεπαιχότος ἐκεῖνα τὰ κατ᾽ ἀρχὰς τῶν γραμμάτων σῶν, καὶ καταφρονευσαμένου τῆς τύχης ἤδη φθασάσης ἐμοὶ συμβῆναι λαμπροτέρας, σπουδαιολογεῖσθαι νῦν ἀξιῶ ἀποκρινόμενός σοι, δέδια μὴ ψυχρολόγῳ εἶναί μοι συμβῇ καὶ γέλωτος ἀξίῳ. ἀντιπαίζειν μέντοι πρὸς τά σοι πεπαιγμένα, τῷ ἀφροντίστως νῦν καὶ ἀμερίμνως διακειμένου, καὶ οἱονεὶ ἐντρυφῶντος ἐμοὶ ἐν πολλῇ τῇδε τῇ κατὰ τὴν πόλιν ῥᾳστώνῃ τε καὶ βίῳ πάντοθεν ἀνειμένῳ, δέδοικα μὴ οὐ πρὸς ἀνδρὸς εἶναι δοκῇ τῷ ἀγωνιζομένου καὶ κινδυνεύοντος περὶ τῆς τοῦ βίου καταστάσεως. ἐπεὶ πῶς ἂν αὐτὸς ἀντιχαριεντίζεσθαί σοι καὶ τῶν κομψῶν ἅπτεσθαι νῦν ἔχοιμι, ἀμηχάνως τε καὶ δυσκόλως ἔχων περὶ τὸ ἀπαλλάξαι καλῶς καὶ ἐπιτίμως τουτὶ τῷ

ἀγών, ἐν ᾧ περ, ὥς δή φασιν, ὅσα μῦς ἐν πίσσῃ πέπονθα. καὶ μὴν δὴ καὶ παρακινδυνεύεται μοι οὐ μόνου τὰ ὑπάρχοντα ἐν τούτῳ τῷ ἀγωνίσματι, ἀλλὰ καὶ ἡ φήμη καὶ δόξα, ὁποσηνδήποτ᾽ οὖν ἄχρι τοῦδε κέκτημαι φιλοσοφοῦντι ἐοικώς, αὕτη δὴ εἰς ξυροῦ ἀκμὴν νῦν ἐμοὶ καθέστηκεν ὥς φησὶν ἡ παροιμία. οἶδά τε εἰς ζημίαν αὐτίκα δὴ μάλα περιπεσούμενος οὐ τὴν τυχοῦσαν, ἢν τοῦτο τὸ πρᾶγμα ἀτυχῶς περιτραπῇ. καίπερ οὐχ ὑπ᾽ ἐμοῦ προειρημένον ὥς οἶσθά σου, ὃ δὴ σχετλιώτατον. τοῦτο τοίνυν διαλογιζόμενόν σε, ἐμοὶ μὲν συναλγεῖν οἶμαι καὶ συμπεπονθότως ἔχειν, ὡς προσῆκόν ἐστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ τε καὶ εὔνῳ, μήτι δὴ συνήθει, ὅπερ σὺ εἰρωνεύῃ. σαυτοῦ δὲ τὴν ἄγαν ἀσφάλειάν τε καὶ ἡσυχίαν παραλλήλως σκεψάμενον, εὐδαιμονίζειν ταυτηνὶ τὴν εὐθυμίαν ἀστικὴν καὶ ταῦτα εὐπορουμένην, ἧς σὺ τυγχάνεις ὢν ἐπικρατής. ἀλλὰ μὴν τί ἂν πάθοιμι νυνὶ εἰς τοσοῦτο κινδύνου φθάσας προβεβηκέναι. ὅπου οὐκ ἔτι προμηθέως ἔργου, ἀλλ᾽ ἐπιμηθέως χρείαν ἔχω. οἶδα δὲ ὡς ἄρα ἡ τύχη οὐκ ἄγαν ἐμοὶ εὔνους τὰ πρὸ τοῦδε εἶναι δοκοῦσα, εἰς τοῦτο παίγνιον ἐπέσπασέ με, οὐχ ὅπως ἐπιτετηδευκότα τὰ καθεστηκότα μεταθέσθαι, ἀλλ᾽ οὐδέ τι τούτων τῶν γεγονότων ὑπιδόμενον. ὥστε οὐδεὶς τῶν σπουδαίων τε καὶ εὐγνωμόνων ἀνδρῶν, οὐδὲν οὐδ᾽ ὅλως αἰτιῷτ᾽ ἄν μου τούτου ἕνεκα, εἰδώς γε δὴ τὸ πρᾶγμα οἷόν ἐστι. ἐλεοίη μέντοι γε δικαίως ἐμέ, τὸν κύβον ἐρριφέναι δοκοῦντα περὶ τῶν τηλικούτων οὐκ αὐθαιρέτως, ἥν γε τὸ πέρας τῆς παιδιᾶς ἀποτυχόντως μοι περιέλθῃ, ἐπὶ θεῷ γὰρ κεῖται οὐκ ἐφ᾽ ἡμῖν,

τὸ τυχεῖν καὶ κατορθῶσαι. ἔρρωσο ἐν Βλαισοῖς τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τῶν καλενδῶν τῶν ἰανουαρίου μηνός.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

ΑΝΑΓΝΟΥΣ τὰ γράμματά σου ὦ Βρίξιε σοί τε καὶ ἐμοὶ συνήσθην. σοὶ μέν, ὡς ἐκ τῆς νόσου ἤδη ἀνακομιζομένῳ ἐν τῷ ἡμετέρῳ σαμμαυριανῷ. ἐμοὶ δέ, ὡς τὴν οἰκίαν ἐκείνην αἴσιον οἰκοδομησαμένῳ, τῶν παρειμένων ἐκ νοσήματος φίλων ἀναληπτικήν τε καὶ ἐπιρρωστικήν. οὐδὲν γάρ τοι ἥδιον παραπολαῦσαι ἂν ἢ ὀνίνασθαι οἷός τε εἴην ταυτησὶ τῆς οἰκίας, παρῳκοδομημένης πρὸς τῷ κήπῳ τῷ ἄνθει στιχηδὸν καταφύτῳ, ἢ ὡς τοιάνδε τινὰ χρείαν καρπώσασθαι διὰ αὐτῆς τῆς ἀγροικίας, οὐ μόνον ἐμὲ καὶ τοὺς οἴκοι, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐνοϊκῶς μοι ἔχοντας ἂν ὠφελησάσαν. ἀντάξιον τὸν ὄντα μισθὸν τῶν ἡμῖν διαπεπονημένων ἔν τε τῆς φυτείας τῆς ἐκεῖ, καὶ τοῦ οἰκοδομήματος ἐκδόσει τοῖς μισθουμένοις τὸ ἔργον, καίπερ ὦ θεοί, πολλά μοι τούτοις πράγματα παρασχοῦσι. τί γὰρ οἴει με κακοπαθῆσαι, καὶ τί διαρύσασθαι ἀηδίας καὶ ἀγανακτήσεως γε, τὴν ἐργολαβίαν δῆθεν εἰσπράττεσθαι θέλοντα ἐμπροθέσμως, καὶ τἄλλα παρέχεσθαί μοι ἀξιοῦντα ἐκ τῶν συγγεγραμμένων. ἧς δὴ τῆς ἐπιμελείας εὐθέως εἴχετο ἡ διάρτυσις τῆς ἐπαύλεως ἁπάσης, οἱονεὶ ἐπεξεργασία τις οὖσα αὐτῆς τῆς οἰκοδομῆς, ἡ κατασκευὴ δῆθεν τοῦ χωρίου, καὶ διάταξις οἰκονομικὴ πάντων τῶν χρείαν ἐπὶ καιρὸν καὶ πρέπουσαν παρεξόντων. ἧς τινὸς ἕνεκα πολυπραγμοσύνης, ὡς οἶσθα, διέτης ἐμοὶ σχολὴ ἀπὸ τῆς φιλοπονίας τῆς ἑδραίας ἐγένετο, καὶ δὴ καὶ τῆς ἐμῆς φιλολογίας

ἐκκόμπῃ καὶ τῆς ὑπεραγαπωμένης. μεταξὺ μέντοι τὰ πρὸς τὴν ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν θεραπεύοντα, καὶ πόρρω τῶν μαθηματικῶν φροντισμάτων κεκακωμένην ἕξιν ἀναρρωννύντα. αἰτίαν γὰρ εἶχεν ἡ φιλολογία τὴν τοιαύτην ὑπὸ ἰατρῶν, καὶ δὴ καὶ κακῶς ἤκουσε ὑπὸ τῶν ἐμοὶ ἐντυγχανόντων σχεδὸν πάντων, ὥς με φύσει εὐσωματοῦντα λυμηναμένη καὶ εἰς μαρασμὸν ἄγουσα. ἀλλὰ μὴν ὦ ἑταῖρε ἴσθι κεχαρισμένον μοι πρᾶγμα πεποιηκὼς σύ γε καὶ κομιδῇ φιλοπρεπὲς, τὴν χάριν ταύτην αἰτούμενος πρὸς τῆς συνοικούσης μου, καὶ ἐνδεδομένῃ χρώμενος εἰς τὸ δέον, ὑπόδοσιν δὴ ταύτην προσιθεὶς, καὶ ἐπικύρωσιν οὐ τὴν τυχοῦσαν τῆς προτέρας ἡμῶν εὐνοίας καὶ οἰκειότητος. ἔρρωσο τῇ ὑστεραίᾳ τῶν σεπτεμβρίων καλενδῶν. ἐν θρήκαις πόλει τῆς καμπανίας.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

ΠΟΛΛΗΝ μὲν καὶ βαθεῖαν εἶναί μοι σχολὴν (ὅπερ σὺ φῂς ἐπιστέλλων) οὐ μέμνημαί ποτε γράψας οὔτε σοι οὔτε τῳ ἄλλῳ. ἐνασχολεῖσθαι μέντοι ἐμὲ οὐκ ἔφην ἴσως ἄγαν τοῖς σπουδαίοις τῶν πραγμάτων ἐνθάδε καταγινόμενον, οὐδὲ ταῖς ἀμφὶ τὴν φιλολογίαν φροντίσιν ἐπέχεσθαι, ταῖς πάλαι κεχαρισμέναις ἡμῖν. οὐ μὴν δὲ καὶ ἐλευθεριάζειν γε ἔφην σχολῇ ῥᾳστωνεύειν ῥᾳδιουργοῦντα περὶ τὰ δοκοῦντά μοι καὶ ὁπωσοῦν καταθύμια. ἐπεὶ καὶ τοσοῦτον ἀποδέων ἐτύγχανον τοῦ ταῖς ἀκροάσεσι σχολάζειν ταῖς φουρμόνδου τοῦ τότε ἐκκλησιάσαντος, ὥστε μόλις μοι ἐξεγένετο τοσαύταις ἡμέραις ἅπαξ τἀνδρὸς ἀκροᾶσθαι ἢ καὶ δίς. εἰ δὲ σὺ διεξιέναι ἡμᾶς τούτου τὰς προφάσεις ἀξιοῖς, καὶ τὰς αἰτίας ἐκφράσαι τὰς ἀπασχούσας ἐμὲ,

οὐκ οἶδα δὴ τίνα πρώτην, ἢ τίνα ἐσχάτην αἰτιάσωμαι. λογί-
ζεσθαι μέντοι σὲ προσήκει αὐτομάτως τὰς πλείστας αὐτῶν, τὸ
δυσχερές γε τοῦδε τοῦ διαίτης ἐγνωκότα, καὶ πρότερον πε-
πειραμένον αὐτῆς, κᾂν αὐτὰς οὐκ ἐξαριθμῶ. τί γὰρ ἂν καὶ
ποιήσαιμι πόρρω που καταλύσας τῶν βασιλείων, οὐδὲ τοῦ εὐ-
καιρίας τυχὼν τοῦ ἁρμοττούσης εἰς τὴν ὥραν τοῦ ἐκκλησίας,
οὐδ᾽ αὐτὴν ἴσως τεταγμένην, οἷα τὰ κατὰ τὴν αὐλὴν πολλὰ
τυγχάνει ὄντα, οὐ καθεστῶσαν ὥραν αὐτὰ οὔτ᾽ ἀφωρισμένην
ἔχοντα. φέρε δή, εἰ συμβούλῳ σοι ἐχρώμην καὶ καθηγεμόνι
τῆς ἐνταῦθα διαγωγῆς, ἄσμενος ἄν σου πυθοίμην, ἆρά γε τῶν
ὑπηρεσιῶν ἀμελήσας καὶ θεραπειῶν τῶν νενομισμένων, φρον-
τίζειν μόνον ἔμελλον τῶν φιλοσοφικῶν τωνδὶ καὶ σωτηριω-
δῶν λογισμῶν; οὐ δῆτ᾽ ἔφης. ἀλλ᾽ ἐν τοῖς πρώτοις καὶ προὔργου
θήσεσθαι τὰ εἰς φιλοσοφίαν ἀνήκοντα, τὴν πάνυ καὶ ἱεράν.
τὰς δὲ πρὸς τὸν πόρον καὶ φιλαρχίαν φερούσας λειτουργίας,
ταύτας δὴ ἐντάττειν ταῖς ταύτῃ ἐφεξῆς φροντίσιν ἑπομένας,
ὡς προσῆκον δῆθεν τὰς τῶν ἀγαθῶν ἐπιμελείας τῶν ἐπὶ τῇ
τύχῃ κειμένων καὶ τοῦ αὐτομάτου, καὶ ἐν τῷδε τοῦ θεάτρῳ
γε διαπεραγωνιστεῖν τοῦ ὑπὸ τῆς ἥρας βραβευομένῳ. καίτοι ἣν
τὰ παρά σου εἰσηγηθέντα, καὶ ἐπιτετηδευμένα ἐνταῦθά ποτε
διαῤῥίψαντες ἐᾶς ἡμᾶς ἀπομιμεῖσθαι (οὐ γὰρ δή σοι τούτων
μεταμέλει εὖ οἶδα) οὐκ ἂν ἀντιλέξαις οὐ δεῖν ἐμὲ ἐν τοῖς
αὐλικοῖς ὁμιλοῦντα, καὶ δὴ τῶν τῆς αὐλῆς σπουδῶν ἥδεσθαί τε, καὶ
τοῖς κατ᾽ ἐκείνην φλυάροις καὶ λήροις ἀφωσιωμένως πως ἐγχο-
λακέναι. ἐπεί τοι καὶ τοῖς τῆς ὀρχήσεως ἐπιβαλλομένους, καὶ ἄχρι
δὴ τέλους φασὶ διορχεῖσθαι καθήκει καὶ ληροῦσι συλληρεῖν. τί δαὶ
τὸ συγχορεύειν παραλόγως τοῖς φλυαροῦσι καὶ ἀπροαιρέτως.

ἐφθακότα, καὶ ἀπαλλαγῆναί γε ὅτι τάχιστα μετ' εὐσχημοσύνης ἐφιέμενον, τί δὴ αὐτὸν κινῆσαι χρὴ ἐφ' ᾧ τυχεῖν τῆς εὐχωλῆς. μή ποτε οὖν περὶ παντὸς ποιήσασθαι ἡμᾶς δέον ἦ, τὸ τὰ ἐν ποσὶ καὶ κατεπείγοντα διαπράξασθαι οὔτ' ἀκόσμως οὔτ' ἀναξίως ἀνδρὸς οὐκ ἀπαιδεύτου, ὅπως τούτων εὐθὺς κατορθωμένων, δι' ἡσυχίας τὸν ἐπὶ τούτοις βίον καὶ εὐθυμίας ἐξείη διαγαγεῖν. σὺ τοίνυν οὕτως ἀπαλλάττεσθαι προελομένῳ ἔοικας, ἐν ταύτῃ γε τῇ ἀγορᾷ τότε ἐμπορευσάμενος τῇ τῶν κερκώπων. ὅθεν δὴ τὰ πρὸς τὸν βίον τὸν λαύρως εὐπορούμενον ἐπιτήδεια, ἀναιρεῖσθαι προθυμούμενος, πλὴν τῶν μόλις ἀπῆλθες πλεονεκτικῶς γε συνεσκευασμένος οὐχ ὅτι προνοητικῶς. τοῦτο μὲν οὖν ποιῶν διαπεπλεκὼς ἐν ὅσῳ συνανεστρέφου τοῖς ἀμφὶ τὴν φιλοκτησίαν τε σπουδάζουσι καὶ τὴν φιλοτιμίαν, νῦν δὲ τῆς τε φιλοσοφίας τῆς σεμνοπροσώπου γεγονὼς ἀκροατὴς, καὶ φοιτητὴς τῆς εὐσεβείας τὴν αὐτάρκη, καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὴν λιτότητα τὴν μαρλιανὴν εἰσκοπουμένων, ἣ δὴ ἡμεῖς ἐν τοῖς μάλιστα ἠρεσκόμεθα, ἄχρις οὗ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρι ἡμῶν ἤρεσε, οὐκ οἶδ' ὅπως ἀναμιμνήσκειν ἐμὲ ἔοικας τῶν ἐμοὶ γεγραμμένων τε καὶ δεδογματισμένων. ἀλλ' ὅπως ὦ ἡμέτερε σύ γε νεανικῶς τε καὶ εὐψύχως ἐφοδιασάμενος ἐν ᾧ ἐνεπορεύου, καὶ παρὰ σοὶ μόνῳ τὸ πρᾶγμα τουτὶ πράττων, μὴ λάθῃς ἀνεπιείκειάν τινα καὶ ἀγνωμοσύνην σαυτοῦ νυνὶ καταγνούς, πείθειν ἐμὲ ἐπιχειρῶν ἄνδρα τε καὶ πολύπαιδα, οἴκαδε ἐπανιτητέον εἶναι οὐδέν πω πλέον ἔχοντα, ὡς δὴ δυσθύμως τε καὶ σκαιῶς πρὸς τὸ λήρους ληρεῖν τούτους διακείμενον, ἧς τέχνης παρένδειξιν ποιεῖσθαι ἔγωγε ἔναγχος

ἐνεστησάμην, γέλωτα δήπου τὸν ὄφλων παρὰ τοῖς κομψοῖς καὶ χαρίεσι. ἀλλὰ τί ἂν πάθοιμι; δρασείων γὰρ τὸ δρᾶμα, ὁπηνίκ᾽ ἅπαξ τὸ πρόσωπον ἐνδεδυκὼς, εἰς τὴν σκηνὴν προεληλύθα. ταῦτα μὲν οὖν ἀντιπεπαίχθω πρὸς τὰς σὰς χλευασίας τὰς προσφιλεῖς, αἷς καθάπτεσθαί μου εἴωθας, ὡς ἐξεστηκότος τῆς ἰδίας τε προαιρέσεως, καὶ τῆς αὐλῆς παρὰ τὸ δέον ἀντεχομένου, ὑπόθεσις δήπουθεν γενησόμενα ἑτέρας ἐπιστολῆς ὑπό σου γραφησομένης. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἔγωγε συνήδομαί σοι ὦ δαιμόνιε, τὴν πρὸς τὸν μωρὸν τὸν ἐμὸν φιλονεικίαν καταθεμένῳ, καὶ οἱονεὶ τὴν ἀντίμωρον ἐκείνην εὐγνωμόνως μεταθεμένῳ. (οὕτω γὰρ ἤκουσά τινος τῶν γνωρίμων καὶ συνήθων σοὶ,) τῆς τε ἡμετέρας παραινέσεως καὶ δεήσεως ὀψέποτε ἠκροαμένῳ. αὕτη γάρ τοι ἡ γνώμη ἐπὶ τοῦ δοκεῖν πρὸς τῆς σῆς φιλανθρωπίας εἶναι, καὶ ὡς ἀληθῶς δὴ καθήκουσα φαίνεται εἰς γνησίαν τε καὶ ἀκέραιον φιλοσοφίαν, ἣ σὺ νῦν τυγχάνεις προσπεφυκὼς, ὁ πάλαι ποτὲ ἀναποσπάστως τὴν ἀπεχθανομένην ταύτῃ φιλοτιμίαν ἀσπασάμενος. ἴσθι οὖν ἡμᾶς οὕτω τῇ ἀγγελίᾳ ταύτῃ περιχαρεῖς γενομένους, ὡς πρὸ τούτου ἀνιωμένους ἤθου ὑμῶν δυσαρέστως ἐχόντων πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐφαμίλλου ἐκείνης ἐπιδείξεως καὶ δυσθύμου ἐχομένων. ὅσον τε οἱ κοινοὶ φίλοι συνήλγουν ὑμῖν τὴν καλλιέπειαν τῶν συγγραμμάτων τοῦ δριμεῖ τῇ ἔριδι λυμαινομένοις, τοσοῦτον ἐπὶ τούτῳ συγχαρησομένους εὐδοκιμοῦσιν, ἕνεκα τῆς ἀμφισβητήσεως τῇ κακόνου ἐς κόρακας ἀποβληθείσης. σύνειπέ μοι τὸν δηλονότι τὸν ἡμέτερον, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς εὐνοϊκῶς ἀμφοῖν

ἡμῖν ἔχοντας. καὶ διατέλει σπουδάζων τοῖς καλλίστοις τῶν λόγων καὶ σεμνοτάτοις. ἔρρωσο, ἐν ῥωμοραντίῳ κωμοπόλει, διὰ τὸ βασίλειον μόνον τὸ αὐτόθι ὀνομαστῇ, γαμηλιῶνος μηνὸς τρίτῃ φθίνοντος.

γουλιέλμος ὁ βουδαῖος γερμανῷ τῷ
βριξίῳ εὖ πράττειν.

ὦ ΤΗΣ τοι παρούσης ἔφης καιροῦ συμφορᾶς. ἐμοὶ μὲν ὦ ἑταῖρε ἐνταῦθα τῶν γραμμάτων τῶν σῶν ἀφικομένων, ὑπομειδιᾶν ἠρέμα, εἶτ' ὑποφωνεῖν ἐπῆλθε, ὦ τῆς φιλανθρωπίας τἀνθρώπου καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης. τί δαὶ ὦ οὗτος, οὐχὶ τοῦτο φαίη τις ἂν πρὸς ἀνδρὸς εἶναι ἐλεητικοῦ καὶ φιλοπάτριδος ἄκρως; τὰ μὲν τῶν ἀτυχημάτων, τοῖς κοινοῖς τε πράγμασι καὶ πολιτικοῖς λυμαινόμενα, σχετλιάζειν ἀπαθῶς, διεξιόντα ὑποδεικτικῶς ἃ δὴ καὶ κεκομψευμένως τόν τε λιμὸν καὶ πόλεμον, ἀνήκεστά γε δὴ πάθη καὶ μηνίματα θεοῦ. ἰδίαν μέντοι ἑαυτοῦ συμφορὰν, τουτέστι τῶν εἰς ἱερεῖς τελούντων, ταύτην δὲ ἐκτραγῳδῆσαι δεινοπαθοῦντα, ἐξώλειαν ἐπηρτημένην τοῖς εἰσηγημένοις ἀσεβῆ τινὰ διατάγματα οὐκ ὀλιγοστὸν μέρος τοι ἱερατικοῦ ἐξαρύσοντα, πλούτου ἤδη περιρρέοντος. σοὶ τοίνυν ταῦτα μὲν μεμψιμοιροῦντι δεινῶς, ἐκεῖνον δὲ ἐμπομπεύοντι τῇ ἐξηγήσει, τῶν εἰς τὸ σύμπαν καὶ τὸ κοινὸν ὑποβαλλόντων, ὑπόνοιά τις κακὴ δήπου παρηνώχλει, ὡς ἄρα ἀργυρολογία τις λαμπρὰ καθ' ὑμῶν ἐπετηδεύθη τῆτες, τῶν προσόδων ἐκείνη γε τῶν ἀφιερωμένων καὶ ἀσυλίαν ἔχειν ἀξιουμένων, τὸ πέμπτον ἀφαιρήσουσα τὸ μόριον ἢ ὁπωσονοῦν. εὐφήμει ὦ 'γαθὲ μὴ γένοιτο τὰ πράγματα, τὰ καθ' ὑμᾶς εἰς τοσοῦτο τῆς ἀνάγκης καθίστασθαι. καίτοι ὦ σῶτερ ἡμῶν καὶ θεῖαι ἤδη

ψυχαί, οἱ μὲν ἁγνῶς τε καὶ εὐλαβῶς τὰς πάλαι ἱερωσύνας διῳκηκότες, τῶν κτημάτων τουτωνὶ καταμελοῦντες τῶν ἀπὸ τῆς πλεονεξίας, τῶν δώρων δὴ κατὰ κράτος ἀντείχοντο τοῦ θεοῦ, εὖ ποιοῦντες, τῶν τὰς ψυχὰς περιποιούντων. ὑμεῖς δὲ οἱ τήμερον, τῷ θείῳ ἱερώμενοι, τῶν πνευματικῶν τούτων ἀφέμενοι (οἴμοι τῆς μεταβολῆς τῶν ἠθῶν) τοῖς προσύλοις καὶ τυχηροῖς προσεστηκότες διατελεῖτε, κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι, ἢν μὴ ἐκ τῆς ἐμπαθείας τῆσδε σὺν θεῷ τελευτῶντες ἀνανήψητε. σύ γε μὴν ὦ ἑταῖρε κακῶν μαντευτικέ, ἄξιος εἶ δήπου παρὰ τὴν ὑποψίαν ταύτην ἀληθεῦσαι χρησμολογῶν τόγε κατὰ σὲ καὶ τὰς σὰς προσόδους, ὑπεραρκούντως γε τὰ κατ' ἔτος ἄχρι τούτου χορηγησάσας. ἀμέλει περιτμηθείσης τῆς κατά σε περιουσίας, εὐσταλέστερον ἂν τοῖς θείοις ἐμφιλοσοφοίης ὧν δὴ ἐρασθῆναι ὑπήρξω. ἵνα τοίνυν δεδοικότι σοι περὶ τοῦ κατ' ὄλβον τὸν ἀνθρώπειον, μᾶλλον ἢ περὶ τοὺς καθαροὺς καὶ θείους ἀποδεικνύσι, μὴ πᾶσαν τὴν ὑποψίαν ταύτην ἀπομόρξωμαι, εἰ καὶ περὶ τοιῶνδε ἐνθάδε οὐδείς πω διατεθρύλληται λόγος, ὅσα γε κἀμὲ εἰδέναι, ὅμως μέντοι τὸ ἄγαν τοῦτο ὑφορατικὸν ὑμῶν, κληδόνα δή τινα μέλλει οὐκ αἴσιον καθάπαντος τοῦ ἱερατικοῦ ἐπάξειν οὐκ εἰς μακράν, ἐν βαθείᾳ γε ῥᾳστώνῃ τινῶν εἶναι, πέρα τῶν ἄλλων τάξεων ἡδυπαθοῦντος. καὶ ταῦτα μέχρι τοῦδε τὰ παιγνιώδη. τὰ γὰρ ἀπὸ τούτων ἤδη σπουδαιολογηθήσεται, τῇ ἀξιώσει σου ἀπαντήσοντα. ταῦτα δὲ εἰς ἄλλην ἐπιστολὴν ἀναβέβλημαι, ἣ ταύτῃ ἀκολουθήσει ὁπηνίκ' ἂν τάχιστα ἡ σχολὴ τοῦτ' ἐγχωρῇ. ἀλλὰ μὴν διὰ μέσου χάριν σοι ὁμολογήσω ἀνθ' ὧν ὑπηρετεῖν ἔφθης τετοκυίᾳ τῇ γαμετῇ μου, αὐθαιρέτως σύ γε τοῦτ' αὐτῇ καταχαρισάμενος. ἔρρωσο, ἐν Διβιῶνι πόλει πρὸς τῇ αὐλικῇ

ἀκολουθίᾳ ἑκατομβαιῶνος ὀγδόῃ ἐπὶ δέκα. α φ κα.

γουλιέλμος ὁ βουδαῖος γερμάνῳ τῷ
βριξίῳ εὖ πράττειν.

Ταύτης μὲν τῆς ἐπιστολῆς ἡ ἀρχή, οἱονεὶ παράρτημά τε καὶ προσθήκη ἔσται σοὶ τῆς ἑώλου, ἥν τοῖς συνεστηκόσι μοι γράψαι τε καὶ κατεπείγουσι τοῦ κομιοῦντος αὐτήν, συμπεράναι οὐκ ἐδυνήθην κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. περὶ ὅτου μὲν οὖν αἰτούμενος ἔτυχες, ἰάνος μὲν οὖν ὁ λάσκαρις φίλος τε σοὶ πάλαι καὶ νῦν ἐπὶ φιλίᾳ ἐπεξενωμένος, συνετίθησι διάτων καραδοκεῖν φησὶ τοὺς νεανίσκους, οὕς τινας ἐκεῖθεν πέμψας μετακαλεῖσθαι ἔφθακεν εἰς ἰταλίαν, δεδογμένον ὂν τούτῳ μὴ ἐπανήκειν αὐτόθεν, πρὶν ἢ καταμάθῃ ὅτι περ οἱ ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντες, διεπράξαντο ἐν τῇ ἑλλάδι περὶ τῆς ἀνδρολογίας τῆς ἐπὶ τῇ συστάσει τοῦ γυμνασίου. καὶ μὴν ἐγώ τοι αὐτὸν προσκαρτερήσειν οἶμαι τούτους ὑπομένοντα, κἂν ἐκπροθέσμως ἥκωσι, πρᾳέως τε καὶ εὐγνωμόνως. οἶσθα γὰρ τὸν ἄνθρωπον ἐφόσον ἐμφιλοχωρῶν ἐστί, καὶ ἡδόμενος τῷ παρὰ τοῖς εὐπατρίδαις ἐνδιαιτήμασι τοῖς ἐκεῖ. ἄλλως τε μεταξὺ συνδιατριβόντων ἐκείνων τῶν ἐπὶ παιδολογίᾳ πεμφθέντων, τῆς βιβλιοθήκης μετὸν αὐτῷ τῆς περιβοήτου, παμπόλλων γε συγγραμμάτων ὡς λόγος, καὶ ἐξαιρέτων γεμούσης. ἐξ ἧς δὴ βίβλους οὐκ οἶδ' ὁπόσας διοδώρου τοῦ συγγραφέως, αὐτὸς ἀπογράψαι πρότερον ἐκδεδωκώς, ἄρτι πεπομφὼς ἔδωκε τῷ βασιλεῖ περὶ τῶν ἀλεξάνδρου εἰσβολῶν. χρῆμά τι περιττὸν ὡς εἰκάσαι ἱστορίας. οὐδὲ γάρ πω τούτῳ συντετύχηκα. εἰ καὶ τοῦτο τοῦ διοδώρου ἀξιόχρεων εἶναι τὴν ἐμὴν πίστιν ὁ λάσκαρις ἡγησάμενος, τὴν ἐνθὺ τοῦ

καταλύματος ἐμοῦ, τὸν τοῦτο κομίσαντα ἐκέλευσεν ἵεσθαι. τὰ μέντοι τῆς αὐλικῆς διαίτης ὡς ἐπίστασαι, ὑπαλλάττων τὴν τοῦ χρυσῶν πολλάκις παρηνώχλησαι. ἀλλὰ γὰρ ὦ δαιμόνιε (ἐπικαγχάσας σύγε τοῦτον τὸν λόγον ὑπολάβοις ἄν,) τὰ τῶν γυμνασίων τῶν πέρυσι ἤδη σοὶ φροῦδα οἴχεται, ὧν δὴ πέρι φήμη λαμπρὰ καὶ προσδοκία ἐγηγερμέναι, ὑπό τε τῶν θορύβων ἐξαίφνης ἀναπεπτώκασι, καὶ σπουδῶν πολεμικῶν πάντα νῦν ἐπεχουσῶν. ἀλλὰ τί ἂν πάθοι τις πρὸς τἀνθρώπινα πράγματα, ἐφ᾽ ὧν δὴ τὸ χρεὼν ἄνω καὶ κάτω φιλεῖ κυλίειν τὰ τοῖς θνητοῖς ἐνθυμηθέντα. καίτοι οἷά γε τὰ ἐπίγειά ἐστι ῥευστά τε καὶ ἐπισφαλῆ, τὸ μὲν εὖ καὶ καλῶς ἐπικεχειρημένον, δίκαιον δήπου τυγχάνει ὂν ἆθλον τοῦ ἐγκωμίου ἄρασθαι, κἂν εἰ ἀποτυγχάνεται δαίμονος ἐπηρείᾳ, ἢ πού γε αἰτίας τε καὶ ἐγκλήματος ἀπολελῦσθαι. ὃν μὴν δὲ δὴ ἀνέλπιστον εἶναί μοι δοκεῖ οὐδὲν ἐκ τῶν ἐνεστώτων γε πραγμάτων καὶ ἐγκειμένων, ἐκείνην τοῦ σύμπαντος κυρίαν οὖσαν, καὶ ταῦτ᾽ ἂν θέσθαι βέλτιον, τὴν ἀνωτάτω πρόνοιαν. ἔρρωσο ἐν διβιῶνι πόλει ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα ἰουνίου μηνὸς ὃν ἑκατομβαιῶνά φασιν εἶναι. ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας πρώτῳ καὶ εἰκοστῷ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος ἰακώβῳ τῷ τουσάνῳ
εὖ πράττειν.

ἈΝΕΛΊΞΑΝΤΊ μοι ἄρτι τὰς ἀποδοθείσας μοι παρὰ τῶν φίλων ἐπιστολάς, τρίτον ἤδη μῆνα τοῦτον ἀποδημοῦντι, ἐντὸς τῆς σκευαγωγίας τῆς ἐμῆς σῳζομένας, εὐθὺς ὑπεμνήσθην.

εἰς χεῖρας δὴ ἐλθούσης μιᾶς τῶν σῶν, εἰς ὅσην ἐπανέλαβον ὑπερημερίαν ἐξολισθών, πολὺν ἤδη χρόνον διαλιπών, καὶ οὐκ ἀντιγράψας τῇ δευτέρᾳ αὐτῶν τῶν ἐπιστολῶν. σύ γε μὴν οἶμαι τὴν ἐνθένδε προσδοκῶν ἀμοιβὴν, ἐν τούτῳ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ἡσυχίαν ἀργὴν τό γε κατὰ τοῦτο ἀπάξῃ, ὡς ἐμοῦ δήπου ἀνεγκλήτως τε καὶ εὐπροφασίστως τῷ διαλείμματι τούτῳ ἐφησυχάζοντά σε, τοιαύτην κερδάναι ἐργασίαν, τήν τε ἐμῶν ἀσχολιῶν τοῦτό γε κατὰ τὴν πολυπραγμοσυνῶν ἀπολαῦσαι. καὶ μὴν τοιόνδε τινὰ σὸν εἶναι λογισμὸν ῥᾳδίως ἐμὲ πείθω, εἰδότα σὲ ἐν μέσῳ τοῦ ἐπικύψαι ταῖς βίβλοις καὶ ἐμμένειν ἄκρως φιλόπονον καὶ διακαρτεροῦντα, εἰς δὲ τὸ γράψαι διαμελλητὴν καὶ ἀποκνητικόν τινα. ἀμφιλαφῆ μὲν οὖν ἀφορμὴν εἶχον ἂν ἐγκλήματός του, οὐκ ἂν φιλαιτίως ἐγκαλεῖσθαι δόξαντος, εἰ μέμψασθαι ἐπεχείρησα τοιούτου πλημμελήματος, τουτέστι τοῦ καθήκοντος οὕτως ἐγκαταλελειμμένου. καὶ δὴ εἰς ταύτην οἶμαι τὴν μελέτην αὐτίκα ἵεμην ἄν, εἰ μὴ φιλόδικόν σε γινόμενον ᾔδειν καὶ δικαιολογεῖσθαι δεινόν, ἐξ οὗ χρόνου τοῖς ἀπὸ περιπάτου τοῦ παλαιοῦ συμφιλοσοφεῖν προείλου, καὶ πλησιάζειν τοῖς τὰ νόμιμα ἀγχίνως ἐξηγουμένοις καὶ περὶ ἑρμηνείᾳ τούτων σοφιζομένοις. δέδια γὰρ ἔγωγε μὴ σὺ καταρρητορεύσῃς με ῥᾳδιουργῷ ἐκείνῃ λογογραφίᾳ χρώμενος, ἣν ὑπὸ πανουργοτάτων τουτωνὶ τῶν δικαιολόγων συνέμαθες, ὃ ἐκ τοῦ φιλολογεῖν ὦ Ζεῦ καὶ λόγιε, ἐπὶ τὸ διαδικάζεσθαι περὶ τῶν ἱερωσυνῶν περιελθών. καίτοι πρὸς τοῦ θεοῦ, εἰ σεμνολόγου τοῦ ἀπολογίας καὶ εὐπροσώπου προσέχεσθαι διεγνωκὼς εἴης, τί ἂν εἰπεῖν δύναιο ἢ τί ἐνθυμηθῆναι, τὸ μὴ πάλιν σε ἀγνωμοσύνην ὀφλεῖν παρά γε τοῖς ὀρθῶς δικάζουσι, εἰ ἐν βαθείᾳ σχολῇ ἀναστρεφόμενος, καὶ μόνην, ὡς ἔτος

εἰπεῖν, ἐργαζόμενος τὴν σπουδαστικὴν (οὐ γὰρ δὴ τὴν ἀμφισ-
βητητικὴν ἂν προφασίσαιο) ἴσοις ἴσα ἀμείψασθαί σε ἀπλο-
τοῖο. προδήλως γὰρ ἀδικήσεις ἴσας ἡμᾶς εἰσπραξάμενος, τοὺς
νυνὶ τὰ τοιαῦτα μὲν μεταχειρίζεσθαι οὐ δυναμένους, ἀντιπεπραγ-
μένως δὲ ἔχοντας, καὶ πολυπραγμονοῦντας τὰ τούτοις ἐκ διὰ
μέτρου φασὶν ἀντικείμενα. ἐγὼ μὲν οὖν εἰ καὶ πράγματα
πόλλ᾽ ἔχων, καὶ λειτουργίας λειτουργῶν ἀηθεῖς, ἀτελεῖς γε κε-
κτῆσθαι τῶν εἰθισμένων δίκαιός εἰμι, ὅμως ταύτῃ χρήσασθαι
οὔπω ἐνεθυμήθην, οὐδ᾽ ἂν ἐνθυμηθείην γε εὖ ἴσθι. ὃς δὴ ἐν ἀπο-
ρίᾳ πολλῇ τῶν ἀναγκαίων ἢ λυσιτελούντων γε τοῖς τὰ τοιαῦ-
τα φρονοῦσι καθεστηκὼς, καὶ πόρρω που γεγονὼς τῶν τ᾽ ἀνθρώ-
πων τῶν τε πραγμάτων τῶν ἀναμνησόντων με τούτων, συ-
χνὰς ὅμως ἐπιστολὰς ἐπιτίθημι ὅποι παρείκοι, τὰς μὲν πρὸς
τοὺς οἰκείους καὶ προσήκοντας, τὰς δὲ, πρὸς τοὺς ἔξωθεν, ἔν-
θεν με κἀκεῖθεν προκαλουμένους. εἰ δὲ προφάσεις ὁπωσοῦν προ-
φασίζεσθαι βουλοίμην, πρόχειρον ἦν δήπου καὶ εὔλογον τὸ ἐκ
τοῦ ἀλᾶσθαι τῶν πολλῶν, τῶν ἐνταῦθα διαιτωμένους ἀπα-
σχολεῖν εἰωθότων εἶτα κἂν εἰ σχολὴ ἡμῖν παρείη, καὶ τὴν ξενοδό-
χων γε οἴκων στενοχωρίαν ἐφεξῆς ἐπεισφέρειν δηλῶ, καὶ τό-
πων τὴν ταύτην τὴν ἐργασίαν ἐνδεχομένων πόθον, ὧν ἡμεῖς
τὰ πολλὰ κατενδεεῖς τυγχάνομεν ὄντες ἐν τῇδε τῇ διαίτῃ
ἀλυούσῃ τε καὶ περιφερομένῃ. εὖ δὲ λέγεται ὡς ἄρα ἡ τῶν βιβλίων
ἔνδεια, καὶ ἡ πόρρω τῆς ἐμῆς φιλολογίας ἀποδημία, ἀμνη-
στίαν ἂν τελευτῶσ᾽ ἐμποιήσειε μόνη γε, τῶν πρὸς τὰ μαθήματα
καὶ τοὺς λόγους καθηκόντων, καὶ δὴ καὶ πάντων σχεδὸν ὧν
ἡμεῖς πρὸ τοῦδε ἐθεραπεύομεν ἐν τοῖς μάλιστα. οὐδεὶς γοῦν
ἐστὶν ὅστις γυναῖκά τινα φιλῶν, καὶ ταύτης τοῦ κάλλους κεκρατη-

μένος, οὐκ ἂν προσέχειν αὐτῇ παύσαιτο, πολύ τε ἀπηρτημένος αὐτῆς, καὶ ἄλλοσέ ποι τὸν νοῦν περισπώμενος. ἐπεὶ καὶ καινοῦ τινος ἔρωτος ἢ προσοχῆς ἀντεχόμενος, οὐ φθάνει σχεδὸν τοῦ παλαιοῦ πράγματος μεθιέμενος. σὸν οὖν ἦν ἔργον ὦ 'γαθὲ ἐπανιστᾶν πάλιν τὴν ἐμὴν εὐψυχίαν, τὴν πάλαι, πρὸς τὰ ὑφ' ὑμῶν τῶν αὖθι φιλοσοφούντων ἠγαπημένα, ἀνθαιρέτως ἐγηγερμένην, εἴγε ὑπὸ τοῦ ἀνεθίστου διαίτης ἀναπεπτωκέναι ὑπελάμβανες, (ὃ δὴ ὑποληψεσθαι ἔμελλες δὴ ὧν οὐ πάλιν ἔγραψας μὴ ἀντιγράψαντός μου). ἀναζωπυρεῖν τε τὸν καλλίστων γυμνασμάτων ἔρωτα, εἴ σοι ἐδόκει ἀπεσβεσμένος εἶναι ἢ μεμαράνθαι. νῦν δὲ οὐδὲν τούτου ποιῶν, ὑπαίτιος εἶ δήπουθεν ἐπιμέμψεώς τινος ἢ φιλικῆς ἐγκλήσεως. ἀλλὰ μὴν σὺ μὲν ἴσως εἴσω ἀνακεχωρηκὼς ὑπὸ ἄγαν φιλοπονίας, καὶ σαυτοῦ δὴ καὶ τῶν φίλων εἰς ἀμέλειαν κατέστης, πρός γε τῇ αὐτομάτῳ σου ὁρμῇ τῇ πρότερον, προσακουήσαντος ἔτι τὸν θυμὸν τοῦ λόγου ἐκείνου τοῦ ἐντεῦθεν διατεθρυλημένου, ὅτι ἄρα ὁ βασιλεὺς γυμνάσιον ἐνστήσασθαι διέγνωκε ἐν ἄστει, σύνταξίν τε ἀξιομνημόνευτον συντάξαι ἀνδρῶν πεπαιδευμένων τὰ κάλλιστα τῶν γραμμάτων ἐξηγησομένων, ἅμα δὲ καὶ τῶν ἀκροασομένων τούτων νέων, ἑκατέρα δὴ τῶν γλωττῶν ἐμφιλοπονησόντων. περὶ οὗ γὰρ οὐδὲν ἄλλο σοι ἡμεῖς τούτου μεμνημένοι ἐν τῇ σῇ ἐπιστολῇ, πιστώσασθαι ἂν ἀκινδυνώτερον δυνηθείημεν, εἰ μὴ ἐπιφανὲς τόδε τὸ φιλοτίμημα τοῦ βασιλέως εἰς τὸ μέλλον γενησόμενον, ἣν ὁποίᾳ γε προθυμίᾳ καὶ εὐψυχίᾳ τούτου τοῦ προαιρέματος αὐτὸς ὁ βασιλεὺς ἐπεβάλλετο καὶ λόγῳ δὲ μόνον κατῆρξε, τοιᾷδε καὶ τῷ ἔργῳ αὐτὸς τύχῃ ἐπεξεληλυθὼς καὶ ἐπιδεδαψιλευμένος. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄχρι τούτου προσκατεγνῶν τινά τε πίστιν τὴν ἐμὴν καὶ τὴν δόκησιν οὐκ ἀγνοίην.

ἂν, ὡς ὑπισχνεῖσθαι σοι καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰς μούσας ἐπὶ τῇ
παιδείᾳ ταύτῃ θεραπεύουσι, εὐδοκιμήσειν ἐν τοῖς πάνυ τοὺς
δόξαν ἐπικτησομένους ἀπὸ τῶν καλῶν καὶ ἐλευθερίων λόγων
ὀνομαζομένων, ἐπεὶ τούτου τοῦ ἄρχοντος, ἵνα γε διατελέσῃ ἐρρω-
μένος τὸ σῶμα, καὶ κατὰ τὰ πρὸ τοῦ εὖ φερόμενος ἐν τῇ ἀρχῇ, καὶ
μὴ ἄλλοσε ἀνθελκόμενος. καὶ γάρτοι, πρὸς τῷ εὐφυὴς καὶ μνη-
μονικὸς εἶναι διεξόχως καὶ ὑπερφυῶς, ἀναγνώσας τε τῶν ἀξιο-
λόγων ἱστορικῶν καὶ τοῖς ἔνδοξα ἀπομνημονεύματα ὅτε ἔτυχε
ἀφηγουμένοις ἑαυτὸν ἐνδιδόναι ἀσμενίζοντα, προσέτι καὶ τὰ
τῶν παλαιῶν τῶν ἐν ἀξιώμασι, ἄγασθαί τε καὶ διὰ τιμῆς ἄγειν
εἴωθε. φιλικῶς ὅγε ἔχων καὶ ἐπιεικῶς πρὸς τοὺς ταῦθα διεξιόν-
τας, καὶ τούτων ἐμπαθῶς ἐπαΐων. συνελὼν δὲ φαίην ἄν, χρῆμά τι
περιττὸν φύσεως τοῦτον εἶναι τὸν ἄνδρα, εἰς πάντα τὰ ἐπαινε-
τὰ εὐπεριτρέπτου, τά τε κατ' εἰρήνην, καὶ τὰ ἐν τῷ πολεμεῖν σπου-
δαζόμενα. τοσαύταις δὲ δὴ ἀρεταῖς ὥσπερεὶ κολοφῶνα ἡ
πρόνοια ἐπιτεθεῖσα, φιλανθρωπίαν τε διαφέρειν καὶ ἐπιεί-
κειαν τἀνθρώπῳ ὑπὸ πάντων ἂν τῶν πλησιασάντων αὐτῷ
ὁμολογουμένην ἐνέφυσε. τὸ μέντοι ἀγαπητὸν ἡμῖν μάλιστα τοῖς
τὰ τῶν ἑλλήνων φρονοῦσι, τοῦτ' ἔστιν, ὅτι εἰς τηλικαύτην ἤδη ὑπό-
ληψιν καὶ δόξαν ἡ τῶν ἑλληνικῶν λόγων ἐπιστήμη περιέστη,
ἐπὶ πολλαῖς καὶ ποικίλαις ταῖς πρότερον περὶ αὐτοὺς ἀποφάσε-
σιν, ὥστε πάντες νυνὶ σχεδὸν ἡγοῦνται μόνους εἰς γνησίαν καὶ
ἀξιέπαινον παιδείαν προβεβηκέναι τοὺς ταύτῃ ἐπιτυχῶς
ἐμφιλοπονήσαντας. ἀλλὰ γὰρ ταύτῃ τῶν γραμμάτων εὐδο-
ξίᾳ ἀνατελλούσῃ, παρηκμακὼς αὐτὸς ὑπάρχων, ὑμῖν τοῖς ἐν
ἡλικίᾳ νῦν οὖσιν ἐπακμαζούσῃ, συνησθήσεσθαι μᾶλλον ἢ
συναπολαύσειν μοὶ δοκῶ, ὧν ἡ ἀκμὴ τῆς διασκήσεως,

συνάψειν μὲν ἐλπίζεται τῆς τε ψευδοδοξίας τῇ παρακμῇ καὶ παρα-
δύσεως τοῦ παρασήμου, καρπώσεσθαι δὲ τὴν εὔκλειαν τῆς κατορ-
θωμένης φιλοπονίας καὶ εὐτυχοῦς. προσαγορεύω ἀπὸ τοῦ στόματος
σοῦ τὸν ὑποδιοικητὴν τὸν καλὸν κἀγαθὸν, ἄνθρωπον (ὡς ἔοικεν)
ἀπεστραμμένον τὴν διὰ ἐπιστολῶν κοινολογίαν, τὴν διεστώτων
τῶν ἑταίρων διὰ εὔνοιαν παρακατέχουσαν, ὅπως τε τὰ ἀλλήλων δι' ἐ-
πιμελείας ἔχουσι διαγγέλλουσαν. ἔρρωσο ῥωμοραντίῳ ἰανουα-
ρίου μηνὸς πέμπτῃ φθίνοντος. οἱ ἀττικοὶ οἶμαι γαμηλιῶνα λέ-
γουσι, ἔτει εἰκοστῷ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντακοσίοις.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος γυλιέλμῳ τῷ
μαΐνῳ εὖ πράττειν.

ΔΡΑΚΩΝΑ τὸν υἱὸν ἤδη ἐκ τῆς νόσου ἀναλαμβάνειν καὶ ἀνακτᾶσθαι ἑαυτὸν, πῆ μὲν ὑπὸ σοῦ ἔγνων ἱκανῶς, τὴν ψυχὴν περὶ τούτου τὴν ἐμὴν πιστωσαμένου, πῆ δὲ, διὰ αὐτοῦ ῥαΐσαντος γεγραφότος ἐμοὶ ἰδιοχείρως. περὶ μὲν οὖν τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τῷ θεῷ χάρις καὶ τοῖς ἰατροῖς. εἰς δὲ τὸ μετὰ τοῦτο δ' τῆς προσδοκίας αἰωρούμενόν με διὰ ἐκείνης τῆς ἐλπίδος κατέχει, ἧς τούτου ἡ εὐφυΐα τις οὐχὶ τυχοῦσα καὶ προαίρεσις εὔψυχος, δεῖγμά τι ἐμφανίσαι ἐν τῷ πρόσθεν ἔοικεν. ἐφ' ἧς δὴ ἅτε ἐφ' ἅρματός τινος ὁ θυμὸς ἐμὸς ἐποχούμενος ἐν τῇδε τῇ ἀποδημίᾳ ἧττον κατατρύχεται, καίπερ ταλαιπώρῳ γ' αὐτῇ καὶ ἀηδίας γε μεστῇ. καὶ ταῦτα τῆς ἐπαγγελίας μετὰ τῆς σῆς, τὴν ἡμετέραν προσδοκίαν ἐπιρρωσάσης, τῆς δὲ ἐπιστολῆς τῆς ἐσχάτης τε καὶ τῆς ταύτης προηγουμένης, ὡσπερεὶ γινομένης ἐγγυητρίας τῆς τοῦ παιδὸς φιλοπονίας, καὶ δὴ καὶ τὸ μέλλον κατὰ τὴν προκοπὴν μονονοὺκ ἐγγυωμένης καὶ ἀναδεχομένης. ἅμα δὲ καὶ αὐτὸν ἄξιον ὑπάρξειν δοκούσης ὑποσχέσθαι, τῆς ἐμῆς ἐπιφανείας κληρονομεῖν

σαι περὶ τὴν φιλομάθειαν. ἐφ' ᾧ δὴ ἐπιεικῶς ἔγωγε ἐφαιδρύνθην, τὴν ἀθυμίαν δὴ ἀποσεισάμενος τὴν ἀπὸ νοσήματος αὐτοῦ ἀνηρημένην. σὺ γάρτοι ἀξιόχρεως εἴης ἂν εἴπερ τις ἄλλος, τούτου τοῦ ἐγγυήματός γε. ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ αὐτὸς ὁ δράκων διὰ γραμμάτων τῶν αὐτοῦ, ἐπαγγέλλεται τὴν βλάβην ἀποκαταστήσειν τὴν τοῦ χρόνου ἀπολωλότος. ὅπως οὖν τοῦτον ἀναμνήσῃς αὐτὸν ὧν τε δι' ἐπιστολῆς ὑπὸ φιλοτίμως μοι καὶ δαψιλῶς ἐπήγγελται, ὧν τε σύ γ' ἀντ' αὐτοῦ ὑπόχρεως πεποίησαι. ἅμα δὲ συνεστάσθω σοι καὶ ἅπαν τὸ λοιπὸν περὶ ἐμῆς πολυπαιδίας, ἵνα μὴ ὠλιγωρηκέναι δοκῶ καὶ τούτου τοῦ μέρους, ὡς μὴ φιλοστόργως πρὸς ἅπαν διακείμενος. ἔρρωσο, ἐν τῇ περὶ αὐλῆς ἀκολουθίᾳ μαΐου ἕκτῃ ἱσταμένου.

Βουδαῖος Μαΐνῳ.

ΚΑΙΡῸΝ ἤδη εἶναί σοι μέμνημαι γεγραφὼς, ἢ οὐκ εἰς μακράν γε ἔσεσθαι, ὅθ' οἱ περὶ τοὺς λόγους ἐξησκημένοι τοὺς γνησίους καὶ δοκίμους, καὶ ἐνδείκνυσθαι δὲ οὐκ ὀκνοῦντες, διὰ τιμῆς ἀχθήσονται καὶ κατ' ἀξίαν πράξουσί τόγε ἐπὶ βασιλέως, καὶ τοῖς ἐν πρώταις ἀξιώσεσι. οὓς δὴ θαυμάζειν τὴν πολυμάθειαν ὁρῶ, καὶ καλλιλογίαν προτιμᾶν περὶ παχυμεροῦς σοφίας καὶ φράσεως δεομένης. οὗ δὴ πράγματος σκέψις καὶ μνήμη, ἀναδιπλασιάσειν σοι τὴν εὐθυμίαν μέλλει τὴν περὶ πιθανῶν λόγων σπουδὴν, αὐθαιρέτως πρὸ τοῦδε ὡρμησαμένην. βουλοίμην μέντοι καὶ σὲ διάθεσίν τινα ἐμποιῆσαι τοιαύτην ἐν τῇ ψυχῇ δράκωνος καὶ τῶν ἄλλων μαθητῶν σῶν, ἵνα καὶ αὐτὸς ἀνανεώσηται τὴν ἐπὶ πολυμαθείᾳ φιλοπονίαν, καὶ φιλοτιμήσηται πρὸς τοὺς ἡλικιώτας μὴ ὑστερίζειν αὐτῶν. ἅμα δὲ τοῦτο ποιοῦντι καὶ τὸ κεκομψευμένον καὶ εὐτράπελον τοῦ ἤθους ἐκμαθητέον,

ὅπουγε τουτέστι καλλώπισμα τῆς εὐφυΐας διαπεπρυημένης ἐν μαθήμασι καὶ λόγοις εὐδοκιμούσῃ. ἡ ἀπάλαιστρος δέ τινων σοφία, καὶ τὸ γλαφυρὸν καὶ ἀστεῖον τῆς ὁμιλίας ἑαυτῇ μὴ προσκτησαμένη, οὐδὲν ἀλλ᾽ ἢ κενοσοφία ἐφάνη ἐπὰν εἰς μέσον προέλθωσι. ἐμποιοῦ οὖν αἴσθησιν ἵνα σύγε δριμεῖαν τῶν μελλόντων ἐν τοῖς παισὶν, ὅπως προαισθέσθαι καὶ διαγνῶναι δυνηθῶσιν οἷοι ἐξ οἵων γενήσονται, ἣν ἡ ἐπιμέλεια σφῶν καὶ σπουδὴ ἑαυτὴν εὐκαίρως ἐνδῶ συνάψουσαν τῇ τύχῃ παραγενησομένῃ. ἣν δ᾽ αὖθις ἑαυτῶν καταμελῶσιν, ὅπως οὐκ ἐξέσται εἰσαῦθις μεταμελομένοις τὸ ἡμαρτημένον ἐπανορθῶσαι. ἔρρωσο.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος γυλιέλμῳ τῷ μαινῷ εὖ πράττειν.

ΝΟΝΤΙ μὲν ἐμοὶ γράψαι σοι ὦ μαῖνε, τῶν ἐμῶν
r γραμμάτων γ᾽ ἐφιεμένως ἔχοντι, ὅτι δὲ γράψαιμι
ἐν τῷ παρόντι οὐκ ἔσθ᾽ ὅτου τυχόντι, καὶ ἀφορμῆς δεομένῳ, τοῦτο νῦν οἶμαι ἀνθυποθέσεως εἴη ἄν, εἰ ἔχοιμί πως ἐνθυμήσασθαι ὑποσόλιόν τι διάκενον, ἐκ λογογραφίας μόνον συνεστῶς, καὶ συναφείας τῶν λέξεων, μηδενός γε διανοήματος διόλου ἐνυπάρχοντος οὗπερ τὸ τῆς συνεπείας αὐτῆς ὕφασμα ἔσται ἀπηκόνισμα. αὐτὸς μέντοι ἀμφὶ τοῦτο τὸ ἐνθύμημα ἀμηχάνως διακείμενος καὶ δυσεπινοήτως, ἐνδεεστέραν δήπου τῆς προσδοκίας τῆς σῆς συγγράψω τὴν ὑπόσολον, τήν τε γνώμην ἐξίτηλον μᾶλλον καὶ ἀμυδρὰν ἔχουσαν ἅμα καὶ τὴν ἀπαγγελίαν, ἢ ὥστε δοκεῖν αὐτὴν ποθοῦντί σοι εἶναι ἱκανήν. καὶ μὴν καὶ ἔγωγε ὁ πολλάκις δραξάμενος παρατυχούσης που ἀφορμῆς, καὶ τὰ ὑποτεθέντα διεξιέναι περαιτέρω τοῦ ἱκανοῦ εἰωθὼς (τοῦτο γὰρ ἐμοὶ σύνοιδα ἐνίοτε ποιουμένῳ, δέον κολάσαι τε καὶ ἀπερύξαι τὴν ὑπεραποχρώντως ἑαυτὴν ἐνδιδοῦσαν ἔκφρασιν) νῦν τὴν

συμμέτρων ἀπηρτημένος εἰμί, οὐδ' οἷός τ' ἀναπληροῦν τὸ γιγνόμενον μέγεθος τοῦ τυχόντος καὶ εἰκαίου ἐπιστολίου. ὃ δὴ τεκμήριόν ἐστι τῆς περιττ' ἂν οὐχ ὁμαλιζούσης φύσεως. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ οὕτω πεπερασμένην ἕξεις εἰκόνα τινὰ ἐπιστολῆς, ἢ τὸ ὑπόμνημόν τι ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐπιστόλιον καὶ οὐδενὸς ἄξιον. ἔρρωσο, καὶ κηδεμονικῶς ἐπιστάτει τῶν παίδων ἐμοῦ ἀποδημοῦντος. ἐν αὐλῇ ἡμέρᾳ τρίτῃ τῶν νωνῶν ἰουνίων.

Βουδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

ΤΟ ΑΠΟ ΤΟΥΔΕ μέμνησο περὶ τῶν μυστικῶν τωνδὶ πραγμάτων εὐλαβέστερον γράψαι καὶ αἰνιγματωδέστερον. ἢ τά γε γράμματα τὰ σὰ κατασημήνασθαι πεφυλαγμένως. ἡ γὰρ ἐπιστολή σου αὐτοσχεδίως πως καὶ καταμεμελημένως συμπλακεῖσα, ἐμοὶ ἐπιδέδοται παρὰ τὸ δεῖπνον τοῦ βασιλέως, ὑπ' ἀνθρώπου τὰ ἔνδον γε γραμμένα συνεῖναι ἂν ῥᾳδίως δυνηθέντος. αὕτη μὲν οὖν σὰ εὐάνοικτος παρὰ τῷ ἐντυχομένῳ, καὶ πάλιν εὐκατασήμαντος, ὥστε λαβεῖν ἂν ἐμὲ τὴν ταύτην ἀποχόντα εἴτ' ἐγένετο τοιοῦτό τι ὑπὸ τοῦ ἐπιδόντος ἢ ἑτέρου του, εἴτε μή. ὃ δὴ μὴ γεγονέναι πολλῶν ἂν χρημάτων ἀνταλλαξαίμην, εἰ καὶ φίλος οὗτός ἐστιν ἐμοί, καὶ ἄλλως ἀνὴρ ἀγαθός. καὶ γάρ τοι ἐξ ἐκείνης ἐξελεγχθῆναι ἂν δυναίμην ἀθύμως πως ἔχων καὶ δυσοιωνίστως φρονῶν περὶ τοῦ πολέμου τοῦ νυνὶ ἐπιλαβόντος ἡμᾶς. ἐν ᾧ δὴ οὐχ ἥκιστα σὺ τεκμηράμενος ἔσφαλσαι. ἀμέλει εἰς τὸ πρόσω καὶ τὸ μέλλον ἔγωγ' εἰμὶ ἱλαρᾶς ἐλπίδος ἀντεχόμενος, ἣ παρὰ ἐμῷ λογισμῷ τυγχάνει ἐμπεφυκυῖα, ὥσπερ τινὶ τῶν ἐμῶν φίλων ἤδη ἔγραψα. ὧν σὺ γραμμάτων τὸ ἀντίγραφόν ποτε λαβὼν, τοῦτ' ἀληθὲς εἶναι γνώσῃ. πρὶν μέντοι τούτου τύχης, τῆσδε γοῦν ἐλπίδος οὐδεὶς φθόνος σὲ μετὰ τῶν σῶν φίλων μετασχεῖν, ἐμοὶ συντιθεμένους ἐπ' ἀγαθῷ πείθοντα,

μᾶλλον ἢ τουτοισὶ τοῖς ἡμῖν τε καὶ ὑμῖν ἀπεχθομένοις, ἢ τῶν ἀπεχθομένων γε ἀκροωμένοις προσεχέστερον καὶ φιληκοώτερον. ἔρρωσο, καὶ ἐπέρρωσο δὴ κατὰ τῶν τὰ φοβερὰ διαγγελλόντων. ταῦτά σοι γράφων οὐκ ἠγνόουν πόλιν εἶναι τῶν ἡμετέρων κατεστραμμένην, τοῦ πολέμου δηλαδὴ προοίμιον τοῦ πτολιπόρθου. ὧν θρήκαις αὐγούστου μηνὸς πρὸ μιᾶς φθίνοντος.

Βουλαῖος μαϊνῷ εὖ πράττειν.

Εἰς τοσοῦτο ταραχῆς ἄρα καὶ ἀταξίας τὰ ἡμέτερα βουλεύματα ἐξαίφνης ἔφθακεν ἐληλυθέναι, ὥστε τὸ δεινὸν δὴ ἀπροσδοκήτου τε καὶ παραλόγου καταπλῆξαι ἡμᾶς, ἀργοὺς σχεδὸν ἅπαντας ἐν τῷ παραυτίκα καὶ ἀβούλους ἐτύγχανεν ἀπειργασμένον. νῦν μέντοι κατὰ μικρὸν ὡσπερεὶ ἐκ μέθης ἀνανηψάντων ἡμῶν, ἢ καὶ δὴ ἀναισθησίας ἀναφερόντων, ὁ θόρυβος μὲν ἐκεῖνος ὁ κατ' ἀρχὴν, καθίσταται. εὐθάρσεια δὲ σὺν ἐλπίδι οὐκ ἀλόγῳ καθημέραν ἐπιδίδωσιν. εἰ καὶ παμμεγέθη στρατὸν οἱ πολέμιοι ἡμῶν ἀνδρολογοῦντες, δῆλοί εἰσιν εἰς τοὺς ὅρους τοὺς ἡμετέρους ἐλασείοντες, τήν τε ἡμετέραν καταδραμούμενοι ὅσον οὐδέπω ὡς ἐκπληκτικώτατα. καὶ ἢν μὴ ὁμόσε χωρήσωμεν αὐτοῖς, τὰ κατὰ τὰς ἀγροικίας καὶ χωρία δῃώσοντες, ἐν οἷς δ' οὖν ὅπῃ ἂν εἰσβάλωσι. ταῦτα μὲν οὖν σκοπουμένῳ μοι καὶ ἐκ τῶν φαινομένων εἰκάζοντι, ἡ γνώμη ὧδε κἀκεῖσε ἐστὶν ὅπῃ περισπᾶται, ἀνθελκόντων δ' οὖθεν ταύτην ἄλλων ἐπ' ἄλλοις διαλογισμῶν καθ' ἣν ἂν τύχῃ αἰτίαν. ὑμῖν δὲ τοῖς ἐν ἄστει διάγουσι στωμύλῳ τε ἄλλως καὶ τὰ τῆς φήμης εἰς τὸ δεινότερον ὑπολαμβάνειν φιλοῦντι, πολυθρύλλητον οἶμαι πρᾶγμα τὰ ὦτα νῦν ἀποπίμπλησι, περιφόβους ἴσως οὐκ ὀλίγους ἀποφαῖνον, ἀνη-

κόους γοῦν τῶν πρόσθεν τῶν πιστῶν, ὡς εἰρήνης συντρόφους. ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, καὶ τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως ἀπελπιστικόν τι καὶ δεινὸν ἐμφανίζειν ἡμῖν δοκούσης, ἀνθρώπων πέρα πως τοῦ ἱκανοῦ καὶ ἐκμέτρως ἔφθημεν διατεθρύφθαι, οὐδὲν οἷον ὅμως τὸ μέλλον εὐσχημόνως προσδοκᾶν καὶ εὐψύχως σύν γε εὐσεβείᾳ τῇ προσηκούσῃ, τῇ τύχῃ δήπου πεποιθότας τοῦ ἔθνους ἡμετέρου, ὃ δὴ τοῦ σωτῆρος ἐπώνυμον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ δὴ συμμένειν μέλλει τῇ τούτου παναγίᾳ τελετῇ, καὶ συνεστήξειν. σοὶ δὲ δὴ ἐπιμελὲς οὐδὲν ἧττον ἔστω τῆς ἐνεστηκυίας σπουδῆς ἔχεσθαι, οὓς τε σοὶ ἐπιτέτραπται μαθητὰς τούτους ἐν τῇ γιγνομένῃ τε φιλοπονίᾳ κατέχειν, καὶ τῇ ἡλικίᾳ τῇ τούτων ἑκάστου ἀναλογούσῃ. ἔρρωσο, ἐν τῇ τῶν ἑδόων πόλει αὐγούστου μηνὸς ἐνάτῃ ἱσταμένου.

Βουδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

ΣΥΝΙΕΝΑΙ οὐκ ἠδυνήθην ὅτι ποτ᾽ ἐστὶν ἐφ᾽ ᾧ ἀνιᾶσθαι ἥ τε ἡ συνοικοῦσά μου ἢ φροντίζουσα, ἀνορεκτεῖν ἔφθηνῶν καὶ ὁπόσας δὴ ἡμέρας ἀποσιτεῖν. εἰ μὴ γυναικοπρεπῶς καὶ εὐήθως περὶ ἡμῶν τυγχάνει δεδοικυῖα, ἐν τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ἀνδράσι καὶ μετ᾽ αὐτοῦ γε τοῦ βασιλέως ἐν τῇ τῶν πολεμίων ἀναστρεφομένων. ἐγὼ δέ, ἐν ταύτῃ τῇ ταλαιπωρίᾳ προσκαρτερῶν, χαίρω μὲν καὶ γαυροῦμαι, ὡς ἡδυπαθείας ἤδη κρείττων τῆς οἰκουρικῆς, καὶ συνεξεταζόμενος τοῖς θυραυλεῖν εἰωθόσι, καὶ κακοπαθεῖν, δέδια δ᾽ ὅμως ἐνίοτε, καὶ ποθῶ τὰ κατ᾽ εἰρήνην τε καὶ ἡσυχίαν. οὐ μέντοι αὖ τοσοῦτον ἐμοὶ φοβητέον εἶναι ἡγοῦμαι ἀπὸ τῶν ὑπεναντίων, ὅσον ἀπὸ τῆς ὥρας καὶ τῆς καταστάσεως τοῦ χρόνου τε καὶ τῆς χώρας δεινῆς ἤδη οὔσης καὶ δυσανεκτοῦ, καὶ ταῦτα ἐν ἀξύλῳ ταύτῃ χώρᾳ, καὶ κώμαις

εὐτελῶς μὲν ᾠκοδομημένας, οἰκίας δὲ φαύλως κατεσκευασμένας, ἄλλως τε καὶ προσέτι προφυγόντων τοῦ στρατοῦ τοῦ ἡμετέρου αὐτοίκων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν ἐπϊχωρίων καὶ τῶν ἀγροίκων, καὶ πάντα συνεσκευασμένων τὰ ἔπϊπλα καὶ κατασκευήν. ὥστε ἡμᾶς φυγοῦσιν αὐτοῖς ὁπλίταις τε καὶ ἀνόπλοις παρὰ πόδας ἀκολουθοῦντας, οὐδὲν ἄλλ' ἢ σκϊνδαλμούς τε καὶ συρφετὸν εὑρίσκειν, καὶ νεαλῆ τῆς φυγῆς αὐτῶν ἴχνη. ἀλλὰ γὰρ ὅμως ἐλπὶς ἐντὸς τῆς πέμπτης ἐπὶ δέκα ἐπϊγενησομένου μηνὸς, ἐπανήξειν ἡμᾶς οἴκαδε, καὶ οὐ πόρρω τοῦ ἄστεος τὴν αὐλϊκὴν θεραπείαν μετὰ τοῦ βασϊλέως ἔσεσθαι. σὺ οὖν εὐκαιρίας τυχὼν, ἐν δέοντι παρηγόρησον τὴν ἀθυμίαν τῆς ἀνθρώπου, καὶ εὐθυμίαν ἐμποίησον αὐτῇ περὶ ἐμοῦ ὡς ἄδειαν ἄγοντος. τρυφερὸν γὰρ ἂν ἦν καὶ δειλίας ὑπεύθυνον μὴ θαρσοῦσαν τὴν εἰσβολὴν ἡγουμένου φραγκίσκου τοῦ βασϊλέως, τοῦ καταπεθαρρηκότος τῶν πολεμίων, καὶ τῆς καταπονησάσης ἂν τοὺς μαλακοὺς ὁδοιπορίας καταπεφρονηκότος. ταῦτα πρὸ τῆς δείλης τῆς ἑῴας ἔγραψα. ἔρρωσο καὶ προσαγόρευε τὸν δράκωνα καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐν στρατοπέδῳ ὀγδόῃ καὶ δεκάτῃ ὀκτωβρίου μηνός.

Βουδαῖος Μαΐνῳ εὖ πράττειν.

ΟΙΜΑΙ μὲν αὖθι διαπεφημίσθαι πολυλόγως τὰ περὶ τῆς ἐγγύου τῶν πολεμίων ἐφόδου, ὃν πόρρω γε προβεβηκυίας τῆς ἀληθῆς ἐκείνης τῆς ὑπ' αὐτῶν τὸ πρῶτον μεγαληγορηθείσης. σὲ δὲ νουνεχόντως ἐπέχειν χρὴ καὶ κατεστάλθαι τήν τε ἀκοὴν καὶ τὴν γλῶτταν, ἕως ἂν καταμάθῃς πιστότερον τἀληθὲς ὑπὲρ τῶν πραττομένων. ἡμεῖς γάρ τοι τὸ πρᾶγμα θεώμενοι ἡσυχίαν ἤγομεν, ὥσπερεὶ συνεξεταζόμενοι τοῖς ἐπϊτεταγμένοις.

τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον οὕτω πως ἔχει, ὅσαγε κἀμὲ εἰδέναι τόν τε ἀκριβῶς πυθόμενον, καὶ τῇδε κἀκεῖσε παρτήναντα παρὰ τὴν παράταξιν, ἐν προβολῇ νεανικῶς τόθ' ἑστῶσαν ἐφ' ᾧ τε ὁμόσε χωρεῖν τῇ τῶν πολεμίων ἐφορμήσει προσδοκωμένῃ, καὶ προβεβηκόσιν αὐτοῖς ῥωμαλέως ἀντεξορμᾶσθαι. οἱ γοῦν πολέμιοι διεγνωκότες τὴν στρατιὰν ἡμῶν προκαταλαμβάνειν ἐν τῇ πέριξ τοῦ Σκάλδου ποταμοῦ, ἐφ' οὗ τῇ προτεραίᾳ ὁ βασιλεὺς τοῦ ἰδίου στρατοῦ προδραμών, αὐτοσχέδιον γέφυραν πλοιάρια συζευγνὺς ἐπεποίητο, λήσεσθαί τε ἐλπίζοντες ἐν βαθείᾳ τῇ ὁμίχλῃ (ἔτυχε γὰρ τρίτην ἐκείνην τὴν ἡμέραν διατελοῦσα) ἀλκίμως ἐπῄεσαν τῶν Οὐαλεντιανῶν πόλεως ἐξελθόντες. ὡς οὖν τάχιστα οἱ ἡμέτεροι σκοποὶ τὸ πρᾶγμα ἐξήγγελον, καὶ ἐπὶ τὰ ὅπλα ὡς ἔθος, ἀνεβοήθη, ὁ βασιλεὺς τότ' ἀμφὶ τὴν κατάζευξιν ὤν, οὐκ ἔτι τῆς ἀποσκευῆς κατακειμένης, πάλιν ἐφ' ἵππου ἀναλλόμενος, τὸ μαχιμώτατον τοῦ στρατοῦ ἱππικόν τε καὶ πεζὸν ἐν ἀκαρεῖ διαβιβάσας (, οὐ γάρπω τὸ ὀπίσθιον τάγμα καὶ ἡ οὐραγία ἐληλύθει,) πόρρω μὲν τῆς στενοχωρίας προήγαγεν αὐτούς, πρὶν τοὺς πολεμίους εἰς ὄψιν ἐλθεῖν. ἐλθόντων δέ, ἔτυχε καιροῦ πρὸς τὴν ἐν τῇ εὐρυχωρίᾳ τῶν οὐλαμῶν καὶ σημαιῶν ἀνάπτυξίν τε καὶ σύνταξιν. τηνικαῦτα μέντοι καὶ ὁ ἀὴρ θείᾳ τινὶ τύχῃ λαμπρυνθείς, τὰς ἑκατέρωθεν δυνάμεις εἰς φανερὸν κατέστησεν. ἐφ' οἷς καταπλαγέντες οἱ ἐναντίοι, καὶ πολὺ ἰδόντες τὸ παράδοξον, φυγομαχεῖν μετ' αὐτοὶ ἔγνωσαν. ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμόν, ὥς γε ἰδόντας εἰκάσαι, μύριοί που καὶ πεντακισχίλιοι, ὧν δὴ τὸ ἱππικὸν τρισχίλιοι, τῶν ἡμετέρων ἀριθμοῦ ἡμιολίου ὄντος, ἢ καὶ ὀλίγῳ πλείονος. ἔνιοι δὲ πλείους γενέσθαι φασί. ἀρξάμενοι δὲ μάχης, φοβερῶς τε καὶ τεταγμένως, ὥσγ' ἔμπειροι τῶν

τακτικῶν ὄντες, ἐξέστησαν τῆς χώρας. τὴν γάρ τοι ἵππον ἑαυτῶν τῷ πεζῷ προσκτησάμενοι, ὡς παραυτίκα δὴ συρραγησομένων τε καὶ τὴν μάχην συνάψουσαν, ἐξηπάτησαν ἡμᾶς, αὐτῷ δὴ τῷ πεζῷ ἀφορμὴν καὶ σχολὴν παρασχόντες τοῦ ὑπεξίστασθαι ὀπίσω, λανθάνουσι τοὺς ἡμετέρους πρὸς τὴν συμβολὴν εὐτρεπεῖς καὶ ὅσον οὐδέπω ἱεμένους. αἰσθάνεσθαι γε μὴν τὸ πρᾶγμα ἀρχομένων τῶν ἡμετέρων, οὐκ ἔτι ἐν ἐφικτῷ ἦσαν οἱ φυγόντες τοῖς πεζοῖς ἡμετέροις. τούτου μὲν δὴ γινομένου, ἐλπίζω τὸ πλεῖστον καταπεπολεμῆσθαι τοῦ πολέμου, τό γε κατὰ τόνδε τὸν ἐνιαυτόν. ἡ γὰρ τῆς ὥρας κατάστασις ἐν δυσχειμέρῳ χώρᾳ, οὐκ ἐᾷ τὸν βασιλέα καίπερ ἄγαν ἐφιέμενον πορρωτέρω ὑπάγειν τὸ στράτευμα. ἤκουσα δὲ ἐγὼ τῶν τότε πλησιαιτέρων ὄντων Φραγκίσκον αὐτὸν τὸν βασιλέα τὰς παρατάξεις τότε ἐφοδεύοντα καὶ καθιστάντα, ἔργον τε καὶ καθῆκον ἀποπλέσαι διέχοντός τινος ὡς ἀληθῶς καὶ δεξιοῦ στρατηγοῦ. ὑπόδειγμά τε παρασχέσθαι τῆς αὐτοῦ εὐφυΐας, πρὸς τοὺς στρατιώτας δῆθεν καλλιλογησάμενον, καὶ παρακαλοῦντα τῇ ἀφορμῇ χρῆσθαι τοὺς προηδικηκότας ἀμύνεσθαι τοὺς ἐναντίους, τήν τε εὔκλειαν τὴν τοῦ γένους προπηλακίσαντας βωμολόχως, καὶ δὴ καὶ ἐφυβρίστως καταπατήσαντας τὸ ἀξίωμα τοῦ βασιλικοῦ. μεταξὺ δὲ τοῦ λέγοντος συνυπάρξαι φασὶν αὐτῷ παράσημά τι θαυμαστὸν ἡλίκον, καὶ οἷον οὐκ ἐπὶ τηλικοῦτον ἀγῶνα, ἀλλ' ἐπὶ παιγνιώδη τινὰ καταδρομὴν ἢ πανήγυριν ἰόντι. ἡμεῖς μέντοι αὐτὸν ἴσμεν φιλοκινδυνώτερον εἶναι ἐν πᾶσι τοῖς τῶν γενναίων ἀνδρῶν ἐπιτηδεύμασιν ἢ κατὰ τὴν μοῖραν τὴν βασιλικήν, καὶ πάντων ὧν ἑωράκαμεν ἀνδρῶν πώποτε, τῶν δεινῶν εὐσταθῶς γε καὶ εὐγενῶς καταφρονητικώτατον. ἅμα δὲ καὶ παντοίαν ἔχοντα τῆς ἐκφράσεως δύνα

μῖν, ἐφόσον γε δὴ συνδέχεται ἡ διάλεξις ἰδιωτική. καὶ οὐδεὶς
ἐν. ὅστις εὖ οἶδ᾽ ὅτι τῶνγε γνωστικῶν ἀνδρῶν καὶ διαδοκιμα
σίων, τούτου παιδαιολογουμένου πολλάκις ἀκροασάμενος, ἐκ
τῆς ἡμετέρας γλώττης ἱκανῶς αὐτοῖς συνιεὶς, οὐκ ἂν φαίην εὐ-
τυχῶς τε καὶ ἐξαιρέτως αὐτὸν πρός τε τὴν ῥητορικὴν πεφυ-
κέναι καὶ πᾶσαν δὴ παιδείαν ἐλευθέριον καὶ καλήν. ἔρρωσο,
ὀκτωβρίου μηνὸς ἑβδόμῃ φθίνοντος.

Βουδαῖος μαΐνῳ εὖ πράττειν.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ μὲν τῆς εὐτοκίας ἄσμενος ἂν ἐπιγνοίην. τοῦ
δὲ θήλεος παιδίου γενέσεως, πῶς ἂν εὐλόγως σύ γε τὰ
εὐαγγέλια αἰτοίης. ἐπεὶ τοὺς πιστοὺς τόκους ἄντικρυς εἰσαγ-
γέλλοντας εὐφημεῖν ὡς οἶδα κελεύουσιν οἱ πατέρες, δυσχε-
ραίνειν εἰωθότες, ἢ διάγε ἀγελαστίας ἄγειν τὸ εἰσαγγελλόμενον.
ὅμως μέντοι καὶ τούτου αὐτοῦ τόκου διομολογοῦμαι εὐαγγέλια,
ὥσπερ εἰ ἡδείας μοι θηλυτοκίας γενομένης. πρὸς γὰρ τοῦ εὐγνω-
μονῆσαί με χρῆναι τοῦ τετοκυίας εὖ ἐχούσης, καὶ στέρξαι δὲ ὃ
πρεσωδὴ γένοιθ᾽ ὑπὸ θεοῦ κεχαρισμένον, ἔτι καὶ εὐτυχῶς ἔχον
ἔγωγε ἄχρι τοῦδε εἶναι καὶ ἄλλος ἐπὶ τὴν παιδογονίαν, ὁ τῶν
ὀκτὼ ἀρρένων παίδων πατὴρ, υἱὸς γὰρ γενομένου μόνου
ὑπὸ ὀμφαλοτομίας ἡμαρτημένης. ἐφ᾽ ᾧπερ φιλοστόργως λίαν
ἔχω περὶ τὰ θυγάτρια. ὧν δὴ τὸ ὕστερον μὲν ὑπερφυῶς χαρίεν
καὶ γλαφυρὸν, ἀντὶ ἡδίστου τινὸς ἀκροάματος ἔχω καὶ θεάματος.
τῶν ἡμίσεων αὐτὸ λοιπῶν παίδων προτιμῶν. τὸ δ᾽ ἕτερον δε-
κέτους ἔλαττον, οὐκ ἂν βουλοίμην υἱὸν εἶναι καὶ καλὸν καὶ εὐφυῆ.
οὕτω φιλογυνὴς ἐγὼ τὴν φύσιν εἰμί. ἔρρωσο.

Βουδαῖος Μαΐνῳ.

Ἀποδέχομαί σου τὸν τρόπον, ὃν ἔχεις ἐν τῷ παιδεύειν τοὺς μαθητάς σου παῖδας. τὸ γὰρ μεταφράσαι τὸν τοῦ Κικέρωνος λόγον εἰς τὴν ἰδιωτικὴν γλῶτταν, καὶ τὰ μεταβληθέντα εἰς ταύτην, αὖθις ἐπὶ τὴν λατινιστὶ φθεγγομένην ἀποκαθιστᾶν, ὅπως ἂν δύνωνται ὑφ᾽ ἑαυτῶν ἀπακριβοῦντες, τοῦτο δὴ ἄκραν αὐτοῖς ἂν ἐπὶ δεινὴν παράσχοι σπουδήν. ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἐλλογιμάτων συγγραφέων ζήλωσιν ἐνάμιλλον εἰς τὸ ὕστερον ἐπιγενησομένην, τοῦτ᾽ αὐτὸ μάλιστ᾽ ἂν εἴη τὸ προοδοποιῆσαν αὐτοῖς, καὶ προοικονομῆσον καὶ καταβαλλόμενον τὴν ἐκ ξένης εὐγλωττίαν, παραβάλλουσι δήπου καὶ σκοπουμένοις παράλληλα τά τε αὐτῶν καὶ Κικέρωνος. διαπελέσας οὖν τοῦτο ποιῶν συγκαταινοῦντας ἡμᾶς ἕξεις. περί γε μὴν τῶν πολεμίων οἴκαδε ὡς οἶμαι ἀγαπητῶς κατερχομένων, ἢ ἄλλοσέ πη τῆς ἡμετέρας ἀποφθειρομένων, τοῦ βασιλέως δῆθεν ἐν ὅπλοις ἐνδεικνυμένου, οὐκ ἄν τι γράψαιμι τὸ νῦν ἔχον. ἡδέως μὲν γὰρ ἂν αὐτὸς ταύτης τῆς ὑποθέσεως ἁψαίμην εἰ σχολὴν ἱκανὴν ἦγον. ἀλλὰ μὴν τοῦτο οὐκ ὀκνοίην ἂν εἰπεῖν ἐν τῷ μεταξύ, ὅτι τὸ τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡμετέρας πρόσωπον, ὃ πρὸ πολλοῦ ὑπεκάτηφες καὶ ἀγελάστῳ περιεμφερὲς ὄν, νῦν γαλήνην εἰκότως μετενέδυ καὶ φαιδρότητα, ἀπεικονίζον δήπου ἑαυτὸ πρὸς τὴν τοῦ ἡγουμένου αὐτοκράτορος πρόσοψιν, ἱλαράν γε καὶ πεποιθυῖαν οὖσαν, ἐξ ὅσου δὴ ἐξοπλισθῆναι δικαίως καὶ πρεπόντως ἐξεγείρετο. καὶ μὲν δὴ καὶ τὸ θεῖον, εἰσπεπρωμένον τι χρόνιον ἡμᾶς τ᾽ ἀπεστράφθαι δόξαν, καὶ τοῖς ἀντιπάλοις ἡμῶν πρᾳέως καὶ ἀρεστῶς προσβλέψαι, αὖθις αὖ τοὺς ἑαυτοῦ ἰδίους καὶ περιττοὺς θεράποντας ἀναβλέψειν οἶμαι ὅτι τάχιστα, καὶ τὰ ἐσφαλμένα

ἐπανορθῶσθαι, τοῖς τῶν εὐσεβῶν δῆθεν δεήσεσιν ἐξιλασθέν, καὶ τῶν πεπλημμελημένων τοῖς ἄλλοις, τιμωρίαν ὀλίγοις καταχαρισάμενον. τὰ μέντοι μετὰ τὴν ἀνάζευξιν τῆς πολιορκίας ἣν οἱ ὑπεναντίοι ἐκκαμόντες καὶ ἀπορούμενοι ἐγκατέλιπον, οὔπω ἡμῖν πιστῶς ἔγνωσαι. οὐδὲ μὴν ἴσως τῷ βασιλεῖ δέδοκται ἱκανῶς ἢ βεβούλευται τί τὸ ἐπὶ τούτῳ πρακτέον αὐτῶν φυγομαχούντων. φήμη δὲ ἐξῆλθεν ὡς ἀκολουθησόντων ἡμῶν αὐτοῖς, καὶ τοῖς ἴσοις τὴν τούτων λεηλασίαν καὶ πυρπόλησιν ἀμυνουμένων. δράκωνα βούλομαι σχολάσαι σοι προσεχέστερον τὰ Κικέρωνος καὶ ἄλλα ἑρμηνεύοντα, μᾶλλον ἢ ἐμοὶ ἐπιστέλλοντα ἀπασχολεῖσθαι ἀφέμενον τῶν μετὰ χεῖρας νῦν ἐχομένων. ἔρρωσο.

Βουδαῖος Μαΐνῳ.

ἈΝΕΓΝΩΝ σου ἀσμένως τὴν ἐπιστολήν, νεανικῶς γέ τοι καὶ εὐθαρσῶς ξενίζουσαν, δι᾽ ἧς εὐτυχῆ σου προθυμίαν ἐπεδείξω εἰς τὴν γλῶτταν φερομένην τὴν ἑλλάδα. ἐπευξάμην δὲ τὴν μετὰ ταῦτα προέλευσίν τε καὶ σπουδὴν ἀνάλογον αὔξεσθαι τῇ πρὸ τούτου κατορθώσει. ὃ δὴ εὐλόγως ἂν ἐλπίσαις ἐμοῦ ἐπιδημοῦντος, ὥσγε ἔσεσθαι προσδοκῶ. οὐ γὰρ ἂν ἤδη βιωτὸν εἶναί μοι οὐδ᾽ ἡγοῦμαι οὐτ᾽ ἀξιῶ, μὴ οὐχὶ τῇ ἐρρωμένῃ μου φιλολογίᾳ συγγηράσκοντα. ὅτου γε καὶ ταύτης ἐναποψύχειν τῇ ὁμιλίᾳ ἔγνωκα. ἣν δὴ συμπεριφέρειν ἐμοὶ τῇδε κἀκεῖσε περινοστοῦσαν, οὐκ ἀδύνατον μὲν, ἀνωφελὲς δὲ καὶ ἀνιαρόν ἐστι, μὴ συνεσκευασμένον γε ἅμα καὶ ταύτης τὴν ἀποσκευήν, κατασκευὴν οὖσαν δῆθεν τῆς ὁμιλίας αὐτῆς. ἐπεὶ τί ἂν ὄφελος εἴη μοι τὴν φιλολογίαν γυμνὴν ἀσπαζομένῳ, ἣν μὴ καὶ

μέγιστος τε τῶν συγγραμμάτων ἑκάστοτέ μοι πηγή, καὶ τόπος δὲ τούτοις ἐνεπικύπτειν πρὸς σοῦ. ταύτης τοίνυν τῆς ἀκολουθίας ἐχομένῳ μοι, καὶ θεραπείας δὲ τῆς ἥρας, πόθεν τοσαύτη ῥᾳστώνη τε καὶ χορηγία, ὅση καὶ τηλικούτοις ἀναλώμασί τε καὶ εὐκαιρίᾳ τῇ προσηκούσῃ ἐπαρκεῖν. ἡμᾶς μὲν οὖν τούτου τοῦ ἔρωτος ἄγαν ἀεὶ περιεχομένοις, πολὺ μᾶλλον οἶμαι συμφέρον ἔσται οἰκουρούσῃ τῇ ἐρωμένῃ προσιέναι ὅποι ἂν τάχιστα ἐγχωρῇ τὰ τῆς ἀφορμῆς, καὶ ἐπὶ πολὺ συνεῖναι, ἢ τηλικαύτῃ δυσχερείᾳ ἀπομαχομένους, δυσέρωτως διακεῖσθαι, τῇ στερομένῃ συνόντας ἀεί, καὶ οὐδὲν τῆς παρουσίας αὐτῆς ἀπολαύοντας. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ῥᾳδιέστερον ἀπαλλάξαιμεν οὕτως τῆς λειτουργίας ταύτης ἣν οὐχ ἡμῖν μὲν, οὐδέν γε δεομένοις τῆς ἐνοχλήσεως τῆσδε. τοῖς ἄλλοις δὲ κοινῇ λειτουργεῖν οἰόμεθα, ἢ τοῖς γε οὖν φιλτάτοις καὶ ἐκγόνοις μου. ἄσπασαί μοι τοὺς παῖδας, καὶ τὴν ἐπιδημίαν τὴν ἐμὴν αὐτοῖς εἰς βραχὺ προαπορόρρησον, ὅπως ἂν τὴν τούτων σπουδὴν ἴσως ἤδη κάμνουσαν, εἰς ταύτην τὴν προσδοκίαν πάλιν ἐπανεγείρῃς. ἔρρωσο σύ, ἐρρώσθων δὲ καὶ ἐκεῖνοι. ἐν κομπενδίῳ ἕκτῃ καλενδῶν τῶν νοεμβρίων.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος ἰάνῳ τῷ
λασκάρει εὖ πράττειν.

ἈΝΈΓΝΩΝ μὲν ὦ ἀδελφὲ τὴν ἐπιστολὴν τὴν σὴν οἴκαθέν μοι ἐνθάδε ἀποπεμφθεῖσαν ἐκ τῆς πόλεως, οὔπω δὲ τετράδια εἶδον, ἅπερ ἐκεῖ διασώζεσθαι ἠβουλήθην ἐν ὅσῳ σὺ δι' ἐπιμελείας ἔχεις τὰ λοιπὰ ὅπως τούτοις συναφθήσεται. οὐχ ὡς ἐμοῦ μὲν ταῦτα τὰ νῦν ἀπειλημμένα σὺν τοῖς πεμφθησομένοις μεταφράσαι αὐτίκα δὴ μάλα ἐφιεμένου. ἐπεί τοι

πόθεν μοι τηλικαύτης χολῆς μετείη τὸ νῦν ἔχον, τῷ γε ἀργίαν τινὰ πολυπράγμονα, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐργαζομένῳ. ἵνα δὲ, εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον τούτων τὴν ἑρμηνείαν ἐπαναβαλλόμενος, καὶ ἐπὶ τόν γε καιρὸν ἐνδεξόμενον, τέως τὸ δῶρόν σου τῷ βασιλεῖ φέρων προχειρίσαιμι ἐγχωρούσης εὐθὺς ἀφορμῆς. οἶδα γὰρ δήπου σύγε τῶν περὶ τὴν αὐλὴν οὐκ ἄπειρος ὤν, ὡς ἄρα οὐκ εὐδοκιμεῖ τὰ τοιαῦτα ἐν τοῖς βασιλείοις εἰς μέσον παριστάμενα οὐκ ἐνδέοντα. ἡ μέντοι πέλτη σου καὶ τὰ λοιπὰ ἐμοὶ ἐπιτετραμμένα, ἔτι καὶ νῦν σώζεται οἰκίᾳ ἐναποτεθειμένα τῇ ἐμῇ οὐκ ὀλιγώρως. οὐκ ἤδη ταῦτά γε παρακαταθήκης μοῖραν ἔχοντα. οὐδὲ γὰρ νῦν τούτων οὐδὲν οὔτε σοι οὔτ' ἄλλῳ τινὶ προσήκει, πλὴν βασιλέως, οὗ δὴ ταῦτα νῦν κτῆμα γέγονε. καὶ μὴν ἐμοῦ μὲν, κατὰ τὸ ἔνταλμά σου τὰ παρακατατεθέντα παρ' ἐμοὶ, εὖ μάλα κατειρηκότος αὐτῷ καὶ μηνύσαντος, τούτου δὲ, τὸ δῶρον αὐτὸ καίπερ οὐχ ἑωραμένον πω ἐνδεξαμένου κεχαρισμένως, ἑαυτῷ τε διαφυλάξασθαι ἐπιτάξαντος ἐμοὶ ἕως ἂν αὐτοῦ δεῦρ' ἐπανόδου, πῶς οὐ καλῶς μὲν ἐγὼ καὶ πιστῶς τὰ ἐντεταλμένα διεξιέναι δοκῶ, τὸ δῶρον δὲ, τῶν βασιλέως ἤδη χρημάτων ἐγγύς τι καὶ ἀπὸ τῶν σῶν μετέστη. καὶ μὲν δὴ καὶ ἄλλως δὲ, οὗ ἐνθένδε ἀπηλλάγης, κεχρῆσθαί μοι δοκῶ παρατυχούσαις ἑκάστοτε ἀφορμαῖς τελείως καὶ καθηκόντως, ἐφ' ᾧ τὸ ὄνομά σου συστῆσαι τῷ τε αὐλικῷ εἰς τοὐπίπαν, καὶ τῇ τούτου κορυφῇ. ὥστε οἱ περὶ τὸν λάσκαριν διὰ μνήμης ἐνταῦθα νῦν ἄγονται διαφερούσης τε καὶ ἐνδόξου, μάλιστα μὲν, ὡς εἰκός, διὰ τὴν σὴν ὁμιλίαν ἔτι ἐν τῷ παρόντι ἐνιζάνουσαν ταῖς τῶν ἀνθρώπων αἰσθήσεσιν (, ὅπου γε καὶ τὸ χάριεν τῶν ἀπομνη-

μονῳδημάτων τῶν σῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων τὸ κομψόν, ὡς
νεαρόν ἔτι καὶ ἔναυλον προσδιαμένει.) ἔπειτα δὲ καὶ δι' ἐμέ,
τῷ γε ὀνόματι τῷ σῷ χρησαμένῳ ἐπ' ἀγαθῷ, καὶ ὅτι ἂν δέ
μοι δοκῇ συνοίσειν εἰς τά σοι προῃρημένα. τούτου γέτοι μάρ-
τυς μέν ἐστιν ἐμοὶ ὁ θεός, ὁ ἐφορῶν τό τ' ἐμὸν συνειδὸς καὶ τὸ
σόν. μάρτυς δὲ καὶ ὁ μέγιστος τῶν βασιλείων ἁρμοστὴς ὁ τὰ
νόθεια ἐνεγκάμενος τῆς σαβαυδίας, πάνυ σπουδάζων
τοῖς σοῖς πράγμασι, καὶ τούτων συνεπιλαμβανόμενός σοι,
καὶ δὴ καὶ συναιρόμενος, ὅς γε καὶ διὰ σὲ στέργειν τὰ ἐμὰ
καὶ περιέπειν φησί. ταῦτα μέντοι κρίσαι τε φθάσας τὴν
τοῖς ἔμπροσθεν, καὶ διαπλῶν εἰσαῦθις τὰ αὐτὰ κρίνων, ὅπη
τε ἂν παρείκῃ χάριτάς σοι ἀνταποδιδούς, οἶδα γὰρ οὐδὲ πολ-
λοστόν φασι μόριον ἐξισοῦσθαι δυνατῶν τῶν σοι ὀφειλο-
μένων διὰ τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἤθους, οὐχ ὅπως διὰ τὰ ὑπὸ
σοῦ ἐμοὶ προϋπηργμένα. πῶς γὰρ ἂν ἀξίως ἀμείψασθαί
σε δυναίμην τῆς τε ἡμετέρας φιλίας περὶ τῆς οὔσης καὶ
ἀπηρχαιωμένης, ὧν τε ὑπό σου πρόπαλαι εὖ πέπονθα,
ὅσον γε δὴ ἐγγύετο ἐπὶ σοὶ προθυμουμένῳ καὶ εὖ δρᾶν ἡ-
μᾶς ὀρεγομένῳ. καίτοι οὐδέν με ἴσως ἐξαίρετον σύ γε εὖ
ποιεῖν ἐπεχείρησας, οὗ γε ἡ ἐπιείκεια καὶ προαίρεσις εὐγνώ-
μων, δι' ὅλου καθήκουσα ἀγχωμάλως φέρεται τοῦ γένους τῶν
τε σπουδαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν. ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων ἄχρι
τοῦδε. σύ γε μὴν ἄνερ φίλτατε, ἤν τινι περὶ βιβλίῳ ἐντύ-
χῃς ἐν ἄνθῃ βιβλιοθήκῃ, οὗ μάλιστ' ἂν τὴν ὑπόθεσιν ἡ-
μεῖς ἀγασθείημεν, σὺ γάρτοι τὴν ἡμετέραν γνώμην εὖ φρό-
νημα ἀκριβῶς κατέμαθες, τούτου τι ἀπόγραφον ἡμῖν πέμ-
ψας, λίαν ἔσῃ κεχαρισμένος, καὶ ὥσπερ εἰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν

παρηγορήσας, ἐν τῇδε τῇ εἱρκτῇ περιφορήτῳ καθειργνυμένην. ἰδοὺ δὴ τὸ ὑπό σου ἐντεταλμένον, σοὶ τῷ φίλῳ μου χρῶμαι ἐπιτακτικῶς. γαλεάτιος ὁ σὸς, ἐμὸς ἤδη γεγένηται. ὃς δὴ τὸν πώγωνα τουτονὶ δι' ἐμοῦ προσαγορεύει, πάντας δὴ παρευδοκιμοῦντα τοὺς καθ' ἡμᾶς, ὄντας ἤδη πλείστους, σεμνοπροσωπίᾳ καὶ αἰδεσιμότητι. σαλμώνιος ἀνὴρ ὑπεράγαθος καὶ κριτὴς ἔνδοξος, πάλαι ἐκ τῆς αὐλῆς ᾤχετο, νῦν ἐν βλαισοῖς διαιτώμενος. τέλος δὲ ἐπεὶ δὴ σὺ γνῶναι τὰ κατ' ἐμὲ ἀξιοῖς, τοῦτ' ἔχε νῦν, ὡς ἄρα τὰ ἐμὰ ἐλπίδος μὲν ἐξήρτηται οὐ τῆς τυχούσης, ἐξ ἐλπίδος δ' ὅμως ἤρτηται, οὐκ ἔτι πάμπαν καθεστηκότα. σύνταξιν δὲ ἐν τῷ μεταξὺ συνετάχθην οὐκ εὐτελῆ καὶ εἰκαίαν. ἔρρωσο μαΐου πρώτῃ ἐπὶ δέκα.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος ἰάνῳ τῷ λασκάρει εὖ πράττειν.

Ἴσθι μὲν ὦ πάντων τῶν φίλων ἐμῶν ἥδιστε καὶ αὐτάδελφε, καταλαβόντας ἡμᾶς ἔναγχος τὰ ἓξ τετράδια τοῦ διοδώρου σὺν τῷ σῷ ἐπιστολίῳ, πρότερόν γ' ἀπειληφότας τὰ δύο πρῶτα σὺν τῇ σῇ ἐπιστολῇ, ὥσπερ ἡμᾶς ἔμπροσθέν σοι διὰ γραμμάτων ἐδηλώσαμεν. ἀλλά τοι τούτων τὴν ἀνάγνωσιν εἰς τὸ ἐπιὸν ἀναβαλέσθαι, τοῦτο μὲν, ἄλλ' ἄττα κατεπείγοντας οἷς ἡμῖν σχολάσαι ἐπάναγκες ἐν τῷ παρόντι. τοῦτο δὲ, ὑπερτεθειμένους τὰ μέσα τε καὶ τὰ ἔσχατα διελθεῖν, ἄχρις ἂν τοῖς πρώτοις ἐντύχωμεν οἴκοι μοι φυλαττομένοις, οὐ γὰρ ἐπὶ τὴν αὐλι-

κὴν ἀκολουθίαν αὐτὰ εἰσεκομίσθη πρῶτον, εἰς μὲν τὴν πόλιν τὴν παρῃσίων κομίσαντες τὸ ἐνείλημα τῶν τετραδίων τοῦ σοῦ γραμματηφόρου, οἰκείοις τε ἐμοῖς ἐπιδόντος, γράμματα μὲν ἐκεῖνοι ἐνθάδε πεπομφότες, τὰ τετράδια οἴκοι τηρήσαντες ἔχουσιν. οὕτω γάρ τοι ἡμῖν εἶναι βουλομένοις ᾔδεσαν, διὸ σοὶ δήπου ὑπὲρ τούτων, μήπω ἐπιτραπείη κεκομισόμενά που τουτωνὶ τῆς διαμελείας ἔχειν φιλούντων τὰ παρακαταπεθέμενα. ἀλλὰ μὴν τῷ βασιλεῖ ὡς εἶχεν τὸ πρᾶγμα κατεμήνυσα, ὑπόσχεσίν τε παρεσχηκέναι ἀφήγημαι ὁλοκλήρως σε ἣν ὑπέσχησο πρὸ ταύτῳ, οὐδὲν τὶ καθυφέμενος ἔγωγ' οὐδ' ἄλλως τῶν δικαίων τῶν κατὰ τὴν φιλίαν τὴν εἰλικρινῆ, ὃν μὰ τὸν πώγωνα τὸν σόν, ὃν ἐνδοιχόμενόν σε ἀσπασάμενος κατεφίλησα, τοῖς ἐμοῖς γε βραχίοσι τῶν σῶν προσπεφυκότων, ἡμετέρων τε προσώπων, ὡς οἶμαι, τὸ τῆς γνώμης τῆς ἀμφοῖν προσφιλὲς ἀπεχούσης κατηγορούντων. ἀλλὰ γὰρ ὅθεν ἐξέβην ἐνθένδε ἐπανίοιμι, ἐτύγχανον μὲν αὐτὸς ὁποσασδὴ ἡμέρας παρατηρήσας τὸν βασιλέα, εἴπου σχολάσαι αὐτῷ ἐπέλθοι τοῖς ἀπὸ παιδείας ἀκροάμασι. δούσης δ' ἡμῖν ποτέ τινα εὐημερίαν τῆς τύχης, παρὰ τὸ δεῖπνον αὐτοῦ ἐπιθέσθαι τῷ δεδογμένῳ πρῶτον ἐναρξάμενοι, εἰσιόντα γὰρ ἀπὸ δείπνου εὐθὺς εἰς τὸν οἰκίσκον τὸν ἐνδοτέρω, συνεφεσπόμην αὐτῷ μετ' ὀλίγων. ὃ δὴ σχεδὸν ἐμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποιεῖν, τό γε ἐπὶ βασιλεῖ, οὐκ ἄσμενος ὅμως ποιοῦμαι οὐδὲ τυχόντως, πρὸς τῶν ἐχομένων τῆς φιλολογίας τοῦτ' εἶναι δήπου οὐχ ἡγούμενος, μετὰ τῶν ἀπαιδεύτων ἐκεῖ κατατρίβειν τὸν χρόνον. παραχόντες μὲν οὖν αὖθις ἐνταῦθα τ' αὐτομάτου ἔκπλεων ἐμοὶ τὴν παῤῥησίαν, τὴν ἐπιστολὴν ἂν τὴν σὴν τοῦ βαλαντίου ὑπεξαγαγών, ἠράμην

ἐπιτυχῶς τῶν ἀνήκειν δοκούντων καὶ φέρειν λόγων ἐπὶ τὸ ὑπο-
τεθειμένον μοι. καὶ δῆτα καὶ προχωροῦντος ἤδη τοῦ κοινολο-
γήματος ἐφ' ὃν ἐφιέμην λόγον προσαγαγεῖν, ὡς δὴ ἔγωγε ἐπε-
ξῄειν ὅπῃ παρείκοι ἐφ' ὧτε τυχεῖν τοῦ καιροῦ, ὑπολαβὼν μὲν ὁ βασι-
λεὺς ἐπύθετό μου ἐνορῶν, ποῖον τί ἔφη ἐστὶν ὦ βουδαῖε τὸ γραμ-
μάτιον τουτὶ ὃ μετὰ χεῖρας ἔχεις. εἰπόντος δὲ ἐμοῦ εἶναι ἀπὸ τοῦ λα-
σκάρεως ὄντος ἐν τῶν παρὰ Ἐνετίοισι ἐπὶ τῇ ἐντεταλμένῃ αὐ-
τῷ παιδολογίᾳ, ἐκέλευσεν εὐθὺς ἐξαναγνῶναι, πρότερον γὰρ αὐ-
τὸς ὑπ' ἐμοῦ σιωπῶντος παραδοθείσῃ αὐτῷ τῇ ἐπιστολῇ ἐνατενί-
σας. εὐθέως ἔγνω ἀναγινώσκειν μὴ δυνάμενος, ἐμοὶ ἀποδοὺς καὶ
διιέναι κελεύσας. ἐμοῦ τοίνυν ἀγαπητῶς πειθαρχοῦντος, καὶ τὸ
γεγραμμένον εὐχερῶς ἐπεξερχομένου, εἶτ' ἐξηγουμένου τρανῶς τε
καὶ ἐπιδεικτικῶς, ὁ μὲν ὑπολαβὼν ἄγασθαι ἔφη ὁ βασιλεὺς
ἐμοῦ οὐ διόλως ἐνισχομένου παρὰ τὴν ἀνάγνωσίν τε καὶ ἐξήγη-
σιν. οἱ δὲ τὸ πρᾶγμα ἐκπλαγέντες, οἱ παρεστῶτες θαῦμα τοῦτο
ποιεῖσθαι ἔφασκον, ἄνδρα ἡμεδαπὸν τηλικαύτην ἐμπειρίαν τῶν
ἑλληνικῶν λόγων τοῖς λατινικοῖς ἐπικεκτῆσθαι. τὸ δὲ μάλιστα
στεφανιτικὸς ἄνδρας τῶν τοιούτων ἀπείρους, καὶ κεχηνότας αὐ-
τοὺς παρεσκευακός, τὸ τεθαρρηκὸς ἦν ἐμὸν οὐδενὸς παρόντος τῶν
ἐξελέγχειν δεινῶν. ἐξέλαμπε γὰρ ἐν τούτῳ συνειδὸς οὐκ εὐστα-
θὲς καὶ νεανικὸν διὰ ἄγαν ἐμπειρίας, ὄντως ἀνυπόκριτον. οὕ-
τω τοι δεξιῶς αὐτὸς καὶ προσηκόντως παρενδείξασθαι ἐφιλοτι-
μήθην τότε τὴν ἐμὴν δεινότητα, ἐν ὄνοις φασὶ πίθηκος. μετα-
ξὺ μέντοι σπουδάσας περὶ κατὰ φιλίαν νομίμω ἀρνεῖμαι τὸ κα-
θῆκον. ἐγέλασας εὖ οἶδ' ὅτι ἐπὶ τῇ θαυματουργίᾳ ἐμοὶ ἐπιτε-
τευγμένῃ. ἐπιπυνθανομένων δὲ ἑξῆς πολλὰ περί σου τοῦ περὶ βα-
σιλέα, ἀπεκρινάμην κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον πρὸς καιροῦ καὶ προσή-

κον. ἔρρωσο. ἐν διβίωνι πόλει πρὸς τῇ αὐλῇ, ἰουνίου μηνὸς δευτέρᾳ ἐπὶ δέκα, ὃν ἑκατομβαιῶνά φασιν εἶναι. ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας, εἰκοστῷ πρώτῳ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ πεντήκοντα.

γυλιέλμος ὁ βουδαῖος ἰάνῳ τῷ λασκάρει

εὖ πράττειν.

Ἀκηκοὼς ὦ φίλε, ἁπάντων τῶν ἐμοὶ προσῳκειωμένων ἀνδρῶν καὶ εὔνων ἐπικτήτων μάλιστα δεδοκιμασμένε, ὑγιῶς σε καὶ φαιδρῶς διακείμενον ἐν πόλει τε ἐπιφανεῖ καὶ σοὶ καταθυμιωτάτῃ, ἐχάρην εἰκότως καὶ συνήσθην σοι, ἐν καιρῷ γε τῷδε δυσχερεστάτῳ εὐθύμως διαιτωμένῳ καὶ κατὰ γνώμην. καὶ μὲν δὴ καί σε ὡσαύτως προσφιλῶς συγχαίρειν ἐμοὶ καὶ συναχθεῖν εἰκός ἐστιν, ἐξ ὧν ἂν αὐτὸς ἐγνωκὼς τυγχάνῃς τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς πράγματα, ἤτοι ὑπ' ἐμοῦ κατωρθωμένα ἢ ἀτυχῶς ἐμοὶ συμβεβηκότα. ἐμὲ δέ, καλῶς καὶ ἐνδόξως, ἢ φαύλως ἂν καὶ ἀναξίως φέρεσθαι ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ, εἰς ἣν οὐκ αὐθαιρέτως οὐδ' αὐτοκλήτως αὐτοὺς παρενεγράφην. σὲ μὴ οὖν ὦ φίλε πλείω χρόνον λεληθέναι οὐκ ἂν ἐῴην τὰ περὶ τὰ ἐμὰ γεγονὼς ἐξ οὗπερ ἐντεῦθεν αὐτὸς ἀπελήλυθας. τὸ τοίνυν οὕτω πως ἔχει ὡς συνελόντι φάναι. ἡμεῖς ἤδη πολὺν χρόνον ἐπὶ λόγῳ καὶ δόξῃ παιδείας εὐδοκιμοῦντες, ἐλπίδας τε λαμπρὰς ἀνηρτημένοι, ὡς εἰς εὐπραγίαν καὶ τιμὴν αὐτίκα δὴ ἐξούσης τῆς καλλίστων μαθημάτων τῆς ἐμπειρίας. καὶ πολὺς δὴ λόγος περὶ τούτου ἐγκεχορημένος, φιλοπονίαν θαυμαστὴν ὅσην ἐν τοῖς φιλομαθέσι τῶν νέων ἐμπεποιήκει. τηλικαύτην τὴν προσδοκίαν ἡμῶν ἐπὶ τὸ σύμπαν γένος τῶν φιλολόγων ἐπιβάλλουσαν καὶ καθήκουσαν, ἡ τούτου τοῦ καιροῦ ταραχὴ ἔκπυστος, καὶ διὰ πολλῶν ἐθνῶν διικνουμένη, τοὐναντίον παύσασα, καὶ γενναιοτάτην

προαίρεσιν τοῦ βασιλέως φραγκίσκου προσκαίρως κατευνάσα-
σα, (μὴ γὰρ εἴπωμι ἀποσβέσαντα,) εἰς τὰ καλὰ καὶ ἐπαινε-
τὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἱεμένην ὡς οἶδα προθυμότατα, ἀρι-
στίνδην μὲν ἠνώχλησε τοῖς ἀμφὶ τοὺς λόγους ἀκριβῶς ἐσπουδακό-
σιν, ἐμοὶ δὲ, τοὐπιβάλλον δὴ μέρος δὴ ἀθρόας καὶ δημοσίας
τοσαύτης ἀταξίας καὶ δυσθυμίας ἐγκατέλιπε φέρουσα. κατ' ἰδίαν
μὲν γὰρ εἰ γνῶναί σοι ἐπιμελές ἐστιν ὅπως ἔχει τὰ ἡμέτερα,
ἴσθω τὸν φίλον ἔχειν κατ' ἀξίαν μὲν, ἐς τοῦτο τοῦ καιροῦ τῇ αὐλῇ ἐν
δεδιῃτημένον, ὅσα γε ἐπὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς τούτῳ προσήκουσι
μετὰ γένους σχεδὸν πᾶσι καὶ πάσαις. ἅμα δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς χαριεστέ-
ροις εἴπερ μὴ ἂν τῶν ἐν ἀξιώματι. οὐ μὴν δὲ τὰ ἄξιά γε μὲν ἠνάγ-
κασθαί πω, οὔτε τῆς ὑπολήψεως τε καὶ ἀξιώσεως τῆς τῶν πλεί-
στων, οὔτε τῆς ἐμῆς ἐλπίδος, τῆς πρότερον εἰς νοῦν ἐμβεβλημένης
οὔτ' εἰκῇ οὔτ' ἀπὸ ὅτων ἔτυχε τεκμηρίων. εἰ δὲ σύ γ' ὅλως πρὸς τ' ἔτι
τούτου τὸ αἴτιον ζητεῖς, πρῶτα μὲν αἰτιῴμην ἂν τῆς τύχης ἐπή-
ρειαν τῆς ἐμῆς ἀεὶ ἀντιπάλου. ἥτις ἐν μὲν τοῖς ἔμπροσθεν χρό-
νοις τὸ ἐμὸν ἑκάστοτε λυμαινομένη ἔχαιρε. καὶ διετέλει κατα-
τρύχουσα διαπαντὸς καὶ περιτέμνουσα τὰ πατρῷα καὶ προ-
γονικά μοι ὑπάρχοντα, καίπερ οὐκ ἐπιπλάζοντα. λωβήσα-
σθαι δήπου ἐν ἐμοὶ βουλομένη τὴν ὑπεράγαν ὁρμὴν ἐπὶ τοὺς
χαριεστέρους λόγους, ὡς δὴ καταφρονητικοὺς τῶν πλούτοις καὶ
ἀπαιδεύτοις περισπουδάστων τῶν ὑπὸ ταύτης βραβευομένων.
ἔναγχος δὲ ἂν καὶ λαμπράς τινας ἀφορμὰς ἡ περίτριπτος ἀφή-
ρηταί με, καὶ καιροὺς τοῦ θέσθαι εὐπορώτερόν τε καὶ μεγαλοπρε-
πέστερον τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν, τὴν μοῖραν δὴ τὴν ἐμὴν
εἰς μεῖζον ἂν ἐπιδοῦσαν καθεξῆς, βασκάνως αὐτὴ κατασέλ-
λουσά τε καὶ ἐκτρυχοῦσα. τὸ μὲν καὶ εἰς τὸ ὕστερον εἰκός ἐστιν

οὐδεμίας αὐτὴν φείσεσθαι ῥᾳδιουργίας, πᾶσαν τε κακουργίαν
τὴν αὐτῆς ἐπιδείξεσθαι, καὶ σοφίσματα δὲ σοφιεῖσθαί τινα τῶν
περιττῶν καὶ θαυματούργων, ἐφ᾽ ὧ τ᾽ ἀμύνεσθαί με ὧν κατ᾽ ἐκείνης
συγγράψας τότε διετεινάμην, τῆς τύχης αὐτὸς ἐπικρατείας
ἐκτὸς εἶναί τινας ἀξιῶν καὶ διϊσχυριζόμενος, τοὺς ἐμφιλοχω-
ροῦντας δῆθεν ἀληθῶς ταῖς φρουραῖς τῆς πάνυ φιλοσοφίας, καὶ
τῶν συμμέτρων ὀρεγομένους, ἐν οἷς περ οἱ εὐθύμως καταζῶν-
τες καὶ αὐταρκῶς, ἐντρυφᾶν δοκοῦσιν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) ἐκείνῃ
τῇ μεγαλοδώρῳ, λὰξ αὐτοῖς ἐπιδόσεων ἐκτενῶν ἐναλλόμενοι.
ἀνθ᾽ ὧν νῦν ἡ κατάπτυστος ἑσμόν τινα πραγμάτων ἀνιαρῶν τε
καὶ ἐπιζημίων ἐμοὶ ἐπαφιεῖσα καὶ οἱονεὶ προορμήσασα ἐκτὸς
δὴ τῶν ἐρυμάτων καὶ χαρακώματος κατειλημμένῳ, καὶ ἐντὸς τῶν
ἀκοντισμάτων καὶ βελῶν καθεστηκότι, τί οὐκ ἂν ἀποτελοίη, ἐμὲ
παραδειγματίζουσα, τόνγε πρὸ τοῦδε νεανικῶς ἐν τῷ ἀσφαλεῖ
προενδεικνύμενον, καὶ οἱονεὶ ἐνσκιαμαχοῦντα περὶ οἰκίσκῳ μου,
καὶ ὥς ἡ παροιμία φησὶν ἡ τῶν ἰδιωτικῶς φθεγγομένων, ἄλκι-
μον ὄντα ἀμφὶ τὴν καπνοδόχην. κινδυνεύω γὰρ ἐξελέγ-
χεσθαι ματαιολογήσας ἐν τοῖς συγγεγραμμένοις, καὶ τοῦ μὲν φι-
λοσόφου προσώπου καὶ σκηνὴν θεατρικὴν ἐνημμένος ἐπὶ τοσοῦ-
τον, οὐκ ἔτι δὲ ἦθος κρατήσας ἀπρὶξ μετριοπαθὲς καὶ αὐταρ-
κείας ἀντεχόμενον, μὴ οὐχὶ πῶς αὐτοῖς ἐγκαρτερῶν τοῖς ἀποτυγ-
χανομένοις, καὶ εἴ τι αὖθις αὖ τύχῃ εὐτυχημένον, τούτῳ ἐνευ-
σχημονῶν, ἀφ᾽ οὗ δὴ μέρους αὐτοῦ οὐκ ἂν συχνός μοι ἐπαιωροῖ-
το κίνδυνος. τῆς δὲ εἰρημένης ἀτυχίας ἐξηρτῆσθαί μοι καὶ ἐξε-
χεσθαι ἡ σκαιότης ἡ ἐμὴ καὶ ἀπειροκαλία δοκεῖ, αἷς ἡ ἀμαθία
ἑξῆς ἀκολουθεῖ τῶν αὐλικῶν θεωρημάτων. καὶ γάρ τοι παιδείας
ταύτης ὀλίγοις καὶ εὐφυέσιν ἐφικτῆς τῶν ἐκ νέας μανθανόν-

των, ἐγώ τοι ἔξωρος ἤδη ὢν τῶνδε τῶν μαθημάτων (, ἄλλως τε
οὐδὲ πρὸς ταῦτα εὖ πεφυκώς,) οὐκ οἶδ' ὅτου δαίμονος
προδηλοῦντος ἢ ἐπωθοῦντος εἰσεφθάρην εἰς τὸ διδασκαλεῖον. ὅτου
δὴ ἕνεκα ἀγαθῆναί σου ἐνίοτε μοι ἐπῆσιν, ὃς ἤδη παρηκμακὼς
εἰς αὐτὸ φοιτῶν, παρευδοκιμήσας τελευτῶν πολλοὺς τῶν παιδο-
μαθῶν, τῇ τε ἀστειότητι αὐλικῇ καὶ θεραπείᾳ οὐκ ἀσχήμονι τῶν
τὰ πρωτεῖα ἀραμένων ἐν αὐτῷ καὶ τῇ δυνάμει διαφερόντων,
οὕτω πως δεξιῶς εἶχες καὶ σοφῶς. καίτοι καὶ περὶ πώγωνί γε τού-
τῳ ἤδη πεπολιωμένῳ καὶ ἀξιωματικῷ, τῆς λογιότητος ἐχρῶ
συνεργῷ, τῶν ἀστείων καὶ πιθανῶν ἀπομνημονευμάτων τὰ κομ-
ψότερα διδοὺς ἀποφθέγγεσθαι. τοιγάρτοι τῇ ἰδίᾳ ἐμαυτοῦ πολλά-
κις ἠχθέσθην βραδυτῆτι καὶ ἀφυΐᾳ εἰς ταῦτα τὰ γλαφυρώτερα
καὶ ἐπεράστα ἐμοὶ ἐμφύσῃ. ὃ δὲ νῦν ἐγὼ βαρύνομαι μάλιστα τὸ
ἦθός ἐστιν οὐκ ἤδη εὐτράπελον οὐδ' εὐάγωγον εἰς τὸ ἄηθες. οὐ γὰρ
ἔτι ἐδυνήθην καίτοι πολλά μοι πράγματα παρασχὼν, ταύτην
εἴτ' εὐήθειαν δεῖ καλεῖν εἴτ' ἀφέλειαν ἀκακίας ἀδελφὴν, ἀπομε-
μαθηκέναι, ἣν ἤδειν ἀχρεῖον τοῖς ἐν τῇδε πραγματευομένοις τῇ
τῶν κερκώπων ἀγορᾷ καὶ τοῖς περιάσκουσιν εὐπροσωπίας θαυμα-
σίας ἡλίκας καὶ σεμνολογήματα οὐδὲν ἔτι τοῦ ἁπλοῦ καὶ γνη-
σίου ὄζοντα. οἷς δὴ φληνάφοις χαίροντάς τε καὶ ἀγαλλομένους
οἶδα τουτουσὶ τοὺς ὀλβίους, τοὺς παμπληθεῖς θεραπείας ἀκο-
λούθων ἐφελκομένους, οἱονεὶ σύρματά τινα τραγικὰ ἐν τοῖς τοῦ
θεάτρου μόνον εὔχρηστα, οὐχί γε τούτων ὄντα τῶν ἐπισυρομέ-
νων αὐτὰ, ἀπὸ δὲ τοῦ χορηγοῦ ἐπὶ τακταῖς ἡμέραις καὶ ῥηταῖς
κεχρησμένα. ὡς οὖν προσῆκον ἡμῖν καὶ πρέπον ὂν, τοῦτον προ-
σοικειοῦν μοι τὸν τρόπον, ἐφ' ὅσον χρόνον συναναστρέφομαι τοῖς
πάνυ ὑποκρινομένοις, ἔστιν ὅτε ἀπαρέσκομαι τῇ εὐηθείᾳ, ἣν δὴ

μεταχειρίσαι οὐχ ἥδιόν τε ὂν εἰς τὴν καθ᾽ ἡμᾶς ἐνθάδε κομψότητα καὶ ἀγχίνοιαν, ποτὲ μὲν εἴκειν ἀναγκάζομαι ἀνθελκούσῃ με φύσει, ποτὲ δὲ φθάσας βιάζεσθαι, οὐ φθάνω πλὴν ὡς οἶμαι γέλωτα ὀφλισκάνων, ὡς ἀπεοικὸς δῆθεν πρόσωπον ὑποκρινόμενος καὶ ἐμοὶ κεφαλῇ οὐκ ἐνιζάνον. σόν γε μὴν ἔργον ἐστὶν ὦ φίλε ταύτης τῆς θεωρίας ἐφικομένου τε, καὶ τὰ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς τέχνης κατωρθωκότος, κατά τε τὸ πέρας ἐπιτυχῶς ἀπαλλαγέντος, βραχεῖ τινὶ βιβλίῳ καὶ ἐπιστολοειδεῖ τεχνολογῆσαί μοι τὰ τῆς ἐπιστήμης παραγγέλματα, καὶ ὡσπερεὶ νεήλυν ἐμὲ αὐλικὸν καίπερ πεντηκοντούτη, διαπαιδαγωγῆσαι ἐν ταύτῃ τοῦ βίου ἐπιτηδεύσει. ὅπως ἂν πλουτῶν ἐπιτίμως ἀπαλλάξαιμι, συνεσκευασμένος μετριότητα εἰς βίον τὸν ἐπιόντα κόσμιον καὶ φιλόκαλον. πῶς γὰρ οὐκ ἂν ἐλπίσαιμι ὑπὸ σοῦ καθηγεμόνος μεταμαθήσεσθαι τὴν τῶν χρησίμων τούτων θεωρημάτων, καὶ τὸ σχῆμα τοῦ βίου μεθαρμόσειν εἰς τὸ νῦν ἐμοὶ προῃρημένον καὶ ὑποτεθειμένον, ὅπου γε ἐνίους ὁρῶμεν τῶν ἐπὶ σεμνότητι εὐφημουμένων, ἐπειδὴ τῷ θεάτρῳ τούτῳ πεπλησιάκασι, τὴν σεμνοπροσωπίαν ἀποτεθειμένους ὅπῃ ἂν συμφέρειν δοκῇ, ἀναίδειάν τε τὴν πανοῦργον καὶ ἀποτελεστικὴν μετενδεδυκότας, ἕως ἂν ἐπικρατεῖς γένωνται ὧν αὐτοὶ μετιέναι ἐπεβάλοντο. ἔρρωσο, καὶ ταύτῃ τῇ ὑποθέσει τὴν διάνοιαν ταυτηνὶ προσβάλλων ἄσμενος, ταύτην ἐπέξιθι, τὴν ἀηδίαν τήνδε παρηγορῶν τὴν ἡμετέρων, ἐκ τῆς τοῦ χρόνου δυστυχίας καὶ πολέμου ἡμῖν περιοχλοῦσαν. θρήκῃσι πρὸς τῇ αὐλῇ σεπτεμβρίου μηνὸς ἐνάτῃ ἱσταμένου.

Γουλιέλμος ὁ Βουδαῖος Φιλεταίρῳ
εὖ πράττειν.

ΠΟΛΛΑ μὲν ἔχων ὦ ἑταῖρε τῆς τύχης καταμέμψασθαι,
τὸ ἐμὸν ἀεὶ φρόνημα πρόπαλαι καθελούσης, καὶ ἀπο-
σεισάσης ἐμὲ ἐπὶ τὰ γενναῖα φερόμενον τῶν διανοημά-
των, τοιαῦτά τε ἐπιτηδεύματα ἐνστήσασθαι προθυμούμενον,
οἷα καὶ ἀνθρώπῳ δοκεῖν προσήκειν εὖ καὶ καλῶς πεφυκότι,
καὶ οὐχὶ τῶν πολλῶν ἑνί, ἔνγε νῦν ἐν τοῖς μάλιστ' ἂν εἰκότως
αὐτῇ ἐπιμεμψαίμην, τοῖς τρισὶν αὐτὸ μησὶ τοῖς ὑπογύοις ὑπὸ
ταύτης κεκαινοτομημένον, ἐν ᾧ δὴ πολύς μοι τῷ ὄντι παράλο-
γος ἀναπέφηνεν. οἶμαι δὲ καί σοι οὕτω φανεῖσθαι αὐτῷ. μνᾶ-
σθαί τινα σύνταξιν χρηματικὴν ἐπιτηδεύων, ὑπὸ τοῦ βασιλέως
ἐμοὶ αὐθαιρέτως τε καὶ λαμπρῶς εἰς τοὐπιὸν ἐπαγγελθεῖσαν,
καὶ ἤδη τεταγμένην, (οἶσθα γὰρ τὸ ἐκτενὲς καὶ φιλόδωρον αὐ-
τοῦ) ὑπερηδόμην εὐήθης ἐγώ, ὡσ ἄρα τὸ πρᾶγμα τοῦτ' ἤμελλε
ἐπ' ἀνθρώπῳ γενήσεσθαι τῶν βασιλείων χρημάτων, μετά γε τὸν
βασιλέα καὶ τοὺς τὰ πρωτεῖα λαχόντας τῆς ἄγαν κυριότητος,
αὐτοκράτορι, καὶ κορυφαίῳ ὑπάρχοντι ταύτης τῆς ἐπιστασίας.
ᾔδειν γὰρ τοῦτον εἶναί σοι εὔνουν καὶ εὐεργέτην. καίτοι καὶ ἅπαξ
ἀπόπειραν ἐτύγχανον εἰληφὼς τῆς αὐτοῦ χρηστότητος εἰς τοὺς φι-
λομαθεῖς τῶν ἀνδρῶν ἐπιρρεποῦς ὥς γε τηνικαῦθ' ἡγούμην.
ὡς οὖν τῆς ἐπαγγελίας ταύτης τάχιστ' ἐπεβαλόμην, μεταξὺ
δὴ προσδοκῶν μείζω καὶ ἀσφαλεστέραν ἄλλην δωρεάν, ἐμοὶ
μὲν ἐν τῷ παραυτίκα καθωμολογημένην, ὅτ' ἐγχωροίη δέ ποτε
καὶ καιρὸς ἐνδῴη ἐκβησομένην, ὁ βασιλεὺς τῆς ἐπαγγελίας εὐ-
θέως μεμνημένος (ἦν δὲ τότε πρὸς τῷ δειπνεῖν) παπταίνων ὧ-
δε κἀκεῖσε περὶ τὴν τράπεζαν καὶ τοὺς περιεστῶτας, καὶ τοῦτον κα-

θορῶν καὶ καλῶν τὸν ἀντικράτορα τοῦ χρηματικοῦ καὶ συντακτι-
κοῦ, καὶ παρακύψας, ἔνταλμά τε αὐτῷ ἔδωκεν ὡς τὰ κυροῦντα οὐκ
ἀπαράκουσόν ἐμοὶ ἤδη γὰρ διεσαμένῳ. νενομίσθαι πῶς ἔγνως σύ γε
παρ' ἡμῖν τὰς τηλικαύτας τῶν βασιλέων ὑποδόσεις μὴ πρότε-
ρον κυρίας εἶναι, πρὶν τοὺς ἐφεστηκότας τοῦ ταμιείου τοῖς τῶν
βασιλέων ἐπιτάγμασι προσυπογράψειν. σκέψαι δὴ νῦν τὸ
παράδοξον, καὶ πέρας τοῦ πράγματος, εἰς τοὔμπαλιν που τῆς
ἐμῆς ἐλπίδος περιτραπέντος ἣν μή τε εἰσαῦθις ἐπινοήσω. ὥσπερ
γὰρ δικαζόμενος παρ' εὐμενεῖ διαιτητῇ καὶ προσήκοντα, οὕ-
τω τοι ἀνειμένως καὶ πεποιθότως ἐπεξιτέον εἶναι τὸ πρᾶγμα
τε ἐλογιζόμην, ἵνα μὴ δῆθεν ἐπαχθῶς προσφεροίμην τὰν-
θρώπῳ τὴν φύσιν διαμελλητῇ, καὶ ἀεὶ τὸ πρᾶγμα διαναβάλ-
λεσθαι φιλοῦντι. ὁ δέ, καταρχὴν εὐθὺς ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ βασι-
λέως κοινολογίας ψυχαγωγῆσαί με ὑπῆρξατο καὶ ἀναρτήσασθαι
ἑαυτοῦ, οὐδὲν ὑγιὲς ὡς ἔοικεν ἐνθυμούμενος. τὴν ἐμὴν ἐλπίδα
πολλάκις ὑπορρωννύς, καὶ καλῶς καὶ εὐελπίστως τὸ πρᾶγμα οἴ-
σεσθαι φήσας, ἵνα μὴ ἐνοχλήσαιμι. εἰθισμένως ἐνεστήκει αὐτῷ δρι-
μύτερον, παρ' ἡμέραν τρίτην ἢ τετάρτην τοιαῦτα μειδιάματα
ὅ γε χαριζόμενος, οἷα καὶ τοῦ μνηστευομένου δὴ πράγματος ἐνέ-
χυρα εἶναι ἀξιόπιστα. ἔσθ' ὅτε δὲ ὑποσχέσεσιν ἐνωμότοις καὶ
ἐμπροθέσμοις τὴν προσδοκίαν τὴν ἡμετέραν προσασόμενος,
καὶ καταχηλῶν ἐμὲ ἐμπεριπαθοῦντα τῇ αὐτῶν ἀναβολῇ. εἰς
τοὐπίσω γὰρ ἀεὶ καὶ εἰς τὸ αὐτίκα δὴ μάλα διεκρούετο, καὶ ταῦτα
ποιῶν καὶ λέγων, ἐς φροντίδα ὑπερδιομνύμενος ἦ μὴν εὔνοιαν ἐ-
μοὶ ἀποδείξειν τοῦτον τὴν τυχοῦσαν. ἄχρις οὖν τελευτῶν ἐμοῦ
ἀποκαμόντος αἰσθόμενος, καὶ εἰς τὴν τοῦ φῆσαι ἀτεχνῶς ἢ οὐ
φῆσαι ἀνάγκην καταστάς, ἐμοῦ στενοχώρως καταπείγοντος καὶ

τάχα που ἀτεχνῶς, καὶ διαδύσεις δὲ οὐκ ἔχων προσεφεύρισκεν, παντοῖος ἤδη περὶ λόγῳ καὶ τῇ ὄψει γενηθεὶς, τὸ γὰρ ἀναιδείας πρόσωπον ἐνάψασθαι διαρρήδην οὐκ εὐλαβήθη, τὸ ἔσχατον δηλαδὴ κρησφύγετον τηλικαύτης στενοχωρίας. ἰδού σή σοι ἡ καταστροφὴ τουδὶ τοῦ πανουργικοῦ δράματος καὶ ὑπόλου, ὑπὸ γὰρ τύχης ἡμῖν παρασκευασθέντος καὶ σκευωρημένου, πληξάσης ἐμὲ ζημία χρημάτων πολλῶν κατ' ἔτος συντεταγμένων, τό γε ἐπὶ τούτῳ περὶ ἐκκρούσαντι τὸ πρᾶγμα. Νῦν δ' αὖθις ἂν σκόπει τὸ ἠθοποιϊκὸν καὶ εὐτράπελον τοῦ δράματος, οὐκ ἔμφυτον μὲν, ὡς οἶμαι, περὶ τρόπῳ τοῦ φίλου σου, ἄλλως δὲ οὖν κακῶς ἀκούσαντος ἐν τοῖς πρότερον, ἀλλὰ γὰρ ἐμπειρίας οὖν ἐνταῦθα ἐπιχωριαζούσης, καὶ δὴ καὶ αὐλοπρεπές. ὁ μὲν γὰρ, οὐδὲ νῦν ἐμοῦ δυσαρεστοῦντος, φείδεται προσηγορίας ἐκείνης ἐπαγωγοῦ καὶ φιλοφρονητικοῦς ὅτι ἔτυχεν ἐν ταῖς προτυχούσαις ἀπαντήσεσιν, ὅτ' οὐκ ἔξεστιν ἐκτρέπεσθαι τὴν ὁδὸν ἢ παρακύπτειν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ἔστιν ὅτε, ὡς ἀκούω τῶν λεγόντων, διὰ στόματος βουδαῖον ἔχει ὡς στεργόμενον, ποῦ μὲν ὡς πολυμαθῆ καὶ καλὸν ἄνδρα, ποῦ δὲ ὡς τινὶ τῶν ἑαυτοῦ φίλων ἠγαπημένον ἐν τοῖς πάνυ. τοιαῦτα φάσκων, οἶμαι, οἴεταί με ἐπανορθώσεσθαι σφηλάμενον ἐν τῇ παραγγελίᾳ, καὶ μεταπείσειν, ὡς αὐτὸν ἐξ ὑπαρχῆς θεραπεύσαιμι, τὸν αὐτόν φασι λίθον τηνάλλως ἀνακυκλῶν. ἐπεὶ τυνωέχον εὐπροσώπων ἐξουσίαν ἔχει τὴν δυσχέρειαν τοῦ χρόνου αἰτιᾶσθαι τὴν διὰ τὸν πόλεμον ἤδη συμβαλλόμενον. εἰς ἣν ἡ ἐκείνου διαμέλλησις οὐδὲν ὑγιὲς ἐμφαίνειν ἡμῖν ἀεὶ δοκοῦσα, τὸ ὑφ' ἡμῶν πραττόμενον ἐφείλκετο ἐξεπίτηδες. τοῦτον τοίνυν τὸν ἄνδρα ἐμὲ νῦν δυσωπούμενον (δῆλος γάρ εἰμι εἴθ' ἑκὼν εἴτ' ἄκων, ὅμως δὲ δῆλός εἰμι τὴν

ὁδὸν αὐτῷ ὅτ᾽ ἐγχωρεῖ ἐκτρεπόμενος, καὶ οἱονεὶ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐντρυ-
φᾶσθαι τὴν παιδείαν αἰσχυνθεὶς τὴν ὁπωσανδήποτοῦν, καίτοι αὐ-
τὸν ὁρῶν ἀθρόους ἑσμοὺς ἐπισπῶντα τῶν ἀκολούθων, ἀνδρῶν
τε ἀξιολόγων ὑφ᾽ ὧν δορυφορεῖται τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ). ἀτὰρ τὸ
τοιοῦτον ἦθος τἀνδρὸς ἐπιληκτικόν τε καὶ ἐνταῦθα ἀνηγρημένον,
ὡς ἄν τις εἴποι τῶν σοι συντεθειμένων, ὡς δὲ οἱ ἐμοὶ συναχθόμε-
νοι δυσχόλως εἴποιεν, σκαιὸν καὶ ἀπεοικὸς τηλικούτοις ἀξιώ-
μασι καὶ λωβώμενον τὴν εὐφημίαν αὐτοῦ, πότερόν ποτε συνυ-
πομισεῖν ἐμοὶ ἄντανδρον, ἄξιον εἶναι σὺ νομίζεις, ἢ δι᾽ αἰτίας
τινῶν τὸν ἄνδρα τῆς ἐγκλήσεως ἄγειν ἐπὶ τούτῳ τῷ ἀδικήματι
οὐ μᾶλλον γ᾽ ἐμῷ ἢ σῷ, εἴγε κοινὰ τὰ τῶν φίλων. ἢ μᾶλλον ἐγὼ
σὸς φίλος καὶ συμμαθητὴς (καίτοι εἰς σοῦ φοιτήσας ὅτι σπανιώ-
τατα, καὶ πολλοῖς δὴ σταθμοῖς διὰ παντὸς σχεδὸν ἀπηρτημένος
τῆς ἑταιρείας τῆς σῆς) τουτονὶ τὸν φίλον σου εὐποιῆσαί σε ὅπῃ
παρείκοι φθάσαντα, ἑτέρου τέ του τῶν ἐμοὶ εὐνοϊκῶς ἐχόν-
των εὐεργέτην ἔσεσθαι ἐλπιζομένου, δι᾽ ἀπεχθείας καὶ ὀργῆς
ἔχων, οὐκ ἂν φθάνοιμι πλημμελεῖν δοκῶν εἰς φιλίαν τὴν ἡ-
μετέραν, τά τ᾽ αὐτῆς δίκαια παραβαίνων, ὡς πρέπον δηλαδὴ
καὶ καθῆκον ὂν ἀνδρὶ φίλῳ, τὴν ἑαυτοῦ ἐκδίκησιν καταχα-
ρίσασθαι τῇ φιλίᾳ τὸν ἠδικηκότα αὐτὸν ἐξαιτουμένῃ. καὶ ὥ-
σπερανεὶ τῷ θεῷ καλλιερεῖν τῷ φιλίῳ τῷδε τῷ ἱερείῳ. οὐ
γὰρ ἂν ἔξαρνος τοῦτ᾽ εἶναι οὐδὲ δυναίμην οὐδὲ βουλοίμην, μὴ
οὐ δεῖν τοὺς καταπλεών τε φιλίαν καὶ πεπιστωμένην πρὸς
ἀλλήλους μέχρι τοῦδε ἠσκηκότας, ὅτι οὖν ἰδίᾳ συμφέρον κατα-
προέσθαι, ἐπὶ τῷ σώζειν τὸ κοινόν, ἢ τὸ φιλίαν κρατεῖν. ταύτην
ἐγὼ τὴν ἀμφισβήτησιν, πολλὴν ἂν δικαιολογίαν ἐγχωρήσα-
σαν τῆς διαδικασίαν, εἰ εἰς τοὺς σοφοὺς μὲν εἰσήγετο ἐπὶ τά-

φῳ συγκαθίζοντας, ἀγωνιζομένων δὲ δικανικῶς ἀνδρῶν δεινῶν καὶ λογοποιῶν, μόνῳ σοὶ διαιτᾶν ἐπιτρέπω, ὁπότερον ἂν δικάσῃς τούτῳ ἐπαναπαύσεσθαι ὑπισχνούμενος, οὐδ᾽ ἐφήσειν τὸ δεδιῃτημένον εἰς ἄλλο δικαστήριον. φέρε δὴ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην διώκων ἐμοὶ ἀντεπίστειλε, οὐχ ὡς προνοίας ἄγαν δεομένῳ ἐπὶ τῷδε, καὶ συμπαθείας τῶν φίλων, διὰ τὸ φιλομαθείας ὄνομα κοινοῦ ἀντιμαχόμενον ἐν ἡμῖν, ἀλλ᾽ ὡς τῶν συγγραμμάτων οὐ μετρίως ὀρεγομένῳ. ἔρρωσο ἄνερ φίλτατε, καὶ ταύτην τὴν ἐπιστολὴν, ὡς θεματισμόν τινα δέχου διπλασιόν τε καὶ ἐπιτηδευτὸν ἐπὶ τῷ τὴν δεινότητα τὴν σὴν ἀσκῆσαι. θρήκησι πρὸς τῇ αὐλῇ σεπτεμβρίου μηνὸς τετάρτῃ ἐπὶ δέκα.

Βουδαῖος φιληκόῳ εὖ πράττειν.

Ἡ ἐσχάτη σου ἐπιστολὴ τῶν δεινῶν μνησθεῖσα τῶν ἄρτι τῇ κελτικῇ ἐπιφοιτώντων, κατάδηλός ἐστι τὴν ἐμὴν κακῶς ἐξηγημένη, τῆς τε ἡμετέρας ἐννοίας τῆς ἐν ταύτῃ οὐκ εὐστόχως τυχοῦσα. ἐμφαίνει γὰρ ἄντικρυς, ὡς ἡμεῖς οἱ ἐνταῦθα διαιτώμενοι, τῶν τε βεβουλευμένων ὑπὸ τοῦ βασιλέως καὶ διαπεπραγμένων οὐ πόρρω ἀφεστῶτες, καὶ πάντα τὰ τῇδε ἐκπιστεύοντες τοῖς πολλοῖς δὴ ὁμοφρονοῦντες, τὰ αὐτὰ προσδοκῶμεν περὶ τοῦ πολέμου ὑπερχομένου, δεινῶς τε καὶ δριμέως ἤδη συγκροτουμένου. οὐκ ἀπῳδὰ δῆθεν οὐδ᾽ ἀπεοικότα τοῦ παρ᾽ ὑμῖν ταραχωδῶς διαφημιζομένων. ὅπως οὖν εἰδῇς ὅτι ἀποδέομεν τοῦ ὁμογνωμονεῖν καὶ συντίθεσθαι τοῖς τὰ τοιαῦτα πεπεισμένοις, ἢ τρανοῦγε τὴν ἄνοιαν ἐνδιδοῦσι τοῖς τάδε τυχόντως φλυαροῦσι, βουλοίμην ἂν σε οὕτω περὶ ἐμοῦ γιγνώσκειν, ὡς τοιούτων μὲν ἀκροαμάτων καταγελῶντος, τῶν τὰ μὲν τῶν πολεμίων τερατωδῶς μεγαλυνόντων, τὰ δὲ ἡμέτερα βασκάνως καταστελλόντων. φόβητρα μέντοι εἶναι ταῦτα καὶ

ὑποθήκας ἀνομολογοίμην ἂν τοῦ θεοῦ, τὴν ἡμετέραν δῆθεν ἀκολασίαν θεοπρεπῶς σωφρονίζοντος, καὶ ἀμνηστίαν δὲ τῶν αὐτοῦ εὐεργεσιῶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ κακοπραγίαν δεινὴν προσέτι ἐπαπειλοῦντος, ἣν μὴ παραχρῆμα φανῶμεν ἀνανήψαντες. καὶ δὴ τα καὶ ἀνθ' ὧν μεταξὺ τῆς εὐπραγίας εἰς ἀκρατῆ καὶ ἀσύμμετρον ἐξουσίαν παρωλίσθομεν, ἐγκράτειαν εὐθὺς μεταμάθωμεν μετὰ τῆς κοσμιότητος. οὐ μὴν δὲ καὶ ἐξώλειάν που ἐπανατεινάμενου, καὶ βακτηρίαν τινὰ φθόριον τῆς ὀργῆς αὐτοῦ. μὴ γὰρ γένοιτο τοῦτό γε, ὑπερεχομένης δήπου τῶν ἐν ἀξιώμασι καὶ πλούτῳ διατεθρυμμένων τε καὶ πεπονηρευμένων, τῆς εὐσεβείας τοῦ ἔθνους, ἥτις τὸ δημοτικὸν ἀεὶ καὶ ἀθῶον ἐξαιτουμένη, συνεκσώζει καὶ τὸ ἔνοχον καὶ ὑπεύθυνον τῆς τιμωρίας. καὶ οὐκ ὅδε ὁ ἀναλογισμὸς ἀνδρός ἐστιν, τοῦ ἁρμόσσοντα τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πράγμασιν εὐχομένου, ἢ εὐήθως καὶ ἀτόπως ἀναπλάττοντος ἢ ὀνειροπολοῦντος τὰ ἑαυτῷ συντελέσοντα. ἐκ δὲ τῶν εἰκότων μᾶλλον καὶ πιθανῶν στοχαζομένου τὸ μέλλον. ἀμέλει ἡ ἐπιμελὴς καὶ παμμεγέθης τῆς δυνάμεων παρασκευή, καὶ πάντων τῶν εἰς τὴν χρείαν τὴν πολεμικὴν συναγωγή, ὀψὲ μὲν ἴσως ἐπιτηδευθεῖσα, ἔσω γὰρ τοῦτό γε, παραλόγως μέντοι καὶ ἀξιαγάστως ἐξαρτυομένη ἐπειδὴ τάχιστα ἔφθημεν ἡμεῖς ἐγηγέρθαι, καὶ τὸ δεινὸν αἰσθάνεσθαι αὐτίκα δὴ ἡμῖν ἐγκατασκῆψον εἰ μὴ προνοήσοιμεν. ταῦτα δὴ πάντα τεκμηριουμένῳ μοι ἔσκεπται. τὸ δέ τοι τὴν εἰκασίαν τὴν ἡμετέραν οὐχ ἥκιστα ἐπικυροῦσαν, καὶ πᾶσαν δὴ σχεδὸν τὴν ἐκ τοῦ κινδύνου ἐνθυμηθέντος καὶ ἐσκεμμένου δυσθυμίαν ἐνοῦσαν, ἐναπομάξαν, τὸ πρόσωπόν ἐστιν τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ἐν ταράχῳ γε τούτῳ γαλήνης οὐ τῆς τυχούσης μεστόν, ἐν δὲ τῷ λόγῳ τῷ αὐτοῦ, καὶ πάσῃ τῇ πρὸς τὸν πόλεμον

ἐξοπλίσει, πολὺ τὸ πεποιθὼς ἐνορώμενον, καὶ φρόνημα δὲ ὡς ἀληθῶς βασιλικὸν ἅμα καὶ αὐτοκρατορικόν, προσαπορεῖν μοι δοκεῖ καὶ ἐπαγγέλλεσθαι λαμπρόν τι κατόρθωμα πρὸς ἡμῶν πότε γε ἐσόμενον, σύμπαντός τε τοῦδε τοῦ ἀγῶνος κρίσιμον, καὶ εἰς τὰ μετέπειτα αἴσιον. τὰ μὲν δὴ τῶν ἑλβετίων τάγματα πρὸς τόνδε τὸν λογισμὸν τυγχάνει καθήκοντα, οὕτω γάρ τε θυμῷ καὶ καθοπλισμῷ πρὸς τὸν ἀγῶνα συγκεκροτημένα, καὶ μάχης ἐφιέμενα τῆς πρὸς ἔθνος αὐτοῖς ἀπηχθημένον, ὥστε ἀξιόνικον εἶναι χρὴ νομίζειν τὴν τούτων προθυμίαν, εἰ καὶ τὰ ἄλλα μέρη τῆς στρατιᾶς τὴν ἀλκὴν οὐ μνησθείεν τῆς κελτικῆς. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν τοῖς σημείοις, αἰσίοις οἶμαι καὶ εὐσυμβόλοις, καὶ τηλικαύτης ἐλπίδος ἐχεγγύοις, τεθαρρηκὼς ἔγωγε, ὁμόσε χωρεῖν ἔγνων τῇ γνώμῃ καὶ εὐθαρσείᾳ, γὰρ δήπου προσιόντι, οὐδένα ὑπόλοιπον οὐδ' ὅλως ποιούμενος τῶν εἰκῇ τεθρυλλημένων. καὶ σὺ τοίνυν ὦ φίλε, ἣν ἐμοῦ εἰσηγητοῦ καὶ συμβούλου περὶ τῶνδε χρῆσθαι οὐκ ἀπαξιοῖς, τῶν διασκεδασάντων ταῦτα καὶ παρομολογησάντων παρακούων, χαίροιεν ἂν ἐώης αὐτοῖς θεῷ τε καὶ ἡμῖν ἐχθροῖς. ὧν δὴ θαυμάσαι ἂν δηνηθείημεν ἐν ἀλλοδαπῇ ἀνέδην καταψευδομένων τῶν ἐγχωρίων ἡμῶν, εἰ μὴ ἄδειαν εἶναι τοῖς ἀλλοφύλοις γνοίημεν ἐν τῇ ἡμῶν πατρίδι ὅτι ἂν δοκῇ περιλαλοῦσι. ἀλλὰ δὴ ἐρρώσθων οὗτοι οἱ κάκιστ' ἀπολούμενοι βάσκανοι, ὧν ἐπίτριπτα τὰ στόματα οἱονεὶ φῦσαί τινες δυσοιώνιστοι καὶ ἀπαίσιοι, ἀναρπίσαι δοκεῖ τηλικούτου τοῦ πολέμου τῆς πρὶν ἔχθρας, εἰς φλόγα γε νῦν ἐπιδιδόντας ὀλέθριον καὶ νεμουμένην που εἰς τὸ ἐπιὸν ἀμφοῖν τοῖν βασιλέων μεγίστας καὶ ὑπεραδρανομένας τυχὸν ἐπικρατείας. ταῦτά σοι ἐπιστέλλων ἤδειν μοσώνιον πόλιν κατεστραμμένην, ἄλλας τε ἔγγιστα τοῦ κινδύνου κα-

θεσκηκυίας. ἅς τινας τοῖς πολεμίοις ἡμεῖς εὐγνωμόνως προϊέ
μεθα, μεταξὺ δὴ τὰς δυνάμεις πάντοθεν ἀνδρολογοῦντες.
διέσω γάρ τοι τῷ ἄρει καὶ τῇ τούτου μητρὶ ἐνυοῖ, τῶν κτημά
των ἅψασθαι τῶν ἡμετέρων ἠρέμα καὶ πρᾳέως, ὥσπερ ἂν εἰ μεί
ζω τε ἀνάπλεων ἀφοσιουμένοις ὄλεθρον, ὅν περ ἡμῖν συστάν
τες οἱ πολέμιοι ἐντός τε καὶ ἐπέκεινα τῶν ἄλπεων συνεκρό
τησαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐελπίστως προσδοκῶμεν ἐξου
σίαν ἐν ἀκαρεῖ γενήσεσθαι τὰ ἐνεχυρασθέντα ἀδίκως ὑπὸ τού
των, ἐπιτόκως ἐπαναλαβεῖν τε ἀνακομίσασθαι. ἡ μέντοι τού
των διάγνωσις ἀσφαλὴς καὶ δὴ καὶ τὸ τοῦ ἔργου πέρας οὐκ
ἐφ' ἡμῖν τοῖς βροτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ θεῷ ἐστὶ, τῷ τὴν οἰκουμένην
τε καὶ τὸ περιέχον αὐτοπροαιρέτως πρυτανεύοντι. ἔρρωσο. ἐν
αὐλῇ θερμησὶ νῦν οὔσῃ, σεξτιλίου μηνὸς τετάρτῃ φθίνοντος.
ἔτει ἀπὸ τῆς θεογονίας εἰκοστῷ πρώτῳ πρὸς τοῖς χιλίοις καὶ
πεντακοσίοις.

Βουδαῖος φιληκόῳ εὖ πράττειν.

Οἶμαί σε τῶν ἀγγελιαφόρων ἤδη ἀκοῦσαι τὰ τῆς πολι
ορκίας τῆς πρὸς ταῖς μασερίαις, ὡς ἄρα τοσοῦτον ἔσφαλ
ται τοῖς ὑπεναντίοις καὶ ἠτύχηται, ὅσον τὸ πρότερον αὐτῶν
κατόρθωμα ἐγεγόνει τὸ περὶ μοσώνιόν τε, καί τινας ἄκρας ἐρ
βέρτου τοῦ δυνάστου ᾑρημένας αὐτοβοεὶ καὶ ἐκκοπείσας. ἃ δὴ
εἰκότως αὐτοῖς καὶ εὐλόγως συνέβη. αὐτοῦ μὲν γὰρ ἐνέτυ
χον οἱ πολέμιοι πῆ μὲν, σαθροῖς ἐρύμασι καὶ εὐαλώτοις. πῆ δὲ,
ἀγεννέσι φρουραῖς καὶ πάνυ φιλοψυχούσαις, ἐμπλήκτως τε διὰ
κειμένας πρὸς ταυτασὶ τὰς βροντὰς τὰς ἐκ τῶν ἑλεπόλεων
ἐκρηγνυμένας. καίτοι ἀνεκτότερον ἂν εἴη, εἰ τούτων ἀκούειν ὑπέ
στησαν τοπρίν. ὅπου γε αὐτοὶ ἐφθακέναι ἐξηλέγχθησαν ἐν

διδόντες τοῖς ἐχθροῖς μήπω εἰς ἔργον τὴν βίαν ἱεμένοις. ἐνταῦθα δὲ αὖ οἱ αὐτοὶ οὗτοι οἱ πολέμιοι εἰς μελαμπύγους φασὶ περιπεσόντες ᾔσθοντο, τῶν κτύπων τούτων ἀντεπιμίξαντας τῆς μάχης ἀπειλητικῶς καὶ προσκινδυνεύειν τῆς πατρίδος προθυμουμένους. ἢ καὶ δεῖξαι δεῖ τοῖς προσέχουσι τὸν νοῦν, καὶ διαδοκιμάσαι ὅσον ἄνθρωπος ἀνθρώπου διαφέρει, ἤτοι γε ἀληθέστερον, ὅσον ἀνὴρ ἀνθρώπου. καὶ γάρτοι οἱ πολέμιοι ἀμαχεὶ κατεστραμμένοι ταῦτα τὰ ἐρύματα, οὐχ ὑπομεινάντων δήπουθεν τὴν ὄψιν αὐτῶν τῶν φρουράρχων, καὶ ἑαυτοὺς εὐθὺς σὺν τοῖς ἔνδον ἐκδεδωκότων, μέγα δὴ φρονεῖν εὐθὺς καὶ ἀπειλητικῶς ἤρξαντο ἐπὶ τῇ αὐτῶν ἀλκῇ καὶ ἐμπειρίᾳ, καὶ δῆτα καὶ καταλαλεῖν τοῦ βασιλέως καὶ ἡμῶν, ὡς ἀνάνδρων δῆθεν καὶ τῆς προγόνων ἀνδραγαθίας ἐξεστηκότων. γελοῖοι δὴ αὐτοὶ καὶ εὐήθεις. οἵγε τὴν τῆς βασιλείας ταύτης πολυδυναμίαν, καὶ πᾶν τὸ στρατιωτικὸν αὐτῆς ἐκ μιᾶς τῆς τυχούσης πείρας ἐστοχασμένοι καὶ μετρήσαντες, πάντα τὰ ἐν ποσὶν ἄχρι τῶν Παρισίων ὑπάξεσθαι ὅσον οὐδέπω ἤλπισαν, καὶ πόλεις μεγάλας καὶ εὐπορούσας πορθήσαντες, ἄξειν τε καὶ οἴσειν τὰ κατὰ τὴν γαλατίαν τῆς ἡμῶν. ὅσος δὲ τούτοις φιλολοιδόροις ἄνδρασιν ἀπήντησε νῦν ὁ παράλογος ἀξιομνημόνευτόν ἐστι. ὁπηνίκα οὗτοι ἑνὸς ἢ δυοῖν χωρίων ἁλώσει ἄγαν πεφρονηματισμένοι, τὴν ὀλβιωτάτην ἡμῶν εὐθὺς εὐρυχωρίαν τῇ αὐτῇ εὐμαρείᾳ καρπώσεσθαι ᾤοντο. καὶ ἀκρατεῖ ἐλπίδι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, προκαταπιόντες τήνδε τὴν εὐδαίμονα χώραν, θριάμβους μὲν ἑαυτοῖς λαμπροτάτους καὶ ἀγαθῶν φασὶν ἀγαθίδας ὠνειροπόλουν, ἡμῖν δὲ ἄλλων τοῖς οἰκτροῖς ἐξώλειάν τε καὶ κακῶν ἰλιάδας παραγγέλλοντες, πόρρωθεν μαχαίρας ἀνετείνοντο. οὗτοι τοίνυν αὐτοὶ πρὸς πόλει μικρᾷ τῶν μεθορίων, μετρίως τε

ὠχυρωμένη, οὐδὲ φύσει γε στεγανῶς ἱδρυμένη, ἄπρακτοι ἡμέ-
ρας ἤδη τριάκοντά που ἐνιχόμενοι, σιωπῶσιν οἶμαι εἰμὴ πάμ-
παν ἀσυνέτως ἔχουσι, τῶν ὤτων ὡς ἡ παροιμία φησὶ, τοῦ λύκου
λαβόμενοι. ἀμέλει ἤτοι ἀπαλλάττεσθαι αὐτόθεν ἐντρεπόμενοι
ἄνευ τοῦ παραστῆσαι τὸ πολίχνιον, ἢ παρεξάγειν εἰς τὴν πρόσω,
καὶ ἐκείνην τὴν πόλιν ἐᾶν χαίρειν, σφαλερὸν εἶναι νομίζοντες,
ὅμως ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ βλάβῃ καὶ αἰσχύνῃ ἐναπομένειν μέλλου-
σι, καὶ προσμαχεῖσθαι τῷ λιμῷ, ὅσα γε ἔξεστι τεκμαίρεσθαι,
διὰ ὧν τε οἱ περὶ φρούραρχον ἔγνωσαν καρτερεῖν καὶ παραβάλλε-
σθαι ἕνεκα τοῦ σώζειν τὴν παρακαταθήκην, καὶ οἱ περὶ βασι-
λέα δὲ προὐνοήσαντο, ἐν ὅσῳ ἀξιόμαχον δύναμιν συνάγουσιν
οἱ ἐπὶ τὴν στρατολογίαν ἀπεσταλμένοι. ἄλλως τε ἡ πολιορκουμένη
πόλις οὕτως ἔχει εὐπορίας τε καὶ εἰσκομιδῆς τῶν ἐπιτηδείων
καὶ τῶν καθ᾽ ἡμέραν, ὡς εὐπρόσιτον αὐτὴν εἶναι τοῖς ἔσω εἰσε-
λαύνουσι, καὶ πάλιν τοῖς τοὺς ἐκκαμόντας τῶν ἐμφρούρων ἢ
δυσαρεστοῦντας ἐκκομίζουσι. τοσούτου οὖν ἀποδέουσι τοῦ τῶν
ἐσχάτων τι παθεῖν ὥς γε σιτίων ἢ ποτῶν ἀπορούμενοι, καὶ εἰς
ἀνακοφαγίαν ἄτοπον ὑπαχθῆναι ἀλεξιτήριον οὖσαν τοῦ λιμοῦ,
ὅπερ οἱ πολέμιοι ἐοίκασι προσδοκήσασι, τοῖς γε ῥήγμασιν ἂν
τοι προσμίξαι τῶν τειχῶν οὔπω τετολμηκότες, οὐδεὶς χεῖρας
ἐλθεῖν διὰ τῶν κατερηριμμένων τοῦ τείχους, οὐδ᾽ ἡμετέρων γ᾽ ἂν
τοὺς ἐν παρατάξει προκαλουμένων ἔντοσθεν. κενῇ γε μὴν ἐλπίδι
ἐφησυχάζοντες, ἐπὶ θάτερα τῆς πόλεως σκηνοῦσι, οὐ περικαθί-
ζοντες μὲν ἐφ᾽ ᾧ στενοχωρεῖσθαι τοὺς ἔνδον καὶ ἀθρόως συνελαύ-
νεσθαι, συνεσταλμένοι δέ, καὶ ἀνεωγμένην τὴν ὁδοιπορίαν τοῖς
ἡμετέροις καὶ παλινδρομίαν ἐνδιδόντες, ὥσπερ ἔφοδόν τινα
ἐξαίφνης ὑφορώμενοι, διόπερ γε δὴ ἀκηκόασι τῶν σκο-

πῶν τῶν σφετέρων, ἐγγίσαι τὸν βασίλειον στρατόν. τοὐντεῦθεν δὲ ἅπαντα τὰ σκηνώματα ἐπέκεινα τοῦ ποταμοῦ μετέστησαν τοῦ τὰ τείχη παραρρέοντος, πρό γε τούτου τῶν ἡμίσεων αὐτῶν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ καθεστηκότων. ὅτι μὲν οὖν ὄφελός ἐστιν αὐτοῖς τῆς δὲ περὶ πολιορκίας οἱ ἔμπειροι τῶν πολεμικῶν οὔ φασι συνιέναι. χωρὶς εἰ μὴ τὴν σχολὴν ταύτην ὑπαίθρως κατατρίβοντες, ἐθίσειν οἴονται τοὺς σφετέρους εἰς ἐπιγενησομένην αὐτοῖς ὅσον αὐτίκα ὑφ' ἡμετέρων ἀμοιβὴν κακοπραγίας. τὰ μέντοι ἀμφὶ τοὺς ἐμφρούρους, οὕτως ἔχει τανῦν εἶναι, ὥστε κατὰ χώραν αὐτοὺς μένοντας, τὸ θραυόμενον τοῦ τείχους καὶ κλονούμενον, ἐπὶ καιροῦ ἀντερεῖσαι, χῶμα χοῦντας πρὸς αὐτῷ καὶ ἀντεπαμωμένους, πρόβλημά δήπου ἀσφαλέστερον τειχισμοῦ, καὶ μᾶλλον ἀπωστέον τὴν ὁρμὴν καὶ βίαν τὴν ἔξωθεν. τοῦτο δὴ μόνον κακοπαθοῦντες, ὅτι τὰς ἀκοὰς ὡς ἔοικεν ἔφθησαν ὑπημβλῶσθαι ὑπὸ τῶν σιδηροβόλων μηχανῶν ἐνδελεχῶς καταβροντώντων. εἰ καὶ ἔνιοι φασὶν χαίρειν αὐτοὶ καταυλούμενοι πυραυλικῶν τουτωνὶ τῶν ὀργάνων κατηχήμασι, καὶ ὡσπερανεὶ ἐναγωνίοις οὖσι τέρπεσθαι ἢ καὶ τοῖς τοῦ ἄρεως αὐλοῖς. τὸ δὲ μάχιμον αὐτῶν τοῦ στρατοῦ, πεζοὶ μὲν, τριῶν οὐκ ὀλίγους μυριάδων, ἱππεῖς δέ που ἑξακισχίλιοι γιγνόμενοι πανοπλίᾳ ἐσκευασμένοι, ἄνευ γε τῆς ἀκολουθίας ἀχρήστου. ἡμῖν μὲν οὗτοι πάντες καὶ τῇ ἡμετέρᾳ φιλέχθρως διακείμενοι καὶ δηωτικῶς, πολλὰς ἤδη κώμας πυρπολῆσαι ἐφθακότες καὶ ἀγροικίας. τἆλλα δὲ ἄμεμπτοι ὅσα γε κἀμὲ εἰδέναι, τόνγε τοῦ βασιλέως ἀκολούθοις οὐ τοῖς ἐσχάτοις ἑκάστοτε συνεξεταζόμενον. οὐδὲ μὴν ἀγεννῶς χρώμενοι ἐξουσίᾳ τῇ πολεμικῇ. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἐκοινολογήσαντο οἱ αὐτῶν ἀστειότεροι οὖσι τῶν ἔνδον γενναιοτάτοις, καὶ κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἀλλήλοις ἐχρήσαντο κεχα-

ριστμένως, μονομαχοῦντες δὴ ἐκ συγκειμένου, ὑπὲρ τῆς ἰδίας
ἕκαστος ἐρωμένης, ὡς ἔθος, καὶ ἐπὶ τῇ μονομαχίᾳ προσφιλο-
φρονούμενοι καὶ προπίνοντες ἀλλήλοις. τὰ δὲ δὴ ἐπέκεινα τῶν
ἄλπεων ἐνδόξως τε καὶ ἐπιτυχῶς μέχρι τούτου ἐκβεβηκό-
τα, τί δεῖ καὶ ἀπομνημονεῦσαί σοι πάντ' ἤδη εὖ οἰδότι πυθο-
μένῳ. ὅπου γε οὐ μόνον τάγμασι καὶ στρατοπέδοις ἐπερχομέ-
νων ἐχθρῶν κεκρατήκαμεν, φυγομαχοῦντας τούτους ἐπὶ τὰ
σφέτερα αὐτῶν ὀχυρώματα τὰ ἐν τῇ ὑπερορίᾳ μετιόντες,
τῆς πολιορκίας ἣν ἐπολιόρκουν πόλιν μίαν τῶν ἡμετέρων ἀπο-
σεσοβημένους. ἀλλὰ καὶ συνωμοσίαν δεινὴν ὑπ' ἀνθρώπων
τινῶν ἀπονενοημένων συγκεκροτημένην καὶ κατασκευασθεῖ-
σαν, ἐπιβουλήν τε παραβολωτάτην σὺν θεῷ ἐξεληλεγχό-
τες οἱ τῆς ἐπαρχίας προεστῶτες, ἔπαυσαν τοῦ ἐπιχειρήματος
τοὺς γαυρουμένους ἄνδρας ἐπὶ τοῖς τεχνεύμασιν ἤδη προβε-
βηκέναι δοκοῦσιν. ἐφ' οἷς δὴ οὐδὲν οὕτω εὐλαβητέον ἡμῖν εἶ-
ναι ἡγοῦμαι, ὡς τὴν ὀργὴν τοῦ θείου καὶ ἀδράστειαν. ἥν γε τοῦ-
τουτουδὲ δι' ἀχαριστίας ἔχειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἡμῖν εὖ εἰργασμένα
διαπλῶμεν. συνοίδαμεν γὰρ ἡμῖν αὐτοῖς πόλλ' ἀγνωμονή-
σασιν εἰς αὐτὸν, ἀνθ' ὧν τάπερ ἡμέτερα πράγματα διῴκηκεν,
καὶ ἀπὸ σκοποῦ δὴ παραφερόμενα ἐπηνώρθωσε τὰ ὁρμή-
ματα, οὐδὲ λόγῳ γοῦν τὰ χαριστήρια ἀποτίσασιν αὐτῷ. καὶ
μὲν δὴ καὶ εἰ ἀφελῶς δεῖ φάναι καὶ ἀτεχνῶς, καθόσον τῇ
δίκῃ μὲν πλεονεκτοῦμεν, τῆς δ' εὐορκίας τῶν σπονδῶν εὐλαβέ-
στερον περιεσχόμεθα, δικαιότεροι δήπου τυγχάνομεν ὄν-
τες πλέον φέρεσθαι πρὸς τοῦ θεοῦ, τοῦ τὰ πάντα καθορῶντος
καὶ βραβεύοντος προνοητικῶς, καὶ ταῦτα κατὰ τοὺς ἀγῶνας
τούτους. ἐπεὶ ἐν μὲν τῇ ἰταλίᾳ μὴ παρασπόνδως ἡμᾶς πολε-

μᾶθαι, οὐδ᾽ ἂν εἷς ἔξαρνος εἴη, εἰ καὶ ὅ τι ἂν τύχῃ προφασί-ζοιντο οἱ ἀντιπράττοντες ἡμῖν. τὸ μέντοι κατὰ τὸν καθολικὸν ἐπωνομασθέντα βασιλέα καὶ αὐτοκράτορα εἶναι φάμενον, ὁποιανδηποτοῦν πρόφασιν ἔχειν δύναται, καὶ συνηγόρους εὑ-ρέσθαι. τὰ τοίνυν κατὰ τὴν ἰταλίαν τοῦ θείου διαιτῶντος κατε-δικασάμεθα τῶν ἀντιδίκων μέχρι γε δὴ τοῦδε. τὰ δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἔτι μετέωρα φέρεται, διάξεως μὲν καὶ ταῦτα κριθη-σόμενα, βραβεύοντος δὲ τὴν δίκην τοῦ διὸς, τήν γε σώζου-σαν ὡς πεποίθαμεν θησομένου κατὰ τὸ πέρας ἡμῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς μὴ τοιούτους εἶναι τἆλλα οὐκ ἂν ἐξαρνησαί-μην, οἵοις ἂν τὸ θεῖον αὐτὸ ἠχαριστημένον πολλαχῶς καὶ ἠ-γνωμονημένον, λαμπροῦ τινὸς τιμωροῦ προσίμου, (ὃν τινόμως οἰωνὸν ἀποδιοπομποίμην ἄν,) καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους γε διή-ξοντος τοὺς ἡμετέρους. ὥστε οὐκ ἄγαν θαυμαστέον ἐστί σοι τῶν δήμων καταρχὴν ἐκπεθαμβημένων κατὰ πόλεις, καὶ τῶν πολεμικῶν παραδειγμάτων τὰ ἔσχατα ἐπηρτῆσθαι ἑαυ-τοῖς ὑποπτευόντων. πανικὸς γὰρ οὗτος ὁ φόβος ἐγένετο, οὐ-ρανόθεν δήπου ἡμῖν ἐγκατασκήψας, ὅπως τὸ φρόνημα ἐπηρ-μένον καθαιρεῖν μανθάνοιμεν, καὶ τὸ ἄγαν γαυρίαμα καθε-λεῖν ἐπὶ τοῖς ἐπιτετευγμένοις ἔμπροσθεν ἐπανεστηκός. παιδεία γοῦν ἐστὶν ἤδη τοῦ θεοῦ, τοῦ τοὺς ἄγαν κομῶντας ὑπὸ πολλῆς εὐη-μερίας, καταστέλλειν τοὺς λόφους ἐξαίφνης ἀναγκάζοντος, καὶ τὰ μέτρια φρονεῖν. καὶ μὴν ἐν τούτοις σκέψασθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων πά-ρεστιν, ὡς ῥευστὰ τυγχάνει ὄντα καὶ καθιδρυμένα ἐπὶ ὀλισθηροῦ. ὅ-που οὐδὲ τῆς ἀλκῆς καὶ ἀνδραγαθίας τὸ τεθαρρηκὸς ἐπὶ ἀσφαλοῦς βέ-βηκε καὶ ἑστηκότος. ἀμέλει οὐκ ἔφθη τῶν ἡμετέρων ὁ ἄρχης ἐνεχύ-ρων ἅψασθαι πειραθεὶς, καὶ οἱ φύλακες ἡμῶν ἑκόντες αὐτῷ παρα-

κεχωρήκασιν, οὓς δὴ προμηθέσατα ἐπιγεγράφθαι ᾠόμεθα τὴν φυλακὴν διὰ ὧν ἐν τοῖς πρόσθεν ἐφθάκεσαν ἐνδεικνύμενοι. ἐν οἷς πῶς τίς οὐκ ἂν ἐπιγνοίη τὸ ἐμφρόνων καὶ νουνεχόντων τὸ κράτος τῆς προνοίας, τὰς τῶν βασιλέων δυνάμεις ὡσεὶ ἐν παιγνίῳ τιθεμένης ἑαυτῇ, καὶ ἄνω φασὶ κάτω στρεφούσης. ἀλλὰ γὰρ εὖ γε τῷ συμβήματος. τάχα γὰρ τάσδε τὰς ἀρχὰς τοῦ πολέμου ἐκτίνειν ἡμᾶς τὸ θεῖον διέταξε, τὴν γιγνομένην δῆθεν τιμὴν ἀφοσιουμένους τῶν εἰς αὐτὸ πλημμεληθέντων. ὅσον γε μὴν ἀπολελαυκυῖα ἡ γαλατία ἔσται ἀνειμένης τῆς τιμωρίας ταύτης, καὶ τὸ πλεῖον μέρος ἡμῖν κατακεχαρισμένης, τὸ μέλλον τοὐπῦθεν ἀποδείξει, νουνεχόντως δὴ ἡμῶν ἢ ἀκολάσως τῷ ἐνδόματι τούτῳ χρησομένων πράγματι, καὶ τὰ ἄξια δὲ καθεξῆς οἰσομένων ὧν ἂν τύχωμεν βεβουλευμένοι τε καὶ δεδρακότες. ἀλλαμὴν εἴτι ἀνεπίφθονόν ἐστι τῷ κράτους τοῦ ἡμετέρου, καὶ τῷ θεῷ καὶ τῇ ἐπουρανίῳ βουλῇ συνέδοξε ἐπ' ἀγαθῷ τῷ ἡμετέρῳ, περιτεμεῖν τὰ διέχειν δοκοῦντα τῶν γιγνομένων ὅρων τῆς ἡσυχίας τε καὶ ἐπιπλασάσης ἂν ὀλβιότητος εἰ μετὰ χώραν ἐὰν τὰ ἡμέτερα δυνηθείημεν, εὐξαίμην ἂν μάλιστα εἰς τὴν ἐπέκεινα τῶν ὁμογλωττούντων ἡμῖν ὅρων καὶ ἀλλόφυλον οὖσαν, ἀναβάλλεσθαι τὸ παραίρημα τοῦτο, καὶ οἱονεὶ προσίμημα τῆς διαντλούσης τὰ οἶκοι καὶ ἐγχώρια πλεονεξίας. ἔρρωσο σεπτεμβρίου μηνὸς δεκάτῃ ἀπιόντος.

⁊ Βουδαῖος Φιληκόῳ εὖ πράττειν.

ὈΓΔΌΗΝ οἶμαι τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ γερμανῶν ἡγεμόνες, τὴν πόλεως ἅλωσιν ἀπεγνωκότες, κατέλυσαν τὴν πολιορκίαν τῶν μαστριῶν, καὶ αὐτόθεν ᾤχοντο ἀπιόντες, οὐκ οἶδ' ὅτι τῷ στρατῷ χρησόμενοι τὸ μετὰ τοῦτο, ὅτι μὴ τοῦτο μό-

νον, ὡς ἄρα ἥ μάλιστα κακῶσαι ἂν τὴν ἡμετέραν οἴονται καὶ ἀνηκέστως λυμήνασθαι, ταύτῃ δήπου ἐκεῖνοι δηώσαντες διεξελῶσι, καὶ τὰ προστυχόντα παρασήσονται ὅτι πολεμικώτατα. τεκμήριον δέ· πόλει γὰρ μιᾷ ἀφρούρῳ μὲν αὐτῇ, πολίτας δὲ δριμεῖς καὶ εὐψύχους ἐχούσῃ, παρὰ τὴν ὁδοιπορίαν προσβάλλοντες, κατὰ κράτος ἁλοῦσαν ἐπίκησαν ἐξώλη αὐτήν τε καὶ τοὺς οἰκοῦντας, πάντα γε τὰ νόμιμα παραβαίνοντες τὰ πολεμικά. εἰ μὴ ἄρα νενομίσθαι φασὶ παρὰ τοῖς καθ' ἡμᾶς ἔθνεσι τὰς ἑαλωκυίας πόλεις αὐτάνδρους πυρπολῆσαι, οὔτε παίδων φειδομένους τῶν ἀκάκων, οὔθ' ὁσίων οὔθ' ἱερῶν. οὗτοι τοίνυν τοῦτό γε καινοτόμημα φονικὸν εἰσηγήσαντο τοῖς ἐπὶ τούτῳ πολεμήσουσιν, οὐδὲν οὐδ' ὅλως ἄλλο τοῖς οἰκτροῖς καὶ ἀθλίοις μνησικακεῖν δυνηθέντες, πλὴν ὅτι τοὺς ὑπεναντίους ἑαυτῶν ἀμύνεσθαι ἀπομεμαχημένοι ἐνεχείρησαν, καὶ καταμεμαχημένοι, ὅπερ τίς οὐκ ἂν ἐποίησε πόλις, τῶν γε οὐκ ἀνάνδρων οὐδὲ μαλακισθέντων ἀνθρώπων; οὗτοι τοίνυν δυσαναχέτως δήπουθεν ἔχοντες ἐφ' οἷς κατὰ τὴν πολιορκίαν καὶ καταδρομὴν τινα ἐτύγχανον ἡμαρτηκότες, καὶ πλέον ἢ ἑκατὸν τῶν σφετέρων στρατιωτῶν ἀπολωλεκότες, ἄνευ τῶν ἠρημένων τε καὶ ἀνῃρημένων ἐν τοῖς ἐπισιτισμοῖς, οὐ κεκρατήκασι τῆς ὀργῆς. ἡττημένοι δὲ τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἔχοντες ὅπῃ τὸ ἐμβριθὲς αὐτοῦ δικαίως ἀπερείσοιντο, κατὰ παρατυχόντων δὴ τούτων ἀπεσκευάσαντο τοῦτο, καίπερ αὐτῶν ἀνυπευθύνων ὄντων. ἀλλὰ γὰρ οὗτοι μὲν ἀπεφθάρησαν εὐθὺς τῆς ἡμετέρας χώρας, ἐξαισίως ὡς ἐλπὶς καὶ δυσοιωνίστως προοιμιασάμενοι ἐπὶ τὰ ἀκολουθήσοντα ἐφεξῆς δράματα τοῖς ὑπ' αὐτῶν ὑπηργμένοις. συμβολή γε μὴν ὑπ' αὐτῶν ἤδη καὶ σύγκρουσις ἐγένετο πολέμου πανωλέθρου, εἰς πολλοὺς δήπου

χρόνους συναπτομένου ἀσπόνδος καὶ συῤῥαγησομένου, ὑπὸ μεγέθεος τε δυνάμεως ἀντιτυχωσομένου ἀμφοῖν τῶν βασιλέων. εἰ μὴ τὸ θεῖον τῶν δεήσεων ἐπακοῦον τῶν ὑπὸ τῶν δήμων δεδεημένων, συμβαλλομένους παύσῃ αὐτούς, καὶ εἰς ὁμόνοιαν ἐπανάγῃ. τῷ μὲν γὰρ τῶν γερμανῶν δυσμενείας, καὶ τῆς εἰς τὴν ἡμετέραν χώραν ἐφορμήσεως καὶ εἰσβολῆς, ὑπέκκαυμα δή που ἐγένετο καὶ ἀκόνημα ἐνίων τῶν γειτονούντων ἡμῖν τὸ φιλαπεχθῆμον, ἐπιμιξίαν γ᾽ ἐχόντων ἐγγυτέραν καὶ ἀνέκαιεν ἀεὶ ὕπουλον. εἰς τούτων δὴ τοῦτ᾽ αὐτὸ τὸ ἔναυσμα ἀπώλεσαν οὐκ εἰς μακρὰν ἐκλαμψόμενον, εἰ μὴ τὸ δίκαιον ἰσχύσῃ καὶ ἡ ἀδράστεια προσῇ παρὰ τοῖς ἐπουρανίοις. ἀλλὰ μὴν ὁ τὴν συνωμοσίαν ὅλην συστήσας κατὰ τῆσδε τῆς κλεινῆς ἐπαρχίας, ἐπωνύμου τῆς πάνυ θεοσεβείας, καὶ ἅπασαν, ὥς που λόγος περιθρύλληται, συγκροτήσας τὴν παρασκευὴν πανταχόθεν ἐπιφῦσαν ἡμῖν, οὐδὲν τοιοῦτον ὑπ᾽ εὐηθείας καὶ χρηστότητος ὑφορωμένοις, αὐτός γε πρὸ τῶν ἄλλων ἐξάπτων, καὶ ὥσπερ εἰ ἐνόπλου τινὸς χοροστασίας ἔξαρχος, οὐκ οἶδ᾽ ὅτι παθὼν, ἑαυτὸν ἀφεῖναι ἐκ τοῦ ἡγεμονικοῦ ἔφθακε, καὶ δὴ καὶ αὐτὸς ὡς ἀληθῶς τοῦ λογισμοῦ ἐκπεσεῖν. οὐ γὰρ ἄλλως ἀνὴρ ἐπὶ πολλοῖς εὐδοκιμήσας, τὸ σεβάσμιον οἴκημα τῶν εὐσεβείας ἀρχηγῶν καὶ ἐπὶ ἱερωσύνῃ πανόλβιον, ὁρμητήριον ἐποιήσατ᾽ ἂν ἄρεως φονικωτάτου. καὶ ἔφωπε τῷ γε ὀργιστικῷ ἢ τῷ γε ἐπιθυμητικῷ ἐνδοῦναι, τοῦ ἐπιεικοῦς μὲν ἤθους ἐκφερόμενος αὐτῷ ἐμπεφυκότος, τοῦ τιμίου δὲ τῆς εἰρήνης ἐκφθαρεὶς, εἰς τὴν ὀρχήστραν ὅγε καθήλατ᾽ ἂν τὴν τῆς ἐνυοῦς. ὅπου δὴ τοῦ τοιούτου καὶ τηλικούτου ἀξιώματος τὸ αἰδέσιμον, καὶ τὴν ἐπὶ τοῖς προωχημένοις εὐδοκίμησιν ἀπαρχήσασθαι οὐκ ηὐλαβήθη, τοσούτου

θεάτρου συγκαθίσματος ἅπαντες εἰς ἐκεῖνον ἀτενίζοντες
ἐπεὶ τί ἂν αἰτιᾶσθαι δύναιτ' ἂν ἡμῶν οὕτως ἀντάξιον τούτου
τοῦ βουλεύματος αὐτοῦ, καθὸ δὴ αὐτὸ περικεκινδύνευται τὰ
τῆς ἀληθινῆς θρησκείας τόγε ἐπ' ἀνθρώποις ὄν. ὅπερ καὶ ἄλ-
λοτε καὶ πολλαχῶς ἤδη ἐφ' ἡμῶν ἐγένετο, τοῦ θεοῦ δήπου φανε-
ρῶς ἀποδείξαντος ἐν τούτοισι, καὶ διονεὶ δὲ πιστωσαμένου
τοὺς ἑαυτοῦ ἐκλέκτους, ὡς ἡ σωτήριος τελετὴ εἰς αἰῶνα τυγχά-
νει διαρκέσουσα ἀναποσπάστως, ἐπ' ἀφθάρτων δῆθεν βεβηκυῖα
τῶν θεμελίων, καὶ εὖ μάλα καταβληθέντων. ἐξὸν δ' αὐτῷ καὶ
προσῆκον τῷ πατρὶ, εἴπερ ἠδίκηται ἢ ἠγνωμόνηται ὑπὸ τοῦ πάν-
των πρεσβεύοντος τῶν υἱῶν αὐτοῦ, ἤτοι ἀποκηρύξαι ἢ ἄλλως δί-
κην εἰσπράξαι αὐτὸν, ἕως τύχοι ἀπὸ τούτου πειθαρχίας τῆς
δεούσης, ὅδε τῆς φιλοσοφίας ἀφέμενος τῆς τῶν πάλαι προγε-
γονότων ἀρχιερέων, καὶ πολλὰ χαίρειν φράσας τῷ καλῷ καὶ τῷ
πρέποντι, αἷς τε ἔτυχεν εὐθὺς αἰτίαις ἐπεξελθὼν, καὶ θανάτου δὴ
αὐτῷ τῷ υἱῷ τετίμηται τῷ πρεσβεῖον ἐν τέκνοις εἰληχότι,
καὶ ἀπωλείας τῆς ἐσχάτης, αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἐγγόνοις καὶ πάσῃ τῇ
θεραπείᾳ αὐτοῦ. οὕτως ἀνὴρ τἄλλα ἀξιέπαινος, καὶ δὴ καὶ ἀμέμ-
πτως γε εἰς τήνδε τὴν ἀξίωσιν, ὡς λόγος, ὑπηγμένος, ἐκπα-
θῶς εἶχεν καὶ ἐκτόπως περὶ τὰ εἰς νοῦν ἅπαξ ἐμβεβλημέ-
να καὶ δικαίως κἀδίκως. ἐφ' οἷς διὰ στόματος γενόμενος τοῖς
ἀνθρώποις οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ, ἤδη ὡς οἶμαι ᾔσθετο, καὶ εἰς τὸ
ἐπιεικὲς τοῦ ἤθους ἐπανήξειν ὑπόδοξος ἡμῖν ἐστίν. ἑαυτόν τε
εὐφυΐᾳ ἀλλ' ἄττα χρήσεσθαι τῇ οἰκουμένῃ χρειωδέστερον, ἣν
οὐρανόθεν ἐγκεχείρισται. οὕτω γὰρ περὶ αὐτοῦ πέπει-
σμαι, οὐκ αὐτὸς μὲν ἐγνωκὼς αὐτὸν, τῶν ἄλλων δὲ διακη-
κοὼς αὐτοῦ τό τε φιλάγαθον φύσει καὶ φιλολόγον διεξιόντων.

ὑπὸ τῶν πεπλησιακότων αὐτῷ διεφθαρμένων. παυόντων μὲν οὖν οἱ πολέμιοι τὴν φλυαρίαν ἑαυτῶν, καὶ τὸ ἱερώτατον ἀξίωμα μὴ ποιούντων ἤδη πρόσχημα τῆς κακουργίας, ἐν τοῖς μὲν διατάγμασιν αὐτοῖ τοῖς ἰδίοις καὶ τοῖς παραγγέλμασι προγεγραμμένοις, τὰ καὶ τὰ καταψευδομαρτυροῦντες τοῦ βασιλέως ἡμῶν· τοῦτο δὲ εἰς τὰ μάλιστα καταισχυνόμενοι ὅτι τῇ θρησκείᾳ ἀπήχθηται τῇ ἐκκλησιαστικῇ, διὰ τούτων ἐλπίσαντες τῶν ἐπινοημάτων ἀποσπάσεσθαι αὐτοῦ τοὺς ἄγαν προστεθειμένους τῶν ὁμοσπόνδων, καὶ συμβοηθεῖν ἀεὶ προσφιλοτιμησαμένων. αὐτός γε μὴν ὁ βασιλεὺς φραγκίσκος, εἰ καὶ ἑαυτῷ μηδὲν σύνοιδε ἀγεννῶς εἰργασμένῳ ἢ παρασπόνδως, πολλὰ δὲ παθόντι ἀνθ' ὧν εὖ πεποιηκὼς ἔφθη τοὺς θρησκείας αὐτῆς ἐπιστάτας, ὅμως ἔοικεν ἀεὶ εἰρηνικῶς διακείμενος καὶ εὐαρέστως. καίπερ παρ' ὀλίγον ἐλθὼν τῶν ἰδίων αὐτοῦ καὶ πατρῴων ἐκπεσεῖν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν ἀγνωμονούντων ἐκείνου, ἐπιβουλὴν δ' εἶναι ὦ θεὲ ἐπιβουλευσάντων αὐτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος εἰς ὁπότερον ἂν ἕλωνται νῦν οἱ ὑπεναντίοι, εὐπρεπής, ὅσα γε κἀμὲ συνιδεῖν, ἐξ ὧν λέγοντος ἀκούω καὶ πράττοντος αἰσθάνομαι, καὶ ταῦτα τῆς μητρὸς αὐτοῦ τῇ εἰρήνῃ ἀεὶ σπουδαζούσης ἐκ τῶν ἐνόντων. ὥστε ταλαντευόμενος τὴν γνώμην ἰσορρόπως νῦν, ῥᾳδίως ἂν ἀποκλίνειε ὅποι ἂν ἐπιρρεπὴς εἶναι τὴν τῶν παρόντων συνῇ κατάστασιν πραγμάτων. τούτων οὕτως ἐχόντων ὅστις ἂν τὸ παράπαν διανοῆται τῷ πολέμῳ τούτῳ πρότερον ἐξάψας τοὺς σπινθῆρας, τῷ χειμῶνος ἂν μαρανθέντας, διακαέστερον αὖθις ἀναρριπίσαι, ἴσθω μὲν αὐτὸς μὴ λησόμενος, αἰτίαν τε δι' αἰῶνος ἕξων, δύο τῶν ἐξοχωτάτων δαίμονας ἐπικρατειῶν καὶ βασιλέων ἐνδόξων, ἀλλήλοις συγκεκρουκέναι ἐπὶ λαμπρο-

τάτῃ ζημίᾳ καὶ ἀνηκέστῳ θεοσεβείας τοῦ δοκίμου. καὶ μὴν εἰ οὕτως εἰσὶ νεμεσητικοὶ, ὥστε τὴν ἐπιπλάζουσαν ἡμῶν καὶ ἔκπλεων εἶναι δοκοῦσαν εὐημερίαν βασκαινόμενοι, οὐ κατ᾽ ἀξίαν πράττειν αὐτοῖς δοκούντων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ μέτρως εὐθηνουμένων, συνοῦτων μὲν αὐτοὶ ὅτι αἱ μέγισται δυνάμεις συνοροῦσαι, ἄλις μὲν ἀφ᾽ ἑαυτῶν προσκροῦσαι ἀλλήλαις εὐφυεῖς τυγχάνουσιν οὖσαι, καὶ εἰς ἅμιλλαν αὐτοκίνητοι. ὁποτέρα μέντοι τούτων ἑτέρας μαραινομένης τῶν μειζόνων ἐφιεμένη περιγένηται, καὶ δὴ ταύτην λογιζέσθωσαν εἰς νεμεσητοτέραν εὐθενίαν καὶ ἀκαταπαυστοτέραν ὑπερέξειν, τὴν ἄλλως τότε μετανοίας ἀκολουθησούσης τοῖς περὶ βρίθοντα αὐτῆς ὕστερον δυσχεραινοῦσιν. ἔρρωσο, ἐν αὐλῇ τοῦ ὀκτωβρίου μηνὸς τῶν νέων καλενδῶν τῇ ὑστεραίᾳ.

Βουδαῖος φιληκόῳ εὖ πράττειν.

Εἰς τοὔμπαλιν ἡμῖν τὰ τῆς διαίτης τῆς στρατιωτικῆς ἀπέβη. ᾤμην γὰρ κίνδυνον ἔσεσθαι μόνον ἀπὸ τῆς τῶν πολεμίων ἐφόδου. καί με νῦν πρώτην ταύτην στρατείαν ἐστρατευμένον ὄντα πεντηκοντούτη, συνεστηκυιῶν μαχῶν οὐχ ἥκιστα ἀποδειλιάσειν πε, καὶ παρὰ τὰς συμβολὰς καὶ συνάψεις τῶν χειρῶν κινδυνεύσειν περὶ τῆς ψυχῆς. ἅμα δὲ καὶ ἐν τούτοισι τοῖς μησὶ χειμερίοις, κακώσεσθαι ἐγγὺς ὑπὸ τῆς ὥρας καὶ τοῦ ῥίγους ἐδόκουν. ὅς γε μεσοῦντος ἤδη τοῦ φθινοπώρου στρατηγεῖν ἀρχομένου τοῦ βασιλέως, (τότε γὰρ δὴ πρῶτον ἄντικρυς καὶ ἀπροφασίστως, περισπουδασμένος ἤρθη,) τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ εἰχόμην. ἧς δὴ τηνικαῦτα μεθέξεσθαι, πρὸς ἀνδρὸς εἶναι ἔκρινον ἐγὼ φιλοψύχου, καὶ ἀτίμως περὶ ἑαυτοῦ βεβουλευμένου, καίπερ δυσρίγως ἔχειν κατὰ τοὺς πρόσθεν χρόνους τοῦ χειμῶνος εἰωθὼς καὶ βαρυτέρως. ταῦτα δὲ, ἐς τοὐναντίον πάντως ἡμῖν καὶ παράδοξον περιέστη, ἀμέλει

(ὅπερ σὺ παραλὺ ἀγαθείης ἄν,) οὐ διὰ τοῦτο ἀντιπαρατεταγ-
μένους ἰδὼν τοὺς πολεμίους, οὐδὲ τούτων καὶ τῶν ἡμετέρων σύρ-
ραξιν αὐτίκα δὴ ἐσομένην οἰόμενος, ἀλλ᾽ οὐδέ γε τῆς σάλπιγ-
γος ἐπαΐων, τὸν ἀγῶνα ὅσον οὔπω ἐσόμενον σημαινούσης, περίφο-
βος ἐγινόμην, τοῦ βασιλέως δήπουθεν περιπαθῶς ἀδεῶς τε δια-
κειμένου, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ συντάττοντος εὐκαταστάτως καὶ παρα-
θαρρύνοντος. οὐδὲ μὴν οὐ διὰ τοῦτο ὑπὸ ῥίγους καταψυχθεὶς πώποτ᾽ ἔκα-
μον, καίτοι ἀσέως γ᾽ ἐνίοτε διαιτώμενος καὶ ὡς ἂν τύχοι αὐ-
λιζόμενος ἐν κώμαις ἡμικαύτοις τε καὶ ἡμιπτώτοις. ὑπὸ πνί-
γους μέντοι ἂν ὀλίγου δεῖν ἔφθημεν ἀποτεθνάναι τῆς νυκτὸς
παροιχομένης ἐφ᾽ ἧπερ ἤδη ἡ ἡμέρα ἐπέλαμψε. ἐτυγχάνομεν
πολλοὶ εἴσω συνῳκισμένοι ἄλλῳ τινὸς ὑπωρόφου, οἷα περ αἱ
τῶν ἐγχωρίων εἰσὶν αὖθι καὶ τῶν γε ἡμετέρων τῶν ἐνταῦθα
αἱ πλεῖσαι. ἦν δὲ παμμεγέθης τε καὶ παμπληθῶν δεσμῶν
σιτηρῶν καὶ κριθίνων γέμουσα. ἐγὼ μὲν οὖν ἐν ταύτῃ με-
τὰ τῶν ἵππων ἓξ καὶ σκευῶν πρὸς γωνίᾳ τινὶ καθιδρυμένος
καὶ συνελασθεὶς, χάριν ὅμως εἶχον τῷ θεῷ καὶ τοῖς περὶ ταύ-
την τὴν ἐπιμέλειαν οὖσιν, ἐπὶ εὐρυχωρίᾳ ἐκείνῃ ἐμοὶ ἐπι-
σταθμευομένῃ, ὥς γε ἦν στενοχώρημα σύμπαν τὸ κατὰ τὴν
παρεμβολήν. ἐν κραββάτῳ τε ὁδοιπορικῷ κατακλιθεὶς μεγα-
λοπρεπῶς, ἐπιπόλαιον ὕπνον ὑπνώττοντι ἐῴκειν. ἐν δὲ δέει
τοῦ δεινοῦ παριισαμένου γιγνομένης ἀπολαῦσαι τῆς ἀναπαύλης.
ὅμως μέντοι ἀμωσγέπως κοιμωμένου μου, ἰδοὺ δὴ ἀμφί
που τὴν δευτέραν φυλακήν, βοὴ καταπληκτικὴ διανίστησιν
ἡμᾶς, ἀναβοώντων τινῶν πρὸς ἐμπρησμὸν τοῦ στρατοπέδου,
καὶ συμβοηθεῖν, ὡς ἔθος, ἐκκαλουμένων. ὡς οὖν τάχιστα
τὸν θόρυβον ὅστις οὗτος εἴη ᾐσθόμην, εἶχε γάρ ἐμὲ ὡς ἔφην, φρον-

τὶς ἀεὶ καὶ προσοχὴ μεριμνῶσα, ἐπιστάμενον δῆθεν εἰς ὅσον κίνδυνον καθεστήκειν ἐν τῇ ἄλῳ καθειργνύμενος φυγανώδους ὕλης μεστῇ, παμπλήθους δὴ δαδουχίας πάντα καταλαμπούσης. ἀλλὰ μὴν ὡς συνῆκα τῆς βοῆς τὴν αἰτίαν, τῆς κλίνης εὐθὺς ἐκθορὼν, καὶ τοὺς ὑπηρέτας τοὺς ἐμοὺς διαναστάς, ἔσπευδον τὸ πρᾶγμα θεωρήσων. τὸ δὲ ἦν πυρκαϊὰ μεγάλη οἶκον μέγιστον νεμομένη, φοβερὰν ὄψιν ἔχουσα καὶ ἐκπληκτικήν. διʼ ἧς δὴ ἄττοντες τῇδε κἀκεῖσε σπινθῆρες, καὶ φλογώδη ἀποσπάσματα, τῶν πέριξ ἐφέροντο προσαπτόμενα καὶ ἐμπιπράντα. τῆς δὲ δὴ φλογὸς ἐκείνης τὸ στρατόπεδον ἅπαν περιλαμψάσης, καὶ πάντων κατὰ μικρὸν διανιστάντων, ἐκφοροῦντας τοὺς πλείους τὰ ἔνδοθεν εἴδες ἂν καὶ κατασκευὴν σκευαγωγοῦντας. ὡς μέντοι ἑκάστοτε ἐπὶ τῆς εἰσβολῆς ταύτης τὸ στρατηγικὸν τοῦ βασιλέως καὶ τὸ αὐτοκρατορικὸν διεφάνη, οὕτω καὶ ἐνταῦθα διέλαμψεν ἡ προθυμία καὶ δεξιότης αὐτοῦ, πρὸς πάντα εὐσταλὴς ἀεὶ καὶ ἐκκειμένη. οὗτος γάρ τοι τοῦ καταλύματος εὐθὺς διιὼν καὶ παραγινόμενος, τοῦτο μὲν, τὸν θόρυβον καὶ τὴν ταραχὴν καταστήσας, τοῦτο δὲ, τὰ προὔργου ἐπιτάξας πρὸς τὰς φυλακὰς, τὰς κατὰ τῆς ὑποδόξου τῶν πολεμίων ἐφορμήσεως, εἶτα πολυχειρίαν προσαγαγόμενος τὴν ἐκφλόγωσιν ἀπερύξουσαν πορρωτέρω ἑξῆς προβεβηκυῖαν, ἄδειαν ἡμῖν ἔκπλεων παρέσχετο, τῆς φλογὸς ἐπὶ τούτοις κατὰ μικρὸν συνιζηκυίας. πρὸ δὲ τούτου γὰρ ἀπὸ τῶν πυρῶν δέος ἕτερον συνεπέπλεκτο μεῖζον, διαπορούντων δῆθεν ἡμῶν καὶ δεδιότων μή που αὕτη ἦν τῶν πολεμίων παρασκευὴ, καὶ σκευώρημά τι στρατηγηματικὸν, ἐφʼ ὅτῳ περιεσπωμένων ἡμῶν θορυβωδέστερον καὶ ἀπασχολουμένων,

ῥᾷον ἡμῖν καὶ φοινικώτερον ἐπιθήσονται. τὸ μὲν οὖν κατὰ τὴν
νύκτα τοῦτον εἶχε τὸν τρόπον. ὁ δὲ μεσουρανοῦντος τοῦ ἡλίου κα-
ταλαβὼν ἡμᾶς κίνδυνος, καὶ ἐκεῖνον ὑπερβαλὼν τὸν νυκτερινόν,
καὶ οὕτως δὴ ἀξιόλογον ἔχει τὸ ἀπομνημα. μετὰ τὴν ἱερουρ-
γίαν εὐθὺς σῖτον ἀναιρούμενος, καὶ τὰ πρὸς τὴν ἱππασίαν ἐν-
δεδυκώς τε καὶ ὑποδεδεμένος, ἐτύγχανον μὲν περιπατῶν καὶ προσ-
διαλεγόμενος τῶν ἐμοὶ συνήθων τινί. ἐν τούτῳ δὲ σάλπιγξ τὸ
δεύτερον ἤδη ἀνακλάγξασα καὶ τὴν ἀναζυγὴν σημαίνουσα, ὑπέ-
μνησεν ἡμᾶς ἐξακτέον εἶναι τοὺς ἵππους ηὐτρεπισμένους, ὡς
ὅσον αὐτίκα ἱππασομένου τοῦ βασιλέως. εὐθέως οὖν ᾔειν πρὸς
τὸ κατασπεύδειν τοὺς οἰκέτας τοὺς ἐμούς. κἀνταῦθα διιδὼν ἑώρων
τοὺς ἄλλους ἤδη ἐκτὸς τῆς ἱπποστάσεως ὄντας, καὶ τοὺς ἵππους χαλι-
νοῦντας, ὡς ποιεῖν εἰώθασιν οἱ ἐν προσδοκίᾳ ὑπάρχοντες.
τοῦτο οὖν ἡμῶν διὰ σπουδῆς ἀγόντων, οἴκημά τι μέγα συνε-
χὲς τῇ ἱπποστάσει τῇ ἐμῇ, φλογὶ ἀφανιστικῇ σφόδρ' οὕτω κα-
τείληπτο καὶ ἐξαίφνης κατεπόθη, ὥστ' εἰ μὴ τὸ πρᾶγμα συναι-
σθόμενος τὸν ἵππον ᾧ χαίρω ὀχούμενος αὐτὸς προὐχειρισά-
μην, τούς τε διακονοῦντάς μοι τότε, τὸ αὐτὸ ποιεῖν ἕκαστον θορυ-
βωδῶς ἀνεμίμνησκον, καὶ τῷ πυρὶ παραχωρεῖν, οὐκ ἂν νῦν σῶοι
ἦμεν. καὶ γάρτοι ἐν ἀκαρεῖ τὴν κώμην ἅπασαν παμμεγέθη,
καὶ σὺν ταῖς σκηναῖς τοσαύτην χωροῦσαν στρατοπεδείαν, ἡ
ἐκφλόγωσις περιβαλλομένη ἠμαύρωσεν ἀποτεφρωθεῖσαν, ἡμῶν
τὸ θέαμα ἐκεῖνο καταπληττομένων, καὶ δὴ καὶ τὰ πολεμικὰ
μυσαττομένων. καὶ μὴν οὐδ' αὐτὸς ὁ τοῦ στρατοῦ ἡγούμενος βασι-
λεύς, μεταξὺ καθοπλιζόμενος, καὶ τὴν σκευὴν τὴν πρὸς ὁδὸν
στρατιωτικὴν ἐπαναβαλλόμενος καὶ περιάπτων, ἄδειαν τούτου
θορύβου εὕρηται, ὡς ἤκουσα ἀπομνημονεύοντος αὐτοῦ τὸ δεινόν,

παρ' ὀλίγον γε ἐλθὼν ὑπὸ καπνοῦ καὶ τῷ καυσώδους πάντα περιέχοντος ἀποκναίεσθαι. τὸ δὲ πυρπολεῖσθαι τὰς ἐν τῇδε τῇ ἀννωνίδι κώμας, αἴτιοι μὲν οἱ ἡφαιστεῖδαι ἀπόγονοι δήπου τοῦ γραμματέων καὶ ἀννώνων. οἱ τόνδε τὸν νόμον πολεμικὸν εἰσηγούμενοι τὸν καυσώνειον, ἐχρήσαντο πρότεροι ἀνηλεῶς καὶ φιλαπεχθημόνως. νενομίσται δὲ παρ' αὐτοῖς οὕτω κατάρξασθαι τῶν πολεμικῶν ἔργων. οὓς δὴ τοῖς ἴσοις ἀμείψασθαι οἱ ἡμέτεροι βουλόμενοι, φείδεσθαι τῶν ἀόπλων σωμάτων τοῦ βασιλέως παραγγέλλοντος, τὴν ἑτέραν ἐτράποντο τῆς τιμωρίας ὁδόν, ἀντιδρῶντες ἃ πεπόνθεσαν. οἶδα δέ τινας τῶν κωμῶν φυγάδας τῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων καταπεπρησμένων, τῷ στρατῷ ἀκολουθοῦντας τῷ ἡμετέρῳ, πάντα ποιεῖν σφίσι φάσκοντας ἐπὶ τῷ μετιέναι τοὺς προηδικηκότας φιλέχθρως καὶ ἀνελεημόνως, οὓς ἡ βασιλέως ἐπιμέλεια πολλάκις τυγχάνει ἀπερύξασα, τὰ πυρὰ ἄφνω καὶ λάθρα καίοντας ὅπη ἂν τύχοιεν ἐξουσίας. ἔρρωσο.

Βουδαῖος φιληκόῳ εὖ πράττειν.

Οὔτ' πάνυ πω ὦ οὗτος, δοκῶ μοι ἡμαρτηκέναι τῆς εὐστοχίας, ἐν οἷς περὶ αὐτοὺς τυγχάνω ἐστοχασμένος καταρχὰς καὶ προειρηκὼς περὶ τοῦδε τοῦ πολέμου. καὶ γάρ τοι μέγα φρονοῦντες τὸ πρῶτον οἱ ὑπεναντίοι, τῇ μὲν, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ ἑαυτῶν ἀνδρείᾳ, τῇ δὲ, ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ ἀμηχανίᾳ καὶ ἀθυμίᾳ, πολλὴν ἂν ἀσωνεσίαν νυνὶ καὶ προπέτειαν ὀφλισκάνοιεν. οἵγε ἀτρεμοῦντος πρότερον τοῦ βασιλέως, καὶ κατὰ χώραν μένοντος, πρὸ τοῦ ἀκριβῶς ἐξετάσαι τὸ γινόμενον, καὶ ἐξελέγξαι τὰ τἀναντία φρονούντων αὐτῷ τὰ παρανενομημένα, καὶ περὶ ἐπιόντων καὶ καταδραμόντων ἤδη αὐτῶν πανστρατιᾷ, καὶ τὰ μέσα καὶ ὀλβιώτατα τῆς ἡμετέρας πατρίδος παρασκήσεσθαι ἀπειλησάντων, οὐκ εὐορκεῖν μὲν τοῦτον καὶ ταῖς

προυδαῖς ἐμμελέσιν ἡττῶντο καὶ ἔφασκον, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀβελτηρίας
ἐλοιδοροῦντο, τὸν καθῆσθαι, φάμενοι πάντῃ πάντως ἠπορημένον,
οὐδ' εἰδότα ὅπῃ καὶ ὅπως βοηθητέον εἴη τῇ πατρίδι καὶ τοῦ αὐ
τοῦ κράτους ὅσον οὔπω παραλυθησομένου. οἱ δέ, ὡς μαλακιζόμενον
αὐτὸν καὶ καταβλακευόμενον ἔσκωπτον, τὸν χρόνον τῆς στρατολογίας
ἐν τῇ γυναικωνίτιδι καθηδυπαθεῖν ἀδολεσχοῦντες, οὐδὲν ἀνύτ
τοντα τῶν χρησίμων πρὸς τὴν ἄμυναν καὶ προφυλακήν. ἀλλὰ μὴν
καὶ τῶν ἀστείων παρενδείκνυσθαι πολὺ τὸ εὐτράπελον καὶ κομψὸν βουλο
μένων, τοῦτο περιφέρεται τὸ φθέγμα, στωμύλον δὴ ἦπουθεν καὶ χαρίεν
ἐπιεικῶς, τὸν βασιλέα ἀμύνεσθαι τοὺς σφῶν ἐφόδους προθυμούμενον, οὐ
δύνασθαι. οὐκέτι γὰρ καὶ νῦν περιεῖναι τὸ γένος τῶν γάλλων γνήσιόν
τε καὶ ἀκέραιον. οὗ ἕνεκα αὐτῶν οἷόν περ ἀλεκτρυόνα πρὸς τὰς ἀλε
κτρυαίνας ἐνδιατρίψαι, ὅπερ φύσει ἐκ τούτων νεοττοὺς καὶ τὸ ἔθνος
ἀποκαταστήσειεν. εἰσὶ δ' οἳ καὶ βασιλέα οὐδ' ὅλως ἡμῖν εἶναι ἔφησαν,
ἀλλ' ἐν ἀναρχίᾳ τοὺς φράγκους ἐπιζῆν, οὐ μὴν δὲ καὶ αὐτονομεῖσθαι.
τουτοισὶ τοῖς στωμύλμασιν οἱ ἄνθρωποι καγχαστικοὶ σφᾶς αὐτοὺς
ᾤοντο ἐξ ὅλης ποιήσεσθαι τοὺς φράγκους, καὶ τὸν ἐνστάντα πόλεμον
καταπολεμήσεσθαι. ὅπερ οὖν τὸ πρᾶγμα περιέστη τούτου, τὸ τῶν φραγ
κικοῦ γένους εὔκλεια συμπεπτωκέναι αὐτὸ δοκοῦσι, λάξ, ὡς ἄν
τις εἴποι, ἐναλλομένοις, τὰ συμβεβηκότα ἔναγχος φανερῶς ποιεῖν
δύνασθαι. στρατηγοῦ ποῦ τῶν ἀρχόντων ἡμῶν καὶ εἰσελαύνειν εἰς τὴν
δὲ τὴν χώραν ἐπιβαλλομένου, οἱ μάλιστα τῶν ἀπεχθανομένων ἡ
μῖν φρονηματίαι φαινόμενοι, καίτοι καὶ ἄρες δὴ πνέοντες οἱ ἄννω
νες, καὶ τὸν μὲν φθόνον ἡμῖν ἀνέκαθεν ἀεί, ὡς ἂν δυνηθεῖεν μάλιστα,
ὑπεκκαίοντες, ναυσὶ δὲ τοῦ πολέμου τουτουὶ τοῦ ναυτικοῦ δᾳδοῦχοι,
ὡς λόγος, καὶ ἀναπτικοί, οὐδεπώποτε ἐφάνησαν ἀρήξοντες τῇ ἑαυ
τῶν ἅπη ἔτυχε ἀντιδεδηωμένῃ. ἐφ' ὅτῳ δὴ ἐλλείμματι αὐτοί,

ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἐρήμην ἡλώκασιν ὑφ' ἡμῶν, τὴν δίκην ταύτην ἀδικίας ἐφ' οἷς ἀδίκων χειρῶν ἦρξαν, ἐπαγαγόντων αὐτοῖς. ἦν δὴ ὁ ἄρχων ἡμῶν βασιλεὺς, τῶν αὐτῶν ἄρχοντες αὐτοκράτορος καταδικάζεσθαί μοι δοκεῖ, αὐτός γε εἰς τὸ κριτήριον ἐλθὼν, ἐκείνου οὐ διαπαντήσαντος αὐτοῦ εἰς τὴν κυρίαν, οὐδ' ἄλλους πέμψαντος, τήν γε τὰ ὅλα κρινοῦσαν μάχην συνάπτειν ἂν ὑπομείναντας. τοῦτο μέντοι τὸ τῆς προοιμίας οἱ ἄννωνες πεπονθότες μοι δοκοῦσι, καὶ δὴ καὶ εἰς σφέτερον αὐτῶν γένος μετενηνοχότες τὸ ἐντεῦθεν τὸ πάλαι θρυλλούμενον, οἱ ἄννωνοι μὲν κακῶν οὐκ εἶχον, οἱ δ' ἐφ' αὑτοῖς ἐπεσπάσαντο. καίτοι γε καὶ αὐτοὶ ὑπὸ τῆς ἐμπλήκτου φυγῆς ἀμνημόνως διακείμενοι, πάσας μὲν τὰς οἰκήσεις, τῶν οἰκούντων ἐρημωθείσας προήκαντο, καὶ κενὰς τῶν ἐμψύχων ἀφεῖσαν. τῶν δὲ πυρῶν καὶ τῶν σιτοποιουμένων ἄλλων σπερμάτων τε καὶ χιλῶν κατάπλεω τὰ οἰκήματα ἐγκατέλιπον. τὰ σιτοδόχα, ἃ δὴ χόρτου καὶ κριθῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ χρείαν ἐπέχοντα, προσέτι καὶ τοῖς χαμαικοιτοῦσι τῶν ἀκολούθων καὶ στρατιωτῶν εὔχρηστα ἦν, καὶ τοῖς ὑποζυγίοις δὲ ὑπεστοιβάζοντο καὶ τοῖς ἵπποις. ὅπερ δὴ ἐπελθεῖν τούτοις ποιεῖν ἄν τις ὑπολάβοι, καὶ τουτὶ τὸ ἐφόδιον ἡμῖν παρασκευάσαι εἰς τὴν ἑαυτῶν εἰσβαλοῦσιν, ἀνθ' ὧν ὑπῆρξαν αὐτοὶ πυρπολήσαντες τῶν ἡμετέρων, τοῦ ἄρχοντος ἡμῶν τηνικαῦτα ἡσυχίαν ἄγειν εὐόρκως τῇ ἑαυτοῦ παραγγείλαντος. σὺ μὲν δὴ ὦ φίλε, τῆς πρόσθεν ἀνενεγκὼν νυνὶ λειποθυμίας, καὶ ἐκ τῆς μερίμνης τε καὶ κατηφείας ἐκείνης ἐπανακύψας, εἰς ἣν καταπεπτώκεις διὰ τὴν τουτωνὶ τῶν αὖθι σπερμολόγων ψευδολογίαν, δικαίως ἂν καὶ προσηκόντως τούτοις ἂν ἀμείψαιο τοῖς εὐαγγελίοις ἐκείνους, οἵτινες ἐνὶ μὲν ἢ δυοῖν ἡμῶν σφάλμασι προώρως ἐπεμβεβηκότες καὶ

Additę ſunt his Budæi Epiſtolis Epiſtolæ aliquot græcæ Germani Brixii ad Budæum.

Germanus Brixius Gullielmo Budæo.S.

VNO, eodēq́ temporis fere veſtigio ab vtroq; noſtrū ad alterum vel in hac locorū diſtantia, eodē argumento literæ ſimul exiere. Nā quod tu mecū poſtremis ad me tuis, id ego quoq; iis mihi nōdum redditis, tecum meis ad te egi, περὶ τοῦ φρομοντίου δηλαδὴ τοῦ θεολόγου, τοῦ προέχοντος δήπου, καὶ δὴ καὶ δεινοῦ εἰπεῖν, ὅπερ σὺ λέγῃς, ἐν τοῖς λόγοις τοῖς ἱεροῖς, εἰς τήνδε τὴν αὐλὴν προαρπαγῆς μᾶλλον, ἢ προσαγωγῆς. Is vero tametſi non poteſt nō gratiſſimus eſſe cōcionator, atq; adeo nō abunde ſatiſfacere principū, ac ſatrapū iſtorū auribus καίπερ δυσκόλοις, καὶ πάντα δυσχεραίνουσι, tamē ſi bene hominē noui εὐτελῆ νὴ Δία, καὶ αὐτάρκη, καὶ μηδαμῶς θηρεύοντα τὰς αὐλικὰς ταυτασὶ τὰς ἱερωσύνας, μᾶλλον δὲ ἱεροσυλίας, ſecū niſi fallor felicius actū putaſſet, ſi ipſi p vos licuiſſet hic inter nos nimirū vt mediocres ita faciles, ac minime faſtidioſos homines iure ſuo tū agere, tū cōcionari. ἀλλὰ τί ἂν πάθοις, ὅπου δῖος ἐστὶ ἁρπαγῶν, τῶν μὲν πολλῶν, ἡ παλαιότης ἤθετο, ὥστε μηδὲν θαυμαστὸν εἶναι, εἰ οἱ νῦν ἄνθρωποι παρ' ἥρας μίαν τὴν ἁρπαγὴν βλέπουσι, ἄλλως τε οὐκ εἰς τὸ σώματος ἡδονήν τε, καὶ τρυφὴν, ὥσπερ αἱ τοι

διός, ἀλλὰ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς, οὐ μόνον τῆς ἰδίας, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἄλλων ὑγίειαν, καὶ σωτηρίαν διεζευγμένην. Proinde ſi, quod te facere auguror, præſertim in tam alto ocio, quod tibi ſupereſſe ſcribis, hominis conciones præſentia tua cohoneſtas, plane nihil addubito, quin & te quoq; iam, vt me olim, totũ pietatis, ac religionis compleuerit, ac quin te ὅλως ἠλλοιωμένον, καὶ πρὸς αὐτὸν ἁρπασθέντα ἐκ τοῦ φιλαύλου μίσαυλον, ἐκ τοῦ θεατρικοῦ (καὶ γάρ φασιν ὑμᾶς νῦν αὖθι ἑορτάς τινας τὰς θεατρικὰς, οἶμαι δὲ τὰς τοῦ ἁγίου διονυσίου, μᾶλλον δὲ τὰ διονύσια πανηγυρίζειν) θεωρητικὸν. ἐκ τοῦ ἐπιγείου ἐπουράνιον, καὶ μηδὲν ἄλλο, ἢ τὸ θεῖον πνέοντα ἀπεργάσηται. τοσαύτη ἐστὶν ἐκείνου τοῦ λέοντος δεινότης τε, καὶ εὐστωμυλία. εἰ μὴ σὺ μὲν τὴν φύσιν ὅμοιος ἦς τῷ δὲ τῷ ἀρχιερεῖ, ὃς ἔχει κατὰ τὸν λάσκαριν τὸν ἐμὸν, ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους τὸ στῆθος τοῦ κρυστάλλου ψυχρότερον, ᾧ μέντοι αὐτῷ ὁ δηλοῖνος ὁ ἡμέτερος ἀφ᾽ ὑμῶν ἄρτι πρὸς ἡμᾶς ἐπανελθὼν διηγήσατο, ὅν τινα τρόπον σὺ νῦν οἰκείως ἔχεις, καὶ ὑμᾶς γε τοσοῦτον πρὸς ἀλλήλους ὁμοφωνεῖν, ὥστε σὲ μὲν αὐτῷ πολλάκις συνεσθίειν, ὅπερ ἐστὶ τῆς φιλίας τῆς πιστοτάτης μέγα τεκμήριον. τοῦτο δὲ ὑπὸ σοῦ πραχθὲν ὥσπερ ἔγωγε οὐ μετρίως ἐπαινῶ οὕτω παρακελεύομαι, ἵν᾽ ἂν ταυτὸ ποιησάμενος παρὰ πάντα τὸν χρόνον διατελῇς. πρέπει γὰρ τοὺς μὲν λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων, σὲ δὲ πάμπρωτα, τὸν λογιώτατον δηλονότι, καὶ φρονιμώτατον ὄντα, μηδένα μηδὲν μισήσαντα, ἅπαντας δὲ ἴσου προσφιλεῖν τε, καὶ ἀσπάζεσθαι. Id quod etiam, atq; etiã facies ſi Fromontii ipſius ſacras conciones non oculis modo ſpectaueris, ſed in vtranq; aurem altius

inſtillatas idétidẽ animo tuo verſaueris,quẽ vt tu ſecundũ verbís meís ſalutes, te etiã ſecũdum obſecro. ἀσπάζομαι τὸν μέγαν ἀπὸ τῆς βασιλικῆς ἐλεημοσυνῶν, λέγω δὲ τὸν τῆς ἄρχοντος διδάσκαλον. Bñ vale,ac me vt ſoles ama. Tuas auidiſſime expecto, οὐ μὴν δὴ ἡμιελληνίδας ἀλλὰ ὁλοελληνίδας. Pariſiis.XIII.Cal.Ianuarias.M.D.XX.

γερμάνος ὁ βρίξιος γυλιέλμῳ τῷ βουδαίῳ εὖ πράττειν.

ΠΡΑΓΜΑ μοι ἐρατεινὸν ἐπιστολαὶ αἱ παρὰ σοῦ, καὶ γὰρ ὁπότ᾽ οὐκ ἔστιν ἀπόντος συνιέναι τῆς φωνῆς, ὅπερ ἥδιον ἂν εἴη, καὶ δὴ ἐπ᾽ αὐτὴν ὁρᾶν τοι ἐπιθυμουμένου ὄψιν, ὃ δὴ καὶ ἥδιστον, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως τὰ γράμματά σου αὐτὸ τοῦθ᾽ ἡμῖν δοκοῦσι παραστῆσαι, πρὸς τούτοις οὕτως ἡμεῖς ὠφελούμεθα παρ᾽ αὐτῶν, (λέγω δὲ ἡνίκα ἑλληνιστί γε τυγχάνεις γράψας) ὥστ᾽ ἐπαισθάνεσθαί γε ἐκεῖνά μοι χρησιμώτατα εἶναι, καὶ πολλὰ δήπου συντελεῖν πρὸς τὴν λόγων ἑλληνικῆς γε παιδείαν τὴν ἐμήν, ἄλλως τε καὶ ἀσκήσαντά μοι τὸ γραφείδιον, οὐ πάνυ μέντοι γε τὸ πρότερον ἠσκημένον, φέρε μὴ οὖν ὦ βέλτιστε βουδαῖε πρὸς ἐκείνης τῆς εὐνοίας, ἣν σὺ πρὸς ἐμὲ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἐνεδείξω, οὑτωσὶ τὸ νῦν ἀπ᾽ ἀλλήλων διακριθέντων ἡμῶν, διατέλει γράψας ἐμοὶ ταυτασὶ τὰς ἐπιστολὰς τὰς ἑλληνικὰς τοσῷπερ αὐτὰς φιλιωτέρας νομίζοντι, ὅσῳπερ ἂν μακρότεραι γενήσονται. οὐ μὴν ἀλλὰ ἵν᾽ εἴπω γε περὶ ὧν ἔγραψας συντόμως, καὶ ὡσεὶ ἐπιπολαίως ἀποκρίνομαι, θαυμάζω μὲν πῶς δὴ ποτ᾽ αὕτη γε ἡ αὐλὴ ἤδη πράγματά σοι παρασχεῖν πως φαινομένη ἐστί, καὶ ταῦτα τῶν πάντων σου πραγμάτων ὑπέρευ, ὡς ἀκήκοα, ἐχόντων, τοῦ βασιλέως δηλονότι οὐ μόνον φιλοῦντος σέ, καὶ ἀσπαζομένου,

καὶ δὴ καὶ τὴν παίδευσίν σου, καὶ τὴν λόγων δεινότητα θαυμά-
ζοντός τε, καὶ ὥσπερ κηρύττοντος, ἀλλ' ὄντως καὶ σὲ συναχθόμενον (ἧς
δὴ ἡμεῖς ὀλίγοις, καὶ ὀλιγάκις συνέβη τυχεῖν) εἰς τὸν ἴδιον κοι-
τῶνα, καὶ τὸν μυστικώτερον μυχὸν εἰσδεχομένου, ὥστε δὴ τῆς ἡλιο-
φανείας νυκτός τε, καὶ ἡμέρας ἀξιοῦσθαι, ἔτι δὲ καὶ σὲ ὡς οἷόν τε δα-
ψιλῶς τε, καὶ λαμπρῶς, καὶ βασιλικῶς εὐποιοῦντός τε, καὶ εὐεργε-
τοῦντος, ἵνα παραλείπω λέγων τὴν μετ' ἄλλων αὐλικῶν ἔξοχόν τινα
πρὸς σὲ εὐγνωμοσύνην, καὶ εὔνοιαν, καὶ εὐμένειαν, καὶ φιλοφρο-
σύνην, καὶ γάρ τοι ὁ Βουδαῖος τὸ νῦν εἷς ἐστὶ παρὰ τουτῳῒ τῷ ἄρ-
χοντι ἀνὴρ πάντων ἀντάξιος ἄλλων. καὶ δὴ καὶ πάντων τῶν σπου-
δαίων ἀντίρροπος. τοσοῦτον δὲ δέω ἐποφθαλμιᾶν σοι ταυτησὶ
τῆς εὐδαιμονίας, ὥστε σοι τὸ δεύτερον σφόδρα συνήδεσθαι ἐκεί-
νης χάριν, οὐ μὴν δήπου τὰ ἐκεῖνα τῆς σῆς ἐπιστολῆς ῥήματα τό, τε
συναλγεῖν σοι, καὶ συμπεπονθότως ἔχειν ἐν τῷ παρόντι ἔμοιγε
προσήκειν ἀξιῶ, ἐπειδὴ ἤπου εἰ καὶ πάντα τὸν αὐλικὸν βίον καθ' ὅ-
λου ἀθλιώτατόν τε, καὶ ἐλεεινότατον νομίζω, καὶ μέντοι τοῦ ἀγαθοῦ
γε, καὶ φιλολόγου ἀνδρὸς ἀναξιώτατον, ἅτε δὴ καθ' ἑκάστην ἡμέ-
ραν ἀγώνων, καὶ κακῶν πολλῶν γε, καὶ δεινῶν, καὶ συμφορῶν δή, καὶ
ταλαιπωριῶν, ἃς οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτο οὐδεὶς (τοῦτο δὲ πο-
λύν γε χρόνον δοκιμάσας λέγω) μεστότατον, ἢ τόσε ἀληθέστερον
εἰπεῖν, παντελῶς τὸν ἄβιον ὄντα, ἀλλ' ἐγώ σε οὐκ ἀριθμοῦμαι
ἐν τουτῳῒ τῷ καταλόγῳ, ὃς ἤδη ἔνδοξος εἶ, καὶ γνώριμος, καὶ εὐ-
δαίμων, καὶ μέγας, καὶ λαμπρός, καὶ δὴ κἀν τῷ τοῦ βασιλέως εἰς το-
σοῦτον οἰκεῖος τε, καὶ πλήσιος, ὥστε σε μετὰ τοὺς θεοὺς οὐδενὶ τῶν εἰρη-
μένων καλῶν ὑπεύθυνον εἶναι, ἐν τούτῳ δέ σοι τὸ νῦν λοιπόν ἐστι
ὡς ἂν σὺ δηλαδὴ ἑκών τε, καὶ ἄσμενος ὑπομείνῃς ταυτηνὶ τὴν αὐ-
λικὴν, μᾶλλον δὲ τὴν βασιλικὴν δίαιταν, καὶ πρὸς τὸ πέρας ἐν-

τίων οὐδὲ παιδοκτονίας ἀφεστώτων. τοιγάρτοι περιεγένετο τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι, ὑπὸ συστάντων τοσούτων καὶ τηλικούτων ἐχθρῶν καὶ συνομωμοτῶν προθύμως καταστασιάσασθαι ἂν δοξάσῃ, οὐχ ὅπως διώσασθαι τοὺς εἰσελάσαντας, καὶ ὄλεθρον δὴ αὐτῇ προσοίσειν φαμένους, ἀλλὰ καὶ τὸν κίνδυνον εἰς αὐτοὺς καὶ τὸ δεινὸν περιτρέψαι. τοῖς δὲ ἐχθροῖς ἡμῶν αὖθις ἂν περιγέγονεν, ὅτι ὧν οὗτοι ὑπῆρξαν ἐλασείοντες εἰς ἡμέτερα, καὶ ἄγειν τε καὶ φέρειν τὰ σύμπασι γλιχόμενοι, αὐτοῖς ἀπολαύειν πολλαπλασίονα τῶν προσδοκωμένων ὑπ' αὐτῶν. τούτων γὰρ δὴ τῶν πραγμάτων κατόρθωσις, ἐπώνυμος δὲ ἔσται τοῦ βασιλέως ἡμῶν ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΥ, οὗπερ ὑπαντωμένου τοῖς τούτων ἡγουμένοις στοβοῦσι διὰ τῶν ἀγρῶν, καὶ ἀπειλητικόν τι καὶ κατασφακτικὸν πνέουσι, παραχρῆμα τὰ τούτων νικητήρια, ὡς εἰπεῖν, ἐμαράνθησαν, καὶ πέπαυνται μεγαλοφρονοῦντες αὐτοὶ, καὶ ὅλον δαφνηφοροῦντες ἐπὶ τῇ ἁλώσει μιᾶς πόλεως οὐκ ἄγαν ἀξιολόγου. φέρε δὲ ἄνθρωποι νῦν εὐτράπελοι καὶ κομιδῇ ἀστεῖοι, διὰ τοιούτων χαριεντιζόμενοι σαρκαστικῶς, καὶ τωθάζοντες λεγόντων, τὸν ἡμέτερον βασιλέα δηουμένης τῆς γαλλίας ἀτρεμεῖν ὡς ἐπικαθήμενον τοῖς ᾠοῖς τῶν ὀρνίθων τῶν αὐτοῦ, καὶ ἐκλέψαι μελετῶντα γαλλίσκους τινὰς νέους εἰς ἀποκατάστασιν τοῦ γένους ἤδη ἠφανισμένου. σχέτλιοι δὲ ἄνθρωποι, οἳ ἀργοῦσαν εὐλόγως ἀπαρχῆς τὴν ἡμετέραν δύναμιν, συνεργὸν ποτὲ γεγονέναι ἐπὶ κακῷ σφῶν ᾔσθοντο. ἀγαλλέσθω μέντοι καὶ ὁ τῆς πόλεως τῆς πάνυ ἀρχιερεὺς, ἐπὶ τῇ καταλύσει ἐπικρατείας τῆς τῶν φράγκων, ἐπιπομπευέτω δὲ καὶ τῇ συμφορᾷ καὶ ἀναιρέσει τοῦ ἔθνους ἐπωνύμου τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. ταῦτα γὰρ διαπράξεσθαι αὐτὸς ἤλπιζε, σὺν τούτῳ δήπου ὑπὸ τῆς ἄγαν ὁρμῆς αὐτὸς ὑπὸ ἑαυτοῦ τῶν-

ἀκὲς βιασάμενος, καὶ δὴ καὶ λίαν ἀγνωμονῶν πρὸς τὰ μεθ' ἡμῶν συγκείμενα, ὑπὸ τῶν πλησιασάντων αὐτῷ δήπου προαχθείς. φεῦ τῆς ἀσχημοσύνης. οἱ τὴν σωτῆρος ἡμῶν ἱερωσύνην διαδέξασθαι φάσκοντες τοῦ εἰσηγητοῦ καὶ εἰρηνικῆς καταστάσεως, οὕτως ἐξέστησαν ἤδη καὶ τῶν προγεγονότων εὐλαβείας καὶ ἁγνότητος, ὡς φονικοῖς τε κατορθώμασι καὶ τῶν ἐθνῶν ὅλων ἐξωλείαις ἐγκαλλωπίζεσθαι, καὶ τὴν αὐτῶν ἀγχίνοιαν ἐν τοιούτοις ἀποτελέσμασιν ἐπιδείκνυσθαι. ταῦτά τοι εἰκότως ἡ ἀνωτάτη ἀξία κορυφὴν τῶν ἡμῶν εἰληχυῖα, ἐν αἰτίᾳ νῦν ἐστὶν ὡς προπετῶς ἀτακτήσασα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἑαυτῆς μοίρᾳ πάνυ ἀκοσμήσασα. ὑπόδικος γὰρ οἶμαι οὐκ εἰς μακρὰν κατασταθησομένη ὡς τὸ ἀξίωμα ἐλαττώσασα καὶ σεβασμίου ἱερωσύνης, καὶ ἅπαντι δὴ τῷ ἱεραρχικῷ διαβολὴν αἰσχρὰν προστριψαμένη καὶ δυσφημίαν ὅτι μεγίστην. ἔρρωσο, ἐν αὐλῇ δεκεμβρίου μηνὸς δεκάτῃ τῶν καλενδῶν.

Βουδαῖος Βριξίῳ εὖ πράττειν.

ΥΠΕΡ ΟΤΟΥ σοι στέφανος ὁ βλαγκὸς πρόχθες ἐκοινολογήσατο, ᾧ δὴ ἡ ἐμὴ συνῴκησεν ἀδελφιδῆ, εἰ μὴ σὺ ἀποτετελεσμένον παρεσχημένος ἔσῃ ὅσον τάχος τὸ ποθούμενον αὐτῷ, ἐρρώσθω ἡ φιλία, ἡ ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους ἔμπροσθέν τε ἠσκημένη ἐπιεικῶς, καὶ τὰ καθήκοντα δὴ ἐκ τῶν ἐνόντων καθημέραν ἀμειβομένη. ἐτύγχανον χθὲς δειπνοποιούμενος παρ' αὐτῷ, καὶ μεταξὺ σιτούμενοι, ὡς φιλεῖ, περὶ πολλῶν καὶ τῶν τυχόντων συνδιελεγόμεθα. λόγος οὖν κατά τινα τύχην ἐξέβη τοιοῦτος, ὥστε ἀγροικίας καὶ τούτου μεμνῆσθαι, καὶ εὖ καὶ κοσμίως εἰργασμένης, ὡς εἴωθα, καὶ περιττῶς ἐξησκημέ-

νης. εἶθ' ἑξῆς κοινολογίας προβάσης, καὶ ἐκείνου δυσπαθεῖν διὰ πελωρίως ἐπὶ ἀτυχίᾳ τινὶ προσφάτῳ κατὰ τὴν ἀγροικίαν ἀτυ-χημένῃ, ὑπολαβὼν ἐγὼ τὸν λόγον καὶ πυθόμενος αὐτοῦ ἥτις εἴη ἡ ἀτυχία, κατέμαθον τὸ γεγονὸς ὅπως τε συνέβη καὶ ὅτι οὐκ ἀνήκεστόν ἐστιν. ὡς οὖν τάχιστα ἔγνων τὸ πρᾶγμα ἔτι μετέωρον ὄν, καὶ δὴ καὶ ἐπὶ γερμανῷ τῷ βριξίῳ κείμενον ὑπὸ τῆς ἑται-ρείας τῆς ὑμετέρας, ἰσχυρίσασθαι δὴ οὐκ ὤκνουν καλῶς σε τὸ πᾶν θησόμενον εἶ δῆτα καὶ αὐτῷ τῷ προθοῦντι καταθυμίως, ὅσγε καὶ τὰ ἀπροσανθέντα δὴ μεταθέσθαι οἷός τε εἴης εἰ οὕτως ἔτυχε. τούτου μέντοι πως ἀπιστοῦντος, καὶ ὥσπερεὶ ἐπὶ ἀπολω-λυίᾳ ἀφορμῇ δυσαρεστοῦντος, ἐπανεγεῖραι ἔγωγε τὴν ἐκείνου εὐθυμίαν βουλόμενος ἤδη ἀναπεσοῦσαν, ἀναδέξασθαι οὐδέν τι μᾶλλον εὐλαβήθην τοῦ πράγματος τὴν διάπραξιν ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσί μου πᾶσιν. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῇ δοκήσει μου καὶ ἐπιτιμίᾳ, ἥνπερ ἔγωγε περὶ πλείονος ποιοῦμαι τῶν ὑ-παρχόντων. σὺ οὖν νεανικῶς εὐθὺς τὸ πρᾶγμα τὸ ἐπεξιών, ὅσον ὅπως διεγγυήσαις εὐθὺς τὰ κτήματά μου, οὕτω κατεγγεγυ-ημένα ὑπ' ἐμοῦ ἅμα τῇ πίστει τῆς φιλίας ἡμετέρας ἣν τὸ ἐνό-χον ἐπήνεσα τοῦ δὲ τοῦ ἐπαγγέλματος, τεθαρρηκὼς δήπου ὅτι σὺ προτοῦδε ἔφθης ἐπιδείξασθαι. ἧς δὴ προσδοκίας τῆς ἐμῆς, εἰ σὺ ἐνδεεστέραν νῦν ἐπιμέλειαν παράσχοις, πῶς οὐκ ἂν ἄν-τικρύς σοι καὶ καθάπαξ ἀπειρηκὼς εἴην τὴν εὔνοιαν καὶ φι-λίαν ὅσον αὐτίκα. οὐ γὰρ ἂν ὑπομείναιμι ἀκοῦσαι προφά-σεις προφασιζομένου οὐδ' ὁποίας δή. ὅσγε τὴν δεινότητα τὴν σὴν καὶ δριμύτητα ἐπίσταμαι ἱκανῶς εἴ τις καὶ ἄλλος, σὺν τῷ καταπράττεσθαι τὰ προαιρεθέντα σοὶ καὶ ἐγκεχειρημένα.

ἔρρωσο. φεβρουαρίου μηνὸς τρίτῃ ἐπὶ δέκα.

ἐκείνης μακροθυμίας, ἀφεὶς ἡμῖν γε τοῖς ἀνωνύμοις, καὶ ἀδόξοις ταύτην τὴν ἐρημίαν, καὶ ταπεινὴν, καὶ εὐτελῆ, ἐν ᾗ ὡς ἀληθῶς οὕτως ἔγωγε τὴν πικρὰν ῥίζαν ἀπέκοψα πάσης τῆς φιλοτιμίας τε, καὶ φιλαργυρίας, καὶ πλεονεξίας, ὥστε τῷ λόγῳ μόνον κηδομένῳ, καὶ μηδενὸς ἄλλου τῶν πραγμάτων ἐχομένῳ ἐξεῖναι μοι διάγειν ἔξω τῶν χαλεπῶν τὸν τοῦ βίου σύμπαντα χρόνον, ἀσφαλοῦς νὴ Δία, ὡς ἐλπίζω, καὶ ἐλευθέρου, καὶ ἀπράγμονος ἐν τῇ ψυχῆς ἡσυχίᾳ (ὅν περ ἔγωγε ἀληθῆ μόνον εἶναι πλοῦτον νομίζω) ἐσομένου, ἄλλως τε καὶ κόρου προσγινομένου μοι πάντων τῶν τύχης ἀγαθῶν, τοῦ πλούτου, τῶν ἀρχῶν, τῶν τιμῶν, τῶν δυναστειῶν, ἃ τῆς κάτω περιφορᾶς ἐστὶ, καὶ ὀνειρώδους τέρψεως, διόπερ ἐκεῖνα μὲν πάντα ἀσμένως τε καὶ αὐτομάτως προῆκα τοῖς βουλομένοις, τῶν λόγων δὲ περιέχομαι μόνων. οὓς μέντοι νὴ τὴν φιλίαν τὴν ἡμετέραν (ὃς ἔμοι γε μείζων τοῦ ζυγός ἐστιν ὅρκος) πάντων τῶν κτημάτων, καὶ δὴ καὶ πασῶν τῶν ἡδονῶν φιλωτέρους ἔχω. ἀλλὰ τὰ μὲν τούτων πέρι τὸ νῦν ἱκανῶς. τὰ δ' ἄλλα ὁ Δηλοῖνος ὁ ἡμέτερος ἐκοινώνησέ μοι τῆς ἐπιστολῆς σοῦ αὐτῷ ὕστατα γραφείσης, ἔγωγε οὖν ἐκφέρομαι σπουδῇ τὸ ἐκεῖνο δὴ γυμνάσιον τῶν ἑλληνικῶν γε γραμμάτων θεάσασθαι, περὶ οὗ ἐνταῦθα μὲν συσταθησομένου ὑπὸ τῶν ἀρχόντων ἀναλώμασι τυγχάνεις συγγεγραφώς. καὶ γὰρ ἐκεῖνον λέγεις οὑτωσί γε προσάξασθαι. ἀλλὰ μὴν εἰ καὶ συγχαίρειν δεῖν ἀξιῶ τῇδε τοῦ βασιλέως εὐδοκίᾳ τε, καὶ γνώμῃ, καλλίστῃ νὴ Δία καὶ ἐπαινετωτάτῃ, ἀλλ' ἔγωγε αὐτὴν ἂν ἐξίτηλόν τε, καὶ ἄπρακτον ῥᾳδίως γενήσεσθαι ὑπολαμβάνω. καὶ γὰρ εὖ οἶδ' ὅτι ἐπειδάν τι τῶν λογικῶν γε πραγμάτων τουτωῒ ὑπὸ βασιλεῖ δόξῃ, καὶ ψηφισθῇ. τοσοῦτον μετὰ ταῦτα τῶν πραχθῆναι ἀπέχει, ὅσον πρὶν δέξαι, ἄλλως τε τῶν πραγμάτων αὐτοῦ προσηκομένων εἰς τὰς τοῦ σαμβλαγκαίου χεῖρας,

οἶδας τὸν ἄνθρωπον, ἐκεῖνον δηλαδὴ τὸν γραϊκῶν, (οὕτως ὀνο
μάζουσι) γραϊκώτατον, τὸν δὴ μόνον πάντα τῷ διὸς, εἶτα δὲ καὶ
τῆς ἥρας προστάγματα τὰ χρηματικὰ, καθ᾽ ὃ βούλεται, ἐπικυρω-
σάμενον, ἢ ἀκυρωσάμενον. ὥσπερ εἷς ὢν δύναται πάντα
τὰ βασιλικὰ βουλεύματα ὑπὲρ γυμνασίου πραχθέντα καθά
παξ, εἰ βούλοιτο, ἀφανίσασθαι. καὶ ἔγωγε εἴτε ὀρθῶς λογίζομαι
ταῦτα, εἴτε καὶ μὴ, ὕστερον μὲν τῷ πράγματι αὐτοῦ ἐπιπλεί
ωσοῖς ἐξελέγξεται. Quo fit vt rei ipſius prorſus ad Græ-
cos ſpectantis exitum ad græcas vſq; calendas reii-
ciendum cenſeam. Proinde volui & ipſe quoq; tecū
græce agere, idq; epiſtola quæ non adeo iniuſta fo
ret, non equidem quo tecum in eo ſtadio concerta-
rem, abs quo ipſo ſciebā quot iam ego paraſangis
exuperarer: ſed quo tum periculum apud te facerē
profectus eius, quem mihi ex græcis literis (dum
eas ipſe diu quidem a me per aulici iſtius contuber
nii beneficiū neglectas manibus, pedibuſq; recolo)
menſium ſex vſura peperit: tum etiam vt, ſiquando
græcum illud gymnaſium hic inſtituatur, teſtatum
iam, ac probatum habeas, ecquid tibi olim dignus
ſim, qui in eo locum aliquem non in docētiū (abſit
enim vt mihi tantum tribuam) verum in diſcen-
tium albo optineam. Bene vale, & me vt ſoles ama.
Lutetiæ. pridie Calend. Februarias. M.D.XX.

Hodie reddita eſt mihi altera tua epiſtola græca,
longa quidem illa, quam vixdum bene legere licuit

ob puluerem quem tu in ea tota oculis noſtris offu diſti characteribus tam male expreſſis & charta eo uſq; viciosa.cui & nos reſpondere curabimus.

Sub Prelo Aſcenſiano
Menſe Martio.
1522